The University of ...
THE LIBRARY

הצופה

יום שישי, כ"א תשרי תשל"ז (15.10.1976) . גליון 11354 . המחיר 2.70 ל"י, כולל מע"מ

בטאון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

בוויכוח הכללי בעצרת האו"ם

...מי מאיים במלחמת שחרור כוללת במזה"ת אם לא יושג הסדר בהקדם

..., 14 (עי"ר, עכמפ"א) ... בריים ההודיה היום ... שחרור כוללת" ב־ ... יושג בהקדם הס־ ...דר.

... החוץ המצרי עיס־ ... הוקרא על ידי שג־ ...ארים אצמס עבדול ... במזה"ת נצרך "מירדן ... לה הנשאלה היא — ...לום לפני שתפרוץ

נציג מצריים חזר על הדרישה ל־ כינוס ועידת ג'נבה בהשתתפות כל הצדדים הנוגעים לסכסוך, כולל אש"ף.

ישראל אחראית לסטות הזורה ב־ יותר, כאשר היא חושבת "שעל ידי התמרוניה והתחמקויותיה תזכה בזמן הדרוש, כדי לכפות על העולם הערבי ועל הקהיליה הבינלאומית מעשי התפשטות כעובדה קיימת".

"המשך המצב הנוכחי במזה"ת מ־ הווה סכנה לשלום, כאשר שהערבים והמדינות הערביות אינם בשלימים עם המשך הכיבוש הישראלי ועם שלילת זכויותיהם הלאומיות של בני העם הפלסטיני" — נאמר בנאומו של פאהמי.

ישראל אינה שואפת לשלום

שר החוץ המצרי טען בנאומו ש־ ישראל הוכיחה על ידי מעשיה שאין היא שואפת לשלום ושמגמתה להתפשטות על חשבון המדינות הערביות השכנות והעם הפלשתיני.

כהוכחה לדברים אלה הזכיר נציג מצריים את העובדה שישראל ממ־ שיכה להקים ישובים בשטחים ער־ ביים כבושים, כולל סיני.

שר החוץ המצרי אמר במהלך ה־ נאום, שהושמע ביום האחרון של הוויכוח הכללי בעצרת האו"ם: "אני רוצה לחזור ולהצהיר בצורה שאינה משתמעת לשני פנים את עמדתה האיתנה של מצריים שלא יתכן ש־ לום במזה"ת בלי נסיגה ישראלית מלאה מכל השטחים הערביים הכבו־ שים ובלי החזרת הזכויות הלגיטי־ מיות של העם הפלשתיני, כולל ה־ זכות להקים מדינה פלשתינית עצ־ מאית".

בהתייחסו לדיווחים לפיהם בידי ישראל כלי נשק גרעיניים, שאל שר החוץ המצרי "למה מסרבת ישראל בעקשנות להצטרף לחוזה לאי הפצת הנשק הגרעיני ולמה היא מסרבת להסכים למערכת ערבות בינלאו־ מיות". לדברי פאהמי סירוב זה מ־ הווה הוכחה נוספת ל"העדר גישה רצינית" כאשר ישראל מדברת על שלום.

בהתייחסו לבעיית לבנון, קרא פא־ המי לפינוי כל הכוחות הזרים ממדי־ נה זו והביע תמיכה בשיגור כוחות ערביים, כדי להשכין שלום בלבנון בחסות הליגה הערבית.

סגן ראש ממשלת בריה"מ סיים ביקור בעירק

רבת עמון, 14 (עי"ר) — סגן ראש ממשלת בריה"מ איוואן ארכי־ פוב הבריא היום, מבגדד חזרה ל־ בריה"מ, מסר רדיו עירק.

הוא הגיע בשבוע לבירת עירק כדי להשתתף בחנוכת השלב הראשון של תעלת ההשקייה אל־תארתאר המוק־ מת במחוז סובייסי, בין הפרת ו־ החידקל.

מקורות יודעי דבר במשרד החוץ האמריקאני:

הקונגרס יוכל למנוע מכירת שני סוגי נשק חדישים לישראל

וואשינגטון, 14 (יהפי"ע, עי"ר). — משרד החוץ האמריקני הודיע היום כי לקונגרס ניתנה האפשרות המלאה לדון במכירת שני סוגי נשק החדישה לישראל ויוכל גם למנוע ביצוע העיסקה.

מקורות יודעי דבר גילו אתמול כי הנשיא פורד החליט למכור ליש־ ראל "פצצות תוהיות" שבעזרתן אפ־ שר להוציא מכלל פעולה יחידות טנ־ קים שלמות בבת־אחת.

צפון וויליאם האוגנה בשעתו ש־ ארה"ב הפעילה פצצות מסוג זה כדי לגרום את מותם בחנק של חיילים במלחמת הודו סין על ידי סילוק כל החמצן המפוזר על פני שטח נרחב.

מקורות בוושינגטון אמרו שהפצצה הידועה ב.כ.בי.יו. 55 מייצרת ומב־ עירה ענן של תחמוצת אטילן ה־ משתרע על שטח נרחב בעקבות ה־ פיצוץ בא זעזוע אוויר, שביכולתו להרוג כל אדם, שניצל בהתפוצצות הראשונה. עוד אמרו המקורות כי פצצה היא אחת מכלי הנשק המס־ טים, שבהם אפשר להשתמש בצורה יעילה כדי להפעיל מסוף קרב נגד ריכוז טנקים על פני הקרקע.

בימים האחרונים נמסר כי הן בקונגרס והן במשרד החוץ ומשרד ההגנה עוררה עיסקה זו התנגדות מסו־ימת.

בהודעה שפורסמה היום על ידי משרד החוץ נאמר "אין בדעתנו לשלוח כל הודעה בענין מכתבי ה־ צעה בקשר עם אספקה פריטים אלה לקונגרס לפני שהקונגרס יתכנס שוב בינואר 1977.

"הממשלה האמריקנית יכולה לשגר הודעות בענין מכירות מעין אלה לקונגרס, ללא דיחוי. בהתאם לחוק, חייב הקונגרס לדחות עיסקות תוך שלושים יום לאחר שהוא מקבל או־ תן. אם לא מפעיל הקונגרס את זכו־ תו, העיסקה מאושרת באורה אוטו־ מטי.

מאחר שהקונגרס נמצא עתה ב־ פגרה, יש להניח שהוועדות המסמ־ כות בסנט ובבית הנבחרים לא יפעלו בענין המכירה תוך שלושים יום ואז יאושרו המכירות ללא דיון.

כפי שנמסר עומדת ארה"ב לספק לישראל ציוד חשוב נוסף "פלייר", מכשיר ניווט לטילי "מאוורי" נגד טנ־ קים. טילים אלה ניתנים להפעלה בעזרת מטוסים ועל ידי כוחות יבשה.

וביום השביעי —
שתו 777
ברנדי בינלאומי
כרמל מזרחי
מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב

היועץ המשפטי לממשלה הגיש דו"ח על חקירת אשר ידלין

רה"מ, שרי המשפטים האוצר והמשטרה עיינו בדו"ח וסיכמו שפרופ' ברק ייפגש עם ידלין כדי לשמוע תגובתו על הדו"ח ולפי התגובה ישקול רבין איזו הצעה יביא לממשלה. לפי הידיעות מחוגי המשטרה נראה כי יוגש כתב אשמה נגד ידלין

שר המשפטים חיים צדוק אמר אמש כי היועץ המשפטי לממשלה פרופ' אהרן ברק ייפגש עם אשר ידלין, כדי לשמוע את תגובתו על הדו"ח שהכין היועץ המשפטי.

בתשובה לשאלות בתום התייעצות שהתקיימה אמש בלשכת ראש הממ־ שלה בתל־אביב, אמר השר צדוק, כי בפגישה זו הגיש לראש הממשלה את הדו"ח שהעביר אליו היועץ ה־ משפטי בענין חקירתו של אשר יד־ לין.

בהתייעצות זו השתתפו גם שרי האוצר והמשטרה וכן היועץ המשפ־ טי, והיא נועדה לברר מה הן האפ־ שרויות השונות העומדות בפני ה־ ממשלה בעקבות הדו"ח של היועץ המשפטי.

השר צדוק הוסיף, כי לאחר שהיו־ עץ המשפטי לממשלה ישמע את תגובתו של אשר ידלין על הדו"ח, יצטרך ראש הממשלה לשקול ול־ החליט מה ההצעה שיביא בפני מ־ ליאת הממשלה. מר צדוק נמנע מ־ להוסיף פרטים כל שהם אודות ה־ התייעצות.

קרגמן: על הממשלה לדון גם בהיבטים הציבוריים והמוסריים

יו"ר ועדת הכספים של הכנסת, ח"כ ישראל קרגמן, אמר אתמול, כי לדעתו, כאשר תדון הממשלה מחדש בהמלצתה למנות את אשר ידלין ל־ נגיד בנק ישראל — לא תסתפק רק בחומר שהגיש לה היועץ המשפטי לממשלה, אלא יהא עליה לדון גם בהיבטים הציבוריים והמוסריים של הענין.

אנשים נוספים מוכנים להיות עד־י מדינה ולהעיד נגד ידלין

בתוך כך נודע מחוגי המשטרה כי אנשים נוספים שנחקרו בהחלך פרשת אשר ידלין מוכנים להיות עדי מדינה ולהעיד נגד מנכ"ל קופ"ח. האדם הנוסף הוא פקיד בכיר בי חברה הסתדרותית שניהלה עיסקות עם קופ"ח. ובעדותו משתמע שידלין ופקידים בכירים אחרים בקופ"ח קי־ בלו שוחד וטובות־הנאה תמורת אי־ שור עסקות עם אותה חברה.

כידוע הודיע אתמול א. אליסון, פקיד בכיר לשעבר ב"סולליבונה" כי אם יעניקו לו חסינות של עד־מדינה יסכים להעיד נגד ידלין. אחד מ־ קציני המשטרה אישר אתמול כי ידלין קיבל שוחד ואף האשים את חשב מרכז קופ"ח מאיר קכחי, כי גם הוא קיבל שוחד תמורת אשור עיסקות ומכרזים.

נראה שידלין יואשם בקבלת "טובות הנאה"

נראה כי מתקרבת ההכרעה, וכפי שנודע תחליט המשטרה להאשים את ידלין בקבלת כספים וטובות־הנאה בעסקות "מדיקל סנטר", ובעסקות אחרות שנעשו באמצעות אחותו שרה הרי.

כפי שצפוי יהוה ראש הממשלה יצחק רבין בישיבה הבאה של הממ־ שלה על ההתפתחויות בפרשה, ו־ נראה כי הממשלה תאשר מינוי מי־ נה לנגיד שימלא את תפקידו של מ. זנבר.

מועמדים חדשים לנגיד בנק ישראל

בינתיים מעלים שמות חדשים כ־ מועמדים לנגיד בנק ישראל. אחד מהם הוא מאיר עמית, כיום מנכ"ל קונצרן "כור", ד"ר ארנון גפני וד"ר בן עמי צוקרמן ממשרד האוצר, מנכ"ל בנק ישראל ד"ר אליעזר שפר, מנהל מחלקת המחקר של בנק ישראל ד"ר צבי זוסמן, וד"ר מאיר חת. כל זאת — אם ו־ כאשר יוחלט על הסרת מועמדותו של אשר ידלין.

הדלקת הנר

	עי"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.31	5.42
תל־אביב	4.49	5.44
חיפה	4.40	5.42
אילת	4.48	5.45
באר־שבע	4.48	5.44

הגר"ש גורן ביקר בחברון והכניס ספר תורה חדש למערת המכפלה

הרב הראשי לישראל, הגר"ש גורן, ביקר אתמול לפי הזמנתו של שר הבטחון, במערת המכפלה ועמד מקרוב על השיפוצים הנע־ שים בה. בהזדמנות זו הכניס הרב גורן ספר תורה פרטי במקום ספר התורה שחולל בהתפרעות ערבי חברון.

הרב הראשי עומד להעביר בימים הקרובים לראש הממשלה ושר הבט־ חון את חוות דעתו בכל הנוגע ל־ סידורים בסדרי התפילה במערת ה־ מכפלה.

הרב הראשי סייר בחברון בלווית המושל הצבאי סגן־אלוף י. בן־שחר. הרב סייר גם בבית־הכנסת "אברהם אבינו" ועמד על העבודות הנעשות בו כדי להכשירו לתפילה.

לסופרנו נודע, כי יש בדעתו של הרב הראשי הגר"ש גורן להציע שי־ נויים בסדרי התפילה ליהודים ול־ מוסלמים, ובתוכן שינוי תנאי הגי־ שה אל מקומות התפילה במגמה למנוע הישנותם של הפרעות וחיכו־ כים בין היהודים והמוסלמים.

עו"ד בראונר: המידע שבידי אליסון עלול לשנות החקירה

אליסון יכול לשנות את פני ה־ חקירה בפרשת מר ידלין ולה־ ביא לפתיחת חקירה נגד אישי ציבור אחרים. — אמר אמש ל־ כתב עתי"ם בחיפה, עורך־הדין עדי בראונר, פרקליטו של אלי־ סון.

המידע שברשות מר אליסון נוגע לשתי פרשיות — האחת קשורה ל־ פעולה של העברת כספים למפלגה מסויימת והשניה לעיסקות שנעשו בחו"ל ולאישיות ציבורית מרכזית.

כתב עתיים בחיפה מאיר שושני מוסר, כי היועץ המשפטי לממשלה לא הגיב עד אמש על הודעתו של מרדכי אליסון, בעבר מנכ"ל ה־ חברה לעבודות חוץ של "סולל בו־ נה", כי הוא מוכן לקבל את הצעת המשטרה, שהציעה לו, לדבריו, למ־ סור מידע בפרשת הנגיד המיועד אשר ידלין ואישי ציבור אחרים — תמורת קבלת חסינות משפטית.

מר מרדכי אליסון נחקר אתמול במטה הארצי בפרשת ידלין ובמהלך חקירה זו טוען פרקליטו, הציע לו ניצב־משנה בנימין זיגל, ראש מחי־ לק החקירות של המשטרה, שאם יאות לספר את כל הידוע לו ב־ פרשת אשר ידלין, ימליץ בפני ה־ יועץ המשפטי לממשלה להעניק לו חסינות שלא יועמד לדין. לאחר התייעצות, שקיים מר אליסון עם פרקליטו, עורך הדין עדי בראונר. (סגן בכיר לפרקליט מחוז חיפה ו־ הצפון) החליט מר אליסון לקבל את הצעת המשטרה. פרקליטו פנה טלפונית אל היועץ המשפטי לממ־ שלה, פרופסור אהרן ברק, וכן הו־ עברה פניה אל פרקליט המדינה גבריאל בך ובה הצעה למסור מידע על שתי פרשיות הנוגעות לאשר ידלין ולאישי ציבור בכירים אח־ רים, שיש בה לדעת עורך־הדין בראונר ערך רב מבחינה ציבורית ויש בה גם כדי לשפוך אור על היבט מסויים בפרשת אשר ידלין. עורך־הדין בראונר סירב להרחיב את הדיבור על תוכן המידע "מטע־ מים טקטיים".

אשר ידלין: אגיב לאחר עיון בחוות הדעת

אשר ידלין מסר אמש לכתב "שי־ דור ישראל" כי יגיב על חוות הדעת של היועץ המשפטי לממשלה ככל הנראה הערב, לאחר שיעיין בה הי־ טב.

מר ידלין, שתגובתו שודרה ב־ רדיו, הודיע כי אין לו כל התנגדות למתן חסינות למרדכי אליסון והי־ פיכתו לעד מדינה. להיפך, הוא בעד חשיפה וגילוי כל העובדות. בהכירו את אליסון ובהניחו את אשר ידוע לאליסון, משוכנע מר ידלין כי ה־ דברים אינם נוגעים מכל וכל ל־ קופת חולים וליו"ר של הקופה, אלא בעניינים, באישים ובמוסדות פו־ ליטיים מרכזיים ביותר במדינה.

שני יהודים בין שלושת המדענים האמריקניים - חתני פרס נובל השנה

שטוקהולם, 14 (יופי"ע, עי"ר, עי"צ) — הראשונים מבין פרסי נובל לשנת 1976 הוענקו היום לשלושה אמריקאנים, ביניהם שני יהודים, על עבודתם בתחומי ה־ כלכלה והרפואה.

פרופ' מילטון פרידמן, יהודי, מ־ אוניברסיטת שיקגו, קיבל את פרס נובל לכלכלה מאת האקדמיה למד־ עים השוודית המלכותית על התיאו־ ריות החלוציות שפיתח בתחום המ־ דיניות המוניטרית.

פרופ' ברוך בלומברג, גם הוא יהודי מהמכון הלאומי לבריאות שבבית־ סאדה במדינת מרילנד, קיבל יחדיו את פרס נובל לרפואה על מחקריהם במחלות מדבקות.

בלומברג, 51, גילה צורה לזיהוי היפאטיטיס ב', צורה של צהבת, ואילו גיידוסק, 53, חשף את סחרי־ היה של מחלת מוח יהודה בגינה, מסר מכון קארולינסקה משטוקהולם. "להרומה של בלומברג וגיידוסק חשיבות רפואית בעשיית להביאת מחלות", נאמר עוד בהודעה של ה־ מכון.

פרידמן — "עצמאות וגישה מבריקה"

בהעניקה לפרידמן את הפרס ל־ כלכלה — הראשון מ־6 פרסי נובל שיוענקו השנה — העלתה האקדמיה על נס את "עצמאותו וגישתו המב־ ריקה" של הכלכלן בן ה־64.

פרידמן גורס כי מדיניות מוניט־ רית, בפיקוח בנקים מרכזיים, מש־ פיעה יותר על זרימת כספים בכל־ כלה מאשר מדיניות פיסקלית, ש־ עליה חולשות ממשלות.

חבר האקדמיה לארס ורין אמר: "מאז הציג פרידמן לראשונה ב־1958 את התאוריה שלו בענין מדיניות מוניטרית, השפיע השפעה עצומה על המדיניות הכלכלית של היום. "המצדדים במדיניות פיסקלית, אם כי הם מתנגדים נמרצות לרבות מן התיאוריות של פרידמן, מודים כי צדק בשאלות רבות".

דעות שנויות במחלוקת

חבר האקדמיה פרופ' רגנאר בנצל

(סוף בעמוד 2)

ניסו לחטוף את ה"בדואי היהודי"

קבוצת צעירים ניסתה אמש לחטוף את עבדאללה רתאג, "ה־ בדואי היהודי" ולהוציאו ממגדל העמק.

כתב עתיים מוסר, כי בשעה 5 אחה"צ, כאשר עבדאללה שוטט במרכז מגדל העמק, נעצר לידו טנדר ובו קבוצת צעירים. שניים מהם קפצו מתוכו וניסו לגרור את עבדאללה אל הטנדר. הוא הצליח לברוח בעזרת עוברים ו־ שבים. הצעירים שהיו בטנדר הס־ תלקו מהמקום במהירות. זהות הצעירים עדיין אינה ידועה.

בינתיים הגיע לבית הרב לוי־ יצחק גרוסמן שלמה גרבי, שהיה בזמנו תושב מושב גילת בנגב, וסיפר כי ב־19.7.56 נעלם בנו הקטן. הילד נשלח אז לגן עי׳ הוריו ולא הגיע אליו. מר גרבי לא נפגש עם עבדאללה, אלא השאיר לרב סימנים שהיו לו מ־ הבן הנעדר וביקש ממנו לבדוק את הענין.

מפקד נאט"ו באירופה מזהיר מפני טיל סובייטי חדש העלול לערער המאזן הגרעיני

וואשינגטון, 14 (יופי"ע). — גנראל אלכסנדר הייג, המפקד ה־ אמריקני של כוחות ברית נאט"ו באירופה, הזהיר היום מפני טיל רוסי חדש, באומרו כי טיל זה עלול לסכן את המאזן הגרעיני באירופה.

הוא קרא למודרניזציה של היכו־ לת הגרעינית של הברית הצפון אט־ לנטית.

בהתייחסו לטיל הסובייטי "ס.ס. 20" הפועל בטווח בינוני, אמר הייג כי טיל זה מעורר בעיות איכותיות ו־ כמותיות בקשר עם המאזן הגרעיני באירופה.

עוד אמר כי ארה"ב שוקלת עתה פעולתו בין 4,800 ק"מ ל־6,400 ק"מ יופיע כפי הנראה בזירה "תוך ה־ חודשים הקרובים".

עוד אמר כי ארה"ב שוקלת עתה סידרת הצעות למודרניזציה של כלי הנשק הגרעיניים שלה באירופה, כולל טילים.

יפאן מזהירה מפני מעשי טירור של "הצבא האדום"

טוקיו, 14 (יופי"ע, עי"ר) — יפאן הכריזה על כוננות בכל נצי־ גויותיה ברחבי העולם, בהודיעה כי אנשי "הצבא היפאני האדום" השמאלני הקיצוני עלולים לבצע פיגועים. מסר היום דובר הממ־ שלה.

דובר משרד החוץ אמר במסיבת עתונאים, כי שוגרו אזהרות לכל ה־ שגרירויות והנציגויות היפניות ב־ חו"ל.

משטרת טוקיו גם מסרה כי תגבר את השמירה מסביב לשגרירויות סו־ ריה וירדן בטוקיו.

המשטרה עצרה היום 6 חברים של קבוצה קיצונית. החשודה בביצוע פיצוצים ביפאן ופתחה בחקירת איש "הצבא היפאני האדום" שגורש מ־ ירדן.

זה האחרון חשוד כי השתתף ב־ התקפה על שגרירות ארה"ב בקואלה לומפור שבמאלזיה, בשנה שעברה.

ששת החברים של "הברית הקו־ מוניסטית" הואשמו בעבירות על ה־ חוק לפיקוח על חומרי נפץ.

המשטרה מסרה כי ששה אלה הטמינו פצצות בסתיו 1971 ב־5 מ־ קומות בסביבות טוקיו, במהלך מע־ רכה. שנועדה לשים קץ לשליטת ארה"ב באי אוקינאווה.

סוחרי שכם עומדים לשבות נגד מע"מ

כוחות הביטחון בשכם תיגברו את כוננותם נוכח הידיעות על כוונה להשבית מחר את המסחר בעיר, כתב עתיים מוסר, כי סוחרי שכם החליטו לקיים בשבת שביתת מחאה ליום א־ חד נגד הנהגת מס ערך מוסף. "יצו־ יין, כי גורמים קיצוניים מנסים שוב להתסיס את הסוחרים נגד הנהגת המס.

לשכות מסחר בערים שונות הח־ ליטו להחזיר את טפסי ההצהרות שקיבלו לצורך הנהגת המס.

כזכור העניק שר הביטחון שמעון פרס לסוחרי יו"ש הקלות רבות ב־ תשלומי מס ערך מוסף.

כוחות הביטחון הרסו בית מחבל בשכם

כוחות הבטחון בשכם הרסו א־ מש בית על הר גריזים.

הבית שייך לאיש שנעצר באחרונה בגלל פעילות חבלנית — על כך מוסר כתב עתיים.

עונשים כבדים לתלמידים שהתפרעו בג'נין

בית המשפט הצבאי בג'נין דן אתמול ל־10 חודשי מאסר תלמידים שהפגינו והתפרעו בראשית השבוע בחוצות העיר. כן הוטל על כל אחד מהם קנס בסך 10,000 לירות.

כתב עתיים מציין, שזו הפעם הראשונה שבית משפט צבאי מטיל עונשים כבדים על תלמידים מתפר־ עים.

תחזית מזג האוויר

מעונן חלקית עם עליה בטמפרטו־ רות. ייתכן טפטוף מקומי. סופות חול מקומיות בסיני. תשקיף לשבת: ירידה בטמפרטורות עם גשם מקומי. הטמפרטורות להיום: ירושלים 21—29, רמת־הגולן 21—29, תל־אביב 24—29, חיפה 22—29, נהריה 23—29, צפת 20—27, טבריה 22—34, נצרת 21—29, עפולה 23—31, השומרון 21—28, לוד 22 עד 33, יריחו 24—36, עזה 23—31, באר־שבע 22—34, אילת 25—34. מפרץ שלמה 25—34 מעלות.

אזכרה

ליהודה אריה חן־ציון הי"ד

תתקיים בהר הרצל בירושלים ביום ראשון כ"ג בתשרי (17.10.76) בשעה 3.00 אחה"צ.
אוטובוס מיוחד ייצא ממושב חמד בשעה 2.00 אחה"צ.

משפחת
מלטיה ואליהו חן־ציון

למנהלנו וחברינו
מר משה נוילנדר
נפשי תנחומים באבלך הכבד
על פטירת אמך
מרת רבקה ע"ה
המקום ינחמך בתוך שאר אבלי ציון

ההנהלה האזורית לחיפה והצפון — מנהלי הסניפים באזור הצפון
חבר העובדים בסניף חיפה עיר
בנק המזרחי המאוחד בע"מ

גילוי מצבתו
של מרן הגאון
ר' יחזקאל אברמסקי זצוק"ל
יתקיים ביום ב' פ' בראשית כ"ד תשרי תשל"ז בשעה 11 לפנה"צ בחלקת הרבנים הר המנוחות ירושלים.
המשפחה

ביום שלישי כ"ה תשרי תשל"ז (19.10.76) בשעה 9.00 בערב תיערך בקבוצת טירת צבי
אזכרה והתייחדות
עם זכרו של חברנו היקר והדגול
אריה גלזר ז"ל
לרגל השלושים לפטירתו (נרצח בגלל התנים)
דברים לזכרו ולהערכת פעלו:
רפאל בן נתן — מזכ"ל הפועל המזרחי
אפרים יעיר — קב' טירת צבי
חברי התנועה מוקירי זכרו של המנוח מתבקשים להשתתף.
אוטובוסים מיוחדים יועמדו לרשות המשתתפים.
לתל אביב והסביבה ליד בית התנועה (הקסטל) רח' אבן גבירול 166. יוצאים בשעה 6.00 בערב בדיוק.
לחיפה והסביבה ליד בית סניף התנועה, ברח' החלוץ. יוצאים בשעה 7.00 בערב בדיוק.
המזכירות המאוחדת של הפועל המזרחי והמפד"ל

על פטירת
ר' יוסף־יצחק סלעי
אבל
"דפוס העשור"

היכל שלמה

משרד הדתות — משרד התיירות — עיריית ירושלים

הקפות - עם

במוצאי שמחת תורה תשל"ז בשעה 7.30 בערב בגן העצמאות ע"י בית המהנדס
במעמד: **הרבנים הראשיים בישראל ושר הדתות**
בהשתתפות:
אישי צבור
נציגי צה"ל
עולים חדשים
נוער ותיירים

בהקפות יטלו חלק חזנים, מקהלות, להקות, ותזמורות. צמד רעים, מקהלת "זמירי ציון", צעירי חב"ד וחברי תנועת בני־עקיבא.

צבור מתפללי בתי הכנסת מוזמן להשתתף בהקפות ולהביא עמם ספרי תורה.
שישו ושימחו בשמחת תורה

ב"ה
עיריית הרצליה — המועצה הדתית הרצליה

הקפות שניות

במוצאי שבת — שמחת תורה
כ"ב בתשרי תשל"ז (16.10.76) בשעה 8.00 בערב
א) ברחבת בית הכנסת "אהבה ואחוה" רח' כצנלסון, נוה עמל.
בהשתתפות:
ראש העיר מר יוסף נבו וחברי מועצת העיריה
רבני העיר שליט"א
ראש המועצה הדתית מר פנחס ורטמן
וחברי המועצה הדתית
אישי ציבור
תזמורת "שוורץ" תנעים את הערב בשירה וריקודים.
המנחה: מאיר גמליאל

המועצה המקומית — המועצה הדתית
ראש העין
המועצה המקומית והמועצה הדתית מזמינה את כל הציבור להשתתף
בשמחת הקפות שניות
בנוסח יהודי תימן
שתתקיימנה אי"ה במוצאי שמחת תורה בשעה 7.30 בערב באמפיתאטרון ליד המועצה המקומית בהשתתפות:
שר הדתות ד"ר יצחק רפאל, רבנים ואישי ציבור נכבדים.
בברכת מועדים לשמחה
יוסף מלמד — יו"ר המועצה המקומית
שלמה זכריה — יו"ר המועצה הדתית

הננו מזמינים בזה את בוגרינו ותלמידינו כמנהגנו מדי שנה לחגוג בצוותא את חג שמחת תורה.
שערי הישיבה יפתחו ביום ד' יום הושענא רבה בשעה 3.30 אחה"צ.
בברכת מועדים לשמחה וגמר טוב
ישיבת בנ"ע "פרחי אהרן"
קרית־שמואל — חיפה

מועצה הדתית בני ברק

...צאי שמחת תורה תשל"ז בשעה 7.30 ברחבת העירייה
הקפות שניות
...אהרון לשצובר שליט"א
...שלמה ע. קורדז שליט"א
...שראל גוטליב, ראש העירייה
משה גורן, חבר הנהלת המועה"ד
המועה"ד
החזן י. רקובסקי, החזן הראשי בבעלזתיים
תזמורה חסידית בהדרכת המנצח שלמה שוורץ
חברי מועצת העיר, חברי המועה"ד, וותיקי ...־ברק, אישי ציבור ותנועות נוער של "בני... ו"עזרא".
בברכת חג שמח ומועדים לשמחה
שלמה זמרוני — יו"ר המועה"ד

נתן טייץ
לח "דבורה"
...ית הכנסת "איחוד שיבת ציון"
רב תודות על עזרתכם הרבה והאדיבה
תפילת "אורות"
"עזרא"

...ת בני עקיבא כפר פינס
...בוגרת ה"אולפנא" בכל אתר ואתר
...רים נקבע לשבת פרשת "לך־לך" י"א חשון.
הגיע אליך הזמנה אישית עקב כתובת ...ת, נא להתקשר עם ההנהלה, לא יאוחר מיום ג', ג' חשון.

...וים מיד בפנימיה חינוכית לילדים
מנהל—ת מטבח
...נחות מוסמכת
...מקום הברחי
על המעוניינים לפנות.
כפר נוער "שערי אברהם", ד"נ עמק יזרעאל, טל. 065—92—222

אתגר יוצא מן הכלל לזוג צעיר חרדי!
...ירה חנם ומשכורת נאותה
...חים לעובד בהדרכת ילדים
...נימיה תורנית במרכז הארץ
תעסוקה מלאה מובטחת גם לאשה
המעוניינים לפנות: בטלפון 03—752024

מלון "פאל"
...ורבות דתית
רח' פרישמן ... תל אביב
...נכנית השבוע
...שמחת תורה
...שרי תשל"ז
16.10.76
...(נא קדייק)
...רב:
והתעשיה חיים בר־לב — במלאות 5 שנים למלחמת יום הכיפורים, והמצב במדינה כיום.
...ניר מנכ"ל שרות יעוץ לאזרח (שי"ל) במשרד הסעד.
שלמה נקרימון ושאול מוזליש
...מנות:
...י מהוהיה הפה שלישיית נגל.
כ"ד תשרי
18.10.76
שעה 20.30
...ב בציבור עם אפי נצר
...ר' עם ועמים בהדרכת המרקידה לאה

אם תתנה מכובדת
אם אך רק עם
התזמורת המפוארת
המנהל ברוך שורץ
תל־אביב, שינקין 38
טלפון 284381
— מחירים נוחים —

ארומו־ר
צבע דלתות וקירות

לימונטה

طبق الأصل

הכוחות הסוריים מתקדמים לביירות תוך הפגזה כבדה על המחבלים

כבשו אתמול שני כפרים נוספים באיזור בירת לבנון

ביירות, 14 (יופי"ע, עי"צ, עי"ר) — כוחות צבא סוריה כבשו היום שני כפרים נוספים שהיו בידי ה־פלשתינים והתקדמו מרחק של 8 ק"מ נוספים לעבר ביירות, כשהם מפגיזים את המחבלים באש קט־לנית.

במקביל התנהלו היום קרבות עקו־בים כדם בביירות, כשהצדדים מפ־עילים רקטות, מרגמות ומקלעים. ב־משך 24 השעות האחרונות נהרגו 58 אנשים בבירה. פגזים נפלו באיזור ארמונו של נשיא לבנון בבעבדה, במרחק 10 ק"מ דרומית מזרחית מ־ביירות וגרמו לשריפה באיזור היע־רות מסביב לארמון.

מקורות צבאיים פלשתיניים הודו כי לידי כוחות הסורים נפלו שאני ואאבדון במרחק 19 ק"מ דרומית־מזרחית מביירות. הכוחות הסוריים מתקדמים עתה לעבר עאליה, העמדה המבוצרת האחרונה של הפלשתינים ואנשי השמאל בכביש הראשי מז־רחית מביירות.

גם הכוחות הנוצרים המתקדמים מכחולה תוקפים את עאליה. דוברים נוצרים התנבאו שעאליה תיפול לידי הכוחות הנוצרים—סורים תוך ש־עות ספורות.

התקדמות לעבר נמל צידון

בדרום מתקדמים הסורים באיטיות משני כיוונים לעבר נמל צידון, ה־נמצא בידי כוחות השמאל והשוכן במרחק 48 ק"מ דרומית מביירות.

דוברים פלשתינים טענו כי מטוסי סיור ישראליים טסו מעבר לעמדו־תיהם בדרום כמה פעמים. דוברים אלה הכחישו את הידיעות, לפיהן הצטרפו מטוסי סילון סוריים לקרב.

טור של כוחות סוריים תקף את רום, במרחק 13 ק"מ מזרחית מצידון בשעה שטור שני נע באיטיות דרומה מתייטורה.

נראה כי הסורים מבקשים להשיג הישגים צבאיים ניכרים עם מינימום של קורבנות. הם נוהגים להפגיז את עמדות הפלשתינים ואנשי השמאל במשך שעות רצופות לפני שחיל ה־רגלים נכנס לפעולה.

אם יכבשו הסורים את עאליה, תהיה בידיהם השליטה בכביש דמשק עד לפרבר הנוצרי האזומיה בחלק הדרומי מזרחי של ביירות. כיתורה של צידון ינתק את קו האספקה ה־ראשי של הפלשתינים לביירות מ־הדרום.

רוב המשקיפים סבורים שהסורים לא יבקשו לחדור לביירות, מאחר שבביירות. לבנון יקבלו הפלשתינים ליהנות מעליונות טקטית בקרבות רחוב.

בעלי חנויות המכולת מסרו היום כי הלקוחות החלו להצטייד על ה־מלאי הצום שעדיין נשאר בחנויות בחלק המוסלמי של הבירה. רדיו ביירות פנה בקריאה לאזרחים שלא לאגור מצרכי מזון.

הבוקר פרסמה סוכנות הידיעות ה־מזרח תיכונית הודעה של אש"ף ש־בה נאמר כי במסגרת מיתקפה חד־שה בדרום לבנון, תקפו מטוסים סו־ריים עמדות פלשתיניות ועמדות כוחות השמאל לאורך שלושה צי־רים באיזור גזין. גזין שוכנת במרחק 50 ק"מ דרומית מזרחית מביירות ומרוחקת 22 ק"מ מנמל צידון.

מפקדים של הכוחות הפלשתיניים החזו היום כי אין בכוחם להחזיק מעמד בחמדון, אם יתקפו הסורים תוך הפעלת מלוא עוצמת כוחותיהם. הם מקווים רק שיאלצו את הסורים לשלם מחיר כה יקר, מה שעלול להרתיע את נשיא סוריה חאפז אל אסאד מלהמשיך במתקפה.

„לא נשארה לנו כל ברירה אלא להמשיך ולהלחם" — אמר קצין ה־מחבלים. הוסיף „ניסינו לעשות ש־לום, אך הסורים אינם מסכימים".

הקצינים הפלשתיניים אמרו כי הם מפעילים את כוחותיהם המעולים ביותר — אנשים המנוסים בקרבות רחוב והצבת מארבים לטנקים — כדי להדוף את המתקפה הסורית.

ועידת הפסגה לא תתכנס

בקהיר אמרו מקורות מצריים ש־התעוררו ספיקות חמורים, אם אכן ניתן לקיים את ועידת הפיסגה ה־ערבית לדיון בבעיית לבנון, שעמדה להתכנס ביום ב' בקאהיר.

מקורות מצריים אמרו שהספיקות בענין עריכת ועידת הפיסגה גברו בעקבות החלטתה של סוריה לשגר לוועידה את שר החוץ שלה עבדול חלים חאדם במקום הנשיא חאפז אל אסאד.

מקורות דיפלומטיים הביעו את ה־דעה שסאדאת עשוי לא להשתתף בוועידת הפיסגה אם לא יבוא אסאד לקהיר.

כנס של שרי חוץ ערביים עומד להפתח מחר ומניחים שבמהלך כנס זה יוחלט גורלה של ועידת הפיסגה.

יאסר ערפאת, מנהיג המחבלים, קרא היום לחמש מדינות ערביות ל־החזיר את נציגיהם הדיפלומטיים מ־דמשק, כתגובה על ההתערבות הצב־אית הסורית בלבנון. ערפאת העלה דרישה זו בפגישה שקיים היום עם שגרירי לוב, עירק ואלג'יריה ומיופה הכוח של ערב הסעודית ומצריים.

ה„מיג 25" פורק לחלקים לקראת החזרתו לבריה"מ

טוקיו, 14 (יופי"ע) — מטוס הקרב „מיג 25" שבו ערק ב־6 בספטמבר טייס סובייטי ליפאן, פורק היום ל־13 חלקים ונארז בארגזים לקראת החזרתו ל־בריה"מ באניית משא סובייטית.

דובר של צבא יפאן בבסיס ה־אווירי היאקורי מצפון לטוקיו, שם נבדק המטוס בידי מומחים יפניים ואמריקאיים, אמר כי ה־מטוס יוסע במשאיות לנמל הי־טאצ'י, 80 ק"מ מצפון לטוקיו ל־חוף האוקיינוס השקט.

הדובר בבסיס האווירי בהיא־קורי אמר, כי כל 13 החלקים של המטוס נארזו בארגזי עץ, שצופו בלוחות מתכת דקים. דבר זה נעשה כדי להגן על המטוס מפני אפשרות של פיגועים מצד קיצו־נים יפניים במהלך העברתו אל החוף.

אושרה מכירת 70 אלף טונה חיטה אמריקנית לישראל

וואשינגטון, 14 (עטפ"א) — משרד החקלאות האמריקני נתן אתמול הרשאה לישראל לרכוש כ־70 אלף טונה חיטה בארצות הברית, בשווי 7.4 מיליון דולר.

תובע בפרשת ווטרגייט

אין יסוד להאשמות נגד פורד

וואשינגטון 14 (עי"ר) — התובע המיוחד של פרשת ווטרגייט צ'ארלס רף אמר היום, כי חקירתו בדבר אפשרות של שימוש שלא כחוק של כספי בחירות מצד ה־נשיא פורד בהיותו חבר הקונגרס לא העלתה הוכחות לאימות האש־מות אלה.

„הפרשה סגורה עתה", נאמר ב־הודעה שפירסמה לשכתו של רף.

החקירה נערכה לאחר שמודיע מסר לפני מספר חודשים מידע לבולשת הפדרלית. מידע זה טען כי פורד השתמש שלא כחוק בתרומות פולי־טיות שניתנו לו בין 1964 וראשית 1974.

פורד ייצג משך יותר מ־25 שנים את איזור גראנד ראפידס שבמדינת מישיגן בבית הנבחרים, עד אשר ירש את מקומו של סגן הנשיא ספירו אגניו בשלהי 1973 לאחר שהלה הסתבך בפרשת שוחד. באוגוסט 1974 כנשיא.

שמועות שאלמנת מא[ו] ו־3 שמאלנים נוספ[ים] הוצאו להורג בסין

הונג קונג, 14 (יופי"ע, עי"ר). — בפקין ובהונג קונג נפוצו שמו־עות, לפיהן הוצאו להורג אלמנתו של מאו טסה טונג ושלושה מנ־היגים נוספים, הנמנים עם האגף הקיצוני השמאלני של המפלגה הקומוניסטית הסינית.

דובר סיני רשמי סירב היום להג־יב על ידיעות שפורסמו בעתונות בדבר הוצאתם להורג של הארבעה. כשנתבקש להתייחס לידיעה ש־פורסמה בטוקיו, השיב הדובר „אין תגובה".

בינתיים אומרים משקיפים בפקין כי נתקבל הרושם שהמנהיגים ה־מתונים מחזקים את שלי[טתם] ... היום פורסמו הודעות ... מבחוזות שונים של סין, ב... תמיכה בהנהגה המרכזית ... שתי החלטות שנתקבלו ב... בר על הקמת מאוזוליאום ... דים להציג את ארונו של מ[או] ... ופירסום כתביו של יו"ר ה... הקומוניסטית הסינית הכ... בהודעות אלה יש גם ... למנהיגים הקיצוניים ש... גנות את אלה המסלפים א... תיו של מאו ובוגדים ב... שלו ועוסקים ב„מזימות ק... ורדיו שנחאי פירסם הוד... נאמר שאלה המבקשים לה... בשורות המפלגה „יושמדו".

פרס מסכים להצעת קלד[רון] בעניין בחירת מועמדי מפ[לגת] העבודה לשרים בממשל[ה]

מאת שאול מייזליש
סופרנו לענייני מפלגות

הצעתו של דוד קלדרון לשעבר מראשי מפא"י כי כל מועמדי ה־מפלגה לשרים ייבחרו אחרי ה־ועידה בבחירות חשאיות, נתקב־לה על דעת שר הביטחון שמעון פרס, ונראה כי הצעה זו תשים קץ לוויכוח הנמרץ במפלגת העבודה בעניין בחירת מועמדי המפלגה לראשות הממשלה.

לפי הצעת קלדרון תבחר ועדת מינויים 30 שמות של מועמדים ל־שרים מטעם מפלגת העבודה שמתו־כם יבחר המרכז 15 שמות.

לפי הצעה זו לא תהיה התמודדות על תפקיד רה"מ ויצחק רבין יהיה המועמד המוסכם על הכל. עם זאת לא יוכל לבחור את שריו, אלא יחויב למנות את השרים לפי הדירוג. לפי ההצעה יובטח מקומו של פרס שיקבע ברשימה שתיבחר במרכז. כשר ביטחון או סגן ראש ממשלה אם יזכה במקום השני ברשימת ה־מרכז — גם אם ראש הממשלה יתנ־גד לכך. בכך תיפתר גם בעיית ה־שרות של אבא אבן ומשה דיין, ש־כן ההכרעה לגבי עתידם לא תהיה בידי ראש הממשלה, אלא בידי ה־מרכז. בתנאים אלה יוכ... כל התפקידים הבכירים ... מפלגה למזכ"ל ההסתד[רות] ... המפלגה). נראה, כי פ... להצעת קלדרון שכן הוא ... כוחו של רבין כמחליט ... כב כממשלתו, וכן תהיה ... הצורך לדאוג להבריג ב... לשעבר. כידוע, ניהל ... יהושע רבינוביץ עיתון ... פרס כדי להניאו להסיר ... דותו לתפקיד ראש־הממ[שלה].

דובר משרד החוץ ... על כהונת השגריר ...

הכרזות כל ... הידיעות הנוגעות ל... של גדעון רפאל, כש... בלונדון, הן חסרות כל ... בהן כל אמת — הודיע ... החוץ.

מר רפאל מסיים ... תקופה של שלוש שנ[ים] ... נאמן, בו תרם רבות ... הידידות בין בריטניה ל... את ישראל בכבוד ובה... בה. השגריר זוכה לאיש... והערכה בלתי־מסוייגת ... שירותו. על מועד סיום ... בשעת מסירת ההודעה, ... מינוי השגריר החדש ... דובר.

כתגובה על ההתערבות בלבנון

נתרבו מעשי החבלה בסוריה

ביירות, 14 (עי"ר). — כשבועות האחרונים ארעו פיצוצים ו־מעשי רצח בדמשק והמה כפי ה־נראה בתגובה על ההפקיד ש־סוריה ממלאת עתה בלבנון, זאת אמרו מקורות ערביים מהימנים.

הקורבן האחרון שמצא את מותו היה קצין תותחנים בכיר בעיר חמה שבצפון סוריה, בשם עלי אחמד חיידאר. אלמונים התנקשו בו ביום ה' אחרון.

המקורות ציינו כי בסוף השבוע שעבר פוצצו המכוניות של שנים מבין מנהיגי מפלגת הבעי"ת השלטת בדמשק, אך בעלי המכוניות לא היו במקום.

שלטונות סוריה עושים מאמצים כדי להסתיר מהציבור את הידיעות בענין מעשי האלימות, אך שליטי עירק הבליטו מעשים אלה לאחרונה במסגרת מסע התעמולה המתנהל בין שני האגפים היריבים של מפלגה הבעי"ת.

לאחר התקרית האחרונה ביום ה' בחמה מסר רדיו באגדד כי אנשי בטחון רבים הוחשו לעיר ועצרו ע־שרות אזרחים.

דיווחים שנתקבלו ממקורות מהימ־נים ציינו כי הכוחות המיוחדים ש־בראשם עומד ריפעת אל אסאד אחיו של הנשיא, כיתרו חלק מהעיר, שעה שבוצעו המעצרים.

בחודש שעבר נורה למוות פקיד של רשות הביטחון הממלכתית על ידי 4 אנשים, כאשר עזב את ביתו בחמה בשעות הערב. למחרת מצא את מותו בכלא אל מאזה שבדמשק שייך אנואר חדיד, חבר ארגון „ה־אחים המוסלמים בחמה". אורחים רבים סבורים שקיים קשר בין שני מקרי המוות.

בחודש יולי אירעו כמה התפוצ־צויות בדמשק ובחלב ונמסר כי 30 אנשים מצאו את מותם כתוצאה מ־מעשי חבלה אלה. עד כה הובאו רק 2 אנשים למשפט בקשר עם התפו־צצויות אלה. אחד מהם נידון למוות בתליה.

ביום ו' האחרון הרסה הפצצה את מכונית הפאר של סגן המזכיר ה־כללי של מפלגת הבעי"ת עבדולה אל אחמד. למחרת היום התפוצצה מכו־ניתו של ראש האיגודים המקצועיים. מהמוד חדיד כמה דקות לפני שעמד להתניע אותה לאחר שהשתתף בכנס, אמרו מקורות ערביים.

הסכם על הרכב הייצוג של ציוני אמריקה בקונגרס הציוני

ניו־יורק, 14 (עטמ"א) — הס־כם הושג על הרכב הייצוג של התנועה הציונית האמריקנית ב־קונגרס הציוני העולמי הכ"ט, ה־עומד להיפתח בירושלים ב־17 בינואר 1977 — מסרה היום נשי־את הפדרציה הציונית האמריקנית גב' פיי שנק.

בפגישה מיוחדת של ועדת הבחי־רות הסכימו הארגונים השונים החב־רים בפדרציה, לבחור רשימה מאוח־דת של נציגים לקונגרס. לפי ההסכם תורכב הרשימה כדלקמן:

— האגף האמריקני של הפדרציה העולמית של הציונים המאוחדים, ה־כוללת את „הדסה", „בני ציון", וה־ליגה היהודית־אמריקנית למען יש־ראל, תקבל 66 מנדטים, ברית ה־עבודה הציונית — 26, הסתדרות ציוני אמריקה — 26, הציונים הדתיים של אמריקה — 25, אמריקנים למען ישראל פרוגרסיבית — 4, הרוויזיו־ניסטים הציוניים המאוחדים — 3 מנדטים.

בישיבה הוצע לתת מנדט רביעי לרוויזיוניסטים הציוניים המאוחדים, ובקשה רשמית בעניין זה הוגשה ל־הסתדרות הציונית העולמית.

החלטת ועדת הבחירות מאפשרת לכל אחד מן האגפים המרכיבים את הפדרציה הציונית האמריקנית לקיים נהלי־בחירות משלו כדי לקבוע את נציגיו לקונגרס הציוני.

שני יהודים

(סוף מעמוד ראשון)

אמר: „פרידמן הוא דמות שנויה מאוד במחלוקת. הוא נוקט עמדה חזקה מאוד כדי לשכנע אנשים, ב־אמצעות הלם, לקבל את התיאוריות שלו. פרידמן חוזר תמיד לתיאוריה הפשוטה ביותר. הוא סולד מסיבוכים תיאורטיים מטושטשים ומסובכים".

פרידמן בנו של מהגרים יהודיים מן האימפריה האוסטרית—הונגרית הישנה, נולד בניו יורק, למד באוני־ברסיטת שיקגו ומכהן בה כמרצה כמעט ללא הפסקה, מחוץ לתקופה במלחמת העולם השניה כאשר כיהן כמומחה למיסים בוושינגטון. הוא חיבר יותר מתריסר ספרים על ענייני כלכלה, וכיהן כיועצו הכלכלי הרא־שי של בארי גולדווטר ב־1964.

היום סירב פרידמן להגיב על המ־דיניות הכלכלית של הנשיא פורד או יריבו הדמוקרטי ג'ימי קארטר. עם זאת אמר, כי אף אחד מן המו־עמדים לא הציע שינויים מן הסוג שיבלום את העליה בהוצאות ה־ממשלה.

„אנו נמצאים בדרך בדומה לזו של בריטניה, השרויה בקשיים פיננסיים גדולים. אנו הולכים באותה דרך, ואם נמשיך בה, נהיה גם אנו שרויים בתוהו ובוהו".

הישגיהם הרפואיים של בלומברג וגיידוסק

מכון קארולינסקה העניק את הפרס בסך 85,000 לי"ש במשותף לבלומ־ברג וגיידוסק על גילוייהם בדבר מנגנונים חדשים למקור ולהפצה של מחלות מידבקות.

בלומברג הביא לכך כי הודות ל־גילויים פחתה ב־25 אחוז העברת הפאטיטיס במהלך עירויי דם. תיאר את האנטיגן „ה.ס.ס." (המכונה ה־אנטיגן האוסטרלי), כמיבנה החיצון של הנגיף של הפאטיטיס ב'.

הודות לכך נתאפשרו מחקרים חד־שובים על מגיפות. כיום בודקים את כל תורמי הדם כדי לקבוע אם קי־ימים אצלם וירוסים מסוג הפאטיטיס ב' או נגיפים כרוניים, ובכך מצטמ־צמת סכנת הזיהום. שיטה זו מכונה „מסס בלומברג".

גיידוסק, הביא לחיסולה של „קו־רו", מחלה כרונית הגורמת לפיגור שכ־לי, שפגעה במיוחד בבני שבט פרי־מיטיביי ברמות של גיניאה החדשה.

גילוי המחלה „קורו" היה בשנות ה־50. היא פגעה במיוחד בנשים ו־בילדים. גיידוסק אמר כי מדובר ב־מחלה מדבקת וכי גילה את הנגיף שלה.

עירק מאשימה את ישראל בחטיפת 5 מעובדי שגרירותה בביירות

רבת עמון, 14 (עי"ר) — עירק האשימה אמש את ישראל בחטיפת 5 מאנשי סגל שגרירותה בביירות, שהיו לפני 8 ימים בדרכם לקפריסין.

רדיו בגדד מסר כי ה־5 היו ב־ספינה לבנונית בדרכה לקפריסין, ו־משם התכוונו לשוב לבגדד.

לדברי הרדיו חקרו שלטונות יש־ראל את ה־5 ושחררו אותם לאחר מכן, אולם החרימו את הדרכון של אחד מהם.

אבו דאבי אוסרת יבוא מזון מירדן

אבו דאבי, 14 (עי"ר) — אבו דאבי אסרה היום יבוא מזון מירדן או דר־כה, עקב הידיעות בדבר יותר מ־30 מקרים של חולירע בתחומה, אמרו כאן מקורות רשמיים. איסור זה מקיף ירקות, פירות ובשר. השלטונות מס־רו כי כל המצרכים הללו יושמדו מיד, אם בכל זאת יובאו לאבו דאבי.

50 נפגעו בהתנגשות רכבות ביוגוסלביה

קראקוייבאץ, יוגוסלוויה 14 (יופי"ע ועי"ר) — כ־50 איש נפגעו, 15 מהם קשה, כאשר רכבת מהירה ורכבת־משא התנגשו אמש בשעות המאוח־רות של הלילה סמוך לעיירה זו.

הכוחות הסעודיים יפונו גם מירדן

רבת עמון 14 (עי"ר) — הכוחות הסעודיים, המוצבים בירדן מאז מלחמת ששת הימים, ישובו ב־עתיד הקרוב לארצם, אמרו כאן מקורות יודעי דבר.

הבריגדה הסעודית בסוריה הוחזרה זה לא כבר לארצה.

ההסבר הרשמי לצאתם של הסעו־דים מסוריה היא, כי יחידות אלה יאומנו ויצויידו מחדש. אולם בסוריה הועלתה השערה, כי סעודיה רוצה להפגין בהוצאת כוחותיה מורת רוח מהתערבות סוריה בלבנון.

עם זאת יש לציין, כי יחסי סעודיה עם ירדן טובים, ולכן ההסבר הנ"ל איננו מתאים לגבי ירדן.

מקורות יודעי דבר אמרו כי משפ־חות החיילים הסעודיים, החלו לעזוב את ירדן כבר לפני מספר חודשים.

מת סולימאן נאבולסי

רבת עמון, 14 (צ"צ). — סולימאן נאבולסי לשעבר ראש ממשלת ירדן לשעבר מת היום בגיל 68.

נאבולסי נולד בשכם ב־1908 ו־סיים את חוק לימודיו באוניברסיטה האמריקנית של ביירות ב־1932.

הוא כיהן כראש ממשלת ירדן ב־1956 וכיהן בתפקידים שונים בקבינט הירדני, כולל תפקיד שר החוץ. היה המזכיר הכללי של המפלגה הסוציא־ליסטית הלאומית, וחבר סנאט עד יום מותו.

קרב־לילה בין כוחות סוריים וטורקיים

גאזיאנטפ, טורקיה, 14 (יופי"ע) — חיילים טורקיים וסוריים ניהלו בלילה שעבר קרב באיזור הגבול ליד קיליס שבדרום מזרח טורקיה, אמרו פקידים טורקיים.

אדם אחד נהרג בחילופי היריות אשר החלו, כאשר שומרי גבול טור־קים קראו „עצור" לאדם שהתקרב מן הצד הסורי של הגבול לעמדתם.

הפולש פתח באש על החיילים ה־טורקיים ואלה השיבו אש. חילופי היריות בנשק קל נמשכו לסירוגין במשך כל הלילה ואף בשעות הבוקר המוקדמות.

בהגרלת מפעל הפיס

בסך 500,000 ל"י זכה המספר: 591117.

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: 732399.

בסך 50,000 ל"י זכה המספר: 124830.

בסך 10,000 ל"י זכו המספרים: 288540 ; 661432.

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים ה־באים: 295054 ; 337901 ; 477759 ; 584468 ; 636915 ; 654864 ; 657277 ; 662466 ; 678689 ; 744251.

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 18459 ; 28642 ; 28892 ; 41682 ; 43884 ; 51492 ; 57458 ; 73926 ; 82109.

בסך 500 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 09521 ; 27749 ; 30983 ; 40887 ; 55909 ; 70913 ; 75734 ; 85557 ; 98864 ; 48364.

בסך 200 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 0102 ; 2020 ; 2030 ; 2456.

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־: 0466 ; 0725 ; 1270 ; 1537 ; 2052 ; 2053 ; 2252 ; 3778 ; 4071 ; 4145 ; 4199 ; 4396 ; 4707 ; 4719 ; 4743 ; 5000 ; 5034 ; 5325 ; 5548 ; 6256 ; 6555 ; 6770 ; 6796 ; 6928 ; 6976 ; 7140 ; 7189 ; 7193 ; 7893 ; 7902 ; 8126 ; 8263 ; 8265 ; 8448 ; 9273 ; 9341 ; 9369 ; 9388 ; 9640 ; 9790.

בסך 8 ל"י זכו הכרטיסים הרגילים שמספריהם מסתיימים בספרה: 8.

המצפה

שמחת תורה

שמיני עצרת חג בפני עצמו וחיתום כל החגים. בראש־השנה פתיחה החתימה טובה והיום, בתפילת הושענא־רבה, סיומת. בקץ מצוות סוכה וארבעת המינים נותרה מצווה אחת־יחידה, שמתעצמת בליל התקדש שמיני עצרת ושמחת תורה: והיית אך שמח. עם שכלו ברית־של־שמחה בין ישראל לבין קונו, כביכול אומר, עצרת תהיה לכם, קשה עלי פרידתכם. לפי דורשי רשומות התפילות שעוכבו כל ימות־השנה מתקבלות היום בכוחה של שמחת־מצווה.

ביום שמיני עצרת מסולבת שמחת תורה בגמרה של תורה ב„לעיני כל ישראל" והתחלתה ב„בראשית ברא". כה אמור בפיוט: „אם כלותנו ספר תורה, הקדש מסיבה ועין מאירה, הראינו נא בניין בית הבחירה". כלל־ישראל כולו, בהמוניו, מגיע לשלבו העליון בערכו הקפות ושר ורונן „שישו ושמחו בשמחת תורה". חתניא, חתן תורה וחתן בראשית. שמחת העצרת מכונסת ועצורה בקרב שומחיה למשמרת כל ימות־השנה.

אין כשמחה תורה ליום ברכה ואורה, אחווה ואהבה שנהוג גם במסיבות־מצווה מרובות המוסיפות ידידות וריעות. השמחה מגיעה לפסגותיה בין לומדי תורה, בישיבות ובבתי־מדרשות, ובין אנשי עבודה הקובעים עתים לתורה. רבבות בני תורה בארץ מקיימים בפועל־ממש, „עבדו את ד' בשמחה בואו לפניו ברננה". בו ביום גדול ורב רישומו של מרכז־התורה המסועף בארץ־ישראל.

וביום שמיני עצרת מזכירים גבורות גשמים, כלשונם, „בעצרת אני פותח לכם את האוצרות שבהם הרוחות והשבתם הגשמים". שליחי־ציבור העוברים לפני התיבה, בתפילת הגשם האמורה בניגון של נעילה ביום־כיפור, ועתותרים לשנת גשמי־ברכה בארץ.

ביומכוב האחרון לחגי ירח האיתנים המוני בית ישראל מתכנסים בבתי־הכנסת, כשהם שרויים בשמחה רבה, שמחה של מצווה, ומתפללים כתרי תפילות שבהן אמונה עד כלות הנפש, אהבת תורה ותקוות הברכה לשנה הבאה לעם ישראל ולארצו.

בסדר ההקפות קוראים „אתה הראית לדעת, כי ד' הוא האלוקים אין עוד מלבדו", ובתפילת הגשם, „שאתה הוא ד', אלוקינו, משיב הרוח ומוריד הגשם".

סיכום ביניים

פרשת יושב־ראש קופת־חולים והמיועד לנגיד בנק ישראל, שהתפצה באחרונה על־ידי חקירות המשטרה, מתקרבת כנראה להכרעתה בכיפור הציבורי. החקירה המשטרתית הותרת לגילוי הומר המחשיד בפלילות.

לפי הודעת שר־המשפטים, אחר פגישה בלשכת ראש־הממשלה, הגיש את דו"ח היועץ־המשפטי, שלפיו תדון הממשלה בישיבתה הבאה במימצאים ומסקנתם. היועץ המשפטי יוועד עם יושב־ראש קופת חולים לשמוע את תגובתו.

אף־על־פי שהודעת שר־המשפטים מאופקת ביותר, הרי שמחייב הנושא הרגיש, הרי סביר להניח, שסיכום־הביניים דין לקבוע בדבר המינוי הציבורי, שמחייב את הנבחר להיות ללא רבב של חשד. אם תיפול הכרעה בישיבת הממשלה לבטל את המינוי, או לדחות ביצועו, ניתן למנות ממלא מקום עד לשלב הסופי.

חקירת המשטרה, שהתנהלה במרץ רב, גם כששרם הגיעה להומר מספיק כדי גיבוש כתב־אישום, הרי נראה, לפי הסדרי עיסקות בסכומים גדולים, שיש מקום לחשדנות, ועובד בכיר בקופת־חולים אף נעצר לחקירה. הכרה הוא, שהמשטרה תגיע בכל אמצעיה אל שורשי הדברים, כדי להוציא משפט ברור על הנעשה במוסד ציבורי גדול.

אין אנו יודעים עדיין סיכומיה של הפרשה, שעלולים להיות חמורים גם מבחינה פלילית, אך נראה, שאין פיקוח ציבורי הכמור על עיסקות שונות, שבלעדיו קיימת אפשרות של הסתאבות. כמה וכמה עובדים בכירים בשירותי הממשלה וה־הסתדרות הובאו לדין בשנים האחרונות ואף נידונו לעונשי־מאסר. הסיאוב חדר גם לשכבה, שלפי תפקידיה האחראיים אמינותה היתה צריכה להיות מבוטחת מראש.

יש לתמוה, שהממשלה אישרה מינוי לתפקיד כלכלי־ממלכתי ראשון במעלה, ללא בדיקה מספקת, כפי שמוכיחה חשדנותה של המשטרה.

הממשלה תצטרך להכריע לגבי המינוי עצמו, ולא עוד אלא גם להפיק לקחים ציבוריים־מוסריים לגבי מינוי אנשים לתפקי־דים חשובים במוסדות מרכזיים. במתן עדיפות לשיקולים פולי־טיים במינויים, כפי שאירע לא פעם אחת, מתעלמים בלי משים מפגמים, שבחישופם גורמים תוצאות קשות.

פרשה זו, שהיא בשלבי חקירתה, מעידה על זונות בדיקת נקיון־כפיים אצל המתמנים לתפקידים בכירים. העניין כולו טעון תיקון רב.

ביקור רשמי ותכנית פרטית

שר־החוץ יגאל אלון, השוהה בארה"ב בתפקידיו המדיניים, בנאומו בעצרת או"ם נמנע מלשלב בו מגמות מתכנית־אלון הפרטית שלו, שפורסמה בכתב־העת המדיני „פורין אפיירס", שיוצא־לאור בוושינגטון.

בו בזמן פורסם, שיועצו המדיני של ג'ימי קארטר בהרצאתו שיבח את תכנית אלון, ויש להניח, שהיא הוגשה לו ב„אורח פרטי" על־ידי מחברה, שר־החוץ הישראלי, שיצא לשליחות מדינית לארצות־הברית.

לפי ידיעה נוספת, העלה שר־החוץ הישראלי בפגישתו עם הנשיא פורד את תכניתו הכלולה במאמר. הנשיא אמר, שלא קרא את חיבורו של מר אלון, אך הפנה אותו אל ד"ר קיסינג'ר לדיון עמו בעניין תכניתו.

אם פרטי הידיעה מדוייקים, שר החוץ העסיק את נשיא ארה"ב בתכניתו הפרטית, הרי לפנינו דוגמה של עיסוק מדיני בדרג גבוה על בסיס תכנית פרטית, שמתנגדיה רבים בין היהודים וגם בין הערבים, ואין לה אישור כלשהו של הממשלה.

יש לברר באיזו מידה ביקור רשמי ותכנית משלו כעורבים יחד או לאו אצל שר־החוץ, ואם אין הוא שומר על התחומים, יש להבטיח שמנו להיות נאמן לתפקידו ולא לערבב בו עניינים אחרים.

דעותיו הפרטיות של שר־החוץ, הסבור, כנראה, שהן שיא התבונה הפוליטית, אינן מצייניות את הציבור. הוא צריך לעשות את מלאכתו כראוי ולא להשתמש במעמדו כדי ליתן מהלכים לתכנית פרטית משלו.

הרמטכ"ל: צליחת התעלה הביאה להפסקת מלחמת יום הכיפורים

מאת כתב צבאי

„קרבות מעטים בהסטוריה זכו ל־מעמד כזה כפי שזכה לו קרב צליחת התעלה במלחמת יום הכיפורים". הצלחת הצליחה השפיעה השפעה מכריעה לא רק על מלחמת יום הכי־פורים, אלא הרבה מעבר ומעבר ל־חזית המצרית, הסורית, העיראקית והירדנית. הצליחה גרמה שהעולם הערבי עשה את חשבון הנפש ו־הביא אותו להפסיק את המלחמה", אמר אתמול הרמטכ"ל רב־אלוף מר־דכי גור בעצרת זכרון לחללי הצלי־חה, שנערכה במחנה צבאי אי שם בארץ.

„הצלחת הצליחה מלווה ותלווה עוד שנים רבות את מנהיגי מדינות ערב וראשי צבאותיה בכל שיקולי־הם בעתיד", הוסיף הרמטכ"ל.

העצרת נערכה במלאת שלוש שנים למבצע שהשתתפו בו אנשי היחידה, לחיים שהשתתפו בצליחה, משפחות שכולות וקציני צה"ל בכי־רים.

הרמטכ"ל רב־אלוף מרדכי גור העלה כל גם את אנשי היחידות ו־בעיקר את אנשי היחידות לעבר הצד השני של התעלה.

בהמשך דבריו אמר הרמטכ"ל, ש־הקונספציה של צליחת מכשולי מים היתה קיימת בצה"ל כמעט מאז הק־מתו אולם מעולם לא הוצאה לפועל. התברר שלא מספיקה הקונספציה אלא יש צורך להכין כלים ואנשים לכך. היה זה חיל ההנדסה, אמר ה־רמטכ"ל, שהחדיר את הנושא לתוד־עת ראשי צה"ל ועל אף התנאים הקשים שנוצרו הפכה הצליחה להצ־לחת כל המלחמה ולמפנה במחשבה הצבאית של צה"ל.

בסיום דבריו הביע הרמטכ"ל בט־חונו שאם נצטרך לעמוד במאבק, שוב יוכיחו עצמם הלוחמים.

לפני כן דיבר קצין הנדסה ראשי תת־אלוף אריה גולן, שאף הוא עמד על מבצע יחיד זה של צה"ל, שהצ־ליח רק הודות לחיילים, שהוכיחו עקשנות והתגברות. „אנשי חיל ההנ־דסה הפכו לסמל ביחידות לוחמים רבים", אמר.

לפני כן הסיר קצין הנדסה ראשי את הלוט מעל אנדרטה לזכר החללים ולהנצחת הצליחה. האנדרטה מתנ־שאת לגובה של 15 מטר והוקמה ע"י אנשי יחידות חיל ההנדסה בהוצאות מינימאליות. את התוכנית הכין ה־ארכיטקט פיטר סמרסקי, איש ה־יחידה. האנדרטה מורכבת מדוברה מקורית, שהשתתפה בצליחה ונפגעה, וסביבה הוקמה חומה של גלילי בת־כת המגינים עליה. על החלק העליון ייחרתו שמות הנופלים. החלק התח־תון יסמל פתיחה היחידה.

ליטר פלוס.
כל "הגדולים" גמדים לעומ

"טפסתי על בקבוק הליטר פלוס של טמפו" אומר גוליבר, "והסתכלתי למטה. כמעט וקבלתי סחרחורת. איזה גובה, הוא ממש ענק. פעם ראיתי בקבוקי משקה 'גדולים' אחרים לידו, הם נראו כגמדים. ומה הפלא, רק בליטר פלוס תמצא יותר מליטר של משקה תוסס וטעים. לא סתם טעים, אלא גם ב־4 טע... אורנג', לימון, קולה ולבן. טעמתי מכולם. איזה טמפו. ממ...

שיא המדינה
לרבנים הראשיים
לשרי הממשלה
ולכל בית ישראל

ברכת שנה טובה
וגמר טוב

הסתדרות הרבנים באמריקה
הרב זאב וורצבורגר — נשיא

א מדינת ישראל
ים הראשיים
הממשלה
שי התנועה ותבריה

רכת שנה טובה
וגמר טוב

ישיבת הדרום וישיבת אחוזת יעקב
על יד הסתדרות הרבנים באמריקה
הרב אליעזר ברנשטיין - נשיא

א מדינת ישראל
ים הראשיים
ניטי המדינה
חברינו בארץ
תושבי ישראל

ברכת שנה טובה
וגמר טוב

בית הכנסת ישראל הצעיר דוונדרור פרק,
בויסיד, נ. ג.
הרב אליעזר ברנשטיין, מרא דאתרא

ינת ישראל ותושביה

ברכת שנה טובה
וגמר טוב

בית הכנסת ישראל הצעיר דהילקרסט
הרב שלום קובלסקי — מרא דאתרא

לנשיא המדינה
לרבנים הראשיים
לקברניטי המדינה
ולכל בית ישראל

שנה טובה
וברכת גמר טוב

וועד הרבנים דקווינס
הרב **דוב בערל ראזענצוויג** — נשיא

ראשיים
דינה
שלה
נועה
ישראל

ת שנה טובה
וגמר טוב

נסת עדת ישורון
רדנס
בערל ראזענצוויג —
רא

שופט קורא לבלום את נגע הבריונות

בקריאה לבלום את תופעת הבריונות בבתי־קולנוע ובמקומות ציבוריים אחרים יצא אתמול שופט השלום החיפאי מר מיכה ליני־דינשטראס.

השופט אמר את דבריו כאשר הובא בפניו החשוד יהודה ציפורה, אשר נעצר יום קודם לכן ברחבת קולנוע „שביט" בקריית־אתא. זאת על רקע של הפרעה להופעה של הזמרת יפה ירקוני וצביקה פיק אשר הופיעו אותה עת בקולנוע „שביט" שבקריה.

החשוד טען כי הוא יצא מהקולנוע ולפתע קפצו עליו שני שוטרים ו־הקפו אותו. השופט ציין בהחלטתו כי מיום ליום הולכים ומתרבים מעשי־הבריונות של צעירים פורקי־עול, ובמעשיהם הנעשים באולמות ציבוריים יש משום גורם מפריע לאיכות החיים ופגיעה בהנאת הציבור המשלם המורות כופעים במיטב כספו.

„אם לא יישמע קולו של בית־המשפט כדי לגנות ולבלום נגע זה, כי ירכן תופעה זו", ציין השופט בהחלטתו. הוא הוסיף, כי מסקנתו האישית היא, שבמקרה של בריונות יש להעדיף את האינטרס הציבורי ולהחזיק את הבריון במעצר עד תום חקירתו והבאתו בפלילים. לפיכך ציווה לעצור את החשוד ל־10 ימים לחקירה.

מאסר על פריצה לחנות שעונים

18 חודשי מאסר בפועל גזר אתמול השופט מ. סלוצקי על מירים סוני, תושב נהריה בן 46, שהורשע בהתפרצות לחנות שעונים בכיכר העיריה בנהריה.

הנהלת ביה"ס „נועם" מודה לשר הדתות

מאת סופרנו בירושלים

הנהלת בית הספר „נועם" בירושלים שלחה מכתב לשר הדתות ד"ר יצחק רפאל בו היא מביעה את תודתו לשר על עזרתו לבית הספר ותרומתו לפתרון בעיותיו. גם בידיעון של בית הספר מציינת ההנהלה את תרומתו של שר הדתות לקידום ולפיתוח בית הספר.

„ההנהלה מודה במיוחד לשר הדתות שעמד כל העת לימיננו והיה מוכן לשמוע אותנו בכל שעה משעות היום והלילה ולסייע בידינו", נאמר בידיעון בית הספר. הנהלת בית הספר מציינת ש„תודות למאמציו של ד"ר רפאל ערב פתיחת שנת הלימודים גאות שר החינוך והתרבות להכיר בכל כיתות בית הספר, ההודה להתערבותו של שר הדתות נפתרה גם בעיית הכיתות החסרות".

בידיעון מביעה ההנהלה תקוה שלא יעמדו קשיים נוספים בפני בית הספר וכי יוכל להתפתח ולפרוץ דרך חדשה במערכת החינוך הדתי.

תחנת מגן דוד נחנכה בנווה יעקב

תחנת מגן דוד חדשה נחנכה אתמול בשכונת נווה יעקב בירושלים ע"י ראש עיריית ירושלים מר טדי קולק, ד"ר רון רוזין, יו"ר הועד הפועל של מגן־דוד־אדום בישראל, פרופ' מנצ'ל, מנכ"ל משרד הבריאות ומר דב פרנקל, יו"ר מגן־דוד־אדום בירושלים.

התחנה יכולה לקלוט כ־60 נפגעים. לכלי הרכב נבנתה גישה מיוחדת לקומה השנייה של הבניין.

הייצוא הישראלי לבריטניה — מיליון לירות שטרלינג

הייצוא הישראלי לבריטניה ב־8 החודשים הראשונים של שנה זו הסתכם ב־90 מיליון ליי"ש, שיא שלא היה דוגמא לו — אמר אתמול שגריר ישראל בבריטניה, מר גדעון רפאל.

השגריר אמר את דבריו, בשיחה עם כתב עתי"ם בנמל בן־גוריון, לפני שובו לאנגליה לסיים כהונתו בלונדון בעוד חודשים מספר.

הגידול בייצוא הישראלי לבריטניה לעומת אותה התקופה אשתקד מגיע ל־40 אחוז, אמר השגריר בסיפוק.

הוא הוסיף שדיוני הוועדה המעורבת הישראלית—בריטית לקידום הסחר בין שתי המדינות הסתיימו בהצלחה מרובה.

לדברי השגריר נעשה הרבה לשגירת הפער במאזן המסחרי בין שתי המדינות, שהוא כל השנים לרעת ישראל.

אלפי ילדים הצטופפו בסוכה של הרבי מליובביץ'

בסוכה הגדולה שהוקמה בחצר הד־מרוחות שעל יד בית מדרשו של הרבי מלובאוויטש רבי מנחם מנדל שניאורסון, התקיימה התוועדות נדירה ומיוחדת במינה. הקהל שהצטופף בסוכה, ומילא אותה עד אפס מקום — לא היה אלא ציבור של אלפי זאטוטים לפני גיל המצוות. כאילו היו חסידים ותיקים ומנוסים עמדו הקטנים ביראת כבוד ובפיניים פעורות מול הבימה שעליה ישב הרבי מליובאוויטש ושוחח איתם, במסגרת „שנת החינוך" שעליה הכריז הרבי.

הרבי עשה מחווה מיוחדת בבאתו להתוועדות עם ילדי ישראל, לכבוד חג הסוכות. הכניסה לסוכה למבוגרים היתה אסורה, פרט למתי מספר מדריכים וסדרנים. קהל המבוגרים בבית מדרשו של הרבי צפה באירוע בטלוויזיה במעגל סגור, וחסידי חב"ד בכל רחבי תבל האזינו לדברים שהועברו בשידור טלפוני חי מחצרו בברוקלין ל־84 נקודות שידור בכל הריכוזים החב"דיים בעולם, בחמש יבשות תבל.

הרבי אמר: „בימי החג אנו שמחים בשמחת החג, בשמחת הקשר המיוחד שבין הקדוש ברוך הוא לבין כל אחד מבני־ישראל, גדול וקטן. עם זאת צריך כל אחד להשתדל להיות ראוי וזכאי לבחירה שבחר בו הקדוש ברוך הוא ולאהבה העצמותית של הקב"ה לישראל. זאת ע"י התגברות על היצר וניצול הכוח הבלתי רגילה להיות קשור לקב"ה ע"י קיום מצוות ולימוד תורה. כשאדם, גדול או קטן, יפר את מזימות היצר — יפר השם מצידו את מזימות הגויים אויבי ישראל".

דבריו של הרבי תורגמו לאנגלית במקום — כיוון שרוב הילדים המשתתפים היו תלמידי לימודי הדת המיוחדים, המתקיימים ע"י חסידי חב"ד בבתי־הספר הממשלתיים בניו־יורק.

טקס חלוקת הקרן למילגות המשותפת למרכז לחינוך דתי וארגון עולי ארצות המערב

מאת סופרנו בירושלים

בטקס שנערך אתמול ב„היכל שלמה" בירושלים חילקה הקרן למילגות, המשותפת למרכז לחינוך דתי וארגון עולי ארצות המערב, 250 מילגות לתלמידים הלומדים ברשת החינוך הממלכתי דתי.

אורח הכבוד בטקס היה הרב הראשי לישראל הרב עובדיה יוסף, שבירך את התלמידים שיתמידו בלימודיהם התורניים.

יו"ר המרכז לחינוך דתי מר ברוך דובדבני הביע סיפוק מהעובדה שקרן זו הפכה לקרן מילגות גדולה התומכת במאות רבות של תלמידי הישיבות התיכוניות, ישיבות ההסדר ועוד.

הוא העלה על נס את תלמידי החינוך הדתי ובוגריו המקדשים שם שמים במעשיהם בכל מערכות החיים במדינה.

יו"ר ועדת הקרן, הרב מנחם מרכוס הביע תקוה להגדיל הקרן על מנת שאפשר יהיה להרבות במילגות לתלמידים הזקוקים לסיוע.

מרכז המרכז העולמי מר צבי עשה־אל, אמר שהוא רואה את החינוך הדתי כהמשך ישיר של חינוך המזרחי שבימים אלה מלאו 75 שנה להיווסדו.

מר שמשון קרופניק שהינחה את הטקס, ציין כי ארגון עולי ארצות המערב מכין כבר את ה„דינר" הבא שהכנסותיו יוקדשו לקרן המילגות.

יותר ממחצית יבול הכותנה עובדה כבר במנפטות

מאת סופרנו בגליל

למעלה ממחצית יבול הכותנה, כמאה אלף כריכות, עובדה כבר במנפטות.

בשדות נשארה עדיין כמות גדולה של כותנה שנקטפה אך עדיין לא הגיע תורה לניפוט, משום שכושר הקטיף עולה על כושר הניפוט. הכותנה נשארה לכן בשדות, בערימות המכוסות בפלסטיק כדי להגן עליהן מפני גשם.

במועצת הכותנה נמסר כי יבול הכותנה השנה הוא טוב, למרות התקפת מזיקים קשה. זו הודברה בריסוסי אוויר, שהעלו השנה את הוצאות ההדברה בשיעור ניכר.

48 משפחות נרשמו לעיר בגולן

מאת סופרנו בגליל

48 משפחות נרשמו כמועמדות להשתכנות בעיר הגולן, קצרין, המוקמת עתה.

המשתכנים הפקידו כבר כספים לזכות „שיכון ופיתוח" הבונה את הדירות בעיר. ההרשמה לשלב א' תסתיים בימים הקרובים ולאחר מכן תקבע ועדת איכלוס את הזכאים להתישבות בעיר. תנאי הרכישה של הדירות הם נוחים ביותר וזוג צעיר יכול לקבל הלוואה של 130 אלף ל"י וההלוואות עומדות של 63 אלף ל"י. מחירי הדירות הם מ־150 עד 223 אלף ל"י.

קבוצת עולים, גרעין „עין עולים שומרון" פנתה בבקשה לראש הממשלה, בבקשה לאשר הקמת עיר עולים במורדות המערביים של השומרון.

נעצרו חשודים בפריצות

שני צעירים החשודים בשורה של התפרצויות בשיטות מתוחכמות, תוך איסוף מידע מוקדם על „דירות הפשע" — נעצרו אתמול ל־15 ימים לחקירה, בפקודת בית־משפט השלום בחיפה.

החשודים הם משה פסטרנק ושרגא פוקס. ביה"מ המשטרה כפקח אהרן יקים טען בפני השופט, כי השניים חשודים בהתפרצות לבית־מלאכה בקריית־חיים וגניבת מערכת של בלוני גאז, לצורך התפרצות לסניף דואר בקריית־חיים. לטענת המשטרה מדובר בכנופית פורצים וחקירתם של השניים מסועפת.

שיחות עם א. צ. גרינברג

(סוף מעמוד 4)

שאחד הרע מחבריהם, פרסם שיר השמצה...

אותו יום שפורסם שיר השמצה זה — באנו אנו לביתו של אצ"ג המשורר. תחילת סבת תשכ"ט. כאשר נכנסנו לביתו, הזהרו בראשנו דברי שירו מאז: „בשנת תרפא־בימל ירדתי פה בהולות: / גוף בתור, כמו פנה, מטופי לגדולות / והתנגנו עלי היו כמו כל ילד בעברית / — — / מה טוב היה לי או ללון / בשדירות המשוילר על ספסל / כמו יצחק על המזבח..."

נכנסנו לבית אצ"ג, והוא זעם. מקשים אנו על דעתו על העולקים עליו — והוא השיב:

— אני הולך בדרכי שלי והם — כך היה גם לפני שנים, כאשר חברי הולכים בדרכם. אין זה דבר חדש. ואני חלמנו ולחמנו על מדינה עברית, היו הם נגדה! האם קראת את הזרון הנה ב„הארץ", והוא מסית נגדי, ולא הוא בלבד — הם מסיתים נגדי, מכינים כבר נגדי עלילת־דם. כל המבנגון בירם, כמו אז בימי רצח ארלוזורוב, הם מכינים עלילת־דם..."

זכרנו, שאלנוהו אז, למה אינו עולה לגור בירושלים, והוא השיב אז במר־לבו:

— הבט־נא ידידי, אינני מתגורר עוד ברחוב, ואין אני זקוק להם. ולירושלים? — כן, לו הייתי גוי, או איזו משוררת בשם טוקאן משכם, היו הב כולם מכרכרים סביבי, אך אני בסך־הכל משורר עברי אני. הם, יש להם, „מכובדים ערבים" — ואני אינני שייך לסוג זה שלהם...

לוינו אז את אצ"ג המשורר לירושלים. הוא נטל עמו טלית־ותפילין, כדי להתפלל ליד הכותל־המערבי. הוא ביטא אז בדרך: „...קולמוסים אני רואה אשר הם מכינים / לואתם על ממקירהיון / הוא גם כריתות ביני וביו — ירושלים / בין ארץ רכת ישראל — קודש לע כי היא היא..."

כך גם מצאנו את המשורר השבוע: במלואת לו שמונים שנה: מלא זעם וכעס — מלא בטחון ואמונה. משורר אדנות האומה.

מועצה מקומית רכסים

מכרז מס' 7/76

1. מוזמנות בזה הצעות מאת קבלנים **לבצוע קו מים למעון מבורה ברכסים.**
2. את טופס המכרז אפשר לקבל במזכירות המועצה בשעות העבודה הרגילות תמורת 100 ל"י שלא תוחזרנה.
3. את ההצעות יש להכניס לתיבת ההצעות עליה הכתובת: מכרז מס' 7/76 לבצוע קו מים למעון מבורה. לא יאוחר מיום ששי, 29.10.76 שעה 12.00.
4. על מגיש ההצעה להפקיד ערבות בנקאית לטובת המועצה בשעור של 10% מערך ההצעה וזאת לתקופה הנקובה בתנאי המכרז.
5. אין המועצה מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
6. הקבלן חייב להיות כקבלן רשום לעבודות הנחת קו מים ועוסק מורשה.

פליס ארבילי
ראש המועצה המקומית
רכסים

ראש משלחת מצרים לחץ ידי ח"כים ישראליים

יו"ר המשלחה המצרית בכנס הבינפרלמנטרי ה־63 במדריד לחץ את ידי נציגי ישראל, חברי הכנסת משה שחל ויצחק נבון, בהיום הכנס בשבוע שעבר.

על התילת המגעים בין שתי המשלחות סיפר אתמול ח"כ משה שחל, לכתב עתי"ם בחיפה.

לפני שסיים שחל את נאומו המדיני לפני 77 המשלחות שהשתתפו בכנס, ביקש את סליחתם ועבר לדבר ערבית. בדבריו אלה פנה ישירות למשלחת המצרית, והדגיש את המשותף בין היהודים והערבים. ח"כ שחל ציין, כי בעבר הגיעה שותפות זו לשיאה דווקא כאן על אדמת ספרד, ואין מניעה שהיא תיבכן גם היום.

משסיים את נאומו וירד מן הבמה עצר אותו ראש המשלחה המצרית ואמר: „דבריך נכונים. יכול היה להיות שיתוף פעולה בינינו לביניכם כמו באותם ימים, אלא שאז לא היו ליהודים 20 פצצות אטום".

השיב לו על כך ח"כ שחל: אם אשכנע אותך שאין לנו פצצות אטום, התהיה מוכן להכריז יחד עם המשלחת הישראלית כאן מעל בהה זו על נכונות להיכנס למשא ומתן על שלום בינינו לביניכם? כאן התחמק ראש המשלחת המצרית מתשובה ברורה והפסיר, „נהיה ד בראה".

הוארך מעצרו של חשב קופת־חולים

מעצרו של החשב הכללי של קופת־חולים מאיר קמחי הוארך אתמול ב־5 ימים.

השופט הראשי של בית־משפט השלום בת"א, חיים שפירא, הדגיש כי אינו מוכן להיעתר לבקשת המשטרה להאריך את המעצר ב־15 יום. השופט ציין, כי בכך הוא מבקש להביע מורת רוח על העדר הבקה מספקת לעובדת שרק קמחי לבדו נעצר.

בדיון שנמשך למעלה משעתיים טען נציג המשטרה רב־פקד ראובן ויינשטיין, כי בהמשך החקירה נתגלו עובדות חדשות הקושרות את החשוד בעבירות שוחד אישיות והמעידות על מעורבות ישירה של חשוד זה בפרשת „מדיקל סנטר". (כזכור הועלה החשד, כי גורמים בקופת־חולים קיבלו טובות הנאה בקשר עם רכישת ה„מדיקל סנטר" בתל־ברוך מידי משקיעים דרום אמריקניים).

הוא נחשד גם בפרשיות נוספות של קבלת טובות והוצאת כספים במירמה, לבדו וביחד עם אחרים. הקצין טען, כי מדי יום נחקרים עשרות עדים ונבדקים אלפי מסמכים. נערכים חיפושים אחרי מסמכים ובימים הקרובים צפויים מעצרים נוספים.

אינני משתף פעולה

החוקר הדגיש, כי החשוד אינו משתף פעולה, אינו עונה לשאלות וקיים חשש שהוא יתבל בחקירה אם ישוחרר. לדבריו קיימות עדויות ישירות בדבר קבלת שוחד על־ידי החשוד. זוהי אחת החקירות הקשות והמסועפות שנהלו אי פעם על־ידי המשטרה — אמר הקצין, וביקש להאריך את מעצרו של קמחי ב־15 ימים נוספים.

להלן התנהלה חקירת שתי וערב על־ידי הסניגור, אשר טען בעיקר כי קמחי מופלה לרעה, והתרעם על אשר אין עוצרים חשודים אחרים בפרשה.

בתשובה לשאלות הסניגור עו"ד יעקב קמר אישר קצין המשטרה, כי הוצעה לקמחי חסינות ומעמד „עד מדינה" אשר ישתף פעולה עם המשטרה. הקצין הבהיר, כי המשטרה ביקשה שקמחי יספר תחילה את הידוע לו ורק אחר־כך ישוחרר. לעומת זאת ביקש קמחי כי תחילה ישוחררוהו, ורק אז „אולי אספר כשהוי". הקצין הבהיר כי החוקרים חוששים שאם כך ייעשה, יאמר החשוד דברי סרק בלבד.

★ משלוח תרופות וציוד רפואי יישלח ע"י מד"א בישראל לנפגעי הרעש באקוודור ב־17 באוקטובר, במטוס האקוודורי הנמצא בארץ בשיפוצים.

★ הרכבו החדש של מועצת המנהלים של התעשייה האווירית, טרם נקבע רשום הצעת הרכב סופית — צדיין לא הוגשה לאישור לגורמים המתאימים — מוסר דובר משרד הבטחון.

התינוק ה־500 נולד בבית היולדות בקריית צאנז

בבית־חולים ליולדות לניאדו בקריית צאנז בנתניה נולד בחול המועד סוכות התינוק ה־500 במספר.

את מספר ה־500 השלימו זוג תאומים שנולדו להורים יצחקי משכונת נווה־שלום בנתניה. למשפחה עתה 5 ילדים. מהנהלת ביה"ח נמסר, כי המספר המכסימלי שמחלקת היולדות יכולה לשרת בחודש הוא כ־160 יולדות, וכמספר הזה כבר נרשמו לחודשים הבאים.

כן נמסר מהנהלת בית־החולים, כי נשלמו כל ההכנות לפתיחת המחלקה הפנימית של בית החולים בראשותו של ד"ר מרדכי גרשטיין. במחלקה 30 מיטות, מהן 6 מיטות ביחידה לטיפול נמרץ. בית־החולים מנהל דיונים עם משרד הבריאות בקשר לקבלת סיוע כספי לפתיחת המחלקה.

במפלגה ובתנועה

המפד"ל הפועל המזרחי בתל־אביב

הקפות שניות תתקיימנה במוצאי חג שמחת תורה ב־7 במקומות הבאים:

ברחבת בתי הכנסת המרכזיים בנוה שרת. דברים עו"ד ח. מ. בסוק. ברכות הרב י. פישברג והרב יצחק מזרחי. המנחה מר י. ש. שפירא. ההקפות יערכו בלווי תזמורת.

בבית הכנסת אהל יוסף רח' שבתאי 30, שכ' התקוה. דברים הרב מאיר יודי. ברכות הרב ר. סימן טוב. המנחה מר יוסף אהרוגוב. ההקפות בלווי תזמורת.

ברחבת ביהכ"נ פינת רח' בני אפרים הדר יוסף. דברים: הרב אברהם הפוטה. ברכות: הרב ש. אנגלסברג, הרב א. ברודיא, הרב א. גברא, הרב י. גרשי, הרב ד. ריכונה. המנחה: מר י. הולר. הפותח: מר מזרחי. ההקפות יערכו בלווי תזמורת.

בבית הכנסת אור המזרח, רח' חנוך 12, שכ' התקוה. דברים: מר יוסף דוד שרעבי, הרב מאיר מלאכי. המנחה: מר יעקב מלאכי. ההקפות יערכו בלווי תזמורת.

במועדון ברח' תקוע 3 נוה שלום. ברכות: הרב ש. בן הרוש, הרב ש. מזוז הרב י. מחבוב. המנחה: הרב עובדיה בידני. ההקפות יערכו בלווי תזמורת.

בבית הכנסת המרכזי הפועל המזרחי קריה שלום מסלנט 38. דברים: מר ראובן בן דוד. ברכות: רבני המקום. שירי חג: חזני המקום. המנחה: מר מ. קמינר.

בכרם התימנים שבזי בית הכנסת שערי ציון רח' כנרת 12. דברים: הרב אברהם ויגגוס. ברכות: הרב מ. משה הרב ב. בנין. המנחה: מר שלום הוורד. ההקפות יערכו בלווי תזמורת.

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול בתל־אביב רח' אלנבי 110

השבת, שמחת תורה, יתפלל הרב הראשי לת"א—יפו, הרה"ג ד"ר י. י. פרנקל. יעבור לפני התיבה החזן הראשי מר יהושע לדר בלווי מקהלה בנצוחו של מר מנשה לבדן. מנחה: 4.32. שחרית ב־7. הזכרת נשמות 11.00. מיזוג אויר מלא.

בית התנ"ך בתל־אביב

לציון פתיחת עונת ההרצאות בבית התנ"ך — שדרות רוטשילד 16, תתקיים ביום ה', ד' חשון תשל"ז (28.10.76) הרצאת יו"ר הכנסת מר ישראל ישעיהו על הנושא „מוסד הכנסת מאז תקופת התנ"ך". דברי פתיחה ד"ר ברוך בן יהודה.

הכניסה לפי הזמנות — לקבל בבית התנ"ך.

חיפה

בית כנסת לנוער
בביה"ס „יבנה—נצח־ישראל"

התפילות בליל שבת לפי זמני הדלקת נרות. בשבת בבוקר ב־8.15 לפני התפילה ב־7.30 שעור בתלמוד ע"י הרב ישעיהו נגר רבו של בית הכנסת. לפני הקריאה לימוד משניות לזכרם של תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל.

הכנסת ספר תורה

שנכתב ע"י יואב ומרים רוזנבלום, לעי"נ בנם יגאל הי"ד, — נפל בקרב על „החווה הסינית" (לצליחת תעלת סואץ) — תערך בביהכנ"ס „אליהו הנביא" שד' סיני 16, אחוזה, ביום שלישי אור לכ"ו תשרי תשל"ז, (19.10.76) ב־7.30 בערב.

דברים: מרא דאתרא הרב ב. ז. בנדיקט. הרב הראשי לחיפה, הרב שאר־ישוב כהן, סגן הרב הראשי לצה"ל תא"ל גד נבון. נציג חוג יגאל ללימוד תנ"ך, משה נבון.

תורנות בתי מרקחת

ליל שבת

ירושלים: „הרצל" — רח' יפו 36 טל' 225059; תותנגיאן — רובע הנוצרים, העיר העתיקה טל' 283401.
תל־אביב: „בדק" — רח' ז'בוטינסקי 109 טל' 446682; „פרנקל" — רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 223721.
חולון: „גני בת־ים" — בת־ים, רח' הנביאים 3 טל' 885671.
בת־ים: „גני בת־ים" — רח' הנביאים 3, טל' 885671.
רמת־גן: „המגן" — רח' ביאליק 30, טל' 723674.
בני־ברק: „ירושלים" — רח' ירושלים 62.
הרצליה: „כפר שמריהו" — כפר שמריהו, ככר מסארי, טל' 930244.
נתניה: „תרופה" — רח' הרצל 2, טל' 28656.

שבת

ירושלים: „מעלות דפנה" — מעלות דפנה בנין 129 טל' 811804; „אל זהרא" — רח' אלזהרא, טל' 283543.
תל־אביב: „יאני" — רח' יהודה הלוי 67, טל' 612474; „בני" — רח' דיזנגוף 217, טל' 222386.
חולון: „גני בת־ים" — בת־ים, רח' הנביאים 3 טל' 885671.
בת־ים: „גני בת־ים" — רח' הנביאים 3, טל' 885671.
רמת־גן: „גרמזה" — רח' ביאליק 50, טל' 722237.
בני־ברק: „גרמזה" — רמת־גן, רח' ביאליק 50, טל' 722237.
הרצליה: „בריאות" — רח' סוקולוב 69, טל' 981300.
נתניה: „הדסה" — רח' הרצל 24, טל' 22243.
באר־שבע: „רמב"ם" — שכון ד' מרכז.

מוצאי שבת

ירושלים: „כרם אברהם" — רח' צפניה 19, טל' 286950.
תל־אביב: „פרנקל" — רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 223721; „דיזינגוף" — רח' דיזנגוף 132, טל' 223390.

האופרה הישראלית

16.10	האלמנה העליזה
18.10	דולי הפניקים
23.10	קאבלריה רוסטיקאנה — מאסקאני — פאליאצ'י — ליאונקאבאללו
25.10	קאבלריה רוסטיקאנה — פאליאצ'י ירושלים — בנייני האומה
27.10	האלמנה העליזה
28.10	קאבלריה רוסטיקאנה — פאליאצ'י חיפה — אולם ארמון
30.10	האלמנה העליזה

בתי קולנוע

ירושלים

שעות הצגה: בימי חול — 4.00—7.00—9.00

אורדין — שבוע 8 — איש ההפקר
ארנון — הנוער לשלטון
אורנע — שבוע 3 — כל אנשי הנשיא
הבירה — שבוע 2 — מעקב באפלה
מיטשי — אני רק אשה

תל־אביב

אשדור — אשה תמימה
גת — שבוע 14 — להיות או לא להיות
חן — שבוע 2 — תעלולי האיש החזק בעולם
פאר — שבוע 19 — קן הקוקיה

חיפה

אורה — שבוע 2 — צלילי חצות
אמפי — שבוע 2 — קו העוקץ
ארמון — שבוע 2 — זורו
אורלי — שבוע 16 — קן הקוקיה
פאר — צמד בכותרות
חן — רחבאד
רון — שבוע 7 — אנשים יפים

היום

יום ו', כ"א תשרי תשל"ז, 15.10.76
הושענא־רבה,
בשבת
שמ"ע ושמ"ת

הפרק: דבהי"ב ב', לג—לד; המשנה: מעשר שני ה, ז—ח; הדף: יומא יז; ההלכה: ציצית ג, ז—ט.
בשמ"ת — הפרק: דבהי"ב ב, לה—לו; המשנה: מעשר שני ד, ט—י; הדף: יומא יח; ההלכה: ציצית י, י—יב.

שידורי ישראל

חדשות

מהדורות חדשות בגלים א', ב', ו־צ' מהדורות מדי שעה מ־6 בבוקר עד 1 בלילה.

זמני חדשות

7.05	(ב)	הבוקר הזה
8.05	(צ)	יומן הבוקר
13.00	(ב)	בחצי היום
17.05	(צ)	יומן הערב
19.05	(א)	היום הזה
23.45	(צ)	יומן חצות

רשת א'

07.07 „שחרית מוסיקלית" 10.15 שיר ובזמנו 10.35 „כיפור יובל" — בבוקר המראיין 11.15 שיר ובזמנו 12.05 „בכיפה" 13.00 „תאביבים" 14.10 לאב ורייך 15.10 „קבלת שבת" — הכנה לקראת שבת, 16.05 „מוסיקה לקראת שבת".

רשת ב'

06.00 „שבת ישראל", 10.05 „בכאן", 12.50 „מוקדים", 13.30 „מוקדים בשבתון", 14.10 „מוסיקהנטר", 16.10 „יוסבהבה בשבתך".

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר 10.05 חגים ומועדים 14.05 נצעד הבוקרים 15.50 בואי שבת 16.05 ארבע לפני שבת.

טלוויזיה כללית

הבכיות ילדים: 15.00 „בהר יותר גבוה יותר חזק יותר" — 15.30 „שלום לבנה הבי" — שירים הבדים לשבחת תורה בנחה: אבי בכלה.

במוצש"ק

רשת א'

19.45 עד 20.45 — הבכיות לצולה 23.45 „ביסודרה" 21.15 „בלווה מלכה" — ל־ בוצאי שבתהתורה 22.05 „בכינה בצוואה" 23.00 „שיעו והבחו בשבתהתורה".

רשת ב'

18.04 „הנוסע בספולי" 18.30 מבנרים הספורים 19.05 „צוות העורה התיכוד" 20.05 „ביוה ובצבידוד" — 20.45 „הקולנוע" 21.47 ערבי היום בהביש: 22.05 „שיחות" 23.05 „קפה־ידיות".

גלי צה"ל

19.05 ביום רבנו 19.55 סיפור לחג 20.05 זיכרונות לכולם 21.05 כמורת ככורת 22.05 חיוג הד"ר 00.05 ציגורי לילה 02.00 בבוק ידיעות 02.05 לא רודים לישון.

טלוויזיה כללית

20.00 „שבעת האופוסיזיד" — שירים לשבע ההקפות של „שבחת תורה" 20.30 בבס להחדשות 21.00 בבב לספורט 22.00 בקלאוד — סרט בהת 23.30 ספוטו של יום — חדשות.

לוח הצופה

● סגל קונה הכל רהיטים טלוויזיות מקררים מערכות חימום 832267, 863784.

★ דרוש/ה סבא/ית קונדיטור/ית דתי/ת (עד חמישים) למלון בשוויצריה. 02—32418, 02—63395.

★ פרטי דתי גרוש אשכנזי, מבוסס מעוניין בתאומה 30—35, ת.ד. 31742 ת"א.

★ דרושה אשה לעבודות משק בית בשכ"ח טל. 03—51470.

★ אהודה פאות האופנה הדרוות להשיג בסלון אילנה גולדשטיין דיזנגוף 125, 224596.

לוח ירושלים

★ בדב"פ 2 חדרים גדולים + כרפסה, במרכז, קומה ג', 535510.

★ למכירה באיטרי 5 חדרים ק"ן מעלית, „ארגון כהונים" 02—81603, 02—525175.

★ למכירה 3 + פ"א 3 מרפסות, 3 כיוונים, הסקה בייתית, בסירה ביידית, בר אילן 2, 02—284908.

האמנות בישראל

בנוצ"ש 16.10.76

הבימה.
מופע פקש באישלק
ב־7.00 וב־9.30

הקאמרי
כולם בה בני: ת"א
אקום: ירושלים

הצפה

עתון יומי
HAT'ZOFE
DAILY

המו"ל: הצופה בע"מ, העורך: ש. דניאלי. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' נחמני 66, טל. 35421, ת"ד: 2045. חשבון בבנק הדואר 41144 ★ סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 2, ת"ד 1142, טל. 234916, בערב טל. 928344, 35609 ★ סניף חיפה רח' ארלוזורוב 8, טל. 663628 ראש העשור בע"מ ת"א, רח' המסגר 84, טל. 31554.

●

אין במערכת תורעיים לחוזר שמודפס תלבנים

"הקפות" יתקיימו בכל חלקי הארץ

מאת סופרי "הצופה"

"הקפות שניות" בהשתתפות עשרות אלפים יתקיימו בכל חלקי הארץ, לרבות במרכזי ההתיישבות הדתית ברמת הגולן, עמק בית־שאן ובדרום.

לקראת החג הגיעו תיירים רבים העומדים אף הם ליטול חלק בשמחת ההקפות.

הקפות יערכו גם במחנות צה"ל ובבסיסים. במרכזי אי"שם בארץ יערכו "הקפות שניות" בהשתתפות ראשי הצבא המדינה.

ההקפות בירושלים

בבתי הכנסת, בישיבות ובחצרות האדמו"רים ייערכו הערב ומחר "הקפות" שמחת תורה.

לחצרות האדמו"רים נהרו במשך יום אתמול אלפי חסידים מכל רחבי הארץ המבקשים לעשות את חג שמחת תורה בחצרות הרבי.

משרד הדתות עשה סידורים מיוחדים לקליטתם של המוני המתפללים שיבואו להקפות ברחבת הכותל המערבי. ספרי תורה, סידורים וטליתות הועמדו לרשות המתפללים.

הקפות שניות ייערכו במוצאי שמחת תורה שהמרכזית בהן תתקיים בגן העצמאות כמעמד היכל שלמה בהשתתפות הרבנים הראשיים לישראל, שר הדתות ושר הפנים אישי ציבור, תיירים ורבים מתושבי הבירה.

להקפות הוזמנו גם אנשי הסגל הדיפלומטי והקונסולרי בירושלים.

ההקפות בנוסח העדות השונות בהשתתפות מקהלות, להקות ותזמורות. הקפות מיוחדות יוקדשו לצה"ל, לבטחונה ולכוחות הבטחון ולעולים החדשים.

"היכל שלמה" פנה לציבור המתפללים בבתי הכנסת וביקשם להביא עמם ספרי תורה להקפות.

"הקפות שניות" ייערכו גם בשכונות.

בשכונת קרית יובל ייערכו הקפות שניות שבהן ישתתפו מתפללים מ־25 בתי הכנסת שבשכונה בהשתתפות חברי "בני־עקיבא". הקפות שניות ייערכו גם בשכונות גילה, נוה יעקב, ורמת אשכול.

אירועי החג בחיפה

עצרת חג המרכזית שתלווה ב"הקפות שניות" תציין את סיום אירועי החג בחיפה, בה הוקמה לראשונה בהולדותיה סוכה עירונית בה ביקרו בחג כעשרים אלף איש.

לעומת שנים קודמות ייערכו הפעם העצרת וההקפות ע"י המועצה הדתית וזאת בהשתתפות כל האירגונים הדתיים בעיר.

במעמד חגיגי זה יטלו חלק הרבנים הראשיים לעיר. הרב שאר ישוב כהן והרב אליהו בקשי דורון, הממונה על המחוז ד"ר נפתלי אלעזר, ראש המועצה הדתית ישראל לבנון וחברי מועצת העירייה.

ראש המועצה הדתית מר לבנון מסר אתמול לסופרנו כי במעמד זה תחלק המועצה הדתית את הפרס לסוכה הנאה, לאחר שועדת שופטים ביקרה במשך החג בעשרות רבות של סוכות. להקפות יוזמנו נכבדי העיר והנוער ירקוד ברחובות לצלילי תיזמורת.

במוצאי החג ב־7.30 תתקיימנה ברחבת בית־הכנסת המרכזי בחיפה עצרת שמחת תורה והקפות שניות שיאורגנו ע"י המועצה הדתית.

זמרים ולהקת "שמח השמח" יגעימו את העצרת. דברי ברכה לחוגגים ישאו הרבנים הראשיים של חיפה, הממונה על המחוז, סגן ראש העירייה מר י. בלושטיין, ראש המועצה הדתית וסגנו מר ב. בליטנטל וחבר הנהלת העירייה פרופ' י. ירניצקי. חברי "בני עקיבא" יצאו בתהלוכת ספרי התורה ברחובות העיר. במעמד חגיגי זה יחולקו הפרסים לזוכים בתחרות לסוכה הנאה.

עם זה באו לסיומן החגיגות של חג הסוכות תשל"ז שנערכו זו הפעם הראשונה בחיפה ושרכזו רבבות חוגגים בכל ימי חול המועד סוכות בגן הזכרון מסביב לסוכת השלום המפוארת שהוקמה ע"י העירייה והמועצה הדתית.

מצפים ל־30 אלף משתתפים ב"הקפות השניות" בכפר חב"ד

ההכנות להקפות השניות המתקיימות, כמדי שנה בשנה במוצאי שמחת תורה בכפר חב"ד — נכנסו להילוך גבוה. הרחבה הגדולה שלפני בית הכנסת הגדול הוכשרה כבר לקליטת אלפי כלי הרכב ולמעלה מ־30 אלף משתתפים שמקווים לבואם במוצאי החג. ההקפות תתחלנה בשעה 8 בערב.

"הקפות שניות" חב"דיות תתקיימנה גם — בירושלים, בנחלת הר חב"ד המושבה החב"דית שבקרית מלאכי, בצפת בעפולה בנצרת ובשיכון חב"ד בלוד. להקפות אלו הוזמנו אנשי הישובים מהאיזורים הסמוכים.

מנהג ההקפות השניות במוצאי החג נקבע ע"י חכמי הקבלה בצפת, לפני למעלה מ־400 שנה, כהזדהות עם כלל ישראל בגולה החוגג אז את שמחת תורה ביום טוב שני של גלויות. דבר זה מקבל משמעות כפולה אצל חסידי חב"ד, הן בשום היות רבים מהם עולי בריה"מ, שם, חוגגים את החג בהתלהבות מיוחדת, והן, כמובן, בשום שאז חוגגים את החג בחצר של הרבי מליובביץ רבי מנחם מנדל שניאורסהאן רבם של חסידי חב"ד.

בחג שמחת תורה עצמו חוגגים חסידי חב"ד את שמחת התורה בדרכם המיוחדת, בהתלהבות האופיינית להם — ב־97 בתי הכנסת החב"דיים ברחבי הארץ. בבית הכנסת החב"די העתיק "צמח צדק", ברחוב חב"ד בירושלים העתיקה הומה במשך כל שעות היום מחסידים ומאורחים הרוקדים בהתלהבות עם ספרי התורה בליווי ניגונות חסידיות עליזות.

ראש הממשלה ודפלומטים היו אורחי הגר"ש גורן בסוכתו

מאת סופרנו בתל־אביב

ראש הממשלה מר יצחק רבין, שר הבטחון מר שמעון פרס, הרמטכ"ל רב אלוף מרדכי גור, ראש העיר מר שלמה להט, שרים, חברי כנסת אישי ציבור וכן עשרות ילדי דיפלומטים, היו אתמול אורחי הרב הראשי לישראל הגר"ש גורן, בתל־אביב, בסוכתו.

סוכתו של הרב הראשי, הגדולה והמרווחת, המתה משך ימי חול המועד בבאות רבות של אורחים־מבקרים בתוכם רבנים, דיינים, אישי תורה, אנשי ציבור ו"צמרת".

ביוזמת עו"ד ה. מ. בסוק, סגן ראש העיר וראש האגף החינוך, אורגן אתמול ביקורם של ילדי הדיפלומטים בסוכתו של הרב הראשי, וזאת, על פי משאלתם של הורי הילדים. הרב הראשי הסביר מהותו ומשמעותו של חג הסוכות.

דורשים להכניס תיקונים שונים במיסוי רווחי הון

מאת סופרנו הכלכלי

לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים פנתה בתזכיר למינהל הכנסות המדינה ובו היא מבקשת להכניס תיקונים שונים במיסוי רווחי הון.

בתזכיר, שהועבר ע"י א. בר־קר, יו"ר ועדת המסים של הלשכה, נכתב כי התיקונים המוצעים מהווים השלמה להמלצות ועדת בן־שחר. בין היתר מוצע להוציא מתחולת הכללים החלים על רווחי הון. את נכסי המקרקעין המשמשים לעסק. שינויים אחרים המוצעים מתייחסים למכר מניות בחברות מעוטים ועוד.

פעולה לשחרור אסירי ציון

מבצע החתמה ומשלוח 100,000 גלויות לאסירי ציון הגיע למחצית דרכו. המבצע אורגן על ידי הארגון "למען ציון לא אחשה" ומטרתו לעורר את דעת־הקהל היהודי והלא־יהודי, במדינה ובתפוצות, להביע את הזדהותם האקטיבית ולפעול למען שחרור אסירי ציון מכלאיהם ולמען לאפשר ליהודי מדינות בריה"מ המועצות לעלות לישראל. הפעולה מקיפה עתה כ־50,000 חותמים אשר חתמו על גלויות המופנות לאסירי ציון שכתובתם ידועה לארגון והם:

שרנו מיכאל, אלסמן אנטולי, קורנבליט מיכאל, כהן לייב, זלמנסון ישראל, זלמנסון וולף, פנסון בוריס, דמשיץ מרק, טסיטליונק בוריס, סוסלנסקי יעקב, מלכין אנטולי, גלזר איליה, שקולניק יצחק, רינארוב יעקב, מנדלוביץ יוסף, לוברסי לזר, בוסמן הלל, סילניטסקי אלכסנדר, ספקטור קופל, סלניין אלכסנדר, גשפיץ מרק, קוזניצוב אדוארד, רויטבורד לב, פלדמן אלכסנדר.

הגלויה כוללת קריאה שתוכנה הוא "למען ציון לא אחשה" — ה' עמכם גיבורי החיל, לבנו — אתכם". לכל גלויה יש שני ספחים ממוספרים במספר זהה, האחת מופנית לנשיא הסובייט העליון והשניה לנשיא ארצות הברית ובהן פניה שיפעילו את השפעתם וסמכותם למימוש תחינה—זעקתה של גב' וודקה, רעייתו של אסיר ציון, אריה וודקה שהשתחרר מכלאו לאחר שריצה 7 שנות מאסר בסיביר בתנאים קשים ביותר ועתה מונעים ממנו שלטונות בריה"מ לעלות לישראל ולהתאחד — לאחר 7 שנות פירוד מאונס ו־7 שנות עגונות של אשתו — עם אשתו, הוריו ומשפחתו הנמצאים בישראל. (אריה וודקה חזר בתשובה בכלא ונהיה שומר מצוות, ואף ישב מספר חודשים בצינוק על סירובו להסיר את הכיפה שחבש לראשו כשהוא בבית הסוהר.)

בראש ארגון "למען ציון לא אחשה" עומד אסיר ציון לשעבר מר שמעון בריליוס.

מבצע החתמה ומשלוח הגלויות נועד ליצור קשר חי בין אסירי ציון לבין אחיהם שמעבר לארצות מסך הברזל. התברר, כי בניגוד לדעה המקובלת בציבור הרחב, מגיעים ליעדם רובם של המכתבים הנשלחים לאסירי ציון וכי הם מחכים בכליון עיניים לקשר כל־שהו עם אחיהם שבמדינות החופשיות. ההתעניינות בהם והקשר החיצוני עמהם עוזרת רבות להקלת הלחץ המופעל על האסירים על ידי אנשי הק.ג.ב השומרים במחנות המעצר, וזאת עקב רגישותם של השלטונות בבריה"מ המועצות לתגובה דעת הקהל במדינות העולם החופשי.

החתמת הגלויות נעשית על ידי תלמידי בתי ספר תיכון דתיים וישיבות "בני־עקיבא" וחברי תנועות הנוער "בני־עקיבא" ו"עזרא" ברחבי הארץ. לאחרונה נערכו מספר כנסים בהשתתפות מאות תלמידים שנרתמו למבצע החתמת הגלויות.

מר חנניה ויגברגר, מנהל המכינה לחיילים משוחררים באוניברסיטה בר־אילן, הנמנה על ראשי הפעילים בארגון "למען ציון לא אחשה" מסר, כי המבצע ישולב גם בהקפות השניות, שייערכו במוצאי שמחת תורה בערי ישראל.

הרב משה צבי נריה, ראש רשת "ישיבות בני עקיבא", פנה בקריאה נרגשת לציבור בישראל ליטול חלק פעיל במצווה החשובה של עזרה ופדיון לשבויי ציון.

נערך כנס יוצאי בנ"ע מרומניה

בסוכת בית הכנסת "יעקב יוסף הרב גוטמן" שברחוב בזל בתל־אביב התקיים כנס של יוצאי "בני עקיבא" מרומניה. השתתפו בכנוס נציגים מכל הארץ. את ברכת הועד הפועל של הפועל המזרחי לכנוס הביא מר שלום זילברפרב אשר גם ניהל את הכנוס. דברי ברכה וזכרונות מימים עברו העלו שלמה לייבוביץ, החזן ש. קאלוש, הרב מנחם הכם, אריה רייטר מבאר־שבע ויעקב גאלר מפתח־תקוה.

בכנוס הוחלט להוציא ספר על פעולת "בני עקיבא" ברומניה. כן קרא הכינוס לממשלת רומניה להמשיך באיחוד המשפחות ולהגדיל את מיכסת העליה משם.

מר שלום זילברפרב העלה את זכרם של אריה גלזר, איש טירת צבי ואהרון ורהנברג מחיפה, שנפטרו השנה.

המשתתפים בכינוס הודו לרב אפרים גוטמן, אשר מתמיד בקיום הכנוס בסוכתו זו השנה השביעית.

חיל הים נוטל חלק במלחמה לבלימת ההברחות באיזור החיץ בצפון סיני

חיל הים נוטל חלק בבלימת ההברחות באיזור החיץ בצפון סיני, במקביל לסיורים היבשתיים של צה"ל — על כך מוסר "במחנה".

כתב "במחנה", שנתלווה לחוליות סיירי הגמלים של צה"ל, מוסר כי לאחר שורה של לכידת סחורות בקנה מידה גדול בחודש האחרון, נלכדו ביום שבת וביום א' השבוע שישה בדואים, שחצו את הגבול בנסיבות חשודות.

נסיון ההברחה הגדול, אשר סימן את תחילתה של "עונת ההברחות", בוצע בראשית החודש שעבר. סיור של צה"ל שנע באיזור ימת ברדוויל לכד כחצי טון תה וכן סחורות אחרות בשווי רב.

ההברחות מתבצעות לאורך כל הגיזרה הצפונית, אולם מרביתן מתרכזות בכפר הבדואי חוד אל־מוחמד, המונה כ־700 תושבים.

נמסר כי ההברחות נעשות על פי רוב בדרך היבשה, על גבי גמלים, או דרך ימת ברדוויל, באמצעות סירות. בסיכולן נוטלים חלק גם סיירים של חיל־הים.

הסחורות המוברחות מן העבר המצרי לישראלי הן: בדים, שימורי בשר, סיגריות, תמרוקים וקפה — סחורות שמחיריהן במצרים זולים יותר ממחיריהן בארץ. מהצד הישראלי מוברח על פי רוב תה, המבוקש מאד בצד המצרי בשל מחירו היקר שם. אין להוציא מכלל אפשרות גם הברחות של סמים, כמו חשיש.

מבקר המדינה על המינויים בתעשיה האווירית

מבקר המדינה ד"ר י. א. נבנצאל אמר כי השאלה מי ימלא עקרונית את התפקידים המרכזיים בתעשיה האווירית, כיו"ר הדירקטוריון וכמנכ"ל — זו שאלה שמבקר המדינה בהחלט צריך לתת עליה. המבקר, שרואיין בתכנית "מבט" בטלוויזיה אמש כי יש לו בהחלט דעה בנושא מינויים אלה, אולם אין הוא מוכן לומר אותה. "חוות דעת לחוד ודעה לחוד" — אמר ד"ר נבנצאל.

אישים ומוסדות

— ראש הממשלה, מר יצחק רבין, אירח אתמול בלשכתו את פרופ' סמואל הנטינגטון, יועץ לעניני בטחון של ג'ימי קארטר ומרצה בכיר באוניברסיטת הרווארד. סמואל הנטינגטון משמש גם כעורך ה"פורין פוליסי".

— מר מני קלאוזנר ורעיתו הגיעו ארצה מאנגליה. הוא מראשי התנועה ומנהיגי היהדות באנגליה.

הכנות אחרונות בחיפה לקראת האולימפיאדה לשחמט

מאת שמחה קנדרשיין

הולכות ונשלמות ההכנות לאולימפיאדה השחמט העולמית שתיפתח בחיפה בעוד כעשרה ימים. כרזות חגיגיות ודגלי יותר מ־50 המדינות יקשטו בשערי העיר את פניהם של למעלה מ־1000 אורחים רובם הגדול שחמטאים. על משאות מלון "דן־כרמל" הוקם מבנה טרומי שבו ייערכו משחקי אולימפיאדת הגברים וישמש מרכז עתונות בינלאומי. אמצעי תאורה מיוחדים הותקנו באולמות המשחקים לצורך הפעלה רשתות הטלוויזיה מהארץ ומחו"ל.

גם החניון במלון "דן־כרמל" הוחלף את יעדו היומיומי השגרתי.

החניון ישמש נקודת תצפית לקהל הצופים שיחזה במשחקים באמצעות טלוויזיה במעגל סגור. וזאת בנוסף לקהל שימצא באולמות עצמם.

האחדות הסוחרים בעיר הכריזה על תחרות קישוט חלונות הראווה בכרזות וציורי שחמט.

17 אלף מבקרים במשכן הכנסת – בסוכות

שבעה עשר אלף מבקרים תושבי ירושלים, אורחים מרחבי הארץ, עולים חדשים ותיירים סיירו במשכן הכנסת ובסוכה הפרוזות בחול המועד סוכות.

הסיור במשכן הכנסת אורגן באמצעות מדריכות הדוברות שפות זרות. משמר הכנסת והסדרנים נערכו במיוחד למבצע עליה לרגל המוני זה.

יו"ר הכנסת, מר י. ישעיהו, אירח בסוכה לארוחה השנתית — מסורתית 150 מבין נציגי ההתישבות מתקופת "חומה ומגדל", מייסדי הנקודות בנגב וחיילי נח"ל.

עולי רגל ברכו את נשיא המדינה אלפי עולי רגל, שבאו אתמול ל־מסורת העליה לרגל של חג הסוכות, ברכו את נשיא המדינה פרופ' אפרים קציר ורעייתו במשכן נשיאי ישראל בבירה. המבצע אורגן ע"י מרכז ההסברה, שערך גם סיורים לעולי הרגל בכל רחבי הארץ באתרי ירושלים.

כארבעת אלפים איש, שייצגו את רוב שכבות האוכלוסיה, נתקבלו על־ידי הנשיא קציר. רבים מהם הגישו לנשיא שי מזכרת — אלבומים ציורים, תמונות וחפצים אחרים מעשה ידיהם.

בין הבאים היו יוצאי ארצות האיסלאם, בני מיעוטים וכן נציגי עיירות פיתוח ונציגי 11 נקודות ההתישבות בנגב, שחגגו במוצאי יום־הכיפורים מלאות שלושים שנה לעלייתם על הקרקע.

נהרג בתאונת עבודה

תושב נתניה בן 37, חי שמר, נהרג אתמול בתאונת עבודה. האיש עסק בשטיפת פלטות על גג בית אריה באבן־יהודה, ותוך כדי עבודתו נפל ארצה ונהרג. גופתו הועברה למכון הפתולוגי.

מוחים על ה"נופשיאדה" בשמחת תורה העומדת להתקיים בחיפה

מאת סופרנו בחיפה

הרב הראשי לחיפה, הרב שאר ישוב כהן, ראש המועצה הדתית ישראל לבנון וחברי מועצת העירייה, פרופסור ישעיהו ירניצקי ומשה בליפנסל פנו אתמול במחאה ובדרישה לראש העירייה לבטל את "הנופשיאדה" האמורה להתקיים בשמחת תורה ולהביא לחילול החג והשבת.

סופרנו מציין כי אגף הספורט והקייט של העירייה החליט לארגן יום נופש בחורשה ליד האוניברסיטה לתושבי העיר דווקא בשמחת תורה וזאת במקום אליו ניתן להגיע אך ורק בנסיעה. נוסף על כך הכריזו על תחרות בישול בשבת שתהיה במקום. ההקימה שיחה בענין זה גם עם סגן ראש העיריה מר יוסף בלושטיין אולם התשובה היתה כי מאוחר לבטל האירוע. פרופ' ירניצקי שוחח עם ראש העיריה מר ירוחם צייזל וזה הודה כי הדבר אינו בסדר יחד עם זאת הבטיח כי להבא ייעשה למנוע הישנות מקרים כאלה.

בינתיים הוחלט כי המועצה הדתית תתכנס הבוקר לדיון בעניין זה וזאת לאור העובדה כי זו לא הפעם הראשונה שהעיריה מקיימה אירועים בשבתות הגורמים לחילול השבת.

ראש עיריית חיפה, מר ירוחם צייזל הודיע בשעות הערב לפרופסור ישעיהו ירניצקי כי יבדוק הבוקר אם קיימת אפשרות כל שהיא לבטל את "הנופשיאדה".

נעצרו חשודים בגניבת תכשיטים מתיירת

תכשיטים בשווי 2,5 מיליון פרנק בלגיים — כ־600 אלף לירות במטבע ישראלי — נגנבו מתיירת במלון עין־בוקק שלחוף ים־המלח. משטרת ערד, שהגיעה למקום בתוך זמן קצר, מצאה את התכשיטים הגנובים בחדרם של שני פועלי נקיון העובדים במלון.

גן משחקים לילדים בארות יצחק ע[...] נתנאל אהרון הי"ד

גן משחקים לילדים נחנך בארות יצחק על שמו של אהרון הי"ד, כבני הקבוצה נפל כקצין שריון ברמת הגולן במלחמת יום הכיפורים.

אביו, חבר הקיבוץ, יהודה [...] פתח את ההתכנסות שנערכה ד' דחול המועד סוכות, כלימוד דברי חז"ל בסוגיה ארבעה [...] יזכר בנו.

סוכת הקבוצה בה נערך [...] היתה מלאה חברים, קרובי [...] ומוקיריו של חני ז"ל.

בטקס חנוכת הגן שחרר קריאה מספר התנ"ך, שירת ומפגן התעמלות קבוצתי של המקום.

בית אלון־מורה

שמח להודיע

שבמוצאי חג שמחת־תורה בשעה 20.30

תתקיימנה הקפות שנ[יות]

הציבור מוזמן

הסעות מגוש דן:
1. קו 81 של "דן" מהתחנה המרכזית בת"א ב[שעה] 19.00.
2. רכבים פרטיים בשעה 20.00 מול תחנת [...] כפר־סבא.

הסעות מחיפה:
1. שדרי סיני באחוזה (ליד בית הכנסת)
2. גן הזכרון בהדר מול העיריה.
3. רכבים פרטיים יצאו במרוכז מהמקומות ה[נ"ל] היציאה בשעה 18.45.

בברכת חג שמח
בית "אלון מו[רה]"

ארזי הבירה שכונה דתי[ת]
מעלות דפנה — ירושלים

נותרו למכירה

דירות אחדות בנות 4 חדרים

הכניסה בחודש נובמבר הבעל"ט

פרטים במשרדנו באתר הבניה: מעלות דפנ[ה] ירושלים, טלפון 02-810863, בשעות 9—13 לפנ[ה"צ]

יהודית
בני־ברק

ללקוחות הנכבדות חג שמח
הנני שמחה להודיעכם
שחזרתי לעבוד בדירתי
ברח' אלישע 29, בני־ברק
שעות הקבלה:
בכל יום 09.00—18.00
יהודית שוורץ

משרד החינוך והתרבות
לשכת הדובר

מבצע

"טלפון - פתוח"

עם
מר אהרן ידלין
שר החינוך והתרבות

יתקיים ביום ראשון, כ"ג בתשרי תשל"ז [...]

הציבור מוזמן להתקשר לטלפונים 02—288872, [...]
והשר ישיב לשאלות עקרוניות על בעיות החינוך [...]
בין השעות 6—8 בערב.

"משהב"

חברה לשכון בנין ופתוח בע"מ

דירות למכירה

ירושלים — רח' שמריהו לוין, דירות פאר 4 ו־5 חדרים.
רמת־גן — רח' אהרונסון דירות פאר 4 ו־5 חדרים.
בני־ברק — רח' השומר 3 חדרים מרווחים.
* בני־ברק — קרית הרצוג 3 חדרים בגודלים שונים.
* חיפה — קרית שמואל 3 חדרים.

* מתאימות גם לזוגות צעירים ולזכאי משרד השכון

משכנתאות בלתי צמודות עד —.65,000 ל"י.
לזכאי משרד השכון בהתאם לתעודת הזכאות

פרטים ומכירות במשרדי "משהב"

תל אביב — רח' ליליינבלום 27 טל. 03—58144
ירושלים — רח' הגידם 1 טל. 02—224181
חיפה — רח' ארלוזורוב 3 טל. 04—668049

המחירים העכשויים בתוקף עד 1.11.76

ב"ה

במה לרפואה והלכ[ה]

המכון ע"ש ד"ר פ. שלזינגר ז"ל לחקר הרפואה ע[ל פי ההלכה]
ע"י ביה"ח שערי צדק

מזמין את הציבור למפגש ראשון
שיתקיים אי"ה ביום שני, כ"ד בתשרי תשל"ז (18.10.76)
בשעה 8.30 בערב
באולם ההרצאות של ביה"ס לאחיות בביה"ח "שערי [צדק]"
רח' יפו, ירושלים.

הנושא:
הטיפול בחולה אנוש — היבטי[ם] רפואיים, מוסריים והלכתיי[ם]

משתתפים:
הרב ברוך רבינוביץ, פרופ' שמעון גליק, ד"ר [...] הורוויץ, ד"ר אברהם שטינברג.

למושב שדה יעקב

דרוש **מרכז פלחה וכותנה**
בעל־נסיון בניהול הענף

בהצעות מתאימות נא לפנות:
טלפון 04—934805, או 04—934824

ב"ה

עוז ושלום
על "דת ופוליטיקה"

בסוס מעשה פוליטי על מניעים דתיים — [...]

אך השמוש באמצעים דתיים במאבק פולי[טי] [...]

העושה תפילתו הפגנה מקשה אמנם [...] בכות. אך מבזה את הדת ומחלל את הש[ם]

המקנה לדרכו הפוליטית תוקף של מצוה ודבר ה' מגיע בהכרח לעשות דין לעצמו, לשלילת הרשו[ת] ולאיום במלחמת אחים

המלבה אש דת מלהיב ומשתלהב, אך מצית [...] שאחריותה הרת אסון

"אוהבי ה' שנאו רע" (תהלים)

מכתבי הזדהות נא להפנ[ות]
"עוז ושלום"
ת. ד. 24077, הר הצופים
ירושלים

בס"ד

מכללה ירושלים לבנות

מודיעה על

דחית מועד חידוש הלימודים

ליום ראשון ל' בתשרי תשל"ז (24.10.76)

עקב הסיבות הבאות:

א. אי חיבור הקמפוס החדש לרשת החשמל ע"י חברת החשמל.
ב. עיכוב חיבור הקמפוס לרשת הטלפונים ע"י משרד התקשורת.
ג. אי חבור הקמפוס לרשת הביוב ע"י עירית ירושלים.
ד. סירוב עירית ירושלים לתת תאורה ברחובות הסמוכים לקמפוס החדש.

הוראות להלמידות:

1. הלמודים יתחדשו ביום ראשון ל' בתשרי תשל"ז (24.10.76) בכל הקורסים החל בשעה 15.00.
2. תלמידות המתגוררות במעונות יקדימו לעלות ירושלימה ביום ראשון לשם התארגנות במעונות.
3. בזה בוטלו הארועים שתוכננו בימים שבין כ"ג תשרי תשל"ז — ל' תשרי תשל"ז (חלוקת פרסי הצטיינות ע"ש לאה פרנקל ז"ל, טקס קביעת מזוזות, ישיבות מועצת התלמידות הראשונה).

ההנהלה

נ"ב: במקרה ויהיה צורך בדחיה נוספת תתפרסם מודעה נוספת בעיתון זה ביום ששי כ"ח תשרי תשל"ז (22.10.76).

חוג הנוער הדתי

סדרשית נעם ◆ בנק המזרחי המאוחד בע"מ

בה

ביום שלישי, כ"ה בתשרי תשל"ז (19.10.76) יערך אי"ה בבית הכנסת של "חוג הנוער הדתי שבבית המרכז הקהילתי, רח' סמולנסקין 2, פינת בן־יהודה 86, תל־אביב

יום עיון ולימוד תורה

בנושאים:
תפילה * בית כנסת * גמילות חסדים

לזכרו של **בנימין זאב באואר** ז"ל
במלאת שנה לפטירתו

15.00	מר ישראל פרן מנכ"ל מוסדות המדרשיה	דברי פתיחה
	הרב שמחה הכהן קוק הרב הראשי לרחובות	המורה לצדקה
15.45	הרב חיים דוד הלוי הרב הראשי לתל־אביב־יפו	בית הכנסת בהלכה ובמחשבת ישראל
16.30	תפילת מנחה	
16.45	הרב ישראל מאיר לאו רב אשכנזי בצפון ת"א	גדרי החיוב בצדקה ובגמילות חסדים
17.30	הרב עובדיה יוסף הראשון לציון והרב הראשי לישראל	תשובות על שאלות בהלכה
18.15	תפילת מעריב ◆ כיבוד קל	
18.45	הרב יהודה אופנבכר רב בהכנ"ס איחוד שיבת ציון	בותיבות תפילה ומתפללים
19.30	הרב חיים פרדס דיין ורב אזורי בצפון ת"א	עיונים בהלכות תפילה
20.15	הרב יצחק ידידיה פרנקל הרב הראשי לתל־אביב־יפו	תורה תחילתה וסופה גמילות חסדים
21.00	טקס הכרזה על הקמת קרן מלגות לתלמידי מוסדות המדרשיה ע"י בנק המזרחי המאוחד בע"מ והמדרשיה בנעם.	

כתיבת אותיות ראשונות בספר תורה ע"י תורמים. מתפללי בהכנ"ס "חוג הנוער הדתי" ותלמידי המכללה.

ברוך דיין האמת
אמנו וסבתנו

הגב' אידה יפה בר

אלמנת ד"ר בר
הלכה לעולמה אתמול, יום חמישי, כ' בתשרי
הלויה היום (הושענא רבה, סוכות תשל"ז) בזכרון יעקב בשעה 11.00 בבוקר.

האבלים:
בנה: משה בר ומשפחתו
בארי 22 ת"א.
בתה: רות צוקרמן ומשפחתה
הסביונים 8 ת"א
נכדיה ונינה

בצער רב אנו מודיעים על פטירת
אשתי, אמנו, אחותי וסבתנו היקרה

מרת **רבקה ליברמן** ע"ה
בת ר' יעקב ז"ל

הלויה התקיימה ביום א' ט"ו תשרי תשל"ז 10.10.76

האבלים:
בעלה: משה ליברמן, חדרה
בנותיה: עליזה בן־דור ומשפ', חדרה
חנה שפר ומשפ', חיפה
בניה: יהושע ליברמן ומשפ', ירושלים
מרדכי ליברמן ומשפ' חדרה
אחותה: יהודית פרידמן ומשפ' ר"ג

יושבים שבעה ממוצאי שמחת תורה
בבית המנוחה, חדרה, רח' הלל יפה 30.

גילוי המצבות על קבריהם של בנינו

יעקב ונדב

זכרונם לברכה

יתקיים ביום שני כ"ד תשרי (18.10.76) בשעה 15.15 בקבוצתנו.

אנו מביעים בזאת את הערכתנו לכל אשר ניחמונו באסוננו.

משפחות
ליבמן ונוימן
וחברי קבוצת עין צורים

המפקדים בצה"ל מתבקשים לשחרר את בנינו החיילים למטרה זו.

ביום ראשון אסרו חג סוכות (17.10.76)

נקיים אזכרה לבננו היקר

אברהם צבי קורל ז"ל

שנלקח מאתנו לפני שנתיים

האזכרה תתקיים בשעה 3.15 אחה"צ בבית העלמין קרית שאול.

אוטובוס ייצא מביתנו רח' יבניאלי בגבעתיים בשעה 2.45 אחה"צ.

המשפחה

ית — בין
דיה לסוריה

את ד"ר יצחק בן גד (מכלוף)

צורה. למטרה זו הוא יצא במאי 1975 ולפני בוא קיסינג'ר לאיזור, לערב הסעודית כדי לשכנע את שליטיה החושדים בצדקת הצעדים המצרים הצבאיים. הביקור של המלך חאלד הסעודי לאחר מכן במצרים הוכיח דעה המשותפת של שני המנהיגים המצרי והסעודי בה הובעה תמיכת סעודיה במדיניות מצרים. הוו שיא הצלחתו של סאדאת. סביר להניח שהוא ירגיש את עצמו איתן כל זמן שהסעודים ממשיכים בתמיכתם זו.

הציר הסורי מצרי

הסורים התלוננו בעבר ובצדק ש־המצרים העמידו אותם בפני עובדות מוגמרות והכתיבו להם את אשר עליהם לעשות מבלי ששאלו את פיהם. בימים האחרונים של המלחמה קיבלו המצרים את הפסקת האש ו־בכך אילצו את סוריה, שלא רצתה להילחם לבדה, ללכת בעקבותיהם. לאחר המלחמה פתחו המצרים במשא דיפלומטי כדי לשחרר את הארמיה השלישית הנצורה, והשיגו את הסכם הפרדת הכוחות בינואר 1974. לסו־רים שוב לא נותרה ברירה אלא להיכנע לתכתיב המצרי ולהגיע ל־הסכם ביניים עם ישראל במאי אותה שנה.

הסכם הביניים שנחתם אשתקד עם מצרים היה בניגוד לדעתם של ה־סורים. הם תבעו עוד בוועידות ה־פסגה של אלג'יר בנובמבר 1973 ו־רבט באוקטובר 1974 התחייבות מ־פורשת שאף מדינה ערבית לא תס־כים להסדר נפרד עם ישראל, וכי כל הסדר מדיני, ולו גם בשלבים, יתנהל בעת ובעונה אחת לגבי כל השטחים הכבושים. הסורים הצביעו כבר אז על מצבם האובייקטיבי הנ־חות בהשוואה למצרים ועל אי רצו־נה של ישראל לעשות ויתורים מש־מעותיים בגולן. הם טענו שעם כל הסכם מצרי ישראלי נוסף יורד כוח המיקוח שלהם כי יורד מעל ישראל לחץ האיום מן החזית המצרית. הס־כם הביניים שנחתם אשתקד עורר בקרבם ספקות כבדים. ההתחייבות ה־מצרית להאריך את מנדט כוח הח־רום של האו"ם לתקופה של שלוש שנים וההתחייבות לא לפתור סכסוכים בכוח, מבלי לכרוך זאת בהתחייבות ישראלית לנסיגה בגולן נחשבים אצל הסורים לבגידה מצ־רית בהם.

המצרים כאשר ביקשו את הסורים להצטרף למלחמה ידעו מאוד את חשיבותה של החזית הצפונית הקר־בה לריכוזי האוכלוסיה בישראל, מ־אידך היו ערים לקשיחות של הסו־רים בתנועותיהם המדיניות ולא רצו להיות קשורים בסורים בתהליך ק־בלת ההחלטות המדיניות שלאחר ה־מלחמה.

כל המעקב בזהירות אחר יחסי מצרים—סוריה לא יוכל להתעלם מן החשדות ששררו כמעט תמיד בין סו־ריה ומצרים. נאצר מעולם לא שכח את המכה שספג מהסורים הבאאסים אשר פירקו את האיחוד המצרי סורי בשנת 1961. מצרים פרס שבזמן ש־היתה זו סוריה שסיבכה אותה ב־מלחמה בשנת 1967. אלולא ההתגר־רות הסורית לא היתה מצרים מת־ערבת ומובסת. יתרה מזו הסורים הוכיחו כבר שהם כפויי טובה ובלתי הוגנים. כאשר פרצה אותה מלחמה וכאשר הובהר שהצבא ה־מצרי מפסיד, נשארו הסורים על ה־רמה והתעלמו מאחריותם — המצ־רית לפחות — שחייבה לרדת מה־רמה ולנהל קרבות בשטח ישראל. גם במלחמת יום הכיפורים חזרה ה־בשתנהות תופעת ההשתמטות. הסורים כבר ביום שני של המלחמה, וכאשר ראו שהשתלטו על חלקים נכרים מהגולן, דרשו מהמצרים להסכים ל־הפסקת אש דבר שהמצרים משיקו־לים שלהם התנגדו לו. מאידך ב־21 באוקטובר היו אלה המצרים — ש־כוחותיהם עמדו בפני כיתור — שדרשו מהסורים להסכים להפסקת אש אך נענו בשלילה.

המשבר בלבנון שימש קלף מצוין בידי סאדאת לא רק לצאת מבדידותו המהודרת בעולם הערבי אלא עוד לבודד את סוריה. הסורים מצידם רואים את מעשיה של מצרים בתמו־רה רבה. לא רק שמצרים חתמה על הסכם הביניים עם ישראל והתעלמה מסוריה אלא היום עוד מפריעה ל־סוריה במאמציה להשתלט על המצב בלבנון כדי להשכין שלום שם.

נראה איפוא כי בצד היריבות ה־הסטורית המסורתית בין עמק הני־לוס (מצרים) לסהר הפורה (סוריה) קיימים על פי רוב גם ניגודי אינטר־סים הכרוכים בנסיבות שונות ו־מצבים משתנים. היום אשיף קלף בידי מצרים אתמול היה בידי סו־ריה מחר עשוי להיות בידי שתיהן, וכבר היו דברים מעולם. מה שמ־אפיין את העולם הערבי בכלל יחסי סוריה ומצרים בפרט הוא אי היצי־בות והנזילות. אין תימה שבאיזורנו הנבואה אינה מקצוע משתלם.

מיזוג גלויות וקידום חברתי לכל חלקי העם

מאת יוסף גולדשמידט

מושג האינטגרציה עלה לאחרונה מאוצר המונחים בתחום החינוך הציבורי לכותרות העיתונים, ואף בית המשפט העליון כבר התייחס בפסק־דין שלו לרעיון זה. סיסמה הפכה בכך לעיקרון מקודש והולשי במדיניות משרד החינוך ורשויות מקומיות. הגיעה השעה ללמוד את הסוגיה קצת יותר בהעמקה ולא להיתפס למליצות.

הרעיון עלה לראשונה בשנות ה־60 בקשר לדיונים על הנהגת הרי־פורמה במבנה החינוך. כזכור, היתה התנגדות נמרצת לשינוי המבנה מ־צד הסתדרות המורים, אשר שללה כל תועלת אפשרית מן השינוי ה־מוצע, ומנתה לעומת זאת, מגרעות רבות שתבואנה בעקבות הרפורמה. כאן הושלכה לחלל העולם, סיסמת האינטגרציה של אוכלוסיית התל־מידים, מתוך כוונה ברורה להש־תיק בכך את המתנגדים. כי מי יכול להראות את פניו ברבים כש־הוא מתנגד לאחדות העם, לחינוך יחד של כל ילדי ישראל מעדות שונות ושכבות שונות...? כי ברפור־מה הוצע, בין השאר, ליצור בתי־ספר גדולים שתלמידיהם יבואו מ־„רובעי חינוך" המאחדים בתוכם מספר „אזורי רישום" הקיימים לפי החוק בחינוך היסודי. אזורי רישום אלה מגבילים את הילד לשמונה שנות ביה"ס היסודי לשכונתו, ולסביבתו הקרובה. אם איזור ה־רישום הוא בעל אוכלוסיה אחידה מבחינה כלכלית, חברתית, ועדתית — הרי הילד יישאר עד גיל 14 ב־אותה סביבה ממש, ולא יתקיים בו „מיזוג גלויות". „רובע החינוך" של הרפורמה היה אמור לאחד אזורי רישום אחדים, אך לא אחידים ב־אוכלוסיתם, ולהביא עי"ז לידי מיזוג, היינו אינטגרציה.

אנו עומדים כאן איפוא בראשית תהליך שבא לבטל אחד החידושים של חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג — 1953. חוק זה בא בין היתר, לש־לול מן ההורה את חופש בחירת בית הספר לבנו, ולכוף עליו את ה־מוסד שבאיזור מגוריו דווקא. כך חשבו אז למנוע בתי־ספר לילדי השכבות הגבוהות של החברה, ש־יהיו כמובן גם סלקטיביים. עתה צלחה הסכנה שהאוורירות אינה מש־רתת את המטרה, אך ה„רופא" יביא למיזוג ולאינטגרציה.

*

סיסמא ללא בדיקה

העלאת הסיסמא היתה בשעתו תחבולה גאונית, ואף הועילה הרבה להפיג חריפות ההתנגדות לרפור־מה. אך האמת ניתנת להאמר ש־היתה כאן הפצת סיסמה לא בדוקה, ולא יותר. לא נשאלה שאלה אם אומנם כן הוא שצירוף אלמנטים באחד שונים של תלמידים בכיתת לימוד אחת מבטיח השגים לימודיים ואינטגרציה רצויים ומבורכים לכל ה־קבוצה, סוף סוף בנויה עבודת ה־מורה והמחנך על הנחות מסויימות לגבי טיבם של התלמידים ולגבי הידיעות, המיומנויות, המושגים ה־כלליים, ההרגלים והנימוסים שהם מביאים איתם לכיתה, ויחס ההורים לבית הספר. אמת, בכל כיתה נפ־גשים יחידים בעלי נתונים שונים; אמנותו של המחנך ואומנותו יכוונו אותו בדרכו בין הניגודים או המר־חקים האלה. אבל כוחו אינו נובע שלא קיים גבול לניגודים אלה, ש־מעבר לגבול זה עבודה תקינה וה־שגים סבירים אינם בגדר האפשרות. ושאלה בתוך שאלה: מה היא ה־פרופורציה בין מספרי התלמידים מן הסוגים השונים המאפשרת עבו־דה תקינה, שכעבור לה אין ביכו־לת המורה לארגן עבודה פוריה ל־טובת כל התלמידים? שנים לפני הצעת הרפורמה התנהל ויכוח שאי־אפשר היה להביאו לידי הכרעה עיונית, אם עדיפה הכיתה ההומוגנית או ההטרוגנית, ובמערכת החינוך הת־קיימו שתי השיטות זו על יד זו. לשאלה נכבדה זו ולדרכי פיתרונה יש לכאורה משמעות לגבי שאלת האינטגרציה. אך הספקות לא הורשו לעלות לדיון.

ושוב, נניח שנבחין בין שתי קבו־צות עיקריות לגבי משימת האינטג־רציה, האחת המתקדמת יותר, או המתואמת יותר לשיטות ביה"ס (השכבה „המשלבת"), והאחרת — המתואמת פחות והמוכנה פחות ל־שיטות ביה"ס המקובלות (הקבוצה „המשתלבת"): האם בכל ישוב ב־ארץ, ובכל רובע חינוך בערים ה־גדולות שתי הקבוצות מיוצגות ב־פרופורציה הנכונה וההכרחית ל־הצלחת האינטגרציה? לא העלו על הדעת כלל שיש עיירות פיתוח ואזורי התיישבות נרחבים שרק ה־קבוצה „המשתלבת" מיוצגת, ואילו „משלבים" בכלל אינם בנמצא. אי־זו אינטגרציה תתקיים שם?

גם בחינות אחרות, עדינות יותר, לא נבדקו. נזכיר לדוגמה את מסו־רת בית הספר וחבר המורים מזה, ואת גישת ההורים מזה. סברה היא שהעבודה בכיתה הומוגנית טובה — קלה יותר ותיתן תוצאות טובות יותר. אין להתעלם מכך שאפשר גם לטעון נגד סברה זו ולומר ש־יעדים חינוכיים מסוימים לא יבואו על סיפוקם בכיתה האחידה ההו־מוגנית. אבל על כל פנים ברור שמן המורה המחנך בכיתה המורכבת מ־משלבים ומשתלבים דרוש אתוס חי־נוכי גבוה, רצון עז להרום בדרך חדשה לחינוכנו כעם אחד על אדמתו ובמדינתו, ואף הכשרה מיוחדת ל־עבודה בלתי שיגרתית.

ומאידך גיסא, ההורים! גם כאן סברה היא שההורה הרגיל יעדיף ל־בנו ולבתו חברת תלמידים הקרובה לחברת בית ההורים, הן לשעות הלימוד בבית הספר, הן למגעים החברתיים משחוץ לבית הספר. אומנם טובת העם והמדינה בדור זה של שיבת ציון ושיקום היישות דורשות את מיזוג הגלויות — האם כל ההורים ישתכנעו שעליהם לקיים מצווה זו בגופם דהיינו בבנם וב־בתם? כל השאלות האלו לא הועלו, אבל סיסמת האינטגרציה הופצה.

*

דרושה גישה שיטתית

ישראל איננה המדינה היחידה, בה נוצרו תנאים חברתיים אשר העמי־דו את הממשלה על הסכנה שיש ב־הבדלים עמוקים בהשגים בחינוך, ב־סיכויים להצלחה כלכלית וברמה ה־תרבות של חלקי אוכלוסיה שונים. גם במדינות אלה טרחו למצוא דרך לסתימת פערים ולקידום סביר של כל חלקי העם. מן הספרות הרחבה שהובררה בנדון אבי למקרים שסיכויי האינטגרציה הלדי"ם בפרופורציה מסויימת בין החלק המשלב לבין החלק המשתלב, וכקובלת היום ה־נוסחה שהיחס הרצוי הוא: כשני שליש משלבים ושליש משתלבים. כאשר קיים יחס כזה, וכאשר נתק־יימים גם התנאים האחרים שהיזכרנו בסעיף הקודם עשויה להיווצר כיתה מאוחדת הפועלת כיחידה חינוכית וחברתית, והיא גם תקרין על חיי החברה צעירה מחוץ לחדר הכיתה, ובמקרים מוצלחים גם מחוץ לתחומי בתי הספר. אם נוסחה זאת מקובלת באופן כללי על מחנכים בעולם וב־ישראל, ברורה עד יותר עמדתם של אלה הגורסים שבאין היחס ה־מספרי האבנה, יביא מיזוג התלמי־דים משתי הקבוצות הידוקה לנו־קים הבדים לכל הלהיב. כי או גם המשלבים וגם המשתלבים לא יבואו על סיפוקם, והתוצאה היא תיסכול ומתחים, ובסוף הדרך — בריחת האלמנט המשלב אל עבר מוסדות טובים יותר, כי להלק זה באוכ־לוסיה יש בדרך כל השויה גדולה יותר בעניינים אלה. בבילים את־רות: מעטים המורים המסוגלים ל־הביא כיתה הטרוגנית קיצונית ל־הצלחה, ומעטים ההורים מן השכ־בה המשלבת אשר יסכימו שילדם יחוזו להם 25—5 אחוז בלבד בכיתה שרמתה התיפעולית נקבעת ע"י רוב גדול בעל רמה וכישורים לימודיים נבוכים יותר. אפשר לומר בודאות שבעניין זה אין הבדלים בין הציבור הממלכתי והציבור הממלכ־תי הדתי, הן מורים והן הורים. השביתה בראשית שנת הלימודים בחינוך הממלכתי בכפר־סבא היא עדות אחת מיני רבות לנאמר ב־משפט הקודם.

בוודאי אין מסקנת הדברים שבמ־קום שאין אפשרות לאינטגרציה ב־יחס 65:35, יש להתייאש מכל חיפוש דרכים אחרות. למשל, במידה מסו־ימת ניתן להסיע תלמידים מאזור רישום אחד לשני, או למזג שניים, שלושה או ארבעה אזורי רישום לאזור אחד ולווסת את התלמידים בתוך האזור הגדול הזה. אבל ישׁ־נם מקרים למאות, במדינה שגם אמ־צעי יקר זה אינו אפשרי. לגבי מ־צב זה יש להעביר את אמצעי ה־טיפוח למיניהם, ואף לחדש שיטות, כדי לקדם את חינוכם של הזקוקים לכך גם כאשר הם מהווים אוכלוס־יה לימוד אחידה. בדין וחשבון על „הפרוייקט להיכנון החינוך לשנות השמונים" אומר מר אלעד פלד, יו"ר ועדת ההיגוי של הפרוייקט, שקי־דומם של טעוני טיפוח (הם „המש־תלבים") יעסיק את המדינה גם ב־רובו של העשור הבא, והוא מציע שיגודלו ע"י שלוש המשאבים בתק־ציב משרד החינוך והתרבות המוק־דשים לפיתרון בעיה במערכת זאת.

*

המצב בחמ"ד

הקומפלקס הגדול והמורכב של מיזוג גלויות וקידום חברתי לכל חלקי העם, בו סיסמת האינטגרציה היא היבט אחד בלבד, מעסיק את החינוך הממלכתי הדתי כל זמן קיו־מו, וביתר שאת בשנים האחרונות. כמה סיבות לדבר: א) החינוך ה־דתי־לאומי היה ביתום הטבעי של רבבות עולים מן המזרח התיכון, בעלי אורח חיים מסורתי; ב) ה־חמ"ד אינו יכול לפי השקפתו ולפי חוק חינוך ממלכתי להשתמש במ־חנכים שאינם דתיים, ואילו העליה ההמונית הגדולה מארצות המזרח ה־ביאה איתה רק מורים בודדים ש־יכלו להשתלב מייד במערכת החי־נוך המדינה. מכאן נבע מחסור ח־מור במורים ב־20 השנים הראשו־נות של המדינה, ונקלטו רבים ש־הכשרתם המקצועית היתה לקויה; ג) תחת לחץ מתמיד של אגף החי־נוך הדתי והמועצה לחמ"ד הורחבה רשת המוסדות, להכשרת מורים ל־חמ"ד, אך טיבעי הוא שהפונים ל־מוסדות אלה כולן בתוכם אחוז ג־בוה של תלמידים שהם עצמם דור ראשון בארץ, ובלא התהליך התר־קלטות וההתערות לא היה תמיד מושלם עדיין. דבר זה קובע את דמותו של ציבור המורים המנה־לים בחמ"ד היום; ד) בהתיישבות החדשה, בעיירות הפיתוח ואף בערים מודרשות כגון: לוד־רמלה, בית־שאן, באר־שבע ואפילו בערים הגדולות בשכונות מסוימות, נוצרו ריכוזים גדולים של אוכלוסיה „מש־תלבת", שאין כנגדה אוכלוסיה „משלבת" כלל, ובוודאי לא ביחס המספרי הרצוי כנאמר לעיל.

יתרה מזו — האוכלוסיה המשת־לבת, הזקוקה לאמצעי זירוז תרבו־תי וקידום חברתי היוותה לפני כ־10 שנים למעלה מ־70 אחוז של כלל האוכלוסיה בחמ"ד, ואילו ב־שנים האחרונות היא ירדה ל־60 אחוז בקירוב. באותו זמן היה מש־קלו של המרכיב הזה בחינוך ה־ממלכתי 30—35, ואין צריך להר־בות בדברים כדי לשכנע שאינה דו־מה מערכת חינוך הנושאת בתוכה 60—70 משתלבים (החמ"ד) לאוכ־לוסיה שהמרכיב הזה הוא 1/3 בל־בד. למרות זאת עובדה היא שמש־רד החינוך והתרבות לא שוכנע ב־רבות השנים מכך שלא די בחלו־קת המשאבים באופן פרופורציונלי בין החינוך הממלכתי והממלכתי דתי, אלא שיש להפעיל שיטות א־חרות ומשאבים מיוחדים מעבר ל־כל חשבון כדי לסייע לחינוך ה־ממלכתי הדתי למלא את שליחו־תו ההיסטורית בחינוכם של המוני בית־ישראל אשר פנו אליו כדי לב־נות בישראל חיים חדשים בתוך המשך נאמנותם למסורת ישראל. שוויוניות חשבונית מכנית, במקרה הטוב ביותר, שלטה בתחומים מהו־תיים כגון תקן השעות לבתי הס־פר, הכשרת מורים, יצירת עזרי חי־נוך, עיבוד תוכניות לימודים ועוד...

למרבה הפלא ויאמר הדבר לשב־חם של הגננות, המורים והמורות, המנהלים והמפקחים בחינוך הממ־לכתי דתי ולשבח הממונים עליהם ושל גורמים מסייעים כגון: המו־עצה לחמ"ד, המרכז לחינוך הדתי — הצליח החינוך הממלכתי הדתי לבנות לא רק מערכת גני ילדים ו־בתי ספר יסודיים בכל פינות ה־ארץ מאילת בדרום ועד קרית שמו־נה בצפון, החמ"ד גם בנה מערכת מוסדות חינוך על יסודי, לרבות ישיבות תיכוניות, מקצועיות ואול־פנות לבנות. כלומר, החמ"ד מרגיל את האוכלוסיה המשתלבת לתנאי הארץ, הדורשים חינוך על יסודי כ־תנאי למוביליות חברתית וכלכלית. למעלה מ־60 אחוז של תלמידי ה־חינוך העל יסודי הממלכתי־דתי הם יוצאי האוכלוסיה המשתלבת, ומשם מגיעים רבים אף לחינוך גבוה.

אבל, קרה עוד דבר בחינוך ה־ממלכתי הדתי. אותה תנועה ברוכה לייסוד ישיבות תיכוניות ומקצועיות, ומעליהן ישיבות גבוהות וישיבות הסדר גבוהות — נותנת את אותו־תיה בשכבת ההורים הצעירה של היום, שהם חניכי ישיבות אלה. ציפיותיהם ודרישותיהם בחינוך ה־בנים והבנות גדולות בהרבה מחינוך ה־תורני גבוהות יותר משהיה לאוכ־לוסיה הקודמת בעבר. מכאן דרי־שותיהם למוסדות מסוג חדש. דבר זה דורש לא רק תוכניות חדשות, אלא גם מורים אחרים, ואוכלוסית הורים המחייבת את הדרך הזאת דו־קא. ממילא הנכונות לאינטגרציה, ואפילו אם היא אפשרית בפרופור־ציה הנכונה, קטנה יותר, ונוצרות בעיות חדשות בתחום הטבעי ע־רוני גדול, כמו בירושלים. החינוך הממלכתי הדתי צריך להתברך ב־מגמה החיובית להגברת החינוך ה־תורני, שהוא פרי עבודת בנין של שנים רבות. אך אין להיגרר בשל כך למדיניות של חינוך אליטיסטי מזה, וחינוך בעל סיכויים יורדים מזה. אין האינטגרציה תרופה לכל מקום ולכל עת, ואין החינוך התו־רני יכול להסיר מעליו את הדאגה לציבור הגדול של הרוצים ללכת בדרך התורה והמצווה, גם אם לא הגיעו עדיין לעמדה מובהקת בנידון. לא קפיצת הדרך, ולא דחיקת הקץ, ולא „אני את נפשי הצלתי", יכולות להיות התשובה. „נושא בעול עם חברו" — גם זה הוא אחד ממ"ח הדברים שהתורה נקנית בהם, ועל זה כולנו מצווים בדור זה.

עקיפות משותפות...

ישראל והערבים באיחוד המדיני במערב אירופה

מאת ד"ר י. נפתלי

בחודש האחרון חתמו חברי מועצת השרים של המועצה האירו־פית על הסכם בדבר בחירות ישירות לפרלאמנט האירופי, שיקום במקום המועצה הקיימת. הסכם זה שם קץ עקרונית לוויכוח על איחוד מדיני של ארצות מערב אירופה.

כיצד ייערכו ישראל והערבים לקראת שינוי רב ערכין זה באירופה? כידוע, שצרפת התנגדה בכל תוקף לאיחוד מדיני של ארצות מערב אירופה. אמנם הסכימה לאיחוד של מדינות מערב־אירופה, כלומר — נציגות של ארצות בפרלמנט האירופי, אבל התנגדה לאיחוד של אזרחים, היינו, שתושבי ארצות מערב אירופה יבחרו במישרין צירים לפרלמנט האירופי. לכן, הסתפקו לפני כעשרים שנה, בחוזה רומא, באיחוד כלכלי של ארצות מערב אירופה והוקם השוק האירופי המשותף, תוך כוונה להגיע בעתיד לאיחוד מדיני.

השוק האירופי הוכיח את עצמו והפך לעוצמה כלכלית רב ערך וזאת על אף התיכוכים הפנימיים הרבים שבתוכו. לא פעם איימו הצרפתים לעזוב אותו, אם לא יבואו על סי־פוקם בעניינים חקלאיים, או כאשר רצו להכניס לתוכו את אנגליה ודה־גול התנגד. למעשה היתה צרפת במשך שנים הכוח הדומיננטי בשוק האירופי, אם כי מערב גרמניה היתה העוצמה הכלכלית הגדולה ביותר שבין הארצות החברות בשוק. אלא, שבגלל עברה הנאצי לא העיזה לד־רוש מקום בראש, אבל במשך הזמן התעצמה מערב גרמניה בתוך השוק ואחרי כניסתה של אנגליה לשוק האירופי, חדלה צרפת לתפוס מקום בראש, אם כי נשארה באחד המקו־מות הנכבדים ביותר.

אשר לישראל, כידוע שיש לה הסכמים מיוחדים עם השוק האירופי המשותף וזאת אחרי מאמצים רבים של שנים. אולם, היא סללה שמה את הדרך גם לערבים, כי בעת אי־שור ההסכם הזה נאמר מפורשות, שתנאים אלה יחולו גם עם לבנון ומצרים.

הוא הדין ביחס למועצה האירופית. לישראל מעמד מיוחד במועצה זו, מעמד של משקיף. אולם, גם לבנון דרשה לעצמה מעמד דומה לזה של ישראל ושר החוץ הצרפתי לשעבר, ז'אן סובאניארג בישר לפני פרוץ מלחמת האזרחים בלבנון, כי הטיפול הוא בידים נאמנות ויהיו לכן תוצ־אות טובות.

כפי הנראה גם מצרים תלך בדרך הזאת ואחרי שלבנון תגיע במועצה האירופית למעמד דומה לזה של ישראל, תבקש גם מצרים מעמד כזה, כפי שקרה הדבר בשוק האי־רופי המשותף.

יוצא מזה: ישראל סוללת את הדרך לערבים למוסדות האירופיים. נשאלת השאלה: האם האיחוד ה־מדיני של ארצות מערב אירופה עדיף לישראל מאירופה של ארצות לפי המצב הקיים כיום?

הדיונים מסביב לאיחוד המדיני של אירופה

בעיית האיחוד המדיני התעוררה במלוא חריפותה מייד אחרי מלחמת העולם השניה. אגב, הרעיון של אי־חוד אירופה איננו חדש. נאפוליאון שאף לכך וגם היטלר חשב שיצליח לכבוש את אירופה ולאחד אותה בני־הולה של גרמניה. אחרי מלחמת ה־עולם השניה היה זה צ'רצ'יל, שה־טיף לאיחוד מערב אירופה ככוח נג־די לארצות שמעבר למסך הברזל. אולם, הוא נכשל בבחירות הכלליות והליבור, שהגיע לשלטון עם אטלי בראש ממשלה לא הלך בדרך הזאת. עיקר דאגתם היתה לשקם את אנגליה מחורבותיה ולא לדאוג לאחרים. ל־עומת זאת, האמריקאים תמכו ברעי־ון של איחוד ארצות מערב אירו־פה מתוך כוונה להקים גוש מגובש מול גוש ארצות המזרח, שיוכל לכל הפחות להחזיק מעמד מול הרוסים עד שתגיע העזרה מאמריקה.

אלא, שבימים ההם היתה קיימת בעיית גרמניה, הפצע היה טרי ו־מעשי הזוועה של המלחמה והכיבוש הנאצי טרם נשכחו. קשה היה לעכל את הרעיון של הקמת גוש עמים אשר הגרמנים יהיו גורם בו. מה עוד, שהרוסים הזהירו שחימוש הגרמנים ייחשב כמעשה פרובוקאטיווי והסתה למלחמה נגדם. משום כך, התנגדו הקומוניסטים במערב בתוקף לכל ניסיון של איחוד מערב אירופה ו־נתנו יד לחוגים ימניים־לאומיים ש־התנגדו גם הם לאיחוד זה, כי לא היו מוכנים לוותר על ריבונות ארצו־תיהם ולו חלקית על ידי הקמת גוף אירופי משותף.

מצד אחר הוותיקאן עשה כל מה שביכולתו, כדי להביא איחוד מדיני של ארצות מערב אירופה תוך מח־שבה שתהיה לו השפעה מרובה על אירופה מאוחדת. ויש לזכור כי בי־מים ההם שלטו הקאתולים במערב אירופה ובכמה ארצות עמדו אנשיהם בראש השלטון. או שהיו שותפים חז־קים עם מפלגות אחרות בשלטון ו־בלעדם אי אפשר היה לקיים ממשלה. מה עוד, שהכנסיה הרומית יצאה אז בקריאה בשם החמלה הנוצרית לס־לוח לגרמנים את עברם הנאצי ולהכ־ניסם במסגרת משפחת העמים, כצעד ראשון במסגרת המוסדות האירופיים המשותפים שיקומו.

במערב גרמניה ובאיטאליה שלטו הנוצרים. בבלגיה ובהולאנד, או ש־קאתולי עמד בראש הממשלה, או ש־הקאתולים היו שותפים פעילים ב־ממשלה. בצרפת, שם התחלפו הממ־שלות לעתים קרובות — בממשלות רבות עמדו הקאתולים ג'ורג' בידו, או רוברט שומאן המנוח בראשן, או שתפסו עמדות חשובות בממשלות בהן היו שותפים כל הזמן, פרט לזמן קצר, שליאון בלום הקים ממשלת מיעוט בלעדם.

הקאתולים בארצות מערב אירופה היו תומכים נלהבים של רעיון האי־חוד המדיני של מערב אירופה וזאת לפי רצון הוותיקאן. גם הסוציאליס־טים הלכו בדרך זו, כי בימים ההם היו מריבות קשות בינם לבין הקו־מוניסטים הפחד מהרוסים שמא יכ־בשו את אירופה כולה הוא שדחף אותם לתמוך ברעיון הקמת אירופה מדינית מאוחדת. יתר על כן, בכל הארצות האלה אנשי השלטון של הקאתולים באו מהמחתרת שם נוצרו יחסי ידידות ואחוה עם הסוציאליס־טים. בפרט כשהקאתולים דגלו אז בדימוקראטיה ובעד ריפורמות סוצי־אליות מרחיקות לכת.

לעומת זאת, נתקל רעיון איחוד מדיני של אירופה ע"י הקמת מוסדות משותפים, שייבחרו במישרין ע"י האזרחים בהתנגדות עצומה מצד חו־גים לאומיים, שלא היו מוכנים לוותר על ריבונות ארצותיהם, ולו חלקית. בצרפת, דה גול, אשר על אף היותו קאתולי מאמין, לא התחשב ברצון האפיפיור והודיע, שיתנגד בתוקף ל־אירופה מאוחדת של אזרחים. במובן זה קיבל תמיכה מלאה מאת הקומו־ניסטים וחוגים שמאליים אחרים. אלא, בדרך כלל תמכו הקומוניסטים במדיניות החוץ הגוליסטית, שהתנג־דה להשתלטות האמריקאנים על אי־רופה ותיפשה דרך של הבנה עם רוסיה הסובייטית וארצות גוש ה־מזרח.

במצב דברים זה, נדחתה הקמת איחוד מדיני מלא של ארצות מערב אירופה, אבל היתה הסכמה להקים גוף כלכלי משותף, ברמות השוק ו־הוקמה גם מועצה אירופאית, גוף שאין לו כח ביצועי, אלא ייעוצי בל־בד.

ישראל במוסדות האירופאיים

השוק האירופי הוקם לפני כעש־רים שנה ברומא ע"י שש מדינות מערב אירופיות: מערב גרמניה, צר־פת, איטאליה, בלגיה, הולנד ולוק־סמבורג. מייסדיו קיוו, שעם התפת־חותו אפשר יהיה להגיע אחרי כך לידי איחוד מדיני. השוק הזה הוכיח את עצמו והפך במשך הזמן למעצמה כלכלית גדולה. עם צירופן של אנ־גליה, דנמרק ונורווגיה לשוק הגיע מספר תושביו למאתיים וחמישים מיליון נפש, לעומת מאתיים וחמשים מיליון ברוסיה ומאתיים ועשרים מיליון נפש בארצות הברית. מבחינת התוצר הלאומי עולה ארצות הברית על ארצות השוק האירופי המשותף, אבל מערב אירופה עולה מבחינה זו על רוסיה.

עם התפתחותו, הרצף השוק בבק־שות מצד ארצות רבות להתקבל בו כחברות ואם לא כחברות מלאות, לכל הפחות כחברות נילוות. הדבר אפשרי לפי חוזה רומא. גם ארצות רבות מ־המזרח התיכון מתדפקות על דלתות השוק להתקבל כחברות בו ובאין ברירה להגיע אתו לידי הסכמים מיוחדים. הנימוק היסודי לכך הוא, המזרח התיכון הוא המ־שך של אירופה, בחופי הים התיכון נמצאות ארצות אירופיות וביניהן צרפת ואיטאליה, שהן חברות בשוק. יוון וטורקיה החוגות על הים התי־כון, נתקבלו כחברות נילוות, כי הן ארצות אירופיות.

באחר שהשוק האירופי הוא גורם רב חשיבות בסחר החוץ של ישראל — קרוב לשלושים אחוז של היצוא הישראלי (בלי אנגליה) הוא לאר־צות השוק, הרי המאמצים של יש־ראל להתקבל כחברה בשוק ולו כח־ברה נספחת מובנים מאליהם. ל־פני כשתים עשרה שנה נחתם בחודש יולי ההסכם המסחרי ה־ראשון בין ישראל לבין השוק. נציגי ישראל הסתמכו על ה־קירבה הגיאוגראפית של ארצם עם אירופה וגם הקשר ההסטורי־תרבותי שבין ישראל ועמי מערב־אירופה. מה עוד, שהבעיה הכלכלית של תק־שורת עם השוק האירופי היא מחשו־בות מירבית לישראל, שכן השוק של ארצות ערב סגור לפניה, שווקי אסיה ואפריקה — מוגבלים ואמריקה היא רחוקה. לכן, השוק האירופי מבחינת קרבתו הגיאוגראפית יכול להיות תנופה רבה לישראל. גם הנימוק ה־מוסרי בא בחשבון, חלק גדול מה־אוכלוסיה הישראלית הוא ממוצא אירופי, אשר הפסיד הכל בעת מל־חמת העולם השניה והגיעו ארצה כפליטים מחוסרי כל.

ישראל זכתה אומנם להגיע לאח־רונה למעמד של מדינה מועדפת ב־שוק האירופי, אבל לשם שיווי משקל החליט להעניק מעמד דומה ללבנון ולמצרים, אם כי לשתי הארצות ה־אלה אין הרבה להציע לארצות ה־שוק, אלא שהדברים נעשים תוך שי־קולים מדיניים. אגב, השוק האירופי עסק גם בעניינים מדיניים הנוג־עים למזרח התיכון, למעשה אשרר שם את תוכנית רוג'רס ואחרי הת־ערבות של ישראל נאמר, שהיה זה מסמך עבודה פנימי. אף על פי ש־הוגש למזכירות האו"ם.

אשר למועצה האירופית, היא הו־קמה עוד לפני השוק תוך ידיעה ב־רורה מראש, שמדובר במועצה ללא סמכויות. היא נוסדה בשנת 1949 ע"י הארצות: אנגליה, צרפת, דניה, איר־לאנד, לוכסמבורג, הולנד, נורבגיה ושבדיה. במשך הזמן נתוספו כחב־רות במועצה האירופית: מערב־גר־מניה, יוון, טורקיה, שוויץ, אוסט־ריה, קפריסין ומאלטה. יוון, נאל־צה לעזוב את המועצה האירופית ב־עת משטר הקולונלים וחזרה אליה עם חיסול המשטר הרודני. מאלטה וקפריסין נתקבלו כחברות במועצה הזאת מפני שאיים אלה נחשבים כ־המשך של אירופה וקשורים מאוד אתה.

יצויין, כי אנגליה, שנמנעה מל־הצטרף לשוק האירופי המשותף ב־עת היווסדו היתה בין מייסדי המוע־צה האירופית. הוא הדין לגבי שוו־דיה ונורווגיה (הצטרפה לאחרונה ל־שוק האירופי) כדי שלא להרגיז את רוסיה שהתנגדה לו. גם אוסטריה לא הצטרפה לשוק האירופי, כי בעת שיקומה אחרי מלחמת העולם השניה הבטיחה להיות ניטראלית ועם התנג־דותה של רוסיה לשוק האירופי נמ־נעה מלהיות חברה בו. בכל זאת הצטרפה למועצה האירופית, בדיוק כפי שעשתה זאת שווייץ הניטראלית. ההסבר לכך הוא כי פרט ל־ישיבות ולהתייעצויות אין המועצה מחייבת למעשה לשום דבר, כי אין לה הכלים להטיל משמעת על החברות, מה שאין כן לשוק האירופי המשו־תף, המחייב את חבריו בחוזים ברו־רים ומוגדרים הלכה למעשה. לכן, גם ארצות ניטראליות, כגון: אוס־טריה ושוויץ, או כמו הארצות ה־סקאנדינביות המעוניינות להיות ב־יחסים טובים עם רוסיה — הרשו לעצמן להיות חברות במועצה האי־רופית.

אשר לישראל, נקבע לה מעמד מיוחד במועצה זו ושנים מחברי ה־כנסת משתתפים בקביעות במושביה. גם אירגונים יהודיים עולמיים, מקי־ימים יחסים הדוקים עם המועצה האירופית ומשתתפים בוועידותיה ה־שונות והם: הקונגרס היהודי העולמי, בני ברית, המועצה העולמית של נשים יהודיות לעניינים סוציאליים.

ישראל סללה הדרך לערבים

אלא, שגם במועצה האירופית סל־לה ישראל את הדרך לערבים, כפי שקרה הדבר בשוק המשותף. אחרי, שישראל הצליחה להגיע בשוק ל־מעמד של ארץ מועדפת החליט זה לקיים משא ומתן מקביל עם שתי ארצות ערב — הלבנון ומצרים. הוא הדין לגבי המועצה האירופית. אחרי שישראל זכתה בה למעמד מיוחד ב־נימוק, שרוב תושבי המדינה הם יו־צאי אירופה, באים פרלמנטארים ל־בקש מעמד דומה ללבנון תוך נימוק, שרוב תושביה של ארץ הארזים הם נוצרים. ניתן לשער, שלכשיבוא זמן מסויים, אחרי שלבנון תשיג את המעמד המבוקש במועצה האירופית, יגיע גם תורה של מצרים במועצה זו.

ו־יורק

צרת האו"ם מפגינה הידרדרות הארגון

מאת ד"ר הלל ויידמן, סופר „הצופה" בארה"ב

...ונב" של הערבים ובעלי־בריתם מניב פירות. הידרדרות של מו־ ...מתבלטת ביותר במושב העצרת ...אמצעי תקשורת מקדישים לו ...ב מועטת. למשל, ה„ניו יורק ...המפרסם „כל החדשות" ה־ ...לפרסום, הקדיש לפתיחת ה־ ...ברים מועטים בתוך העמודים ...ים, ומקמץ מאד בדו"חים שוט־ ...ת „דברת" באו"ם.

...יפלומטים של אמריקה, שנגררו אחרי הגוש הקומוניסטי, בחשבם שע"י זה ...שפעתם ויעשו הישגים משמעותיים ל־ ...שלהם, — אוכזבו מרה. הם נוכחים גם מתרחש ומתפתח משהו באמריקה — ...ימי מאורעות כבירים ביבשת זו, — ...מקומם ובוודאי לא כאן נקודת המוקד ...ולות ומו"מ המתנהלים כעת. ...שבאו"ם אין הד ממשי, למלחמה האכ־ ...בנון, גם הוא הוכחה נוספת של אוזלת ...ארים ושל ירידת יוקרתו. ...דינות אפריקאניות הגיעו למסקנה, שהן ...לעניינים שאינם שלהן, להתקפות נגד גם נגד ארה"ב, שאין להן עניין ותועלת נעשו לכן, יותר זהירות ומתאפקות ...להתקפות אלה. ...לזה גם מדיניותה של ארה"ב הנוכחית. ...חד מתאמצת לעזור לאוכלוסיה השחורה ...דזיה ובדרום אפריקה, ומצד האחר נקטה ...תר איתנה כלפי מדינות עויינות לה. ...ה בכל זה יוקרתו של או"ם והשפעתו ...אים, וזה מתבלט ביותר בעצרת הנוכחית. ...תקלתי ליציע העתונאים באולם העצרת ...את עצמי יושב בדד... ...שאין לנו להצטער על כך אבל מצד אחר ...ל בתעמולה האנטישמית הארסית שאו"ם ...ת מרכז עולמי, באמצעות של נציגים ...וכלל הגוש הקומוניסטי ודברי דפוס המופצים מכאן, מקבלים משנקא כאילו רשמית בשל המקום שבו מושמעים ואשר ממנו יוצאים הדברים לכל רחבי עולם.

בעונת הבחירות

עוד גורם לאי־התעניינות בתעלולי או"ם מהווה עונת הבחירות שאנו נמצאים בתקופה. כולם חשים שתוצאותיהן של אלה יכריעו בעניינים גורליים, ולא הדברות בעצרת או"ם.

ואשר ליהודים, המהווים או עשויים להוות, גורם מכריע בבחירות לנשיא ארה"ב, וגם לבחי־רות לקונגרס, ביחוד במאבק על כס הסינטור של מדינת ניו יורק, — נראה עדיין היסוס רב באשר לשני המועמדים לנשיאות. (בעוד שרובם המכריע של היהודים הוא בעד מויניהן כסינטור). כמה סיבות לדבר. ראשית, אין באישיותם של אף אחד מהם לעורר עניין מיוחד, להצית ולהל־היב. גם הנשיא פורד וגם ג'ימי קרטר, נראים כאנשים בינוניים, אפורים, ללא ניצוץ של השראה.

הויכוחים בטלוויזיה ביניהם הבליטו העדר זה.

שנית, אין חלוקי דעות בסיסיים בין שני המועמדים. יש אולי איזה גוון שונה אבל לא הבדל יסודי.

יהודים רבים שאינם מתלהבים מהנשיא פורד בוטחים בכל זאת לבחור בו, וטעמם ונימוקם, שזה לכל הפחות מוכר להם, יודעים את מהלך מחשבתו ומכירים את מדיניותו. אולם ג'ימי קרטר, למרות הופעותיו המשכנעות הרבות, והוסף באומה הגו־ זוחי, נשאר נעלם.

לעומתם סוברים יהודים אחרים שמקומם במפ־לגה הדימוקרטית, ויש להמשיך במסורת של הצבעה למען מועמדיה.

לכן הדיעות מחולקות בין יהודים שלרובם עדיין אין דעה כלשהי, כי טרם החליטו איזה משני המועמדים עדיף מבחינתם.

„יורדים" גם מהשתייכותם היהודית

בעוד שדנים בישראל על בעיית היורדים, באמריקה נתקלים בהיבט אחד של התופעה, שמת־עלמים ממנו. חלק גדול מן היורדים מתרחקים מיהודים, מונעים את עצמם מכל מגע עם יהודי המקום, שולחים ילדיהם לביה"ס כלליים, בהם הם מתנהגים כ„אמריקאנים" לכל דבר, ללא קשר עם יהודים. וכאשר אלה הולכים ומתבגרים הם מופיעים ברובם כמתבוללים, שיחסם ליהודי אמריקה — אף למתבוללים כמוהם, — אדיש ולעתים גם שלילי בהחלט.

זוהי תוצאה של חינוך חילוני בארץ ללא ערכי יהדות, ושל גישה שלילית ל„יהודי גלותי", שטיפחו מ־ שטיפחו, במשך שנים ארוכות, והיום מניב פירות באושים.

רבים מבני הנוער חשבו את עצמם כישראלים, בהבדל מיהודים, ועתה כיוון שוויתרו על ישראל, ועם יהודים ויהדות אין להם קשר — נקלטים לשטח ההפקר בין ישראלי ליהודי — ומוצאים את עצמם בחלל ריק. חלל זה הולך, ומתמלא ע"י „אמריקאניות" המובילה לטמיעה.

טיפוח קשרים עם ישראל

אמנם יורדים רבים מטפחים קשרים עם ישראל קוראים עיתונים ישראליים, שהפצתם כאן הולכת וגדלה, מבקרים עם משפחותיהם בישראל, עוקבים בעניין רב אחרי כל מה שמתרחש בארץ; אבל קשה להם להעביר את התחושה הישראלית לבני־הם, שהגיעו כאן בגיל רך. את ישראל הם מכירים רק מרחוק, והם נקלטים יפה באמריקה, בחייה התרבותיים, החברתיים והכלכליים.

שוב, צעירים רבים ילידי הארץ ערים למת־רחש בה, וקשרם איתה הוא איתן ויש שצעירים אלה מתקוממים נגד ההתגודדות בארץ זו. דורשים מאבותיהם לחזור, או לחזור לישראל; אבל כנראה זה מיעוט.

פה מתבלט ההבדל בין נוער שקיבל חינוך דתי לבין זה שחונך בביה"ס חילוניים. הראשון קשור בישראל ואינו משלים עם מצבו של מהגר; כמו כן הוריהם שמסתכלים על ישיבתם פה כעל תופעה עראית, ושואפים לחזור ארצה.

אבל אלו הם מיעוט, הרוב מונע את עצמו, כאמור, ממגע עם יהודים אחרים. אפילו בקולגים ובאוניברסיטאות, סטודנטים ישראלים מבלים יותר בחברתם של עמיתיהם הבלתי־יהודים מאשר בחברתם של בני עמם. הם מנמקים זאת ברצונם „להכיר יותר את אמריקה", ושוכחים שסטודנטים יהודיים הם אמריקאנים לכל דבר, בשפתם, באורח חייהם ובמהלך מחשבתם.

מצב עגום זה הוא גם תוצאה של מגמה אנטי־דתית שבחינוכם החילוני בישראל. כי לחיים היהודיים פה אופי דתי מובהק, גם אצל חילוניים. מוקד החיים החברתיים הוא בית הכנסת, שבו מרוכזות כל פעולות יהודיות, כולל מגביות למען ישראל. לכן צעיר ישראלי שלא בא במגע עם בית הכנסת בישראל מרוחק גם מביהכ"נ באמריקה. בזה הוא מוותר, מרצונו על קשר תמידי ומש־מעותי עם יהודים אמריקאניים.

יהודי המקום הקשורים לא רק עם ישראל כי אם גם עם ישראלי, מרגישים את עצמם מאוכזבים מיחסם הקר של צעירים ישראליים, ומהתרחקותם מהם. גם זאת היא תופעה שלילית, כמובן.

שר החוץ בבתי־כנסת

למעשה ישראלים, תופסי משרות, נציגים ו־שליחים רשמיים הבאים לכאן, נפגשים רק עם חוג מצומצם של יהודים. פגישה כזו באיזו מסיבה לשם מגבית, — המהווה למעשה רק נאום של אורח הכבוד הישראלי, — מוגבלת לשכבה דקה של תורמים יהודיים. אין מגע ישיר בין נציגים ישראלים, שליחים ציונים, לבין חוגי הציבור הרחבים.

לכן יש לציין בסיפוק את ה„מעורבות" המעשית של נציגי ישראל עם צבור יהודי שהתקיימה בימים נוראים, כאשר הדיפלומטים הישראליים עם סגן ראש הממשלה יגאל אלון בראשם, יחד עם הקונסול הכללי אורי בן־ארי, הקונסול צבי לורין, התפללו בבית הכנסת ההודי (של מגורשי ספרד ופורטוגל) במנהטן, ושר החוץ נתכבד ב„שישי". הקהל העצום קיבל את פניהם של האורחים רמי המעלה בלבביות ואף בהתלהבות. היתה זאת הפגנה של אחדות האומה שהפריכה את ההבדלים המלאכותיים בין ישראלים ליהודים, והוכח כי בית הכנסת הוא המקום המאחד והמרומם.

[illegible] الأصل

שיחות עם המשורר אורי צבי גרינברג

אורי-צבי גרינברג היה השבוע בכותרות. שמונים שנה מלאו לו למשורר — ומוספים ספרותיים הקדישו עמודיהם לקשור לו צרי וצפורן ולבונה. אורי-צבי גרינברג אינו אדם המבקש לו הלל — מה לו, למשורר הזעם, ולפיטום הקטורת?..

בדרכים שונות יכולנו ללכת כדי לספר אודות אורי-צבי גרינברג. יכולנו לפתוח בדרך סיפור ביאוגרפי, לספר עליו שנולד לפני שמונים שנה, כלומר בתחילת שנת תרנ"ו/1896 בעיירה הואליקאמין הסמוכה לזלוטשוב שבגליציה של פולין, לספר על אבות-אבותיו שהיו ממעצבי דמותה של תנועת החסידות, כרבי מאיר'ל מפרמישליאן מצד אביו, ורבי אורי „השרף" מסטרליסק — מצד אמו. יכולנו גם לספר על עלייתו ארצה, על הצטרפותו לתנועת הפועלים בארץ, על כנויו „ביאליק של הפועלים" — ועל בוא הקרע עם תנועה זו בעת מאורעות אב תרפ"ט/1929, ועד אשר הפך להיות „נביא" לזועמים בתנועה הרביזיוניסטית ד' לנושא החזון של בחורי אצ"ל.

גם יכולנו לפתוח שיחתנו אודות אורי-צבי גרינברג המשורר בדרך אחרת: לספר סיפור-אגדה חסידי אודות רבי אורי מסטרליסק „השרף", מאבות-אבותיו של נושא-שמו אורי-צבי, ולפרש פסוק שפורש על-ידו. נאמר בבראשית (ד, ד): „והבל הביא גם הוא..." מהו „גם הוא"? אמר רבי אורי „השרף": הבל הביא את ה„הוא" שלו, כלומר את עצמו הביא. רק מי אשר מביא את עצמו כקרבן — קרבנו רצוי... מסיפור זה של ה„שרף" קצרה כבר הדרך למשורר הזעם, והגדש...

יכולנו גם ללכת בדרכיהם של מבקרים של ספרות ולספר על אורי-צבי גרינברג המשורר. לנתח את קובצי-שיריו שביידיש: ערגעץ אויף פעלדער (לבוב 1915), אין צייטנס רויש (לבוב 1919), קריג אויף דער ערד (לבוב 1921), מפיסטא (לבוב, 1921), פארנאכטענגלאנד (וארשא, 1921); לספר על ספריו בעברית, שירים הזהן, שפורסמו בארץ מאז עלייתו ארצה בשנת תרפ"ד: אימה גדולה וירח; הגברות העולה; אנקריאון על קוטב העצבון; כלפי תשעים ותשעה; חזון אחד הלגיונות; כלב בית; אזור מגן ונאום בן-האדם; ספר הקטרוג והאמונה; מן הכליל ומן הכחול; על דעת הנס הנכסף; רחובות הנהר — ספר האיליות והכוח; מסכת המתכונת הדמות. לספר על שירים עד-בטור המקלקים עוד וראשים אור בעתונות ובקבצים. מכאן יכולנו לשזור חוטי השפעה שהשפיעו שיריו על החלוצים בארץ-ישראל, ולאחר-מכן על זעם שעורר קללות-זעמו על תנועת הפועלים ועל הקבצים שבעמק; לנתח את פרישתו מתיאורים של טבע ונוף ויופי — והעמר המדיני הלאומי של אבק עצמאות, תיאורי ירושלים בהיותה שסועה, חזונו על „מלכות ישראל" הגדולה — ותיגרכם של צעירים למסור נפשם-ממש לקראת הגאולה — — — הלכנו בדרך אחרת.

*

בביתו של המשורר

האם הועלת פעם בגובה של אלף-מאה-שמונים-וששה מטרים, לפתחו של הר-הגעש חום, שמזרחה של נאפולי על איטליה? האם עברת פעם בחצות-לילה באניה ליד הר-פה המזרחי של סיציליה, וראית בגובה של שלושת-אלפים-ושלוש-מאות מטרים את הר-הגעש אטנא, בהשליכו אלומות-אש ועשן?

כאשר נסענו לרמת גן לראות את המשורר בביתו — עלו בזכרוננו דמויות הרי-געש. הרי גם בארץ-ישראל געשו פעם ההרים: יהושע בן-נון זכה בנחלה „בתמנת-סרח אשר בהר-אפרים, מצפון להר-געש", ושם מנוחתו. אנו הכינונו למצוא הר-געש אנושי. את אורי-צבי גרינברג המשורר, שהשבוע מלאו לו שמונים שנה.

רמת-גן קבלה אותנו בשפע גויה, גרי-נוי וצי-נוי, שכון ותיקים ר' בתים נמוכי-קומה הרובצים ברחוב המרגנית, בינות לגינות ירק-מטופח. רחובות שקטים. ילדים משחקים בשעות שלאחר-הצהרים, לקראת בוא ערב-של-יום, בחול-המועד-סוכות... הכל כה שקט, כה רגוע...

הגברת עליזה טור-מלכא, רעייתו של אורי-צבי גרינברג, משוררת בזכות עצמה, שבסודה עד ועדין כאחד — פותחה לנו את דלת הבית הנאה. אין זו פעם ראשונה שאנו משכימים או מעריבים לפתחו של המשורר, והדירה מוכרת, ערוכה בטוב טעמה של המשוררת עליזה טור-מלכא, נוות-ביתו של משורר-אדנות-האדמה. הזל והמונח זעירה, ופניה המאירות של עקרת-הבית, ואנו נכנסים ל„סאלון". חדר גדול ומרווח, מקורה עץ, תמונות נוי וציורים, תמונת הרצל — ובצד ליד הספה, הכורסאות והשולחן הסאלוני — התמונה הנודעת של ביאליק עם א"צ גרינברג, מרפסת קרועה אל הגינה השופעת ירק...

תוהנו המשורר.

כבר זרקה השיבה בשיער האש של אורי-צבי גרינברג, כבר חרשו גם קמטים בפניו. אך קולו עוד עב כשהיה ועוד זועק משהיה. לבוש בקפידה, במכנסים העוטפות את גופו הצנום, בחולצה הצחורה וגהוצה ומעונבת כדבעי, במשקפים הדקות שלו — הוא קם מולנו בזריזות ממקום שבתו על ספת הגומאויר שבחדר, מודה על הברכות שאנו מברכים אותו לרגל הגיעו לגבורות, מושיב אותנו לצדו...

ועוד בטרם הספקנו לפתוח בדברים, לשאול או לאמור דבר, וכבר פלט הר-הגעש מלבתו הרותחת, כאילו היה ממתין ועומד שנבוא אליו ונשמע את דבר-תוכחתו.

והדברים נשמעים ברגע הראשון, כאילו חסרים הם קשר כל-שהוא. כאילו יוצאים הם מפיו, כמו נעקרו נתוחים-נתוחים ישר מלבבו; אולם, בהצטרפם יחדיו — והיו לאחדים. היתה בהם לא רק מצין השלמה הבהרה לרבים משיריו, אלא חזרה נאמנה ל„אני מאמין" הגדול שלו, אותו אין הוא לאה להשמיע זה שנים רבות. הלבה הרותחת הזו עמת שמטי הר-הגעש גברת ושלה, ואך בקשי מקשים אנו שאלה מענייני-דיומא. והוא רועם:

— כן, ודאי שהייתי בהלוית הגווילים של ספרי התורה ממערת המכפלה, שהובאו לקבורה בבית-העלמין העתיק של חברון. כן ראיתי הכל, ובכיתי הרבה... על מה בכיתי? על-כל-פנים לא רק על קריעת הגווילים. הבכי הגדול היה שדבר כזה, במימד כזה, יכול לקרות בארץ-ישראל, תחת שלטון צבא ישראל... שככה שוטרים, וככה מספידין, וככה שולטים, וככה אין מבינים שכל הזאבים יוצאים מגוף אחד... ואין „ערבים טובים" וערבים „רעים" — אין, כי כל הזאבים יוצאים מגוף אחד... והמסיתים הם במסווה פנימה, והשורפים הם הזאבים שבחוץ... כן, ראיתי גם את הגילומים של קרעי הגווילים. זה הזכיר לי את שנת 1919 או 1920. שבתי אז מהשירות בצבא והגעתי בשעת פוגרום ביהודי לבוב. היא

קברות אבותי ישני המכפלה... המביט לקברם חדל להיות עבד ✱ בכיתי בלוויית הגווילים שדבר בזה יכול לקרות תחת שלטון ישראל

מאת ישראל ארליך

למבריג שבגליציה. ישר הלכתי לבית הכנסת. כן, כך זה היה שם. ואולי היה זה כאן חמור יותר... ואז נתתי לקצין-צבא פלוני כמה זהבים, והוא נתן בידי כמה מקרעי הגוילים של בית-הכנסת בלבוב... כן, כאן בחברון היה זה חמור יותר... המסיתים בעתונים. העברים ה„נייטראליים" אינם חמורים פחות מהפוגרומציקים עצמם. שם, בלבוב, מה יכלו לעשות היהודים? הם בכו לפני אביהם שבשמים כבנים לפני אביהם... אך כאן בחברון, ההספדים לא היו בכי ולא היו זעקה ולא היה בהם עם... איני יודע את מהלכיה של הממשלה, אך הסתכלתי בפניהם של אנשי קרית-ארבע, וראיתי את שכתבתי באחד משירי מתוך כאב וזעם (על דעת הזמן והמקום, מרחשון, תשכ"ט): „קברות אבותי ישני מכפלה שלהם / קברות מלכי — שלהם, לא שלי... /" ורק בעיניהם ראיתי הכאב, הזעם, והכח האצור לקראת מלכות ישראל... כן, ראיתי הכל, גם הסתכלתי אל עומק בור הקבורה — „המביט לקברם — חדל להיות עבד..."

אורי-צבי גרינברג אין שמונים שנות חיים פעולים ניכרים בו; כי אשר הוא שטוף בשיחה אודות ארץ-ישראל, זריז הוא, קם ממקומו, קופץ אגרוף-זעם, קולו הצבה רועם. והוא ממשיך:

— כן, כבר ראיתי פעם מחזות של פרעות. היה זה בירושלים, בחודש אב תרפ"ט. הייתי מיודד מאוד עם יצחק בן-צבי, והייתי פעיל ב„הגנה". יצחק בן-צבי הורה לי לירד לליון שער-יפו, ולראות התארגנות הערבים, כמה ואיך ולאיזה כיוון יפנו. ראיתי אז הכל. ראיתי איך נעצו הערבים ואיך רצחו... כאמור כל הזאבים יוצאים מגוף אחד... וראיתי גם איך האנגלים עומדים מנגד, צינם נעים ואינם זעים, ולאחר מכן מטילים את האשמה על היהודים... כן, אז הטילו האנגלים את האשמה על היהודים. הא יש עושי מלאכה זו מתוך המחנה... ואז, בעת מאורעות תרפ"ט — נתפלגו הדרכים ביני לבין תנועת-הפועלים בארץ... אני ראיתי את מלכות-ישראל הריבונית, והם...

שיחתנו עם משורר-הזעם נקטעה הפעם. ידידים באים לברך, פרחים מגיעים. בדלת הכניסה נראה בא יושב-ראש הכנסת ישראל ישעיהו עם רעייתו, לברך את המשורר בן השמונים.

*

רעידת אדמה שבלב

כאשר עמדנו לצאת מביתו של אורי-צבי גרינברג שברחוב המרגנית ברמת-גן, עוד עכבה אותנו רעייתו המשוררת, הגברת עליזה טור-מלכא. הביאה תקרובת — ואז עלו בזכרוננו הפגישות הקודמות עם המשורר.

היה זה בסוף תמוז של תשכ"ה. אורי-צבי גרינברג קיבל אז את „פרס ביזוק" המוענק על-ידי המכון ללמודי יהדות באוניברסיטת ניו יורק.

השבילים המובילים לבנייני אוניברסיטת בר-אילן ברמת-גן, לא המו אותו יום תלמידים צעירים חובשי כיפות-סרוגות, או צעירות מתגנדרות בלבושן ובשיחותיהן בבימיה ובמוסיקה. אותו יום המו השבילים בצעדיהם של אישים רמי-מעלה בתחומים שונים: אנשי רוח, סופרים וחוקרים ומשוררים. גם חסידי אורי-צבי גרינברג הגיעו וגם אוהדי ביטוי שירתו, מהם אנשי אצ"ל ולח"י וחרות. והנה הגיעו אז גם אנשי הכבוד: ש"י עגנון וד"ר סרן השופט העליון זילברג והפרופסור לוקשטיין וראש-העיר רמת-גן קריניצי. ועוד אנשי רוח ואנשי מעשה. הכל נקבצו באו לכאן, לאוניברסיטה בר-אילן, ליתן כבוד לאורי-צבי גרינברג שקיבל אותו יום „פרס ביזוק" על ספרו „מסכת המתכונת הדמות".

נאומים. ברכות. נשיקת-חיבה של עגנון לגרינברג. מילות חיבה של הרעייה הגברת טור-מלכא, שקיבלה לידיה את גליון-הפרס.

ואז עלה אל הבימה המשורר. דמותו זקופה היתה ודקה, כמו היום, נוטה מעט קדימה, כפי שהוא נראה היום בעבור ברחובה-של-עיר, בשר מקלו בידו. שערו עוד זהב היה אז, סגור בלהט, משקפיו מבריקות — ומניף כל גופו וידיו בדברו... והוא אז כמעט ולא אמר דברי-תורה, אלא נשא משא של זעם ורעם-עוז על הדור...

בכנסת הראשונה, לאחר קום המדינה, היה אף א"צ גרינברג חבר עתה — גם בתנועת-החרות דחקת אנשי-חוה מפני „בצינצי שכונות רעדות"... אמנם גם עתה גם או ראה עצמו „בלתי מוסמך להיות יועץ בלתי-קרוא למפלגות אצלנו..." הוא ראה חובה לעצמו „חובת איש-רוח להרים קולו ולהזהיר." והוא הוסיף אז ורעם: „...אני רוצה שתקבלו רעידת-אדמה שבלב, בממסיבה לכבודו של משורר שאסור לו להתפאר בכל שירה אחרי בזולי-בסוף בכל הדורות. — אלא שיכול הוא לומר בשבט-עסו, שלא רימה את עמו. יודע אני שאף הנמשות שבעסקים לימדו את העם לקבל דבריה משורר כדבר שלא מן המציאות, והוא מבין פחות מעניני האומה, מאלה שאינם יודעים לכתוב..." והוא זעק: „...אני איננו מתחשב בדעת אינטליגנציה זו במדינת ישראל, כשם שלא התחשבתי בדעה זו בימי המנדט הבריטי — כי זהו חוב לעמי..."

זוכרים אנו איך השפילו אז עסקנים עיניהם מפני האמת, ונתפזרו למאורותיהם — למפלגותיהם, לתנועותיהם, לסיעותיהם...

*

על דעת הזמן והמקום

זכרנו עוד בקור בביתו של אורי-צבי גרינברג, משורר הזעם. היה זה בתקוף תשכ"ט — והוא כולו נתון אז בהשמצתם של אישים ועתונים, על ש„הוא מסית למרד..."

זה החל בערב פסח תשכ"ח. בגליונות אחד מעתוני ערב התק פרסם אצ"ג שיר ראשון במסכת: „שירת הבחירה — על דעת הזמן והמקום". במשך לשנה ומעלה נדפסו שיריו מעת-לעת וזעמם גבר, ורבי-השלטון בקרית-המלכות שלנו ראתה עצמה נפגעת — ובכתבלבי חצרות החלו הורצים לשון כנגד אצ"ג — „הוא קורא למרד..." באותו שיר ראשון במסכת, זו, עוד כתב אז המשורר: „...ברכנו לשיר-גבולות-ההבטחה בגדול ברים ענג שמי חדים, / שאחרית — תפארת מהלך צבאות שיבה אל הנהר זה הפרת; / שאחריו אין עוד קרב, כי אם השלום המוצק / בכל מתוות הבלפות העברית — כסמה בידמש..."

ומשבוע לשבוע גבורה והיתה חריפה זעקתו של אצ"ג המשורר. והא ראה כי גוברים ידי מבטרי-הדמות, וכתב „...אל גבעת המור עליתי, היה זה יום ירושלים! והיא דגולה והיא בוסר, משרש כלולות של פה פלאי / ואני — חיל-נפשי-יום-הבא נשוי עלי פתאום להתהילני; / כיפת הזה.. של איזבי שם מוהב / מגלת ספקי הוא זה, פנין צהבתו של זהב / דוד-כליפות מפלתי מיום מימים והבית שחרב / ואמרתי. למלחו אז בודדתי אותם: / . כל-עוד-זה-הרבה בהר-הבית — אין זה פדות!/"

כך. „כל עוד זה כך בהר-הבית — אין זה פדות!" היזכרה בינות לשרים ופלגים על עתיד שטחים רבים בארץ-ישראל המשוחררת — גבר הזלף. השתנונות אף היא מסולגת, ובעתונות זו הופיעו שירי א"צ גרינברג. הם שימשו עת לנשאים את דגל ארץ-ישראל-השלמה — הם שימשו נושא השמצה למבקשים הבטחת-שלום תמורת השטחים. קמה אז תנועת „ארץ ישראל השלמה", שאוחד וחוברו בה יהודי חגיגי שמאל קיצוני עם ימין קיצוני, רב ליד כופר, כולם בסיסמת „ארץ ישראל השלמה".

ויום אחד — ותרצח זעקה בין היושבים ראשונה במזכירות מפלגת תנועת-העבודה. היתכן? היתכן ש„תביעני" ישבו יחדיו עם אורי-צבי גרינברג ודייר-ישראל אלדד (שייב)?! ושוב בקעו קריאות: „פאשיסטים", צמא-דם, דוחים שלום, מתרחי מלחמה. והיה שם אחד, „במזכירות מפלגת העבודה, והוא עורך-דין, שאמר כי שיריו של א"צ המשורר עוד יביאו לרצח... ולא נשטנו עד

(סוף בעמוד 11)

שמחה

מאת ש. שלום

אֲשִׁיר לְשִׂמְחָה, שִׂמְחַת הֱיוֹת,
שִׂמְחַת הָעֵינַיִם עֲדַיִן רוֹאוֹת,
שִׂמְחַת הַקּוֹלוֹת אָזְנַי שׁוֹמְעוֹת,
בְּטֶרֶף הַמַּכְאוֹב אֶת הַגֵּו הַגּוֹוֵעַ.
גִּילָה וְדִיצָה וְחֶדְוָה וְרִנָּנָה,
כָּל עוֹד אֲנִי כָּאן, כָּל עוֹד לֹא פָּנָה
יוֹמִי הָאַחֲרוֹן הַנִּרְאֶה כְּבָר לְעֵין;
מְשׂוֹשׂ אֵין סִבָּה, שִׁכָּרוֹן לֹא מִיַּיִן,
שִׂמְחָה הָעוֹבֶרֶת כָּל הַגְּדוֹת,
הַלֵּל וָשֶׁבַח, טוֹב לְהוֹדוֹת.
קוּמִי, נַפְשִׁי, צַהֲלִי וָרֹנִּי
מִשְּׁכוֹל, מִמַּחֲנָק, מִכִּשָּׁל, מֵעֹנִי.
סְחַרְחַר הוֹלֵךְ סָבִיב לִי הַכֹּל,
בּוֹאִי, שִׂמְחָה, אֶל לִבִּי לִמְחוֹל.
נַרְנִינָה נִכְאֵי נֶאֱנָחִים נֶאֱנָקִים,
נַרְקִיעַ שְׁחָקִים, נַבְרִיקָה בְּרָקִים;
הוֹ הוֹ וְהָהּ הָהּ, הֵידָד וְהֵידָד,
הַךְ הַקָּדְקֹד, מְחָא יָד אֶל יָד.
הִצַּצְתִּי לַתְּהוֹם וְנוֹתַרְתִּי מְתוֹם,
עָבַרְתִּי בָּאֵשׁ וּבִי אוֹר הִתְרַחֵשׁ.
הַשִּׁיר עַל שְׂפָתַי אֲנִי מֵת אֲנִי חַי
וְהַשִּׂמְחָה עִמָּדִי וְהַשִּׂמְחָה אַחֲרַי.

(אור הגנוז, שירים חדשים, הוצאת עקד, תשל"ו)

פרשת השבוע

וזאת הברכה

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלוקים את ישראל לפני מותו (ל"ג, א')

רש"י: אם לא עכשו אימתי. בך כתב ראש"ב סופר, בן ר' משה (בעל חתם סופר): „ואלו הדברים אשר אמר משה עבד ה', אדוני אבי מורי הרב זצ"ל לפני מותו: דקרא נתן טעם שלא בירך כל אחד ואחד מישראל בפני עצמו, יען שהיה עת מותו, ולא היה זמן לברך כל אחד. לכן ברכם בכלל כל שבט ושבט. והוו: „וזאת הברכה אשר ברך משה את בני ישראל" — בכלל — וטעם הוא: „לפני מותו". (כתב סופר).

ה' מסיני בא וזרח משעיר למו (ל"ג, ב')

רוצה לאמר: „ה' — התורה קה בה — „מסיני בא"; באה ממדת ענוה, הרומזת במלת סיני, כידוע הפרוש: „משה קבל תורה מסיני" — על-ידי מדת ענוה. ואז: „זרח משעיר למו" — יוכל להעלות הניצוצות מן הקליפות, הנקראות שעיר, ויזרח לו אור גדול (דודאים בשדה)

וליוסף אמר מבורכת ה' ארצו (ל"ג, י"ג)

בברכת עשו כתוב: „משמני הארץ יהיה מושבך" (בראשית כ"ז, ל"ט), משום שאצל רשעים לא הם מכבדים את מקומם, אלא המקום מכבד אותם. ולכן נאמר: „קראו בשמותם עלי אדמות" (תהלים מ"ט), שהם מתפארים בשבח אדמותיהם. ועל-כן ברכו יצחק במשמני הארץ. אבל יעקב, הדאיל הצדיקים לא המקום מכבד אותם, אלא הם מכבדים את מקומם (תענית כ"א), ברכו יצחק: „ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ" (כ"ז, כ"ח). המדגשה היא על „לך", בכל מקום שיהיה, יתברך. ובעשו ההדגשה היא על „מושבך". וזאת היא ברכת משה ליוסף: „מבורכת ה' ארצו" — לפני שהוא ארצו תהיה מבורכת, בכל מקום שתהיה. וכן: „למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך" (תהלים קכ"ב) — הברכה היא בזכות אחי ורעי; תלמידי-החכמים היושבים בה. (פנים יפות)

וימת שם משה עבד ה' (ל"ד, ה')

ברש"י (מהרי"ל, ב"ב פ"ה): הקב"ה אומר ומשה כותב בדמע. וזה צע"ג מה שאמרו חז"ל. שמי שנאמר בו וישכב, הגוה בן במותו (ב"ב קטז) כוון ששמע שנאמר לו לכתוב „וימת משה", ולא השכבי, התרגש ובכה. (הרב ב"צ פנדל, בשם הרב רא"י דוסקין)

ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל (ל"ד, י"ב)

לכאורה נראה הדבר כמשאענים: למה יש דורות שנראים בהם נסי ה' גלויים, ויש שהכל בהסתר? יבואר עפ"י חז"ל (קידושין ל"ט) שגדול המצווה ועושה ממשאינו מצווה ועושה. כי מי שעושה דבר — לא משום שהשכיל בשכלו שכך צריך לעשות, אלא משום שכך ציווה ה', ועושה את זה מכח אמונה במצוות, גדול מזה שאינו מצווה ועושה — כלומר: שעושה מתוך הכרה שכלית, ולא מתוך אמונה; כי מי שעושה מכח מה שישיג בשכלו, אין פלא בזה, ואינו ראוי לקבל שכר גדול, כמו זה שעושה מתוך אמונה פשוטה. ועל-כן הכתוב משבח ואומר (שמות י"ד): „וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים" — ד' בכל זאת. לא היתה אצלם זה ראיה העיקר, אלא — „ויאמינו בה' ובמשה עבדו" — מתוך אמונה ולא מתוך שראו. ולכן אמרו ישראל אל משה „קרב אתה ושמע ואת תדבר אלינו ושמענו ועשינו" (שמות כ'). כי רצו לשמוע מפי משה, ולא מפי ה', ואז תהיה מאמונה, ולא ידיעה. ומכאן תשובה לשאלה: למה יש דורות שלא רואים ניסים גלויים? כי באמת יותר טוב להאמין בה', בלי לראות נסים גלויים, ולכן בדורות שמאמינים בו באמת, אין הקב"ה מראה את אותותיו ומופתיו; ברם בדורות שפסו אמונים, יש צורך בנסים גלויים, כדי שחס ושלום לא יאבדו בעלי-אמונה מישראל (תמצית מלאכת מחשבת לר"ם חפץ)

לשמיני עצרת

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כ"ט, ל"ה)

כשנגזרה גזירה על האדם לרעה, מפני שעדיין לא שב בתשובה, יש כח ביד צדיק הדור לעצור הגזירה ולעכבה, כדי שישוב אל ה' וירחמהו, ויקרע גזר-דינו. וזהו „עצרת תהיה לכם" — יהיה בכחכם לעצור הגזירה (מאור ושמש)

והיית אך שמח (דברים ט"ז, ט"ו)

אף על פי שמדת השמחה היא מדרגה גדולה בעבודת ה', הרי יכול להיות כי תתפשט לא כראוי ותבוא לידי פריקת-עול חס ושלום, לכן נאמר בה: „אך", לשון מיעוט, ואמרו חז"ל (ספרי ורש"י) אך את החג (במדבר ל"א) שצריכים להעכיד את התולדה; כמו-כן: „והיית אך שמח" — שתהיה השמחה רק לשם-שמים, בלי פסולת. (שפת אמת)

יחד לב וגל אבן מפי באר מים (תפלת גשם)

כאשר נאבק יעקב אבינו עם שרו של עשו, הכינו הכל כי יחד לבו לשמים, אבל כאשר גל את האבן מפי הבאר ונשק לרחל — אפשר היה להשוד בו שהיתה לו כוונה אחרת; לכן אמר: „יחד לב וגל אבן מפי באר מים — כנאבק לו שד בלול, מאש ומים" — כלומר: כוח כן זה, לשם-שמים. (עני לבוב, בשם ר"ש מבלזא)

ליקט שלמה יהלומי

עיסוד

סופרים וספרים

מסוד חכמים

מאת ש. קורא

אברהם קריב, משורר-הוגה, ששרשיו שאבו ממבועי יהדות ליטא הלמדנית והמוסרית, בספרו „ליטא מכורתי" מתאר את שמחתם היתירה של יהודי קיבוצו דוקא בתורה, שאין כמותה מיוחד גבוה כדי להבינה כראוי. לילות שמחת תורה היו מוארים בנרות דולקים, ביתהים זורחים ובכוכבים משתאים למחזה. שמחתם של אלה שראש שאיפתם „וכל בנייך למודי ד'".

בן בפרק מבטא את הנאתם של יהודים מדף גמרא, ממשניות ועין יעקב. הנאה ממש, פשוט מחיה-נפשות. וכשבא מגיד למקום, מן המעולים, המונים היו רהוטים לדרשתו, שלפי תיאורו: „פסוקים ומאמרי חז"ל התעופפו מפיו כסיעות-של-יונים וצוף-ודבש שנטפו שפתותיו היה יורד ברמ"ח אברים כמו שאכלו אבותינו במדבר. דרשה הראויה לשמה, פתוכין היו בה שכל טוב ומוסר השכל, משל להבעים ובמשל להועיל, זכרי ימות-עולם ורמזי יום הזוה, דברי כיבושין עם דברי פיוסין, תאווה ללב, לקיים מה שנאמר, תורת ה' תמימה משיבת נפש".

הספר „מסוד חכמים", בנתיבות אגדות חז"ל מאת אברהם קריב (הוצאת מוסד הרב קוק, ירושלים, תשל"ו) הוא אוסף מאמרים של הסופר על טוב האגדה דרכי מחשבתה והבעתה, כתובים בראייה פיוטית ובנועם לשוני, באבחנה פנימית ובחן הסגנון. בחיבור דהב-הידיים המתקרב לחמש מאות עמודים, מסות על סוגיות באגדה, הבריאה האדם, ישראל, תורה ומצוות, זמנים ומגילות, מוסר ומידות, דרכי השגחה, מנהיגות ומנהיגים, מקרא ואגדה ואישי המקרא בראי האגדה.

בפתיחה מביא משלי חז"ל לפסוק בקוהלת ש„למד דעת את העם ואזן וחקר ותיקן משלים הרבה". כל משל והסברו, שהאחרון בהם משלו של ר' חנינא: לבאר עמוקה מלאה מים, והיו מימיה צוננין ומתוקים וטובים, ולא היתה בריה יכולה לשתות מימיה, מחמת עומק הבאר, בא אדם אחד וסיפק לה חבל בחבל, משיחה במשיחה, ודלה ממנה. התחילו הכול דולין ושותין. כך מדבר לדבר, ממשל למשל עמד שלמה. על סודה של תורה.

הדברים מכוונים לתורה שבכתב. לפי המחבר, משל זה ואחרים קיימים גם לגבי תורה שבעל-פה, ובאגדה יותר מבהלכה. ספרו מאמץ לקנות תפיסה בחכמי האגדה.

בפרקי המבוא דן בין השאר בדעת האגדה לגבי מחלוקת בית-שמאי ובית-הלל בענייני הלכה. באה האגדה ומבהירה את המאחד ומבדיל בין שני הבתים: „ג' שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, הללו אומרים הלכה כמותנו והללו אומרים הלכה כמותנו, יצאה בת-קול ואמרה להם: אלו ואלו דברי אלוקים חיים והלכה כבית הלל". שואלת הגמרא (עירובין י"ג): „וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלוקים חיים, מפני מה זכו בית-הלל לקבוע הלכה כמותן? מפני שנוחין ועלובין היו ושונין דבריהם ודברי בית שמאי, ולא עוד אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהם".

מעיר המחבר: „אנו שומעים כאן דבר נפלא מאוד. מצד האמת דברי בית שמאי ובית הלל היו שקולים אלו ואלו דברי אלוקים חיים, הרי זה סיכום של עמקות, של חכמה, גם של כבוד לאותה מחלוקת נמרצה, שרגשה בין חכמי ישראל כיובל שנים ומעלה. אך במה נבדלו? בדרך השמעת האמת. בית הלל השמיעו אמיתם ביתר ענווה, ומתוך יתר סבלנות ויתר כבוד לדעת זולתם, ולכן זכו שדעתם הם תתקבל בישראל הלכה למעשה. אין לנו תפיסה ברורה מה זאת בת-קול, אך קביעתה של אותה בת-קול שהלכה כבית הלל הריהי קול ממעמקים וקול ממרומים כאחד של רוח ישראל".

אמיתות של אמת מותנית גם בדרך השמעתה.

האגדה מגדירה את עצמה במאמר המובא בספרי, פרשת עקב: „רצונך שתכיר מי שאמר והיה העולם, למד אגדה, שמתוך כך אתה מכיר את הקדוש-ברוך-הוא ומידבק בדרכיו. במאמר נוסף נאמר, כל אלו שאינם מתעמקים באגדות הם בבחינת „כי לא יבינו אל פעולות ד'". זה הצד הציוני במדרשי-אגדה, כשציורן השני נוי, טעם וריח, „רמוני בתפוחים, אלו אגדות שריחן וטעמן כתפוחים. המחבר מנסה לבאר רומה ועומקה, גם נעימותה ועריבותה של האגדה.

„האגדה בכללותה רוחה ונשמתה של היהדות, כותב המחבר, מוסרה ושירתה, בחמתה ובשורתה. ככל היתה לישראל, האגדה גם היא אינה משלימה עם עוונות, אך אינה מטיחה אותם אל פני העם. קולה קול מלטף ומפייס, מעודד ומאמץ. האגדה כמו גוהנת על כנסת-ישראל ומרעיפה עליה דברים של שבח וגדולה. וכלת סוד שיחה שלה עם כללי ישראל ועם כנסת-ישראל, היתה גם מקור פורה ומפרה לרוח היצירה בדורות שלאחריה. רוב ענפי תרבות ישראל, ספרות המוסר והדרוש והחסידות, ובמידה מרובה גם הפילוסופיה מזה והקבלה מזה, מכנה הם יונקים מאגדות המקרא גופו ניתן לנו על ידה מתן חדש. היא שעושה את המקרא לספר יהודי פנימי, עם היותו ספר עולמי".

פרקי הספר מבארים בהדגמות כיצד ביארה האגדה פסוקי המקרא ומה התכלולתה בבריאה ובבבריא, האדם, מהם מושגיה על תורה ומצוות ועל ישראל וארץ-ישראל. המחבר מנסה למצוא את הגרעין הפנימי של אגדות, בהשתמשו בכמה מפתחות לפתיחות שעריהן השונים, כשאינו מתעלם מאגדות סתומות שנבצר למצוא להן פשר. ר' משה מקוברין אמר: „אם הגענו עד היום למשהו בתורה, הגענו רק להלכה, כשטרם הגענו להבנת מדרשי-אגדה, ואלה יתגלו בימות המשיח".

מבין הסוגיות שבהן דן נסקור כאן, מעניינא-דיומא ראשי פרקים מענייני תורה ומצוות הבאים בספר. המושג תורה לפי חז"ל, שבכתב ושבעל-פה, מובע בנוסח ציורי במדרש: „הלוחות היה אורכן ששה טפחים, כביכול היה בידי מי שאמר והיה העולם שני טפחים ובידו של משה שני טפחים ושני טפחים היו מפרשים בין היד ליד" (מדרש רבה, שמות כ"ח). לפי הסבר המחבר, שלושה רבדים בתורה, אחד פתוח לבני אדם דרך לימוד, אחד נשאר בידי הקדוש-ברוך-הוא וכמוס מבני-תמותה, ויש רובד-ביניים של סודות-התורה שמתגלים רק ליחידי-סגולה, כל אחד לפי מדרגתו. פשוטה של תורה, הפתוח לבני אדם, בו בנוסף לפשט, דרש, רמז וסוד ובכל אחד גילויי-פנים מרובים. זה המובן של הכתוב באיוב: „ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים".

התורה חכמת נותנה ולפיה נוצרה הבריאה, כלשון חז"ל, „הקדוש-ברוך-הוא הביט בתורה וברא את העולם". בזו שבכתב רוב מצוותיה כתובות בלשון כללית ובזו שבעל-פה בלשון מפורטת. בעוד התורה שבכתב התפשטה גם בין אומות-העולם, הרי התורה שבעל-פה לא ניתנה אלא לישראל, כלשון המנחומא, „אמר להם הקדוש-ברוך-הוא, לעכו"ם, אתם אומרים שאתם בני, איני יודע אלא מי שמיסטוריון שלי אצלו הם בני, זו המשנה שניתנה בעל פה". המיסטוריין, פירוש, דברים שנמסרו בקשר הברית בין כביכול לישראל, הלכה ואגדה. מכאן איר-רישומם בכתב שלא לגלות טיבם לגויים, כמאמרם, „דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרם בכתב". היתר הפלאתם על הכתב בא כצורך לזכרם, בחינת „עת לעשות לד' הפרו תורתך".

בפרק מפני מה אמרה תורה מברר סוג מצוות שכליות דבין אדם לחברו וסוג מצוות שמעיות דבין אדם למקום. בברייתא (יומא ס"ז) נאמר: „תנו רבנן, משפטי תעשו, דברים שאלמלא לא נכתבו דין הוא שיכתבו, ואלו הן: עבודה-זרה וגילוי עריות ושפיכות-דמים וגזל וברכת השם; ואת חוקותי תשמרו, דברים שהשטן ועכו"ם משיבים עליהם, ואלו הן: אכילת חזיר ולבישת שעטנז וחליצת יבמה וטהרת מצורע ושעיר המשתלח. ושמא תאמר מעשה תוהו הן, תלמוד לומר אני ד', אני ד' חקקתיו, ואין לך רשות להרהר בהם".

פיסקה זו, „אין לך רשות להרהר בהם", מעוררת הירהור של המחבר על נתינת טעם למצוות, שבמקומות שונים, חז"ל בעצמם בפתיחתם „מפני מה אמרה תורה" נותנים טעם לחוקים. ניראה, שיש גילוי וליפוי ביתאי חזירה. בנוגע לריבוי מצוות, שכדברי ר' חנינא בן עקשיא, „רצה הקדוש-ברוך-הוא לזכות את ישראל, לפיכך הירבה להם תורה ומצוות", מביא המחבר מדרשים, שלפיהם יוצא, מצוות הורדעה בכל תחומי חייו ועשייתיו של אדם, מעטרות את אורחותיו בעיטורי נוי והוד. בעשיית מצוות אף מכבד הנברא את בוראו: „אמר הקדוש-ברוך-הוא לישראל, היו מכבדין את המצוות שהן שלוחי, ושלוחו של אדם כמותו. אם כיבדת אותן כאילו לי כיבדתני".

בפרק מיוחד מוסבר, לפי מדרשים, הביטוי „לא נפלאת היא ממך", הן להפיג אימת הריבוי של דברי תורה והן להפיג אימת קוצר המשיג. „אומר הקב"ה לישראל: „כי לא נפלאת היא", ואם נפלאת היא, ממך, שאין אתה עוסק בה".

אהבת התורה, שלפי הפסוק במשלי „יקרה היא מפנינים וכל חפציך לא ישוו בה", רצופה בהרבה מאמרי חז"ל ובמידותיהם של חכמי הגמרא. בפרקי אבות אמרו: „אל תתאווה לשולחן של מלכים, ששולחנך גדול משולחנם וכתרך גדול מכתרם". מתן תורה בא לאחר שהיו ראויים לקבלתה. כתוב „ויחן שם ישראל", לשון יחיד, וחז"ל הוסיפו: „כאן השוו כולם לב אחד". לב אחד, ללא ביטול יחידותו של כל יחיד, הוא הייעוד הנבואי של שלימות יהודית לאהבת התורה ולימודה.

בעשרות, עשרות פרקי הספר, שלא כולם כתובים ברמה אחת, עושה המחבר אוזנים להרבה ערכים באגדות חז"ל. הנושאים רחבים ועמוקים, מהם הוקקים להיקף של ספרים לעצמם, ואין למצותם עד תום באוסף מסות, אך המחבר השקיע בהם בינת הלב, לשון נאה ווזיקה עמוקה. רבים מדבריו ראויים להיכלל בספרי לימוד מדרשי-אגדה במערכת החינוך הממלכתי-דתי.

בשעתו, כשיצא הכרך הראשון של האנציקלופדיה התלמודית, הכוללת ערכי-הלכה, כתבו עורכיה בפתיחה: „דרכה של הלכה, הליכות יש בה ודרכים מסוימים לכל הליכה והליכה. לא כן בענייני אגדה, שהם שוטפים ואינם פוסקים „אלו ואלו דברי אלוקים חיים", דברים כפשוטם בענייני אגדה ואין משיבים על האגדה. לכן עריכת ערכי-אגדה שונה מעריכת ענייני הלכה. ואף-על-פי-כן, אם ירצה השם מעשינו בספר הזה, לא יבצר ממנו לאורנו חיל בסידור ועריכה של אנציקלופדיה תלמודית לענייני אגדה".

ספרו של אברהם קריב, בעל ייחוד משלו בתוכן ובצורה, מעורר את הדעת לצורך באנציקלופדיה יסודית לענייני אגדה, כמתכונתה של זו לענייני הלכה.

המשורר-ההוגה, שכתב ספרו „מסוד חכמים" בדחילו-ורחימו, ומבלי דעת ראה בו יד לעצמו בקהל חכמים, רשם סמוך לסיודו להשי-תפילה, כעין צוואה, המובאים על-ידי רעייתו, אביבה קריב, בראש הספר: „עוד אותת עמי הזכה בתפילותי, כי תבואני שעת פקודתי תהא נא עם שפתותי ללחוש לחשן האחרון לפניך; עשיתי בעולמך אשר ציויתני רבתי".

אשל באר שבע

מאת י. עמוס

אשל באר שבע, פרקים במחשבה היהודית לדורותיה. אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, החוג למחשבת ישראל. בעריכת ראובן בונפיל, יעקב בלידשטיין ויוסף שלמון. בהוצאת ראובן מס, ירושלים — תשל"ו.

בשער הספר דורשים העורכים דרוש נאה. „עשיית אזניים לתורת היהדות בבאר שבע בימי עלומיה של האומה, נצטיירה להם לחז"ל באותו אשל שנטע אברהם אבי האומה. עתה, לאחר שנות גלות ארוכה, משובו בנים לגבולם וחזרה באר שבע להיות. אכסניה להוראת חכמת ישראל בארץ ישראל המתחדשת, מבקשים אף אנו לנטוע אשל בבאר שבע". ואכן, כדרך זה שהיא ו אש וראשון של החוג למחשבת ישראל דומה לאשל נאה, שצלו מרובה, ענפיו עומדים ופירותיו משובחים.

מזמן חידושו של המרכז היהודי בארץ ישראל מופיעה באר שבע לראשונה על מפתה של חכמת ישראל, וחכמיה מביאים את בכורי מחקריהם בתחומי ההגות היהודית בנושאים ראשונים ואחרונים. המאמר הראשון של משה גרינברג עוסק ב„עיון מושג התפלה במקרא" ואילו האחרון של יוסף שלמון דן בהתנגדותם של החרדים ברוסיה לראשיתה של הציונות. המסות האחרות מבררות סוגיות נכבדות בהסטוריה הרוחנית של עם ישראל, כאשר כל תלמיד חכם דן בנושא שלו ומעלה בקיאות, ולפעמים גם חריפות, בהצגת ממצאיו והשגותיו, וזאת מתוך דברי הסכמה ופולמוס עם חוקרים אחרים. הכול — כנהוג וכמקובל באהלה של הגות.

טיבה של תפילה

משה גרינברג מברר את המונחים של עבודת אלוקים ומעיין בדרכי העבודה ובודק נוסחי תפלה „לעמוד על מעמדם הנפשי של המתפללים לפני הא-ל". ההתרשמות הראשונה במקרא מן השימוש במונח „עבד (את הא-ל)" היא ההקבלה בינו לבין עבודת מלך, בשר ודם, כפי שנראה מפסוקים מספר דברים, ירמיהו ודברי הימים ב'. בני ישראל נתבעים לציית לבורא, והחטא הלאומי מוגדר בהמרת שלטונו בשלטון הבעלים או אלילי הגויים. אופי נשגב יותר נודע לעבודה זו, כאשר נשתלבו בה יציאת מצרים והברית עם אבות האומה, הנובעים מאהבת ד' לעמו הנבחר. מכאן האופי המוסרי המתמיד של העמידה לפני הבורא, המשתוקקת לחוש את יראתו כמשאלת נפש מתמדת.

מובאות רבות מן המקרא, ובמיוחד מספר תהלים, מעידים על הקרבה המיוחלת לבורא. שבחי השם באים להביע את הוקרת האדם ליוצר העולם ולבורא האדם, כאשר אושר של האדם הוא רצונו של ד'. העבודה תובעת כוונת הלב, ולכשאין כוונה טהורה — מה בצע בקרבנות? הצדקה נעלה על הקרבן, וסיפור חסדי האלוקים מחזק את האמונה בלב המספר ובלבות השומעים, ומעוררם להודות על החסדים והטובות, אשר האלוקים גומל עם המבקש. במדרש מובא, כי „לעתיד לבוא כל הקרבנות בטלין — קרבן תודה אינו בטל. כל התפלות בטלות — הודאה אינה בטלה". בתפלות היחיד באה ההוויה הדתית, כדי להרחיק את המתפלל מיאוש ומרפיון ידים, ואילו בבקשות הציבור מודגשים הבטחון והתקוות לישועות קרובות על יסוד הישועות שנתקיימו בעבר.

בסיכום מתבססת התפלה על פניה לבורא לפעול, אם בחיי העם ואם בחיי הפרט, הן בתפלות השבח והן בתפלות הבקשה. ברוב ההתרגשות מכיר המתפלל בעצם התפלה מתת מיוחדת מאת הבורא. עקרון זה קיים בתפלות הספונטאניות ובנוסחי התפלות המזמוריים, שהיו שגורים ומקובלים כבר בתקופת המקרא. אך בכל התפלות שבתפיסת המקרא באה לידי ביטוי הכרת הכפיפות של האדם לבורא ועונתו הרבה. „בסכנותיה — מסכם משה גרינברג — התפלה המקראית היא התגלמות „תודעת הנבראות" — מנוגדת באותה מידה ללחש האלילי האונס את האלים ולרגש ה„אני ואפסי עוד" של בן דורנו."

המחקרים האחרים הם פרי מחקרם של אלכסנדר רופא (סיפור אירוסי רבקה, בראשית כ"ד); יהושע עמיר (הסוואה ראציונאלית להגות אירראציונאלית אצל פילון מאלכסנדריה); יעקב בלידשטיין (הבאת בכורים בהלכת חז"ל); לאה רוט גרסון („יראי אלוקים" בכתובות יהודיות מסרדס); יוחנן סילמן (ייחודו של המאמר השלישי בספר הכוזרי); קולט סיראט (מראות אלוקים לחנוך בן שלמה אל-קונסטנטיני); ראובן בונפיל (תורת הנפש הקדושה במשנת ר' עובדיה ספורנו); גדליה נגאל (דעותיו של ר"י יעבץ על פילוסופיה ומתפלספים, תורה ומצוות); ברכה זק (יחסו של ר' שלמה אלקבץ לחקירה הפילוסופית); יורם יעקבסון (תורת הבריאה של ר' שניאור זלמן מליאדי); אליעזר שביד (עם ולאום בהגותו של ש"ל שטיינהיים).

הציונות ומתנגדיה מבין החרדים

המאמר האחרון של. יוסף שלמון עוסק ב„עמדתה של החברה החסידית ברוסיה — פולין לציונות בשנים 1898—1900". המחקר דן למעשה בעמדתם של המנהיגים היהודים החרדים, המתנגדים והחסידים כאחד, שברובם הגדול היו שוללים לציונות כבר בראשיתה. כל זמן שנתקיימה חיבת ציון מלפני הציונות המדינית, כאשר האידיאלים של התנועה לא באו במגע עם המציאות היהודית ולא תבעו הכנסת שינויים ותמורות, היו גדולים וגאונים שנתנו לה יד, כמו רבי דוד פרידמן, רבי חיים סולובייציק ואביו רבי יוסף-דוב, ועוד. אך כשנוסדה התנועה הציונית בידי הרצל, שנתן לה כיוון של רכישת השפעה ברחוב היהודי, ובעיקר כאשר החלט בקונגרס הציוני השני על עבודת התרבות, „הקולטורה" בלע"ז, נהרדו רבים מבין ראשי היהדות החרדית.

הרב עקיבא רבינוביץ מפולטבה והרב י. ל. צירלסון מפרילוקי, שמאוחר יותר היה רבה של קישינב, ניסו להלחם בציונות כדי לכבוש אותה מבפנים ולכוונה לרוחם. אך רבי אליהו-חיים מייזל מלודז' ביקש להלחם בה עד לביטולה. אליו נספו פעילים מקובנה ובראשם ר' יעקב ליפשיץ ואחרים, שראו בציונות ספיח של ההשכלה והתנגדו לה בכל כוחם והשפעתם, שלא היו קטנים בימים ההם. לעומתם נקטו הרבנים המעטים שהצטרפו לציונות בלשון התגוננות ושכנוע, כדבריו של מנהיגם הרב ש"י רבינוביץ מאלקסוט שעל יד קובנה: „בתנועה הציונית בימינו אין פה לא דחיקת הקץ ולא תנועה משיחית, לא עליה בחומה ולא מרידה חייו באומות, כי אם שאיפה למגמה טבעית ואפשרות המתאימה אל תנאי החיים בימינו אלה ואל מצבנו בעולם". ולגבי ה„קולטורה" הסכימו רבנים אלה עם מתנגדי הציונות.

פולמוס בין רבנים

כוחם של המתנגדים לציונות גדל, כאשר הצטרף אליהם הרבי מליובאוויץ האדמו"ר רבי שלום דובער שניאורסון, שהיתה לו השפעה רבה ביהדות רוסיה ופולין וליטא. הפולמוס הוליד ספרים, קונטרסים, ופאמפלטין בלע"ז וגדולי התורה שהצטרפו למתנגדים הלך וגדל. למרבה הפלא תמכו במתנגדים ישראל דוב פרומקין, בעל ה„חבצלת" מירושלים ואפילו, זמן מסוים, ר' יחיאל מיכל פינס. גם מנהיגים אורתודוכסים רבים במערב הלכו בדרכי ההתנגדות לציונות. אך גרעינה של המלחמה בציונות היה בשיתוף הפעולה של אנשי ליפשיץ בקובנה עם הרבי מליובאוויץ. העויינות לציונות התגברה על האיבה ההדדית שבין המתנגדים לבין החסידים, כי שני הצדדים ראו בה נסיון רציני לקעקע את יסודות החיים היהודיים הפנימיים. חטאיה של הציונות היו: שהיא באה לקרב את הקץ בדרכי הטבע, מטרותיה אינן ניתנות להגשמה ומנהיגיה חילוניים מובהקים. „עלינו לקבל עול הגלות — כתב הרבי מליובאוויץ — כדי לכפר על עוונותינו. והציונות היא נגד תקותנו האמיתית, כי כל צפיתנו ותקוותנו היא שיביא הקב"ה לנו מ"צ בב"א ותהיה גאולתנו ע"י הקב"ה בעצמו". לדעתו, גרועה הציונות מן ההשכלה, שכן האחרונה הציעה יהודים לתרבות רעה, ולא הציעה להם אלטרנטיבה אחרת, בעוד שהציונות מטיפה להיות יהודית אלטרנטיבית, „הלאומיות, שאומרים שהיא היא היהדות תמורת התורה..."

אגרתו של הרבי מליובאוויץ וכל הספרות הענפה של המתנגדים לציונות עשו את שלהן. ציוני רוסיה הוכרחו לעמוד בפרץ ובוועידותיהם במינסק ובוילנה נתקבלו החלטות של פשרה, ביוזמתה של קבוצת רבנים, שהיו קרובים לתנועה זו, וביניהם הגאונים ר' איצלי מפוניבז', ר' ש"י רבינוביץ, ר' אליהו קלאצקין ממאריאמפול, ור' יעקב יצחק ריינס מלידא. בקונגרס הציוני השלישי לא השתתפו רבני רוסיה ופולין פרט למעטים, וביניהם הרב ריינס, שהיה לראש המזרחים בציונות הדתית. בקונגרס לא נתקבלו כל החלטות המאמצות את ה„קולטורה" בפרוגראמה הציונית. אך מתנגדי הציונות לא נרגעו והמשיכו במלחמתם במשנה מרץ.

הרבנים, ש„חטאו" קודם לכן בנטייתם החיובית לתנועה הציונית היו מתונים בדין ובמלחמתם, כרבי דוד פרידמן וכרבי אליקים שלמה שפירא מגרודנא. ר' אליעזר גורדון מטלז נמנה אף הוא עם אלה שחייבו מלכתחלה את הציונות, אך פרש אחר ועידת קאטוביץ, כאשר ד"ר פינסקר נבחר לנשיא התנועה ומשה לייב ליליינבלום — למזכירה. עם זאת היה מייעץ לחובבי ציון, שפנו אליו וביקשו הדרכה, לקיים את התנועה, אלא, להקפיד ולשלוח את הכספים לרבנים היושבים בארץ ישראל. הוא תמך בשעתו ברעיונו של ר' יוסף דב סולובייציק להקים תנועת חיבת ציון של חרדים, רעיון שלא יצא לפועל. בשיחה עם הרב ניסנבוים טען ר' אליעזר גורדון, כי „הציונות מטהרת טמאים ומטמאת טהורים, ואני איני חפץ לטמא את הטהורים שלי".

בין מתנגדי הציונות היה גם הרבי מגור בעל ה„שפת אמת" ואליו נוספו אדמו"רים אחרים. מנהיגים אלה הכריעו בעמדות האנטי-ציוניות של קהל חסידי פולין.

בי מטשורטקוב תכניתו של הרצל

(ליום הזכרון של הצדיק רבי דוד משה זצ"ל בהושענא-רבה)

מאת אלכסנדר מלכיאל

א

ש ד"ר בניכין זאב נפשות לרעיון ז" שילו ביגלוהי ה' זכה לזכות בחוות תכניתו גם כפי שבדור. וכפי ש- החיכן. שלח שליח יק רבי דוד משה ראשון בטשורט- הציע לפניו את לקרב את ליבו

: הרצל דווקא אל וב? משום שהוא מבין שיטת בניך י ישראל מרוזין זיים — ואף הוא עים שנה — והש- יבה בעולם החסי- יופה.

י את התכנית ל- בלוחו של הרצל ברעיים, ואחר כך . בינתיים העביר וב את הענין אל ל הרבי מסאסוב, וות דעתם 2). ה- יוה שלילית בהח- התשובה מסאסוב. הטשורטקובי מאד הלו, ואמר אל ה- רפופורט — ה- קטן: „אינני מס- שאיני רוצה לעו- דיה. די לנו ב- ונה 3). ברם בסוף הם יזדקקו לכ- יצל השיב: „הזמן יר לכך". ירע בשנת תרנ"ח

ב

ך ופלא: לאחר 48 — תש"ד (1944) בית בלז ובית סא- יראל המתחדשת. ה היתה ארץ ישר- ומקלט חיים לרבי מו"ר הקודם מבלז ם-טוב ליפא סייר- ר הקודם מסאסוב צאצאיהם של ה- התשובה השלילית עם לחוף מבטחים פליטי שואה מגיא

גמנע שהערתו ה- הטשורטקובי הגיעה . ואולי ידע על כך צמו, שהרי בשעת כר בחור כבן 16 הדבר ידברי או- נתקיימו בשלמו-

תם, השפיעו על שנוי יחסו של אדמו"ר ר' אהרן מבלז כלפי תחיית ארץ-ישראל ובניינה החדש בהגיעו לכאן 5).

ג

יחסו החיובי של אדמו"ר הראשון מטשורטקוב, רבי דוד משה זצ"ל, לרעיון „מדינת היהודים" מובן מאד על רקע מידת המלכות, ששררה בבית רוזין. שהרי אביו הצדיק רבי ישראל מרוזין, זי"ע, התייחס על צאצאי דוד המלך ע"ה והנהיג בביתו גינוני תפארת והוד נסיכות. והוא עצמו ובניו הגדולים אחריו — לרבות רבי דוד משה — הרבו לעסוק בענין הגאולה והתגלות המשיח.

ולימים עלה נכדו, הצדיק רבי נחום מרדכי פרידמן — אדמו"ר השלישי לשושלת טשורטקוב — עם משפחתו לארץ-ישראל וקבע את מושב ביתו בתל-אביב, העיר העברית הראשונה 6), וכן עשו צדיקים נוספים מבית רוזין.

דעתו הבהירה והרחבה של הרבי מטשורטקוב ביחס אל האמת ואל רצון קורא הדורות, יתי"ש, וראייתו למרחוק מפליאה בחדותה. בימיו לא הוכשר הזמן לרעיון „מדינת היהודים" — אך לאחר חמישים שנה הוכשר הזמן על ידי חבלי-משיח הנוראים, כלומר על ידי התערבות דראשית במהלך תולדות ישראל ובתהליך גאולתו מצד השגחה העליונה של רבון כל המעשים, ב"ה.

לשמע דברי-צדיק כאלה מתקרת שוב בלב השאלה התמוה: האם התחילו שלומי אמוני ישראל להבין את המתרחש בעולמנו מאז שהוכשר הזמן זה שלושים שנה?

מי יתן ויסייע זכרון הצדיק הלזה, זי"ע, לפקוח עיניים עיוורות ולעורר לבבות רדומים-אטומים, להעלות מוחות מאובנים מטיט השגרה המגונדת ולהחיות העצמות היבשות בטל תחייתנו בגזרת מצמיח הישועה, יתי"ש.

הערות

1) נולד בו' בסיון תקפ"ז (1827) נפטר בכ"א בתשרי תרס"ד (1903).

2) הכוונה כנראה לצדיק רבי יששכר דוב רוקח מבלז, אשר הוכתר בשנת תרנ"ד (1894) בגיל 40 לכהן תחת אביו רבי יהושע זצ"ל (ונפטר בכ"ב במרחשון תרפ"ז (1926) בגיל 73); ולצדיק רבי שלמה מאיר סייטלבוים מסאסוב (בן בתו של הצדיק רבי שלום רוקח זצ"ל, מייסד שושלת בלז), אשר הוכתר בשנת תרמ"ד (1884) בגיל 49 (נפטר בי"ב באדר תרע"ט (1919) בגיל 84).

3) הכוונה למחלוקת הגדולה בין צאנז וסאדיגורה, שכבר שככה אז.

4) רבי אהרן, בנו של רבי יששכר מבלז, נולד בשנת תרמ"ם (1880).

5) ראה באמרי: „הרבי מבלז ויחסו לארץ ישראל" — „הצופה", י"ז במנ"א תשל"ו.

6) הוא עלה מוינה בניסן תרצ"ט (1939). נפטר בי"ח באדר ב' תש"ו, ומנוחתו כבוד במרום הר הזיתים בירושלים.

* יצא לאור *

— חמדת אברהם, הערות על התנ"ך ועל ש"ס, ליקט אסף והוסיף אברהם ולמן הכהן רפופורט, התקין שמואל קרויזר, הביא לדפוס י. דנגי, הוצאת „הכתב", ירושלים תשל"ו, 232 עמ'.

— מה עשו אבותינו, מאגדות חז"ל, מנוקד, מסופרות לגיל הרך בפי יוכבד סגל, ציורים בינה גבירץ, הוצאת מורשת, ת"א.

— אור הגנוז, שירים חדשים, מאת ש. שלום, הוצאת עקד, בשיתוף עם מפעל סופרי חיפה, העירייה, וקרן תל-אביב לתרבות ולאמנות, קכ"ג עמ'. תשל"ו.

— סיני, ירחון לתורה ולמדעי היהדות, בעריכת יצחק רפאל, שבט-אדר א' וב', תשל"ו.

— בצרון, ירחון למדע, לספרות ולבעיות הזמן, גליון סיון-תמוז תשל"ו, העורך חיים ליף, ניו-יורק.

— קציר הזמן, ספורים באידיש, מאת ישראל קאפלן, הוצאת „מנורה", ת"א תשל"ו.

— תולדות ישראל בתקופת הבית השני, מאת פרופ' א. רפפורט, מהדורה מורחבת, הוצאת „עמיחי", ת"א תשל"ו.

חקיקה והלכה בכנסת השמינית

מאת ד"ר זרח ורהפטיג

דעה רווחת, ואולי מופצת היא, כי נגמרה תקופת החקיקה הדתית בכנסת. ולא היא. החקיקה הדתית במובנה הרחב, היא הגשמת ההלכות בהליכות החיים, כקיפה היא ונוגעת בכל שטחי החיים והחקיקה במדינה, ואילו המדינה ביהדות גם היא מקיפה יותר ויותר כל שטחי חיי האזרח, נקודות מגע ואף נקודות התנגשות הן בלתי נמנעות.

אישי הלכה צדיקים וגם חייבים לשים עין על הנעשה בשדה החקיקה, לבדו להשפיע ולהיאבק על תכנו ואף ניסוחו של כל חוק וחוק, במגמה כפולה: לשמור על התוכן ולעשות להאצלה מרוחה של ההלכה על ההחקיקה היהודית, לעיצוב דמותה העצמאית של מדינת ישראל כמדינה יהודית.

סקירתנו הבאה מיוחדת לפעולה החקיקתית של הכנסת השמינית בשנתיים הראשונות לכהונתה. נחלק הסקירה לשני פרקים, הראשון מוקדש לבעיות של התנגשות בין החקיקה וההלכה והשני לבעיות ההשפעה של ההלכה על החקיקה השוטפת.

בעניין תיקון בחוק השבות

הכנסת השמינית החלה דרכה בסימן ויכוחים ודיונים הרפים מסביב לצורך בתיקון לחוק השבות, תיקון, הש"ל — 1970, סעיף 4ב, שיבוא להבהיר את המונח „שנתגייר", „בגיור כהלכה", כדי למנוע פירוש מסולף, כי גיור יכול להיות גם שלא כהלכה, כגון גיור רפורמי וכדומה.

הממשלה הראשונה שאושרה ע"י הכנסת השמינית בהסכם הקואליציוני מיום י"ג בחשון תשל"ה — שהובא לידיעת הכנסת עם כינון הממשלה, — הכירה כי „גיור הוא מושג הלכתי המחייבה להקים ועד-שרים שתתחיל לפתרון הבעיה תוך כדי שלושה חדשים. הסכם זה אשר ע"י הממשלה שבאה לאחריה, זו המכהנת כיום, אלא שהוגעד לוועדת השרים לתיקון חוק השבות להבהרת מושג הגיור ההלכתי, נדחה לשנה מיום כינון הממשלה. וועדת השרים התכנסה פעם אחת, ולא עשתה כלום לקידום הפתרון. אולם — בדרך כלל נשמר המצב הקיים ולמרשם התושבים נרשמו כיהודים רק גרים שעברו את הליכי הגיור לפי כללי ההלכה על-ידי ביה"ד רבני מוסמך.

מוצעות חוק ממשלתיות שהועברו לכנסת השמינית בתוקף חוק רציפות הדיון בהצעות חוק, תשכ"ה, — יש לציין הצעת החוק למניעת אונאה בכשרות, הצעת החוק עברה את הקריאה הראשונה והדיון הועבר לועדת הפנים. הצעת חוק זו נמצאת על שולחן הכנסת זה כעשר שנים, היא פרי סיכום והסכם קואליציוני בין המפלגות המרכיבות את הממשלה. ברכה רבה בהצעת החוק לשמירה על הכשרות במדינה ואף לביצורם של מעמדם של הרב הרבנות בישראל. אולם הצעת החוק נתקבלה בהתנגדות של רבנים בישראל בגלל הסעיפים מס' 7 ומס' 9. לפי סעיף 7 במתן תעודת הכשר יתחשב הרב בדיני כשרות בלבד ולפי סעיף מס' 9, דינו של רב כדין מי שממלא תפקיד ציבורי עפ"י דין לענין סעיף 7(ב) לחוק בתי המשפט תשי"ז — 1957. טענתם של הרבנים המתנגדים לחוק היא, כי עפ"י סעיפים 7 ו־9 — ניתנת לביהמ"ש העליון הסמכות להתערב בשיקולו של הרב המסרב ליתן הכשר. מועצת הרבנות הראשית סירבה לסמוך ידיה על הצעת החוק הנ"ל עד שיתוקנו הסעיפים האמורים. התיקון לא ניתן להשיג ומשום כך היקפאה הצעת החוק, עד שמועצת הרבנות הראשית שנבחרה לפני כשלש שנים הורידה הסתייגותה ואז ניתן האות לחדש הפעולה להעברת החוק.

חוק מניעת אונאה בכשרות

השיבותו של החוק מכרעת לדעתי חשטותיהם על המתנגדים בעיקר מפני שסמכותו של ביהמ"ש העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק לדון בעתירות נגד סירובו של רב למתן הכשר בין כך וכך קיימת. ועתירות כאלו כבר הובאו לדיון בבג"צ, כגון בענין הכשר ל„מרבק" ועוד. יש להניח כי ביהמ"ש העליון בשבתו כבי"ד גבוה לצדק יזהר מאד מלהתערב בעניני הכשרים לתכנם, הרבה יותר משהוא נזהר מלהתערב בעניני הלכה בדיונו בעתירות נגד פסקי בתי דין רבניים בעניני אישות. ביהמ"ש העליון מכיר ויכיר מגבלותו בעניני כשרות. בכל אופן, שום כח לא יעצור לו לכוף מתן הכשר וזה ערך יהא ל„הכשר כפוי". שיקולים הלכתיים הם כה דהבים ששום בי"ד גבוה לצדק לא יוכל למצוא בהם סדק, כשהם כנים.

כדי לסבר את העניין נביא כדוגמה פסק-דין של ביהמ"ש העליון בשבתו כביכ"ש גבוה לצדק בעתירתו של מכלוף ביטון נגד הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן על שסירב לתת לעותר אשור לשאת אשה שניה, לפי חוק להיקון דיני העונשין (רבוי נשואין), תשי"ט — 1959, סעיף 7ה' אף שחברה הרב הראשי, הראשון לציון, כן נתן אישור לפסק דינו של ביה"ד הרבני האזורי בירושלים על מתן היתר לשאת אשה על אשתו. ביהמ"ש הגבוה לצדק פסק, כי משהוברר שעמדתו השלילית של הרב הראשי אינה שרירותית, אלא שיש לה בסיס כמספיק בדברי חכמי הלכה, לא יתערב ביהמ"ש הגבוה לצדק, בעניין זה שנבחר ע"י המחוקק להכרעה הרבנים הראשיים (בג"צ מס' 160/75 — פד"י, ל', ע' 309). כאמור שביהמ"ש הגבוה לצדק יזהר ויזהיר עצמו מהתערבות בשיקולים של מתן אישור על כשרות, ענין שכל כולו מבוסס על אימון אישי ואחריות אישית של נותן ההכשר.

יש מקום להביא בדיונים שבכנסת להבהרה, כי סעיף 9 של הצעת החוק לא יחול על החלטת מועצת הרבנות הראשית בשבתה בערעור על מתן הכשר או סירובו ליתן הכשר. ע"י רב מקומי. מועצת הרבנות הראשית יושבת בסמכות בי"ד לערעורין ואין מקום להשוותו של המחוקק בכהונותיו ההוראות של המוסד הרבני העליון במדינה. לטובתם של כצב הכשרות במדינה ולטובתו של מעמד הרבנות בישראל יש לזרוז ולהריץ הקיקתו של החוק למניעת אונאה בעניני כשרות, ואם לא עכשיו אימתי.

בינתיים קבלה הכנסת, על סמך הצעתו של הח"כ הרב חיים מ. אברמוביץ, חוק למניעת הונאה בתפילין ומזוזות, תשל"ה — 1974 לפיו, לא ימכור אדם ולא יפיץ תפילין או מזוזות אם לא אישרה הרבנות הראשית או רבנות מקומית את כשירותם, והעובר על הוראות חוק זה — דינו מאסר שנה או קנס 3000 לירות.

ההגנה על הכשרות בכלל וצל כשרותם של התשמישי קדושה נגד זיופים וזייפנים לכאורה כמוגנת בחוק לתיקון דיני העונשים (צבירות מרמה, סחיטה ועושק) תשכ"ג — 1963, אבל למעשה הוברר, כי החוק הכללי לא מספיק ואינו עונה על הבעיה הספציפית שבכשרות והיא העוד תכונה ברורה ומוגדרת, כי תכונה חמרית הניתנת להוכחה בפני כל שופט. יש איפוא צורך בחוק מיוחד. ההגנה על כשרותם של תשמישי קדושה תקבל גם חיזוק עם קבלת חוק הליקות המסחר, שהצעתו נמצאת כעת בדיוני ועדת הכלכלה של הכנסת. לפי הצעת חוק זו תינתן הגנת החוק לכנונתו של תיאור מסחרי. ו„תיאור מסחרי" כולל בין היתר לעניין מצרך הכוונת שיש בהן לעשותו כשר לצריכה בעיני הציבור כולו או מקצתו (סעיף 1א. (6)).

חוק תיקון דיני משפחה

בשני תוקים חזרה הכנסת וקבלה עמדת ההלכה ותיקנה בהתאם את החוקים, והם: בחוק להיקון דיני המשפחה (מזונות) תשי"ט — 1959, נקבע בסעיף 2, כי אדם חייב במזונות בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על מזונות אלה. על סמך חוק שיווי זכויות האשה תשי"א — 1951 פסק ביהמ"ש הגבוה לצדק בעניין סידס נגד יו"ר ההוצאה לפועל, בי"ד כיוחד 1/50, פד"י ה', ע' 1023, בפסק דין שנכתב ע"י השופט פרופ' ב. זילברג ז"ל, כי לאור ההוראה המצויה בסעיף 2 לחוק שיווי זכויות האשה, תשי"א — 1951, אין עוד קיום למוסד של „נכסי מלוג" במשפט הפוזיטיבי המקומי.

אפשר לדון בנכונות על הפסק דין הנ"ל, כי אף שחוק שיווי זכויות האשה קובע בסעיף 2, כי „לאשה נשואה תהיה כשרות מלאה לקנין ולעשייה בקנינים כאילו פנויה ואין קניניה שרכשה לפני הנישואין נפגעים ע"י קשר הנישואין", הרי יש לפקפק אם המוסד של נכסי מלוג בוטל על ידו כבר עמד על כך שופט ביהמ"ש העליון, אז שופט ביהמ"ש המחוזי, ד"ר בן-ציון שרשבסקי בספרו דיני משפחה, תשי"ת עמ' 205 ואילך, וכי בספרו הנ"ל במהדורה השנייה (הדפסה שלישית) עמ' 218. ד"ר שרשבסקי מסביר, כי הכשרות המשפטית של האשה לא נפגמה כלל ע"י הנשואין ועי"י הוצאת המוסד של נכסי מלוג אם הכניסה נכסים להיי הנשואין. ההגבלות נובעות מזכויות של הבעל על ההכנסות מהנכסים שישמשו ל„רווח ביתא" של המשפחה שהוקמה (כתובות פ, ב). הרי צמצום זכותו של אדם לממש כשרותו המשפטית בגל זכויותיו של הזולת על נכסיו, תופעה רווחת היא ואין בכך משום הגבלת אישיותו המשפטית.

יש להוסיף, היות שלפי ההלכה יכולה האשה לאחר האירושין ולפני הנשואין להתנות על דיני נכסי מלוג ולהסדיר יחסי הממון שבין בני הזוג בדרך אחרת (כתובות פג, א; הרמב"ם הל' אישות כג, א—ו, ז-שו"ע אהע"ז צב, ב), הרי יש להתיחס להסדר שבנכסי מלוג כלהסדר מוסכם על האשה, הרי חוק שווי זכויות האשה לא הגביל זכותה של האשה לוותר, או להסכים לצמצום זכויותיה לפי סעיף 2 של חוק זה.

בינתיים חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג — 1973, קבע לגבי נשואין שיערכו להבא, הסדר איזון משאבים שונה מהסדר נכסים שבין בני הזוג לפי ההלכה, אלא אם כן בני הזוג עשו ביניהם הסכם המסדיר יחסי ממון שביניהם בדרך אחרת, כולל הסדר שלפיו ישמר מוסד של נכסי מלוג לפי ההלכה (עיין חוברת הצעות להסכם להסדרת יחסי הממון בין בני הזוג — בהתאם ל„חוק יחסי ממון בין בני זוג" תשל"ג — 1973, מאת הרב שמחה ח. מירון).

אולם ביהמ"ש העליון התמיד בפסיקתו על ביטול מוסד נכסי מלוג. במשפט סידס נגד נשיא ביה"ד הגדול (בג"ץ 202/57 — יב פד"י 1528) ובשורה ארוכה של פסקי דין, האחרון שביניהם בג"ץ 185/72. התוצאה של פסיקה זו לא איחרה לבוא, ובעניין בלבן נ. בלבן פסק ביהמ"ש העליון, כי ביטולו של מוסד נכסי מלוג שולל מהבעל כל זכות בפירותיהם של נכסי המלוג. במקרה הנידון בתביעתה של האשה למזונות מבעלה, טען הבעל לקיזוז מן המזונות את ההכנסות של האשה מפירות נכסי מלוג בהסתמך על ההלכה, כי האשה שהוציאה פירות נכסי מלוג למזונותיה, אין היא רשאית עוד לתבוע מבעלה, שיכול הוא לומר לה „צאי פירותיך במזונותיך" (פד"י, כ., בע' 100 ע"פ נהיבות המשפט, עה סק"ה), והרי במזונות בין בני הזוג דנים לפי הוראות הדין האישי (סעיף 2 (א) לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) תשי"ט — 1959.

ביהמ"ש העליון דחה טענתו של הבעל בהסתמכות על הפסיקה בעניין סידס כנ"ל על ביטול המוסד של נכסי מלוג. הפעם זה היה השופט הפרופ' ב. זילברג שהביע דעת מיעוט, כי אין לחייב את הבעל במזונות אשתו עתירת נכסים ומה לי הכנסות מבעשה ידיה, שרשאי בית המשפט להביאם בחישוב המזונות שהיא תובעת מבעלה, או הכנסות מפירות נכסיה, אולם הרוב תפס לשון ראשון של השופט זילברג ופסקו, כי אם אין נכסי מלוג, אין גם כל זכות לבעל לפירותיהם. פסיקה זו הביאה לידי אי-צדק שביהמ"ש העליון עצמו התריע נגדו. בע"א 61/71, פד"י, כה (2) כתב השופט עציוני: „לאור הפסיקה... נוצר אי שיוויון משווע לענין פסיקת מזונות בין אשה עתירת נכסים, שיש לה רווחים מנכסיה ובין אשה עובדת שהכנסותיה באות לה מעבודתה. במקרה הראשון אין ביהמ"ש צריך להתחשב בהכנסותיה לצורך קביעת המזונות שעל הבעל לשלם לה, ואילו במקרה של אשה עובדת כן רשאי ביהמ"ש לקחת בחשבון את הכנסותיה היא מעבודתה (בהירתם „מעשי ידיה"). זהו מצב שהדעת אינה סובלתו (שם, עמ' 332). השופט קרא להתערבותו של המחוקק בנידון (שם, עמ' 335). (עיין מאמרו של ידידיה כהן, ביטול זכות הבעל לפירות נכסי מלוג במשפט הנוהג ותוצאותיו — דיני ישראל, כרך ו, עמ' 121—138).

הכנסת נענתה לקריאת השופט וכדי לתקן את העוות שנוצר בעקבות פסק הדין על בטול המוסד של נכסי מלוג, חוקקה את החוק לדיני המשפחה (מזונות) (תיקון), תשל"ו — 1976 והוסיפה סעיף 2 א, לפיו „על אף האמור בחוק שיווי זכויות האשה תשי"א — 1951 בקביעת מידת המזונות שאדם חייב לספק לבן זוגו, רשאי בית המשפט להתחשב בהכנסותיו של בן הזוג מעבודה ומנכסים ואם ראה לנכון — גם מכל דבר אחר".

התיקון כפי שנוסח ע"י ועדת החוקה, חוק ומשפט משאיר בתקפם את הסעיפים 2 א וכן 19 (ב), כי בעניני מזונות בין בני הזוג חלות הוראות הדין האישי של בני הזוג וכי סמכויותיו של בית הדין הדתי בנידון שרירות וקימות, אלא שסתם את הפרצה שנבעה מהפירוש שניתן ע"י ביהמ"ש העליון לחוק שיווי זכויות האשה תשי"א והשפעתו על דיני מזונות שבין בני הזוג, וע"י כך החזיר את הכבוד המשפטי של מזונות בין בני הזוג לקדמותם בהתאם לגישת ההלכה.

תיקון שני שבא להחזיר שיטת ההלכה, נתקבל ע"י חקיקת חוק הירושה (תיקון מס' 3) תשל"ו — 1973. בסעיף 12 לחוק הירושה תשכ"ה — 1965 נתקבלה בעקבות הסתייגות של כמה חברי כנסת, הוראה לפיה „אם השאיר המוריש ילדים מן הזנונים, נוטלים ההורים שי"ת מן העזבון". לפי התיקון, סעיף 1 נמחקה הפסקא של ששית מן העזבון להורים במקום שיש ילדים וזה בהתאם להלכה. כי „סדר נחלות הוא כך, מי שמת יירשוהו בניו והם קודמין לכל" (הרמב"ם, הל' נחלות פ"א, ה"א; טוש"ע חו"מ, רעו, עפ"י ב"ב קטו, א).

שיפוט בתי-דין של הקראים

בדיוני ועדת החוקה, חוק ומשפט נמצאת הצעת חוק שיפוט בתי דין יהודים קראים (נישואין וגירושין) תשל"א — 1971. לפי הצעת חוק זו יהא שר הדתות מוסמך להקים בי"ד לעניני נישואין וגירושין לבני העדה היהודית הקראית, ולפי סעיף 2 של הצעת החוק, „על אף האמור בסעיף 1 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) תשי"ג — 1953, „יידונו עניני נישואין וגירושין בין יהודים קראים בבית דין יהודי קראי אם אחד מבני הזוג ביקש זאת".

הצעת חוק זו באה לפתור בעיית נישואין וגירושין של בני העדה היהודית קראית בינם לבין עצמם. הצורך בחוק התעורר בקשר למשפט גירושין של בני-זוג, שניהם יהודים קראים. לבעיית נישואין שביניהם נמצא פתרון בדרך מנהלית במנוית של רושם נישואין יהודי קראי ע"י שר הדתות. מה שאין כן לגבי גירושין.

היה ספק אם ביה"ד הרבני יזקק לדין בעניין גירושין של בני זוג שניהם יהודים קראים. יכולה היתה להתעורר גם שאלה אם ביה"ד הרבני מוסמך לדון בנידון.

וועדה ציבורית בראשותו של שופט ביהמ"ש העליון פרופ מ. זילברג ז"ל מונתה ע"י שר הדתות ביום י"ג תמוז תשכ"ו (1.7.66) לבירור הבעיה ולהצעת הצעות לפתרונה. נחלקו הדעות בוועדה. המיעוט נטה להשאיר הבעיה ללא פתרון חד משמעי, כדי למנוע העמקת הקרע שבין העדה היהודית הקראית ובין הצבור היהודי כולו, ואילו הרוב הציע להקים בי"ד מיוחד לעדה היהודית קראית לנסיון של ארבע שנים. הממשלה אימצה הצעת הרוב ואף הרחיקה לכת בהצעתה להקים בי"ד יהודי קראי ללא הגבלת זמן להקפו. בוועדת החוקה, חוק ומשפט, לאחר ששמעה וקבלה הסברים באת הרב הראשי ר' שלמה גורן, נתעוררו ספקות והרהורים לגבי נחיצותו של החוק, ספקות שהובעו ע"י המיעוט שבוועדה הציבורית הנ"ל.

בין קראים ליהודים

לב הבעיה היא לדעתם, שהיהודים של בני העדה הקראית וסכויי מיזוגם בצבור היהודי הגדול. המצב הוא שלמעשה כל היהודים הקראים הם היום מרוכזים בארץ ישראל. הקראים שהיו ברוסיה, בקרים ובטורקי שעי וילנה אבד זכרם, כל הקראים שבמצרים עלו לישראל. ישנם אולי בודדים בתורכיה. מספר היהודים הקראים אינו גדול. מעריכים מספרם משישה אלפים עד עשרת אלפים נפש, ומספרם הולך ופוחת. הנוער לומד בביה"ס הממלכתי או הממלכתי דתי, משרת בצה"ל, יחד עם כל הנוער היהודי. מתרבים נשואי תערובות שבין יהודים קראים ויהודים רבניים. וקני העדה אמנם מעוניינים בשמירה על מעמד העדה הנפרד, מה שאין כן הצעירים שהם מעוניינים להיות ככל היהודים. ישנה אולי הזדמנות היסטורית להביא לידי מיזוג האיחוד, ולאחות את הקרעים. הרבנות הראשית הצליחה להסדיר בעייתם של עדת „בני ישראל" בעית שהיתה קיימת בכאתיים שנה בגולה, בהודו, ואילו בארץ ישראל באה על פתרונה, האם אין אפשרות להסדיר אחת ולתמיד גם בעיית העדה הקראית?

אמנם נחלקו הדעות בהלכה אם מותר ליהודי להתחתן עם קראי. אולם דווקא במצרים מקום ששמש עלו כל הקראים שבארץ, רבני ישראל הקלו. הרדב"ז פסק כי יש לקרב אותם (תשובות, סימן קסא, קע"ח). והרדב"ז בהיותו במצרים התיר התיהון אתם ובלבד שיקבלו דברי רבנות (שו"ת הרדב"ז ח"א, סימן עג; ח"ב, סי' תקכה).

גם הרבה רבנים בעיקר מקהלות עולי הגולה מהבים קראי ויהודי. הרב הראשי לישראל, הרב בן-ציון חי עוזיאל ז"ל הצלה בתשובה „קראי שנשא ישראלית אינו אפילו ספק ממזר, ואין הדין ברור לאסרה עליו ולהוציאה בידו. וכגון זה יש לסמוך על דעת המתירים לקבל את הקראים לקהל ישראל כדי שלא ידח ממנו נדח" (משפטי עוזיאל, חלק יו"ד, כרך א' סימנים סג סד). הרב הראשי של חיפה, הרב נסים בניימין אוחנא ז"ל תיקן קראי ויהודיה, ופסק כן להלכה בתשובה (באה כתיב ה"א, אה"ע שאלה ב ושם ה"ב, חאה"ע, סימן ב). הרב הראשי לישראל, הראשל"צ הרב עובדיה יוסף גם הוא מצא דרך להתיר חיתוני קראי ויהודי.

ישנם גם רבנים אשכנזים שנטו להקל. הרב יחזקאל לנדא, רבה של פראג, התיר לבת קראי שניכאה ליהודי שלא במקום קביעתם של הקראים להישאר תחת בעלה, „אבל אם היא בגדלותה כבר היתה במקום הקביעות וכו' אין אני כהכתירים ולא מהאוסרין, כיון שכבה קדמונים התירו לקבלם אף במקום קביעותם" (שו"ת „נודע ביהודה", מהדורא קמא חלק אבן העזר, תשובה ה).

הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן בהופיע לפני וועדת החוקה, חוק ומשפט אמר, כי „בעבר השנים האחרונות חלה הקלה רצינית ביחס לנישואין ביניהו לבינם" ורואה, כי „לקראת השנים הבאות יהיו נישואין בין קראים לרבניים יותר מאשר בין קראים לבין עצמם".

עניני נישואין וגירושין של הקראים בינם לבין עצמם מסתדרים ללא צורך בחוק. לעניני נישואין נתמנה ע"י שר הדתות רושם נישואין מהעדה היהודית קראית. ואילו גירושיהם, והם מקרים נדירים, יכולים להפתר ע"י בי"ד רבני. הרה"ר ש. גורן אמר בוועדת החוקה, חוק ומשפט, „באשר לבעייה הקונקרטית של גיטין, אנחנו יכולים למצוא בי"ד שיהיה מוכן לדון בענייניהם של הקראים וכך לפתור להם את בעיית הגירושין עם כל הכרוך בזה, איני יודע אם כל בית דין יעשה זאת, אבל יהיו בתי-דין שיעשו זאת". ואמנם ביה"ד הרבני בת"א-יפו נזקק לדיון בעניין גירושין של בני זוג קראים וביה"ד הדתי לעדת היהודים הקראים הוא שנגה בבקשה להפסיק הטיפול בתיק הגירושין בטענה שביה"ד הרבני אינו מוסמך לכך. העניין נמצא כעת בבירור בביהמ"ש העליון בבג"צ 30/76.

ישנו איפוא חשש רציני, כי הקמת בי"ד נפרד לעדה היהודית קראית, יעמיק את הקרע, ינציח את הפירוד, דווקא בתקופה בה ישנם סיכויים טובים למיזוג „לאחוי הקרעים".

ושוב מובאה מדברי הרה"ר ש. גורן: „נתנו להם רשות לרשום נישואין — כל הכבוד. להקים להם בי"ד כדי לפתור בעיות גירושין — אין זה חיוני, זה לא הכרחי וללא חוק. זוהי חקיקה שהיא אנטיתיזה של תוק. החוק שלנו מחייב לעשות כל מאמץ כדי שהם יהאחו בנו".

הרב הראשי, הראשל"צ הגר"ע יוסף טרם אמר דברו בוועדת החוקה, חוק ומשפט, אבל הודיע, כי כיום הוא מוצא דרך להסדיר עניין נשואי תערובות של קראי ויהודי, אבל אם יוקם בי"ד נפרד לעדה היהודית קראית, את עצמם אולי היקנתם, אבל בעיית מיזוגה של העדה בצבור היהודי תסכול קשות.

פרק שני יבוא.

(„שנה בשנה", ספר שנת תשל"ז, עורך הרב אהרן פיצ'ניק, היכל שלמה, ירושלים).

שמחת תורה במאחנובקה

ה יהושע טברסקי

יך ישראל, שאין מקיימים בה של גלויות" מורגש הסרונו של ורה", כיום בפני עצמו. אמנם מחת תורה" בחג שמיני העצרת ם כנהוג ממנהגי שמחת ביום האחד, שלאחר סוכות: , הקפות, סיום התורה והתחלה וד. שני ימי החג נתמזגו ליום חדש רב, ופוגמים משהו בהר- ה אצל יהודי הגולה ובשואה שך הדורות.

לה מן הגולה מרגיש במעבדים ישראל בנוהגי יום שמחת התק- סא, ז„הזכרות בשמות" מאידך , התורה, והשמחה שממלא את ד תפילת גשם. המסתיימת ב- ובים — „תולדותם נשפך דמם תפן, כי נפשנו אפפו מים". נה אדם משמחת החג הבאה הוא לרוחה של זמן ואתנחתא, ימים ימים טובים של גלויות.

ב

בקה ידעו להוסיף את תנופת החג שבגלויות — ערבי החג מוצאי החג שלאחריהם. שם ת את שמחת החג במלואה.

מחת התורה" נערכו הקפות ב- ת, שבאו אחרי שתי ההקפות צרת, כנהוג. אולם אלה ההקפות זיו את גולת הכותרת של החג. ערכות בשעה מאוחרת של הלילה . הגיל והשמחה הגיעו אז לשיאם, ה המאוחרת.

ואנשי מעשה, לאחר שנתעייפו העצרת, זקוקים היו למנוחה נית. זו היתה מנוחה שבקדושה עצמם ולאסוף כוח לשוש ולגיל באותן ההקפות השלישיות. כש- הראשונות של „ליל שמחת , איפוא, מנוחה שלמה לדמ-ה

שעות של הערב השני של החג ם ובאים לאולם בית הכנסת ה- העיירה. בזקניהם ובצפירותם רימו להתאסף, כדי לתפוס מקו- לעצמם.

אז נתמלא בית המדרש כולו. ריים טיפסו ועלו על אדני החלו- ת וצל השולחנות הארוכים, שעמ- כתלים. מאותם המקומות המוגבהים יכולים לחזות בנעשה ביתר קלות.

בשעה תשע או עשר, כאשר היו מתקבצים החסידים היה בית הכנסת מלא, ולא קל היה להם לפלס דרך אל הבימה, שמסביבה יערוך הצדיק את ההקפות.

אנשי העיירה שנצטופפו בחללי האולם כיבדו את החסידים שבאו ממרחקים ואיפשרו לאורחים לעבור ולהתקדם אל הבימה.

בשעה עשר בערך, הופיע הרבי עם קומץ מלווים. הרבי עלה מטבילה במקווה ופנה אל חדרו שליד בית המדרש.

החדר, שהיה מצד דרומו של אולם בית המדרש היה מחובר אליו בדלת רחבה. על יד אותה דלת חיכו התלמידים בציפייה לראות את הרבי יוצא ונותן את האות להתחיל בתפילת מעריב.

הצדיק היה גבוה משכמו ומעלה מהסובבים אותו. היה לבוש „זיפיצה" צבעונית משובצת פרחים ירוקים או אדומים-ורודים. פניו היו חיוורים מעט ועליהם בשתקפו הגונים העדינים של זיפיצת המשי. כל זה הוסיף עדנה ואצילות למראה פניו הקדושים.

משניתן האות לחזן להתחיל בתפילת מעריב, פתח ב„ברכו" בזמר התגיגי בנוסח הידוע. רבים מן המתפללים סייעו לחזן בסילסולו. קולות הזמירה נתגלגלו ונשתפכו באולם בית הכנסת ומשכו אחריהם גם אותם הצעירים מהעיירה שלא דבקו עוד במסורת האבות.

הכל במחנובקה כיבדו את רבם הצדיק והיה להם דרך ארץ גמור בפניו. ואף לאחר ההפכה הרוסית העריצו הצעירים את ר' יוסף מאיר'ל — כך כינו את האדמו"ר של העיר, בתוספת הדגשה של חיבה.

עם סיום תפילת ה„עמידה", פנה החזן למקומו שבמזרח. והרבי ניגש את „התיבה" לאמור „אתה הראית".

ג

הצדיק לא הסיר את השטריימל שעל ראשו ולא היה עטוף בטליתו, הוא היה חגור בחגורת משי שחורה רחבה, הוסיפה ליופית חן לקפוטת הזיפיצה הצבעונית ול„שטריימל" המבריק בצבעו השחור, כצבע הפינבר.

על פני הרבי נשתפכה בהורא של שמחה קדושה שזכה לחוג את חגו של סיום התורה יחד עם קהל עדתו.

שמחה זו נבעה מתוך דבקות במאורה של התורה, המאיר את העינים ומרחיב את הלב. פסוק אחר פסוק נשמעה תפילת „אתה הראית".

בהטעמה מיוחדת הדגיש האדמו"ר וברגש של דבקות שבדבקות, „כי ה' הוא האלקים, אין עוד מלבדו". בהתרוממות המוחין ובהבעה של „גילו ברעדה" יצאו המלים האלו מפיו הקדוש של הצדיק.

החסידים, שחזרו אחרי רבם, אף הם נתעלו ונתנשאו, ובקולות נלהבים הידהדו את הפסוקים שהשמיע הרב הקדוש.

מפסוק לפסוק גבר קולו של הצדיק והשמיע ביותר עוז את השבח והרינה של „אתה הראית" לאדון כל.

אף הפשוטים שבקהל הנאספים נמשכו אל המלים הרוננות והנשגבות, שיצאו מפי הצדיק הקדוש כשהן מלוות ברגש של רוממות הדעת, החודר לחדרי ליבם של השומעים.

לב הכל נפתח למראה הגדול שגולל הרבי בהשמיע הפסוק האחרון של השבח: „כי מציון תצא תורה, ודבר ה' מירושלים".

וביתר שאת וביתר עוז צלצל הסיום של „אתה הראית" — „תבנה חומות ירושלים... אל רם ונישא!" הדרה והאמונה אל הלב, כי אמנם נזכה בקרוב לראות בתקומת ציון, חומותיה יבנו, ובניה הגולים ישובו אליה. התקווה עודדה ועוררה את הילדים מדכאונם באותן השנים, שלאחר מלחמת העולם הראשונה.

עם סיום אמירת „אתה הראית" הוצאו ספרי התורה שב„ארון". ראשונה הוצא ספר התורה של „הבעל שם טוב" המפורסם, שנמצא היה בחצרה של מאחנובקה דרך גלגולי ירושה. הספר הופקד בידו של הצדיק שיסובב אותו בראש כל אחת משבע ההקפות. בשאר הספרים נתכבדו המכובדים שבין החסידים, לפי התור.

הרבי אחז בשתי ידיו ב„דחילו ורחימו" בספר הקדוש והיקר. הלא ודאי הגה בזה, שהבעש"ט הקדוש ילווה אותו בהקיפו את הבימה כשהספר שלו תפוס בידו כעת, כאן במחנובקה, והוא הבעש"ט ישרה מרוחו עליו ויעודדו לנהל קהל חסידיו בתום וביושר, לפי מסורת מיסד החסידות.

ד

הרבי סובב והלך בראש, והחסידים היו נועצים עיניהם לסירוגין, בספר התורה של הבעש"ט ובאוחז הספר — הצדיק. הרבי היה פוסע בטוחות מסביב לבימה, כשהוא אחוז בדבקות עצומה, מבלי להבחין בנעשה, ומבלי להביט בקהל חסידיו. העיניים סגורות למחצה, כאילו מנותק כולו מהעולם הזה. ואתה חש שהרבי נתון בעולם אחר. הוא כאילו צועד ליד הר סיני, במעמד קבלת התורה יחד עם הרבי נתעלה גם קהל חסידיו מעל עשרת הטפחים של המציאות ומרגישים במשק כנפי רוח הבאה ממרום. זו היתה שעה גדולה של גילוי קדושה ואצילות.

בין הקפה להקפה היו המזמרים משמיעים ניגונים וזמירות בעיצומי התג התקפות, כי-גון: „על ישראל אמונתי", „האדרת והאמונה", יחד עם המנגנים הראשים בצטרפו גם שאר השמחים והעולזים.

בצד, ליד הרב, עמד ממבחר חסידיו, ושאבו ממנו מקור של השראה. זכור לי במיוחד הרב ר' יואל מן, שישב על כסא הרבנות של העיר סאמורציק, הקרובה למאחנובקה. משפחת מן הצטיינה ברבנית.

אבי המשפחה הזאת היה רב בסקווירה והיה מיוצקי מים על ידיו של ר' איצקל זצ"ל, מיסד חסידות סקווירה, שחסידות מאחנובקה נסתעפה הימנה.

הרב ר' יואל היה למן המסורים ביותר אל הצדיק ממחנובקה.

הוא היה נוהג להסתופף בצל רבו בחג שמחת התורה. אז נהג לצאת למאחנובקה ולקבל השפעה והשראה מהצדיק שהיה נאמן לו.

בשעת ההקפות היה מעורר בכל כוחו את השרים והרוקדים. הוא עצמו היה מוחא כף אל כף ומשמיע קולות עידוד. גבה קומה היה הרב ר' יואל ובידיו הארוכות הקיש והכה יד ביד מול עיניהם של הרוקדים ומזרזם להגביר את השמחה והרינה.

באותה העת כשקהל הרוננים נתנו קולם בשיר היה הרבי צועד ליד „העמוד" והעיין ב„ליקוטי צבי", שנלקטו בו גם ממנהגי הקפות. הרבי נראה היה מכונס בתוך עצמו וילקוטו ואינו מתבונן בשירה הנשמעת.

וכאילו פתאום נעקר הרבי ממקומו ופנה לעבר הבימה להמשיך בהקפה הבאה, ושוב בגמר ההקפה חוזר חלילה מצחו בשירה ובזמרה. אחרי החסידים החזרו-חזיקו כל הצעירים שנצטופפו בבית הכנסת. מן החלונות ומן הכתלים שעליהם נאחזו הצעירים נשמעו קולות השיר.

מהבל פיהם של כל הנאספים הזיעו קירות האולם. טל ירד והתפשט על הטפחות שליד התקרה.

אנחנו הילדים, שלא הבנו אז את הקשר שבין האדים, שמילאו את חללו של האולם לבין הרסיבות שעל הכתלים, פרשנו לעצמנו את התופעה כך:

„זה מה שנאמר בפרשת „האזינו": „תזל כטל אמרתי", ומה שהוסיף לנו המלמד שלנו — תורת ישראל נמשלה לטל, הנותן חיים לעולם. הנה הטל, והנה התורה, שמקיפים בה את הבימה, הנה הם נגד עינינו.

ה

השמחה הגיעה לשיאה עם סיום ההקפה השביעית שלאחריה יצא הרבי בכבודו ובעצמו למחול הקדוש. במחול זה הובעה השמחה הגדולה והנעלה לכבוד התורה, שזכינו לקבלה עם סיום ההקפה האחרונה.

פסקה לזמן מה שירת החסידים. החוזרו ספרי התורה אל הארון, פרט לאחד, הוא ספר התורה של הבעש"ט שנשאר בידי הצדיק.

החסידים נסתדרו מיד במעגל גדול מסביב לבימה. אז יצא הרבי בריקוד, כשהוא מחזיק בספר התורה העתיק, והוא מחבק אותו ומדביק אותו אל הלב.

הרבי היה סופף והולך ומדדה בכל עוזו בתוך המעגל מסביב. גבוה השירה והתהלהבות מרגע לרגע. והצדיק כולו אחוז התלהבות של אהבת התורה, והיא בוקעת ועולה מכל רמ"ח איבריו ומדביקה את הקהל הצפוף שמסביב.

הריקוד של הרבי נמשך שעה ארוכה, והשירה העילאית התעצמה והגיעה עד לדרגה של שמחה עילאית.

רק מי שזכה להשתתף בשמחה זו הכיר מה זו שמחה זכה וטהורה, שאופפת יהודי בשמחת תורה.

ו

ביום שמחת תורה סמוך לפנות ערב נערכה סעודת החג ברוב עם. הסעודה נמשכה שעה ארוכה לתוך מוצאי החג.

בשעת הסעודה בין מנה למנה שרו זמירות. שירה זו היתה רגועה ולא סוערת כשירה של ליל שמחת התורה, זו היתה שירה כבושה, שיש בה ממן סיפוק שבסיום התורה.

בסוף הסעודה באה פרשת ה„מי שבירך". מנהג היה בחצרה של מחנובקה, שבסעודת החג בשמחת תורה היה הרבי נודר עצים להסקה לעניי העיר.

וכך הוכרזו הנדרים:

אחד מן הקהל היה מכריז ואומר בקול — „מי שבירך..." ומודיע את הסכום שנדר הנודר, ברבי התחיל המכריז, ואחר כך עבר לגדול במשפחה, לאחר הרבי, מן הנודרים לא משכו ידיהם שום איש מן המשפחה ואף הילדים והתינוקות שותפו בנדרים האלה, לא פסחו על אף אחד מבני המשפחה. ואחר כך גם המסובים מבין הקהל צרפו את עצמם לפרשת נדבת עצים להסקה לימות החורף בשביל הנזקקים.

לנדרים אלה קראו בשם „מעות עצים" על משקל „מעות חטים" שלפני הפסח, כמקובל בקהילות ישראל.

ידעו במחנובקה להעלות בשמחת החג את הדאגה לנצרכים והנזקקים.

סכום הנדרים ל„מעות עצים", היה רב, ורבים היו מבני העיירה שנסתייעו בהם. אלו זכרו בימים הקרים את להט השמחה בליל „שמחת תורה" במחנובקה, והיה חם להם בגוף ובנפש ונהנו הנאה גדולה מרוח החג ששרה על חצר הרבי בימי החג ומרוח הנדיבות האצילה לטובת הזקוקים לעזרה.

האנצקלופדיה התלמודית

הופיע כרך ט"ו

מכיל ערכים: חול — חליצה.

וביניהם ערכים גדולים: חלב וחלב, חלה, חלול-השם, חכמות-חיצוניות, חלוקת-שותפות, חלוק-מלאכות, חליפין ועוד.

המחיר —.60 ל"י

הזדמנות מיוחדת לחודש החגים

לפני עליית מחיר האנצקלופדיה בגלל התייקרות הניכרת

בכל ענפי ההוצאה והדפוס

ניתנת בזה הזדמנות בלתי חוזרת לרכוש מייד

את כרכי האנצקלופדיה התלמודית

במחיר —.60 ל"י לכרך

בתנאים נוחים.

הכתובת:

אנצקלופדיה תלמודית, בית-זגו, ירושלים

הפצה ראשית לא"י:

בימ"ס גיטלר, רחוב בילו 4, תל-אביב.

ישיבות ה„הסדר" עולות במעלות הקודש

איש סגר וקיה בישיבת הגולן

הכתבות נכתבו ע"י יעקב אדלשטיין, שלום צוריאל ויהושע שמש

„ישיבות ההסדר" הוא שם פורמאלי, יבש, המבטא רק צד רשמי וחיצוני בזיקתן של ישיבות אלה אל שלטונות הביטחון — פשוט קיים הסדר על דרך השילוב בין לימוד התורה ושירותם הצבאי של בני ישיבות אלה, הסדר שבמשך זמן ארוך למדי לא היתה מסגרתו יציבה, ורק בשנים האחרונות מעוגן הוא בתקנות קבועות. אפשר ובשל כך מבטאים בדרך כלל את ה„הסדר" במלעיל, כאילו כדי להוציא מלה זו מפשוטה ולהדגיש כי זהו ביטוי „סלנגי", שלא פירושו המילולי הוא הקובע. ל„הסדר" במלעיל יש צליל ישיבתי כלשהו, המשיר ממלה זו את קליפות הפורמאליות והיובש.

אך ברור, לא השם קובע — מה שקובע הוא השם הטוב שיצא ליצירת־פאר זו, המשובצת כאבן חן בעטרת הישיבות בישראל. מאות בוגריהן, בני תורה נאמנים לתורה ולתעודה, הוציאו את שמן הטוב למרחקים והוציאו מוניטין לטיפוס חדש של בני־תורה — ספרא וסייפא, המשלבים לימוד תורה בשירות צבאי ומקדשים שם שמים בהתנהגותם ובאורחותיהם.

היסוד ל„הסדר" מוסדר הונח לפני כ־12 שנה, כשנקבע בהסכם עם משרד הביטחון מסלול שירותם הצבאי של בני ישיבת „כרם ביבנה", אם ישיבות ההסדר. העיקרון נשאר מאז בעינו — יציאה לאימוני טירונות, לאימון מתקדם ולתעסוקה מבצעית, כל זאת בשילוב עם לימודי גפ"ת בישיבה, כמקובל בכל ישיבה גבוהה אחרת. תקופת ההסדר נפרסת על פני ארבע שנים, כשמסגרתה עברה שינויים מסויימים בשנים האחרונות. בעוד שבעבר היו כמעט כל הבחורים במסגרת הנח"ל המוצנת, הרי מאוחר יותר שירתו רוב ה„הסדרניקים" בחיל השריון וכיום משרתים רבים מהם בחיל התותחנים.

בני ישיבות אלה זכו להערכת חבריהם הלוחמים, בהיותם חיילים לכל דבר, בלי לבקש פריווילגיות וכד׳. ראו אותם יושבים ולומדים דף גמרא, אחרי פעילות מבצעית ממושכת ומפרכת, ואף בין הפגזה להפגזה במלחמת ההתשה. ראו אותם משכימים קום לתפילת שחרית ואינם מבקשים להשתחרר ממיסדר או ממשימה כלשהי. הם קידשו שם שמים בהתנהגותם על כל צעד ושעל, ולא רק שמצאו במסגרת ה„הסדר" את הצורה ההולמת את החינוך שקיבלו, אלא שהאצילו והקרינו מאורה של תורה על חיילים רבים, הרחוקים מעולם של תורה ומצוות. לא ייפלא איפוא, שמדי שנה באים מ א ו ת קצינים לישיבות ההסדר, כדי לעמוד מקרוב על החממה שהצמיחה חיילים מעולים ומסורים כאלה. לא ייפלא שיחידות צה"ל ממש „מתחרות" על קבלת בני ישיבות ה„הסדר", שהוכיחו את עצמם כאלמנט שהשפעתו ברוכה על היחידה כולה. לא רק בציבור הדתי מעריכים ומוקירים את בני ישיבות ה„הסדר", אלא חבריהם לנשק ומפקדיהם מעתירים עליהם קילוסים ללא סייג. ראש הממשלה, שר הביטחון, הרמטכ"ל וקצינים בכירים השמיעו בהזדמנויות שונות שבחים על בחורים אלה, בסגנון שאינו שגור ביותר בפיהם של אלה שאינם פזרנים בדרך כלל במילות שבח והערכה.

ההערכה וההערצה לתלמידי ישיבות ה„הסדר" גברו עוד יותר בשנות מלחמת ההתשה בתעלת סואץ בשנים 1968—1970, ובעיקר במלחמת יום־הכיפורים, בהן שילמו ישיבות ה„הסדר" מחיר דמים כבד על מזבח הגנת המולדת והעם.

מהו סוד הצלחתן של ישיבות ה„הסדר"? אומר אחד מראשי הישיבות: „הדביקות במשימות הצבאיות היא אותה דביקות בלימוד תורה בקיום מצוות, ביחסים שבין אדם לחברו. כל הגישה של הבחורים הללו היא גישה של קדושה ומצווה, במובן של הגנה על ארץ ישראל ובניין הארץ. מצב זה גם תורם לפיתוח הכוחות. המגע עם נוער חילוני רציני וחושב, מעורר את הערכים הנעלים ואת הכוחות הגנוזים. כשאדם נתון במצב קשה הוא צריך לבטא יותר את הכוחות הללו".

שח אחד ה„הסדרניקים": „אנו ניגשים לעניין מתוך הכרת החשיבות של השירות הצבאי. אנו באים לצבא מתוך תחושה שניגשים לקיום מצווה, מתוך הרגשה שהשירות משתלב במסלול הלימודים שלנו. ממילא אין ניתוק בתקופת השירות הצבאי מעולם הישיבה. אנו ממשיכים ללמוד גם בצבא ומקדשים שם שמים, מתוך הרגשה של שליחות, שבאותה הזדמנות שנמצאים במסגרת הצבאית, אנו יכולים לקרב חיילים אחרים, כדי שלפחות יכירו את הצעיר הדתי בן התורה".

וכך בשירותם הצבאי מביאים הבחורים לידי ביטוי את מיטב הערכים עליהם חונכו ומתחנכים בין כותלי הישיבה — והדבר הופך אותם לחיילים טובים יותר, עם מסירות, נאמנות ולהט הדביקות במשימה.

האם שבירת רצף הלימוד על ידי האימונים והתעסוקה המבצעית, אינה פוגעת בהישגים הלימודיים? אומר אחד מראשי הישיבות: „המסגרת הצבאית אינה מפריעה לתלמידים להגיע להישגים עצומים בלימוד התורה. אותה תקופה שהבחורים מקדישים לשירות הצבאי — לא היא שקובעת. מה שקובע, שהם בחורים שלמים עם עצמם, הלומדים לנצל את הזמן בצורה אינטנסיבית ביותר, יש בהם להט של צעירים הגאים בייעודם גם בתוך הצבא. אחד הדברים המופלאים הוא הצורה שבה מצליחים הבחורים להיכנס מיד לעולם הלימוד לאחר סיום חודשי שירותם במסגרת הצבאית. עזיבת כותלי הישיבה לתקופות של שירות צבאי אינה עזיבה נפשית. הבחור חי בתחושה שהוא מקיים מצווה, שעושה מה שנדרש ממנו למען בטחון העם והארץ. לא יאמן כי יסופר, באיזה להט משתלבים הבחורים בישיבה לאחר תקופת שירות ממושכת בצבא. תחושת היותם בני ישיבה מלווה אותם ואינה מרפה מהם אף לרגע. אין ספק, כי החודשים שבהם נמצאים במסגרת הצבאית הם הפסק ברצף הלימוד, אך זהו המחיר שמשלמים בעד המצב שבו נתון עם ישראל. אך ההתמודדות עם האתגר מוסיפה לתלמידים כוח רוחני עצום".

כ־1350 תלמידים לומדים בשמונה ישיבות ה„הסדר", שארבע מהן קשורות במרכז ישיבות „בני־עקיבא" (הכותל, הגולן, ימית ומעלות). בעתיד ייפתחו ישיבות נוספות. רוב הישיבות נמצאות בשטחים שמעבר ל„קו הירוק", וכך הן ממלאות גם פונקציה של יישוב חלקי ארץ ישראל.

ישיבות ה„הסדר" העמידו מאות רבות של בוגרים, מהם רבנים, דיינים, רמ"ים, רועים רוחניים ומחנכים. במישור הצבאי כבר אין מתברכים רק במפקדי טנקים, אלא כשלושים „הסדרניקים" סיימו קורס קצינים. אכן, ישיבות ה„הסדר" עולות במעלות הקודש — ולדידם של ה„הסדרניקים" העליה במעלות הפיקוד בצה"ל היא צד אחד של אותו מטבע שבו כרוכים הסיף והספר כשלימות אחת.

ישיבת כרם ביבנה

אם ישיבות ה„הסדר"

ישיבת „כרם ביבנה" נוסדה לפני 23 שנה כישיבה תורנית גבוהה לנוער הישראלי, והיא שומרת על מעמדה זה עד היום.

כחמש שנים לאחר יסודה התעורר, מסיבות של הזמן גרמן, הצורך לאפשר לאלו מן התלמידים הרוצים בכך לשלב שירות צבאי בתקופת לימודם בישיבה. כדי לא לחרוג מהמקובל בעולם הישיבות, עשו התלמידים את שירותם הצבאי דרך גרעיני הנח"ל של „בני־עקיבא". משעברו גרעיני הגיוס ממשרד הבטחון למוסדות הצבא (אכ"א), ניתנה לסדר זה גושפנקה רשמית. על פי סידורים ונהלים שנקבעו בין הישיבה ומוסדות הצבא, ועוגנו בהוראות הקבע של צה"ל. אלו מפורסמים בעולם היהודי כולו בשם ה„הסדר", ומכאן זכות הראשונים לישיבת „כרם ביבנה" כ„אם ישיבות ההסדר". כדי להבטיח ש„הסדר" זה ינוצל רק על ידי תלמידים שנפשם חשקה באמת בתורה, סוכם עם מוסדות הצבא שתלמידי הישיבה ישרתו ארבע שנים במקום שלוש, כלומר שנה רביעית בהתנדבות. כמו כן הונהגה שנת לימודים בישיבה לפני היציאה לצבא, הן כדי לחזק את התלמידים בתורה וביראת שמים לקראת יציאתם לשירות הצבאי, והן כדי לוודא מי הם הראויים להיכלל בין תלמידי הישיבה.

עד מלחמת ששת הימים היתה „כרם ביבנה" היחידה שאימצה לעצמה „הסדר" זה. אחרי המלחמה נוסדו הישיבות הנוספות שהלכו אף הם בדרך יהודית מוצלחת זו, שסללה עבורן „כרם ביבנה".

עצם השילוב של שירות צבאי במסגרת לימודים בישיבה כרוך בקשיים רבים, והישיבה עמלה רבות שמיזוג זה יוכתר בהצלחה. ברם, מעל ומעבר לקשיים אלה עומדת הישיבה גם לפני הבעיה שמסלול השירות משתנה מפקידה לפקידה בהתאם למצב הביטחוני ודרישותיו. לנוכח הדרישות הגוברות והולכות מצד מוסדות צה"ל, צופה הישיבה בדאגה על האפשרות של המשך שילוב זה מבלי לפגום במהותה של הישיבה שאמנם תהא ראויה לשמה. על אף כל זאת עמל ראש הישיבה בכל כוחו לקיים ולשמור את הרמה התורנית הגבוהה של הישיבה ואת ייעודה הרוחני. ואמנם, בבואה נאמנה למאמציו הם בוגרי הישיבה הרבים המשמשים בקודש ברחבי הארץ כראשי ישיבות, רמ"ים, רבנים, מורים ומחנכים, מנהלי מוסדות ואקדמאים־תורניים. ראוי לציין, ש־90 אחוז מבוגרי הישיבה, מאז הווסדה ועד היום, תופסים מקום נכבד בתחום הציבורי של הרבצת תורה ויהדות, ורבים מהם אף הקימו בעצמם מוסדות תורה וחינוך יהודי.

בנוסף להצטיינותם בתורה ובי"ש מצטיינים תלמידי הישיבה גם בשירותם הצבאי. במלחמות ישראל, בהן איבדה הישיבה ארבעה עשר מבחירי תלמידיה, קידשו חיילי הישיבה שם שמים בגבורתם ובקדושתם.

בד בבד עם המסורתה לחינוכם של תלמידיה הישראלים נחלצה הישיבה לקלוט גם תלמידי חו"ל רבים הבאים ארצה לתקופת לימודים, והיא רואה ברכה והצלחה בעמלה. חלק מהבוגרים עלו ארצה, ורבים מבין השבים לארצותיהם ממשיכים שם ברבנות ובפעילות חינוכית וציבורית בקהילות השונות.

ליד הישיבה קיים כולל אברכים ובו מסלול לימודים של חמש שנים נוספות. אברכי הכולל משתלמים במשך תקופה זו בלימוד ההלכה הפסוקה, זוכים לקבל סמיכות להוראה מגדולי ארץ ישראל. ארבעה מחזורים של אברכים כבר נבחנו, וגדולי התורה בארץ העתירו שבחים על רמתם הגבוהה.

בימים אלה, בהם מציינת הישיבה מלאות 23 שנה ליסודה, היא פותחת בשלב נוסף של הרחבה ופיתוח, כדי לקלוט את ציבור התלמידים הגדל והולך. בשלמת הקמתה של פנימיה גדולה לתלמידים, ומוקמים התלכים בתי דירות למשפחות אברכי הכולל ובתי צוות.

כשהיא שואבת עידוד וחיזוק ממסורתה המפוארת, צופה הישיבה בע"ה לקראת עתיד של הגברת חיל בחינוך תלמידים לתורה, ליראת שמים ולקידוש שם שמים.

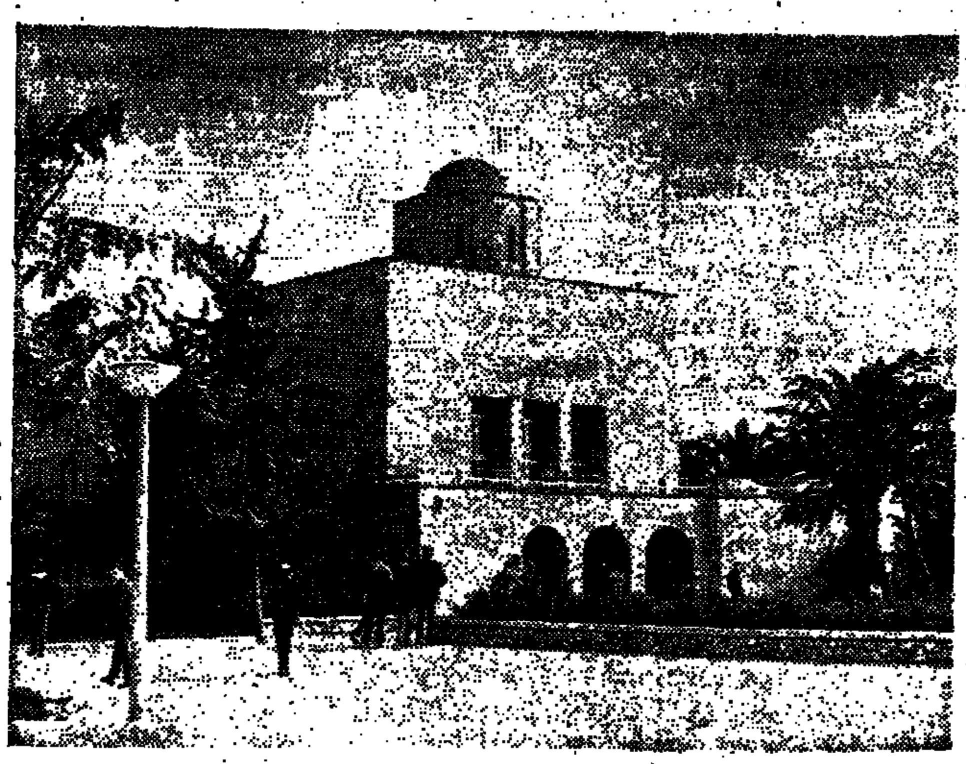

בשערי ישיבת „כרם ביבנה"

ישיבת הר עציון

חזון יוקד ולהט עשייה

בלב גוש עציון, ליד „העץ הבודד", הוקמה לפני תשע שנים ישיבת ההסדר „הר עציון". 21 בחורים מנתה קבוצת הנחשונים שהתמקמה בגוש עציון עוד בטרם עלו המתיישבים הראשונים. בצריפים עלובים ובתנאי חיים קשים, ללא מים וללא חשמל, החלה ישיבת „הר עציון" את צעדיה הראשונים.

חזון יוקד ולהט עשייה חברו יחדיו בדמותם של הרב יהודה עמיטל ומשה מושקוביץ („מושקי"), המלווים את הישיבה מיומה הראשון ועד היום.

משה מושקוביץ, משרידי הגוש, שיקע את כל כוחותיו ומרצו בבניינה ובהתפתחותה הפיסית של הישיבה, שעה שהרב יהודה עמיטל, ראש הישיבה, הטביע את חותם אישיותו התורנית והרוחנית על דמותה, אופיה ובניינה של הישיבה.

רישומה של ישיבת „הר עציון" ניכר גם על יהודים שלא גדלו על ברכי התורה ולא טעמו טעמן של מצוות. בישיבה מתקיימים בקביעות מפגשים עם קציני צה"ל המגבלים בצוותא עם ראשי הישיבה ומשתתפים בלימוד עם התלמידים. וכשאלו אינם יכולים לבוא לישיבה, בא הרב עמיטל עם אנשיו ליחידות צה"ל בבסיסים ובמוצבים ומביא להם את דבר ה'.

לפני שש שנים עלה מארה"ב לישראל הרב ד"ר אהרן ליכטנשטיין, והוזמן לעמוד בראש הישיבה יחד עם הרב עמיטל. הכל מציינים לשבח ובהערכה רבה את שיתוף הפעולה בין שני הרבנים העומדים בראש הישיבה.

כיום לומדים בישיבה 310 תלמידים, כ־40 מהם בני חו"ל, חלקם קיבלו כבר אזרחות ישראלית ומשרתים בצה"ל במסגרת הישיבה.

בוגרי ישיבה רבים, מהארץ ומחו"ל פונים מידי שנה ומבקשים להתקבל לישיבה, אולם מחוסר מקום נדחים רבים מהם.

כל התלמידים משרתים ביחידות קרביות בצה"ל וזוכים להערכתם המלאה של מפקדיהם. לאחרונה הסתיים קורס קצינים ראשון של תלמידי ישיבות ההסדר, ורובם נמנים על תלמידי ישיבת „הר עציון". מאז מלחמת יום הכיפורים שיכלה הישיבה 12 משובי תלמידיה, אשר שרתו ביחידות קרביות מובחרות בצה"ל.

הישיבה מעודדת את תלמידיה להמשיך את לימודיהם בישיבה לאחר תום השירות ב„הסדר". ואמנם כ־35 תלמידים אשר קבעו את ביתם באלון שבות לומדים ב„מכון להכשרת מורים" ע"ש יעקב הרצוג ז"ל שליד הישיבה. המכון מכשיר מורים להוראת מקצועות לימודי הקודש בבתי ספר תיכוניים. רבים מבוגרי המכון תופסים כיום עמדות מפתח במוסדות חינוכיים בארץ.

ליד הישיבה קיים „כולל" בו לומדים כ־25 אברכים בוגרי הישיבה המקדישים את כל עתותיהם לתורה.

הישיבה שהתחילה בצריפים דלים, זכתה ברבות השנים לאכסניה נאה המרחיבה את הדעת ועוד היד נטויה.

לפני כשנה חנכה הישיבה את חדר האוכל המרווח והמטבח החדש. בשלב של בנייה מתקדמת נמצאים ארבע פנימיות נוספות וההיכל המרכזי של הישיבה הכולל: בית מדרש, ספריה וחדרי לימוד ועיון.

בשעת „סדר" בישיבת „הר עציון" באלון שבות.
מימין: ראש הישיבה, הרב אהרן ליכטנשטיין

ישיבת שעלבים

ישיבה השוכנת בתוך קיבוץ

בגבעה המזרחית של קבוצת שעלבים אשר בעמק אילון קמה לפני חמש עשרה שנה ישיבה אשר אליה נוהרים תלמידים לתכנית מיוחדת הכוללת לימודים סדירים בש"ס ופוסקים, תנ"ך, מוסר ומחשבת ישראל.

ישיבת שעלבים היא הראשונה, ובינתיים היחידה במינה, בכך שהיא שוכנת בתוך קיבוץ ושומרת על ייחודה כאגודה עותומנית מבחינה מנהלית, כספית וחינוכית. הישיבה מהווה המרכז הרוחני של הישוב ועל ידי זה שהיא נמצאת בו נוצר יחסי גומלין בין חברי המשק ובין לומדי הישיבה. מלבד ההתחברות בלימוד תורה יש השפעה הדדית ניכרת וברוכה היא החברה של אנשי תורה ואנשי עבודה (אשר הם בעצם גם אנשי תורה).

זמן קצר לאחר הקמת הישיבה, כאשר קיבוץ שעלבים של פאי"י היה עדיין ממש על הגבול הירדני, הציעו מוסדות הביטחון של המדינה לשלב בישיבת בחורים מבוגרים שיעברו אימונים במקום, שבד בבד עם לימודיהם התורניים ישובצו בתפקידי הביטחון השוטף במקום. אחרי מלחמת ששת הימים, כאשר צה"ל הצליח לדחות את הגבול הרחק משעלבים, באו אנשי הביטחון לבשר לראש הישיבה שמהיום משוחררת ישיבת שעלבים מהתפקיד הצבאי והיא רשאית לחזור לחיים תורניים רגילים כמו שאר הישיבות. הופתעו לקבל את תשובתו של הרב: מי ביקש מכם לשחרר אותנו מאחריותנו למדינה ולאו־רחיה? מאז מוכרת ישיבת שעלבים כאחת ישיבות ההסדר בישראל, ולומדיה משלבים את הספרא והסייפא במלוא מובן המלה.

מיום היווסדה עומד בראש הישיבה רבה של קבוצת שעלבים, הרב מאיר שלזינגר, אשר הגשים בעצמו את הדרישות שהוא מעמיד בפני תלמידיו, וזאת בברכתם של הגאון ר' יוסף כהנמן מפוניבז' זצ"ל, הגאון ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, נשיא ועד הישיבות, ויבלחט"א הגאון ר' ש. ז. אוירבאך שליט"א ראש ישיבת „קול תורה", אשר השתתפו אישית בחנוכת הבית הראשון של הישיבה. הישיבה זכתה למשוך אליה מגידי שעורים בעלי שם וכבר הצליחה לגדל דור של תלמידי חכמים, מוסמכים להוראה ע"י ראשי בתי הדין בארץ. מאלה נבנה צוות מעולה ביותר של רמ"ים, אשר עומדים לימינו של ראש הישיבה לחנך דור היודע את האחריות המוטלת עליו כלפי הציבור וחובתו לקחת חלק בעיצוב דמות תורנית למדינה. חבריהם מכהנים כיום כרמ"ים בישיבות בארץ ובחו"ל.

לאחר השירות הצבאי קיימת מסגרת של כולל, שבה מאפשרת הישיבה לבוגריה להמשיך בלימודים כפי שנהוג בכל כולל רגיל (אבל עם תכנית מסודרת בכיוון הלכתי) לרווקים ולנשואים. לשם כך הולכות ונבנות יחידות דיור במקום. אין ספק שמסגרת זו מוסיפה אתגר לתלמידי ההסדר, ובה הם רואים את גולת הכותרת של הישיבה.

שם הישיבה הולך לפניה בארץ ומחוצה לה ודופקים על דלתותיה מיטב הבוגרים של ישיבות התיכוניות המעולות בארץ, בארה"ב, באנגליה ובצרפת. ברוח־אלול תשל"ו הגיעה לשעלבים קבוצה בת כ־50 תלמידים מארה"ב, מהם כ־12 אשר למדו כבר בשעלבים וחזרו ארצה לשנה נוספת. כיום לומדים בין כתלי הישיבה שעלבים כשלוש מאות צעירים, בישיבה הגבוהה, בכולל ובישיבה התיכונית ורבים נדחו בגלל חוסר מקום בפנימיות.

ראשי הישיבה מציינים לשבח שרי ומשרדי הממשלה, ידידים ותורמים בארץ ובחו"ל ובעיקר ראשי פועלי אגודת ישראל והבריה, המהווים עורף ציבורי לישיבה והתומכים בה גם באופן פעיל בהנהלה.

הרב מאיר שלזינגר, ראש ישיבת שעלבים, נותן שעור לתלמידיו המשרתים בשריון

ישיבת מעלות

סעד רוחני ובטחוני ליישוב פיתוח

מעלות — יישוב הנמצא בגליל המערבי, כ־20 ק"מ מנהריה, יישוב קטן, המונה כ־5000 תושבים, עם תוכניות רבות. ליישוב תוכנית פיתוח רבת והוא נמצא בתנופת התפתחות רצינית.

לפני כשנה נפתחה ישיבת ההסדר במעלות. קדמו להקמתה לבטים קשים — היכן להקים ישיבה לאחר שממשלת ישראל החליטה לאפשר פתיחתה של ישיבת הסדר נוספת. היו שצידדו בצפת או בקריית שמונה והיו שהחזיקו לאופירה. ועדה מטעם משרד הדתות שהיתה צריכה להחליט, התלבטה בסוגיה, ולבסוף ראתה חשיבות בהקמת ישיבה דווקא ביישוב פיתוח קטן כמעלות.

מדוע הוחלט על מעלות?

במעלות מוקמת קריית חינוך — ישיבה תיכונית־מקצועית ואולפנה לבנות — לילדי מעלות והסביבה והגליל המערבי. הרעיון החל להתקדם עוד בשנת תשל"ד נמצאה הקריה בשלבי בניה, ולדברי נציגי הקריה ייפתח המוסד בשנת תשל"ה. באותה מסגרת לחיזוק וביצור היהדות הדתית במקום, פנו יזמי הקמת הקריה לרב אריה בינה וביקשו את עזרתו בהקמת ישיבת הסדר. הרב בירך ותמך ברעיון להקים במעלות ישיבה וכולל אברכים במקום. לאחר מגעים מצד רבנים שונים החליטה הוועדה לאשר את הקמת הישיבה במעלות.

גרעין של כ־20 בחורים, בוגרי הישיבה התיכונית בנתניה, יחד עם הרב מנחם גרינשפן, החליטו לעלות למעלות ולייסד את הישיבה. הצטרפו אליהם עוד כ־30 בחורים מישיבות שונות בארץ וכך באווירה טובה החלו ללמוד בישיבה במעלות. בזמן האחרון קיבלה הישיבה תגבורת חזקה ורצינית — את הרב דייקבן מקרית שמואל כראש הישיבה.

המועצה המקומית קיבלה את בני הישיבה בברכה והושיטה להם את מלוא העזרה הדרושה. העמידה לרשות הישיבה מבנה ששימש כמועדון ומשמש כיום כאולם הלימוד, מבנה של גן המשמש כחדר אוכל ומטבח, וכן עשר יחידות דיור המשמשות את הפנימיה.

... יש לציין, שלמרות חילופי השלטון במועצה המקומית ממשיכה המועצה לתת את מלוא העזרה, כדברי סגן ראש המועצה, יעקב הזן: „קיים בינינו שיתוף פעולה, וכל מה שהישיבה רוצה היא מקבלת, גם בשטח הכספי אין המועצה חוסכת ומראשית דרכה תומכת בישיבה."

תלמידי הישיבה מעניקים ליישוב סעד רוחני ובטחוני. תלמידי המקום נהנים מהדרכתם בבתי הספר ומחוצה לו. יש לציין שבוגרי הישיבה תורמים הרבה מאד מבחינה חברתית ובטחונית, ליישוב פיתוח כמעלות. במשך השנים, כשהישיבה תגיע לכ־400 תלמידים כמתוכנן, הם ישנו את דמותו של כל היישוב.

הישיבה עומדת לקבל משבצת קרקע, ומתכוננת להתחיל בבניית מבני הקבע שלה. אולם לימוד, חדר אוכל ופנימיה. לקראת השנה הבעל"ט תהיו בישיבה כ־120 תלמידים.

אומר אחד מראשי הישיבה: „מי יתן ובעזרת ה' נזכה שהישיבה במעלות תזכה לייהד את הגליל (תרתי משמע)".

مكان الاصل

הכותל

מחדשי היישוב היהודי בעיר העתיקה

היה זה ימים ספורים בלבד לאחר מלחמת ששת הימים. קבוצת בחורים צעירים, חובשי כיפות סרוגות, תקעו יתד ברובע היהודי שבעיר העתיקה בירושלים והקימו את „ישיבת הכותל". הם היו חיל חלוץ, אחריהם באו רבים וכאן שוב בוקע ועולה קול התורה בעיר העתיקה.

לא קלה היתה ההתחלה. החיים בעיר העתיקה, בתנאים של סוף 1967, היה בהם משום חלוציות. אבל אמונת הבחורים כי לימוד תורה ליד הכותל המערבי מהווה המשך לבאווי דורות שחזו במקום, החזיקה אותם במקום וחיזקה את רוחם.

כיום לומדים בישיבה למעלה מ־240 בחורים, הבאים לכאן מכל קצות הארץ. בנוסף לכך מהווה כיום ישיבת הכותל מוקד משיכה למצטיינים מבין תלמידי הישיבות בחו"ל.

ישיבת הכותל, המשתייכת לרשת ישיבות „בני עקיבא", היא ישיבת „הסדר" שתלמידיה עושים את שירותם בצה"ל ביחידות קרביות מובחרות. תוכנית הלימודים בישיבה היא בת חמש שנים, כאשר השנה הראשונה בישיבה מוקדשת כולה ללימוד תורה.

בראש הישיבה עומדים הרב יעקב כ"ץ והרב ישעיהו הדרי. לידם סגל ר"מים כשלכל אחד מהם היא אישיות תורנית ורוחנית מובהקת המטביעה את השפעתה על הלימוד והאווירה בישיבה.

ליד הישיבה „כולל", המיועד לאברכים בוגרי הישיבה. למעלה משלושים אברכים לומדים כיום ב„כולל". בראשו עומד הרב כץ, שהוא המכוון והמדריך את האברכים בשיטות לימוד ובדרכי הפסקה.

ישיבת הכותל מצטיינת בהווייה מופלאה של רוח ישיבתית מיוחדת עם הווי ארצישראלי טיפוסי, שביטויו האופייני הוא התרחקות מקיצוניות והתנערות מקצוניים. ואולי מה שמבטא יותר מכל היא מעורבותם של תלמידי הישיבה באירועים הרבים המתרחשים ליד הכותל. כמו: יום העצמאות, יום ירושלים, ההליכה בשירה וברקודים לאמירת תשליך בבריכת השילוח כשהם סוחפים אתם המונים מתושבי ירושלים או הקבלת פני השבת ליד הכותל בשירה ובריקודים. תמונות אלו הפכו זה כבר לחלק מהווי של החיים היהודיים המתחדשים בעיר העתיקה בירושלים.

תאום אחר המאפיין את הישיבה נעוץ בשמה ובמיקומה. כמוסד תורני גבוה השוכן בשכנות עם הכותל המערבי מקדישים תלמידי הישיבה חלק ניכר מזמנם, לבירור הסוגיות ההלכתיות הנוגעות לבית המקדש והר הבית.

הישיבה שוכנת כיום במספר מבנים זמניים ב„בתי מחסה". קריית הישיבה החדשה נמצאת בשלבי בניה מתקדמים. הקריה, הנבנאת בלב הרובע היהודי, תכלול בית מדרש ובית כנסת ל־500 מתפללים, פנימיה ל־350 תלמידים ו־14 דירות למשפחות אברכים. כמו כן תעמיד הישיבה לרשות הציבור אולם הרצאות, אולם אירועים ואולמות מיוחדים לתצוגות תגליות ארכיאולוגיות שנמצאו בעת החפירות באתר.

ראשי הישיבה מבטיחים, כי כאשר תושלם הבניה וקרית הישיבה העמוד בצורה על תלה, תהיה זו קריה מפוארת שתהלום את שמה ואת ייעודה של „ישיבת הכותל".

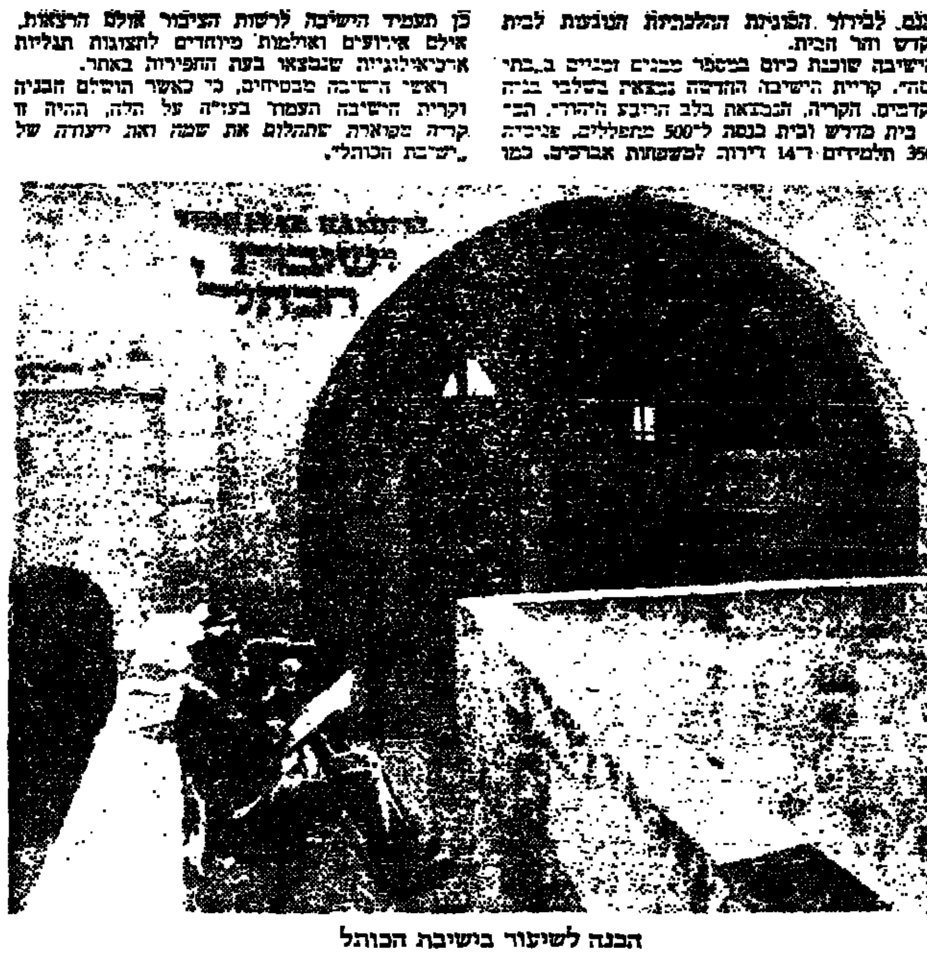

הכנה לשיעור בישיבת הכותל

קריית־ארבע

מרכז לחיים הרוחניים בעיר האבות

מרכז לחיים הרוחניים בעיר האבות — ז — — — מלחמת ששת הימים החזירה את חברון עיר ה־אבות, העתיקה בין ארבע הערים הקדושות, לעם ישראל.

אולם התפנית ההיסטורית בחידוש היישוב היהודי בחברון יש לייחס לזכותה של קבוצת חלוצים דתיים שבאה בערב פסח תשכ"ח לחברון והקימה את ישיבת קריית ארבע.

במשך כל הדורות ישבו יהודים בחברון. אך מאז פרעות תרפ"ט הידועים לשמצה לא היה ישוב יהודי בחברון.

תלמידי ואברכי הישיבה, ובראשם הרב משה לוינ־גר והרב אליעזר ולדמן, היוו את הגרעין הראשון שהפיח רוח חיים ביישוב היהודי המתחדש והנאבק על קיומו.

קריית ארבע קמה והיתה. חיים יהודיים משגשגים בה. הודות למסירותם הרעיונית ועקשנותם החלוצית של תלמידי הישיבה שהיו ראשוני המתנחלים.

גם כיום מהווה הישיבה, שבראשה עומדים הרב אליעזר ולדמן והרב דב ליאור, גולת הכותרת של הקריה ומרכז לחיים הרוחניים והחברתיים התוססים של תושבי קרית ארבע.

17 בחורים בלבד, בוגרי ישיבות תיכוניות, היו בגרעין שתקע יתד בחברון והקים את הישיבה. כיום לומדים בישיבה למעלה מ־200 בחורים, מהם 31 תלמידים מחו"ל ובני קיבוצים ו־27 אברכים הלומדים ב„כולל" שליד הישיבה. כל התלמידים משרתים ביחידות קרביות מובחרות, רבים מהם כמפקדי טנקים ואחדים סיימו לאחרונה קורס קציני שריון, ביניהם חניך מצטיין של הקורס. מלבד זאת נושאים התל־מידים בעול הבטחוני השוטף של הקריה.

ייחודה של הישיבה בקרית ארבע הוא גם בדרכה הרעיונית והחינוכית, המבוססת על השקפתו האידי־אית של מרן הרב קוק זצ"ל. נאמנים לדרך זו קבעו מקימיה וראשיה של הישיבה, שהיו מבחירי תלמידי ישיבה „מרכז הרב" בירושלים, כי „מטרות הישיבה להנץ תלמידי חכמים גדולים בתורה, באמונה ובאהבת ישראל וארץ ישראל, לפי משנתו של מרן הרב קוק זצ"ל המתנבא לאחריות כלל ישראלית".

עוד נאמר, כי „הישיבה תשאף להוציא מתורתה רבנים ומחנכים אשר יידעו לחנך את העם להכרת מעשי ה' והבנת דרכי הגאולה המתגלים בהחיית עם ישראל ובהקמת מדינת ישראל".

הישיבה שמה לה למטרה גם לארגן מידי שנה קורסים תורניים לבני נוער מהארץ ומחו"ל אשר לא זכו להכיר את אורה של תורת ישראל.

ברוח זו פועל גם ה„כולל" שליד הישיבה, שבמס־גרתו פועלים שני מכונים:

א. מכון לבירור הלכות ארץ ישראל העוסק בבירור שאלות הקשורות להלכות ארץ ישראל הכוללית: מצוות יישוב ארץ ישראל, הלכות מקדש ומדינה ומצוות התלויות בארץ.

ב. מכון לליבודי האמונה היהודית. המכון בת־עתיד להוציא לאור חוברות לבתי ספר תיכוניים ללימוד האמונה והמחשבה הישראלית וכן לערוך כנסים למורים ולמחנכים לבירור שאלות חינוכיות הקשורות באמונה.

הישיבה שוכנת כיום במבנים זמניים שהועמדו לרשותה על ידי משרד השיכון.

התוכנית להקמת מבני הקבע של הישיבה החלה לקרום עור וגידים. ולאחרונה הוחל בהקמת הבניינים הראשונים שיכללו בית מדרש גדול, בית מדרש לכולל, ספריה גדולה עם חדרי לימוד ומחקר. חדר אוכל ומטבח, כיתות לימוד ומינהלה.

בשלב השני יוקמו מבני הפנימיה בשביל 350 תלמידי הישיבה.

מנהל הישיבה, שמעון יפרח, מציין בצער כי כיום נאלצת הישיבה לדחות רבים מהתלמידים המבקשים להתקבל בגלל חוסר מקום. מתוך 160 תלמידים שביקשו השנה התקבלו 50 בלבד.

מר יפרח מציין עוד, שבגלל היותה של קריית־ארבע באיזור שהוא מעבר ל„קו הירוק" אין הישיבה נהנית מקרנות חו"ל. עובדה זו מקשה על גיוס כספים לבנייה, כפי שהדבר מקובל בישיבות אחרות. מצב זה מחייב את הגורמים הממלכתיים והציבוריים להושיט סיוע רב יותר לישיבה כדי שתוכל להשלים בקצב הדרוש.

או בלשון ראשי הישיבה: „להקים בעיר האבות מרכז גדול אשר יהרום להרמת קרן התורה, העם והמדינה ולהשיב לעיר חברון את המקום הראוי לה כעיר ואם בישראל".

תכנית קריית הישיבה בקריית-ארבע

הגולן

קול תורה ברמה נשמע

ישיבת הגולן נוסדה בחורף תשל"ג ע"י תריסר תלמידים, רובם בוגרי „נתיב מאיר". המייסד וראש הישיבה הראשון היה הרב אריה בינה. כיום מונה הישיבה 120 תלמיד. הישיבה מתנהלת ע"י ראש הישיבה, הרב מרדכי הלפרין, יחד עם הרב אליעזר מילר וצוות הרמ"ים.

בשנה שעברה היתה בישיבת הגולן יד ה', שלושה תלמידים נפלו בידי מרצחים שחדרו מעבר לגבול הסורי. האסון הנורא העמיד את תלמידי הישיבה ומוריה בפני שרשרת נסיונות רצופים, שבמהלכם היה צורך להתגברות מיוחדת כדי לשמור על המשך קיומה של הישיבה.

מצד אחד, נלמדו הלקחים הבטחוניים על ידי צה"ל והישיבה כאחד, והושם דגש מיוחד בהגברת תנאי הביטחון עד כמה שניתן. מצד שני, הושם דגש מיוחד בהגברת המאמץ הלימודי של התלמידים כולם, גם בתקופת ההתמרה הזמנית הקשה בעומס השכירה הבטחונית.

עם בדיקת המצב הבטחוני לאחר האסון, הוברר שהבניינים הרעועים של ישיבת הגולן אינם עומדים בשום פנים בסטנדרטים הבטחוניים הנדרשים ברמת הגולן. נתברר, שיש הכרח להתחיל מיד בבנייה ביטחונית של בטון משופר ומזויין של כל המבנים המשמשים את תלמידי הישיבה.

הוכרזה בארץ מגבית ארצית למען הקמת בית המדרש „היכל השלושה" על שם שלושת הנופלים, ומגבית זו, אשר נענתה בעין יפה על ידי כל שכבות הציבור, איפשרה את התחלת הבניה. בסוף החורף נסע ראש הישיבה, הרב הלפרין, לארצות־הברית לגייס מקורות מימון נוספים, והצלחת שליחותו איפשרה את המשך בנייתם של בנייני הישיבה, הנמצאת עתה בעיצומה.

כבר עתה עומדים על תילם בנייני חדרי השינה־ ריים של הישיבה, חדר האוכל המרכזי נמצא בשלב מתקדם,

בני ישיבת הגולן, כמקובל בישיבות מזה דורות, הרגילו עצמם לעמוד בעול קשה של התמדה ויגיעה בלימוד התורה. ביום ובלילה בוקע קול מלחמתה של תורה מבין קירותיו של בית המדרש, המתמידים שבספרם אינו קטן, ממשיכים בלימודם עד קצות הלילה המאוחרות.

בעצם קיומה של הישיבה ברמת הגולן, במרכזו של גוש ישובים דתי בספר, נתרמה תרומה ישירה למצוות יישוב ארץ ישראל באיזור הגבול הסורי המרוחק. כל תלמיד שהוא גם מתיישב בכוח, הינו בעצם מתיישב בפועל כל תקופת לימודיו בישיבה.

התרומה למאמץ הבטחוני של מדינת ישראל — הינה יחידה מסוגה. כיום ניתן כבר לגלות, כי תלמידי הישיבה, אשר ברובם הגדול הם אנשי שריון, נמצאים גם בזמן הלימודים הרגיל, במצב המאפשר להם להשתלב תוך זמן קצר ביחידות השריון המגינות על רמת הגולן. שר הביטחון, שמעון פרס, גילה לציבור בימים האחרונים, על קיומם של הטנקים המוצבים בקביעות על ידי הישיבה.

אין פלא שצה"ל עשה את כל המאמצים כדי לאפשר לישיבת הגולן ובניה להתפתח בתחום התורני והרוחני ללא כל הפרעות, ותוך נכונות מלאה לסייע. אין פלא שדי בהתראת חירום קצרה כדי שבני ישיבת הגולן ייפרדו מכתלי בית המדרש וינושו לעמדות הגנה ובטחון על ארצם.

ובתנאים אלו ממשיכים בני ישיבת הגולן לעמול ולהשתלם, להתמיד ולהתקדם בלימוד אינטנסיבי של תורה ה'. וההרגשה של כולם היא שהמשימה העיקרית העומדת לפניהם — היא המשימה הרוחנית והחינוכית. במשימה זו, תלוי למעשה עתיד הנוער במדינת־ישראל ועתידה של המדינה כולה.

ראש הישיבה, הרב מרדכי הלפרין, נותן שיעור בישיבת הגולן

ימית

ישיבה חדשה בעיר חדשה

ישיבת „ימית" היא הצעירה בישיבות ה„הסדר". רעיון הקמת הישיבה הועלה מיד עם התרקמות רעיון העיר ימית: ומיד כשדובר על הקמת עיר חדשה בחוף סיני נכרכה ישיבת ה„הסדר" בתכנית מתוך הנחה שהדבר ישפיע על צביון העיר ואופי תושביה.

ואכן, נדלקו לרעיון בוגרי ישיבות תיכוניות שונות, ובכנס שהתקיים בישיבה בבאר־שבע במעמד רבנים וראשי ישיבות, הוחלט על הקמת גרעין ישיבת ימית. מאז עברו שנתיים. העיר צמחה מתוך החולות ובתיה הראשונים עומדים על תילם. במקביל קרם רעיון הישיבה עור וגידים, וכיום חובשים את ספסלי בית המדרש למעלה מארבעים תלמידי המחזור הרא־שון העוסקים בתורה, כאשר מחזור שני של תלמידים עושה עתה את שירותו בצה"ל.

העיר ימית, השוכנת על חופו הדרומי של הים התיכון, עתידה לאכלס בשלב הראשון, שאושר כבר על ידי הממשלה, כעשרים אלף תושבים, ובטווח רחוק יותר עשויה להגיע למאות אלפי תושבים. מכאן החשיבות המרובה שבהקמת ישיבת „הסדר" כבר בשלבים הראשונים להקמת העיר, דבר שיטביע חותם יהודי על המקום ויקבע לא במעט את צביונו.

בסיוע גורמי ממשלה שונים, משרדי השיכון, הביטחון, הפנים והדתות, ובפעולה יסודית של מרכז ישיבות „בני עקיבא" ואיגוד ישיבות ה„הסדר" בראשותם של אברהם דיאמנט ויעקב דרורי, אותר שטח בן כעשרים דונם באחד מרובעי העיר ונמצאו תקציבים ראשונים שיאפשרו לגשת להקמת השלב הראשון בקריית הישיבה.

מיד עם תום טקס הנחת אבן הפינה החלה החברה הבונה בביצוע התוכניות ובעזרה מקווה הישיבה לעבור למבנים הראשונים שלה עד פסח תשל"ז.

התכנית כוללת הקמת בית מדרש לכ־300 תלמידים חדר אוכל ומגורים למספר דומה בהשקעה של כ־15 מיליון ל"י. בשלב ראשון יבנו 32 חדרי מגורים במבנים טרומיים מיוחדים וכן אולם לימוד וחדר אוכל זמניים. השלב ההתחלתי בלבד מחייב השקעה של כ־4 מיליון ל"י. בימים אלה נערכת הישיבה לגיוס הכספים לסיום השלב הראשון של הבניה.

עד לכניסת הישיבה למשכן הקבע בימית שוכנת הישיבה במשכנה הארעי ב„כפר דרומי" אשר ברצועת עזה, המשמש אכסניה הן לישיבת ימית והן לגרעין מושבי ההתנחלות לצלות ליישוב קבע על אדמת „קטיף" ברצועה.

המושג „הוי מלח למקום תורה" מתקיים כאן פשוטו כמשמעו, והתלמידים רכונים על גמרותיהם משעות הבוקר המוקדמות עד שעות הלילה המאוחרות, כשקול התורה נישא בחלל. ערבי הסביבה התרגלו ליישוב המשונה בו אורות אולם הלימוד דולקים מרבית שעות הלילה, וקולות מלחמתה של תורה עולים מן האולם באופן מתמיד. וכן קולות שירה וריקוד בימי שבת וחג. כאן נובט הגרעין החדש של „חכמי דרום" הנזכרים בתלמוד לא אחת.

חרף הקשיים במגורים ובאספקה וכן נפל שמירה לא קטן רוח התלמידים טובה עליהם, שכן שותפים הם למפעל הורוי חלוצי ראשון במעלה, שעוד יגבר, יגדל ויתעצם.

הצוות החינוכי בישיבה מורכב מן הרבנים ישראל אריאל — רב צבאי פיקוד צפון לשעבר, הרב אביגדור שילה והרב ישראל שוהר — תלמידי חכמים מובהקים שעשו שנות לימודים ארוכות בכוללים חשובים בארץ. כמו כן ניתן שעור כללי בישיבה על ידי הרב יעקב אריאל, רבו של כפר מימון וראש ישיבת „בית יהודה", המלווה את הישיבה מצעדיה הראשונים.

במהלך הלימודים זכתה הישיבה לביקוריהם של הרב הראשי לישראל, הראשון לציון הרב עובדיה יוסף, שר הפנים ד"ר יוסף בורג, ושר הדתות, ד"ר יצחק רפאל. כמו כן נישאו בישיבה שעורים על ידי תלמידי חכמים ידועי שם כמו הרב יהודה גרשוני ועוד.

טרם עברה שנה מאז ייסוד הישיבה, אך אפשר כבר להצביע על פירות ראשונים: תלמידים בני־תורה השוקדים ברצינות על לימודם, משתוקקים להוסיף תורה ודעת ולהתעלות במידות טובות ויראת שמים, תלמידים המתעדים למלא שליחויות כמורי הוראה ונושאי תפקידים רוחניים בעם ישראל ובארץ ישראל.

בביקור שר השיכון באתר הבניה של ישיבת ימית. מימין לשמאל: יעקב דרורי, מזכ"ל איגוד ישיבות ה„הסדר", תת-אלוף דוד ממון, מפקד רצועת עזה, השר אברהם עופר, הרב ישראל אריאל, ראש הישיבה, ויהודה אבני, סמנכ"ל משרד השיכון.

התרחבות וביסוס

שיחה עם יעקב דרורי, מזכ"ל איגוד ישיבות ה„הסדר"

שאלה: האם אין צורך שהמדינה תתמוך בישיבות ההסדר כדוגמת התמיכה לפחות שהיא נותנת לאוניברסיטאות ואולי אף יותר, ומה עושים בכיוון זה?

תשובה: השתתפות הממשלה באוניברסיטאות היא 70 אחוז מהחזקת תלמיד, ושם אין בדרך כלל פנימיות, שהן חלק מן המוסד. לעומת זה בישיבה, הפנימיה היא חלק בלתי נפרד מן המערכת החינוכית של המוסד. ובכל זאת השתתפות הממשלה בעזרת משרד הדתות היא השנה 2,600 ל"י לתלמיד לשנה, כאשר החזקת תלמיד עולה כ־15 אלף ל"י לשנה. יש שחושבים שלישיבות הסדר יש עזרה ממשרד הבטחון או צה"ל, ולא היא. משרד הבטחון וצה"ל אינם תומכים אף בפרוטה אחת. בפגישות עם ראשי המדינה, התברר שהם מסתמכים על הדרך המסורתית של איסוף כספים בארץ ובחו"ל, שעל כך קיימות הישיבות מאז ומתמיד, ועל „סדקים" שונים שדרכם משרדי ממשלה שונים מזרימים כספים. אנו העלינו את הנושא בעת כינון הממשלה הזאת, ואיננו מרפים מן הנושא. אנו תובעים מעמד דומה לישיבות הגבוהות, ובמיוחד ישיבות ההסדר, לזה של מוסדות להשכלה גבוהה במדינה. דהיינו, השתתפות של 70 אחוז בהחזקה ותקציבים ממלכתיים לבניין.

אני רוצה להזכיר את הרב הראשי, הראשון לציון הגר"ע יוסף, שהעלה את הנושא בכל חריפותו בועדת הכספים של עצרת הסוכנות היהודית וחובה זו מוטלת על כל גדולי ישראל ואישי ציבור דתיים, לעמול לתיקון מעוות זה.

העלינו את הנושא הזה גם בפגישתנו עם ראש הממשלה, יצחק רבין, בעת ביקורו בישיבת „הר עציון" באלון שבות.

יצירה בהתפתחותה

שאלה: האם תוכל לתת כמה פרטים איך התפתחה יצירה זו של ישיבות הסדר?

תשובה: ישיבת ההסדר הראשונה היא ישיבת „כרם ביבנה". ביזמת הרב קוק, אוסישקין והרב בראילן זכרונם לברכה, נגאלה האדמה בעזרת קרן גן על ידי הקק"ל כדי להקים עליה ישיבה ולחדש מסורת יבנה וחכמיה. תקופת מלחמת העולם השניה ומלחמת השיחרור לא איפשרו פתיחת הישיבה, למרות שהוקם הבנין המרכזי. ישיבה זו נפתחה לפני 23 שנה. אני כמזכ"ל „בני עקיבא", יחד עם חברי בהנהלה הארצית וראשי ישיבות בנ"ע אז, ראינו צורך להקים ישיבה גבוהה שבה ילמדו בוגרי ישיבות בנ"ע. הם המשיכו בישיבות אחרות והתרחקו מן התנועה ואף מהקשר למדינה. „גאלה" תנועת „בני עקיבא" את הרעיון ואת הבנין של ישיבת „כרם ביבנה". „בני עקיבא" שלחה חלק מתלמידי „כרם ביבנה", חברי גרעיני נח"ל קיבוציים של בנ"ע, ותוך הסכם מיוחד עם הנח"ל אופשר לתלמידים אלה ללמוד בישיבה בתקופות שחבריהם היו במשקים. המגמה היתה, שכך יגדלו בני תורה, חברי גרעינים, שישמרו על קשר עם חבריהם בקיבוצים, יחזרו אל חברתם בתום השירות הצבאי ויתרמו לחברה מידיעתם התורנית וישפיעו על אורח החיים של חבריהם בגרעין.

במשך הזמן התברר כי חל ניתוק בין הלומדים בישיבות ובין החברים בגרעינים. גם מוסדות צה"ל וגם מוסדות בנ"ע נאלצו לבטל הסדר זה. בעקבות מצב זה ביקשתי רשות לטפל בהשגת „הסדר" מוכר על ידי צה"ל, שלא יהיה קשור בגרעינים התיישבותיים של הנח"ל אלא כעומד בפני עצמו. ואמנם בחודש אדר תשכ"ה הושג הסכם בין ההנהלה הארצית של „בני עקיבא" לבין משרד הביטחון, לפיו תלמידי ישיבת „כרם ביבנה" יחויילו לתקופה של ארבע שנים, ישרתו במסגרת אימון בסיסי ואימון מתקדם, במקביל לנח"ל, ויתר הזמן יעשו בישיבה.

הסכם זה היה הישג גדול, כי הוא הבטיח שבצה"ל ישרתו בני תורה, אשר מזדהים עם המדינה וישמשו במשך הזמן כמדריכים רוחניים.

שאלה: כיצד היתה ההתפתחות בהמשך?

תשובה: תלמידי ישיבות ההסדר באו לידי ביטוי בראשונה בתקופת מלחמת ששת הימים, וכבר אז צויינו לשבח על ידי מפקדים וראש צה"ל. ההתעוררות שבאה בעקבות מלחמת ששת הימים במדינה ובעם, ובפרט בנוער הדתי, הביאה לתנופה גדולה ולהקמת ישיבות הסדר נוספות. גם המאבק הציבורי מסביב לגיוס בחורי ישיבה השפיע בכיוון זה. חניך ישיבות בנ"ע הבין כי עליו לשרת בצה"ל ועם זה ללמוד תורה. למעשה, כל ישיבות ההסדר שהוקמו מאז מוקמו במקומות שמעבר לקו הירוק, או במקומות בעלי חשיבות חברתית מיוחדת כגון מעלות. עם זאת יש לציין, כי צרכי צה"ל תבעו הארכת תקופות השירות הפעיל של תלמידי ההסדר, כך שהגענו לפני שנה ל־18 חדשי שירות פעיל.

שמירה על האיזון הדק

שאלה: הרמטכ"ל דרש שבני הנוער הדתי יצאו גם לקורסים לקצינים וביחוד בני ישיבות ההסדר. בימים אלה נסתיים קורס הקצינים הראשון שבו השתתפו בני ישיבות הסדר. כיצד רואים נסיון זה בראשיתו?

תשובה: אני רואה בניסיון מבחן רציני מאד לישיבות ההסדר. אני מודע לכך שמתפקידם של ראשי הישיבות לשמור על האיזון הדק בין השירות הצבאי לבין לימוד תורה. ישיבות ההסדר חייבות להתמודד ולעמוד על רמה דומה של ישיבות תורניות אחרות וריבוי חודשי שירות צבאי עלול להפריע לרמה הרוחנית של הישיבה. לכן היו לבטים רבים בין ראשי הישיבות, האם להסכים למסלול הקצונה במסגרת ההסדר. האחריות הממלכתית וההבנה כי לא ייתכן שציבור גדול ישובץ רק בתור פיקודים ולא כמפקדים, הכריע את הכף למען מסלול הקצונה. ואמנם סוכם כי טוראי ישרת רק 16 חודש (במקום 18) ואילו קצין 22 חודשים וכדי לא למעט תקופת הלימודים של הקצינים, הוגדלה תקופת שירותם מארבע שנים לארבע שנים וחצי. אני רואה בכך הישג היסטורי. זו הפעם הראשונה שכשלושים בני תורה מסיימים קורס קצינים בצה"ל, ואני בטוח שמספרים אלה יילכו ויגדלו באופן הדרגתי במשך השנים ותופעת הקצין בן הישיבה תביא למהפכה רוחנית בצה"ל ובנוער הדתי בכלל. אני גם מקווה שמבין קצינים אלה יעלו בדרגות ועם זאת לא ינתקו עצמם מעולם הישיבה ומלימוד תורה.

ראש הממשלה, יצחק רבין, מופיע בפני תלמידי ישיבת „הר עציון" באלון-שבות. לידו ראש הישיבה, הרב יהודה עמיטל. בעת ביקורו דיבר ראש הממשלה בשבחן של ישיבות ה„הסדר".

שאלה: האם תוכל לתת מספרים. כמה ישיבות יש כיום וכמה תלמידים בהם?

תשובה: יש כיום שמונה ישיבות הסדר ולומדים בהן כ־1350 תלמיד. אני רוצה לציין שלפני שנה, הציע שר הביטחון להגביל את מספר המתגייסים לישיבות ההסדר בשנתון אחד ל־230. התנגדנו לכך. שכן אנו נגד הגבלה, והנה השנה הגענו ל־400 תלמידים חדשים בשנת גיוס אחת. התקציב השנתי של ישיבות אלה מגיע ל־20 מיליון ל"י להחזקה.

קשיים תקציביים

שאלה: מאין באות ההכנסות להחזקת ישיבות אלה?

תשובה: פרט לתקציב הממשלה שהזכרתי ועזרה קטנה של הג'וינט ומפעל התורה, הרי כל ישיבה מחפשת לה מקורות בין הורי התלמידים, בין ידידים בארץ ובחו"ל וכן בין הבוגרים של הישיבות. עם זאת יצויין כי כל הישיבות מתלבטות קשות באיזון תקציבן ומסיימות את שנת תשל"ו בגרעון גדול המתכסה על ידי הלוואות בנקאיות ובריבית גבוהה.

מצב זה הולך ומחמיר ואם הממשלה לא תיכנס לעובי הקורה בנושא זה, אני רואה סכנה להמשך התפתחותו של מפעל גדול זה.

הישיבות הוותיקות יותר קולטות תלמידי חו"ל ובדרך זו מצליחים לקשור קשרים עם תורמים בתפוצות הגולה, בעיקר בארה"ב. סעיף זה מהווה חלק לא מבוטל מתקציב ההכנסות בישיבות אלו. לא כן הישיבות הצעירות, שעדיין אינן מסוגלות לקלוט תלמידי חו"ל.

פרשה בפני עצמה היא מימון הקמת הקריות של הישיבות. פרט ל„כרם ביבנה" וישיבת „הר עציון", כל יתר

(סוף בעמוד 8)

[illegible] الأصل

בעומקה של הלכה ועל משמר בטחון המדינה

מאת מב"ש

אחד החידושים המאפיינים כיום את צבא ההגנה לישראל, בכל הקשור בטיפוח ערכי היהדות ומורשת אבות, מתמקד סביב הרבנים הצבאיים הגדודיים והחטיבתיים שנוספו השנה לצה"ל.

עד כה ידענו רב צבאי פיקודי, חילי ומרחבי, לא ידענו רב צבאי חטיבתי, או גדודי. בחטיבות ובגדודים פעלו קציני דת. כיום, בכל חטיבה ובכל גדוד — רב צבאי.

„חידוש זה — אמר סגן הרב הראשי לצה"ל תת־אלוף הרב גד נבון, בסיום קורס רבנים צבאיים — בא למלא את החסר. יותר נכון להשלים, את המערכה של הרבנות הצבאית הראשית".

עם גידולו של צה"ל — הוסיף תת־אלוף הרב גד נבון — גדלו התפקידים והמשימות המוטלות על הרבנות הצבאית הראשית. גם המרחבים שצה"ל פרוש — ממעלות החרמון ועד בואכה שארם א שייך, מחייבים אותנו לקבוע סידורים חדשים בעבודתנו. כל עוד שהמרחקים היו קטנים והיקף הצבא היה קטן ניתן היה להסתפק בקצין דת, באשר הקשר בינו לבין הרב הפיקודי או החילי, היה הדוק מאד וניתן היה להתגבר על הבעיות ההלכתיות שעל הפרק, באמצעות שיחה פא"פ. כיום עם גידולו של צה"ל יש בעיות הלכתיות המחייבות פתרונן בו במקום. לשם כך דרוש רב צבאי בכל יחידה.

ההחלטה למנות רבנים צבאיים בחטיבות ובגדודים נתקבלה אחרי מלחמת יום הכיפורים, בעקבות התיקונים שערכנו. הגענו למסקנה שרב צבאי יש לו השפעה לא רק על צביונו הדתי אלא גם על רוחו של הלוחם. לאמיתו של דבר לא אנו בלבד הגענו למסקנה זו, גם מפקדים בכירים בצבא עודדו אותנו למנות רבנים צבאיים בכל היחידות".

מה תפקידו של רב צבאי גדודי?

עם מינויים של רבנים צבאיים גדודיים וחטיבתיים השתנה, כאמור, הנוף של צה"ל. הרב הצבאי, מהווה חלק בלתי נפרד של היחידה הקרביות. הוא משתתף באופן פעיל בחיי היחידה, נוסף לדאגות בכל הקשור בהספקת השירותים הדתיים כגון הקמה בית כנסת, ארגון „מנייני" והבטחת סדרי הכשרות, הוא צועד יחד עם החיילים. כשהם באימונים, בסדרה ובפעילות מבצעית. „הרב הצבאי הגדודי והחטיבתי" — אומרים — חי את חיי היחידה, עשרים וארבע שעות ביממה. הוא מהווה כתובת לחייל הדתי. הוא משמש גם כתובת לכל חייל וחייל. מי שזקוק לסעד רוחני, לפתרון בעיות אישיות וכיוצ"ב — יודע את כתובתו של הרב, והוא גם נענה.

סגן הרב הראשי לצה"ל שסיכם באחת ההתוועדויות את הפעולות הללו אמר: „פעם דאגנו לארונות קודש ניידים ליחידות שהם שעברו כארון ברית ה' בשעתו, לפני מחנה הלוחמים. כיום, עם הצטרפותם של הרבנים הצבאיים, ניתן לומר בהקבלה, שהם ממלאים במידה מסויימת את התפקידים של כהן משוח מלחמה. הם מעודדים את הלוחם במילוי התפקידים המוטלים עליו, בעיקר בשעות מלחמה. למעשה גם בשעות שלום, רבה עבודתו של הרב הצבאי. הוא דואג לרוחו של הלוחם. כמובן, לאלה הרוצים בכך. אין כפיה חלילה. השיטה היא: הסברה בדרכי נועם. יש חשיבות עליונה — אומרים מפקדים — שחייל ידע: מי אנחנו, מה הם שורשי אומה, מאין באה ומה לפניה?

חידושי הלכה ויישומם בחיי הצבא

באותו פרק זמן רשמה הרבנות הצבאית הראשית הישגים נכבדים בפתרון בעיות הלכתיות סבוכות שעל הפרק, החל מפתרון בעיית העגונות ועד לקביעת כללים, כיצד לנהוג בתנאי שדה בשבתות ובמועדי ישראל.

באשר לשאלה העגונות, הסביר תת־אלוף הרב גד נבון, ש„לא עסקנו בהתרת עגונות, אלא במניעת עגונות".

כיצד?

בכך, הכלל שהנחה את הרבנות הצבאית הראשית בעבודתה בימי מלחמת יום הכיפורים היה לקבוע את הזהות של החללים. גם של אלה שתחילה היו רשומים כנעדרים, על ידי פעולות זיהוי מקיפות וכיוצ"ב. הודות לכך לא נותרו מקרים של נעדרים שלא ידוע עליהם מספיק כדי לקבוע, אם אמנם נפלו בקרב, או לא.

אגב, הרב נבון, מפרסם באלה הימים קונטרס מקיף בסוגיית „מניעת עגינות" שחלק ממנו יראה אור בקובץ התורני „נועם".

בהזדמנות זו מקפיד סגן הרב הראשי לצה"ל להדגיש, שהיסודות ההלכתיים לצה"ל הונחו על ידי הרב הראשי לצה"ל לשעבר, הגאון הרב שלמה גורן, כיום הרב הראשי לישראל. פסקי ההלכה שלו, הדינים וההלכות שקבע הם לנגד עינינו בעבודתנו המעשית היום־יומית" — אמר.

לוח שנה ודינים לחייל

חידוש אחר עליו מצביעה הרבנות הצבאית הראשית הוא „לוח השנה" המופיע בהוצאתה.

לוח זה, כולל הלכות לכל ימות השנה. הן מחולקות לפי חודשים וימים, כשלצד הלוח — הלכות הקשורות בחג, או בשבת, שבאותו חודש.

נוסף לכך, כולל הלוח הלכות ספציפיות הקשורות בחיי היום־יום של הצבא ואשר חייל נתקל בהן, בעת שירותו הצבאי.

לפנינו מעין „שולחן ערוך מוקטן להדרכת החייל, במשך כל ימות השנה".

בסך הכל, אם עורכים סיכום הפעולות המאפיינות את הרבנות הצבאית הראשית ניתן לסכמן במשפט קצר: „לנים בעומקה של הלכה ועומדים על משמר ביטחון המדינה".

ניתן להמשיל כאן את הרבנים הצבאיים מה שמסופר על יהושע בן־נון — מצביאם של ישראל שגם בשעות מלחמה לן בעומקה של הלכה.

ואכן, הרבנות הצבאית הראשית, בראשותם של הרב הראשי לצה"ל האלוף הרב מרדכי פירון ותת־אלוף הרב גד נבון, לנה בעומקה של הלכה ומסייעת בעצה, בתושיה, בהדרכה ובמעשים לעומדים על משמר ביטחון המדינה.

התרחבות וביסוס

(סוף מעמוד 7)

הישיבות הן בתחילת תנופת הבניה ונהנות מעזרת משרד השיכון בהקמת התשתית, אבל חסרות כספים ממלכתיים לבניה עצמה. כך קורה שבישיבות כגון הכותל, קרית ארבע, הגולן וימית, הבניה מתעכבת לעתים מחוסר כספים. פנינו לשר השיכון בתביעה למימון שיכונים לתלמידים ונענינו שאמנם השר רואה צורך במימון ממלכתי לבנייני הפנימיות, אבל טרם נקבע התקציב המתאים לכך. העלינו את הנושא לפני האוצר, ועדת הכספים של הכנסת ואף בפני ראש הממשלה, וטרם זכינו לתגובה מעשית.

● טיפוס חדש

שאלה: האם בוגר ישיבת ההסדר מהווה טיפוס חדש, שונה מבן ישיבה רגילה, מצד אחד, ושונה מבוגר תיכון דתי, מצד שני? כיצד אתה רואה זרם חדש זה של בוגרי ישיבות ההסדר בחברה הדתית?

תשובה: אין לי ספק בכך כי אמנם נוצר טיפוס חדש של חייל אשר בכל התנהגותו ואישיותו מוכיח שהנו בן תורה, שרואה במדינה ובצה"ל ערך דתי ובשירות בצה"ל ובלחימה בעת הצורך מצוה ממש. כל התשבחות של מפקדים בשדה, עד לרמטכ"ל, שר הביטחון ולראש הממשלה, אמנם מוכיחות שצה"ל יודע להעריך את הטיפוס החדש הזה ומעוניין שיתפוס את מקומו במערכת הבטחון. אבל מצד שני, מסיימי ההסדר, הממשיכים מי בהוראה, מי בלימוד אוניברסיטאי ומי בשליחות בחו"ל ובכל מערכות החיים, אף הם מוכיחים שהם נאמנים לחינוך שקיבלו בישיבה, הן כשומרי מצוות קלה כבחמורה, והן כאוהבי המדינה, מעורבים בציבור ומוכנים לשרת אותו.

כאשר אני מדבר על קיום מצוות, נדמה לי, שרובם גם מקפידים במצוות שבין אדם לחברו, נזהרים בלשון הרע ומקפידים מאד על שמירת כבוד רבותיהם וחבריהם. אבל אני מודע גם לסכנה שרוב תשבחות, מצד אחד, ונהירה המונית לישיבות הסדר, מצד שני, עלולות לסכן את הרמה, ויודע אני שראשי ישיבות מכירים בסכנה זו ומשתדלים להתמודד אתה. קלטנו קרוב לשלושים אחוז בני עדות המזרח ופתוחים לקליטת בני עניים (לא נדחה תלמיד בגלל חוסר אפשרות שהוריו ישתתפו בהוצאות) ומתלבטים יום־יום בשמירת הרמה הרוחנית, החינוכית והציונית.

שאלה: איך אתה כחבר קיבוץ מתייחס לבעיה של בני קיבוץ שרוצים אף הם ללכת לישיבות הסדר ונתקלים בקשיים? כידוע לך, היתה תסיסה בעניין זה בין בני הקיבוץ הדתי?

תשובה: אני בין אותם החברים בקיבוץ הדתי שמשתדלים להביא להחלטות שירבו את הלימוד הישיבתי בין חברי ובני הקיבוץ הדתי. עם זאת אני מודע להישגים הגדולים של הקיבוץ הדתי ושיטתו, של חינוך בלתי סלקטיבי בבתי ספר שלו. פירוש הדבר, שכל ילדי הקיבוץ המוכשרים יותר או פחות, לומדים בבית ספר אחד, חיים בחברה אחת, תוך הפרדה במקצועות או חוגים, בהתאם לרמתם ויכלתם של התלמידים. אני רואה בשיטה זו ערובה להמשך התנועה הקיבוצית הדתית. כדי שבן הקיבוץ הדתי ילמד בישיבת הסדר, הוא חייב לעזוב את בית הספר הקיבוצי וללמוד בישיבה תיכונית לפחות מגיל 16. אילו הלכו בדרך זאת, היו נשארים בבית הספר הקיבוצי, הבנות המוכשרות והבנים החלשים, או אלה שאינם נוטים לקבל חינוך ישיבתי. פיצול זה היה בו משום סכנה להמשך החינוך הסלקטיבי של הקיבוץ. אני מבין גם את הרגישות של כל חברי הקיבוץ ושל הבנים לשירות צבאי פעיל ומלא. ולכן אני מבין את החלטות מועצת הקיבוץ הדתי בנושא זה ובטוח שאמנם ימשיכו בשילוב לימוד ישיבתי לכל הבנים בתקופות מסויימות, בבית הספר התיכון הקיבוצי, דבר שכבר הניב פירות טובים.

כן אני יודע על המאמצים הנעשים להקים את ישיבת הקיבוץ הדתי, בה ילמדו גם בני הקיבוצים לפני ואחרי השירות הצבאי וכן חברים מבוגרים יותר. אין ספק שבדור האחרון חל שיפור באורח החיים הדתי בקבוצות הקיבוץ הדתי, ובעיקר יש נכונות וחיפושי דרך כדי להגיע ליותר שלימות בשטח זה.

● התרחבות ושמירה על הקיים

שאלה: מהן התכניות לעתיד של ישיבות הסדר, לפתוח ישיבות חדשות או לשמור על הקיים?

תשובה: אין סתירה בין שתי המגמות. הפניות להקמת ישיבות הסדר חדשות הן רבות. אילת, כפר ירוחם, דימונה, מצפה רימון, קרית שמונה, קשת, מעלה אדומים, ועוד — זוהי רשימה של מבקשי ישיבות הסדר. איגוד ישיבות ההסדר הגיש בקשה לשר הבטחון לאשר בשנים הבאות הקמת ארבע ישיבות הסדר חדשות והן: קריית שמונה, קשת, מצפה רמון ומעלה אדומים. הנושא טרם סוכם. אנו מקווים להשיג במשך החורף הסכמת שר הביטחון לפחות לפתיחת ישיבת הסדר אחת בשנת תשל"ח.

● הבוגרים כר"מים

שאלה: האם יש בעיות בהתאמת ראשי ישיבות לישיבות הסדר והאם יש כבר בוגרי ישיבות הסדר שיכולים לשמש כראשי ישיבות בהן?

תשובה: בוודאי שיש בעיות. בכלל, ראשי ישיבות הסדר שונים במוצאם התורני ודעותיהם שונות ביחס להסדר עצמו. יש ביניהם שרואים בהסדר מלכתחילה, ואחרים רואים בו בדיעבד. קשה למצוא ראשי ישיבות לישיבות החדשות, הנמצאות במרחקים, מנותקות ממרכז היישוב. בדרך כלל ראש ישיבה מטופל במשפחה ובילדים וקשה לדרוש ממנו להעתיק מקום מגוריו לימית, למעלות או לגולן. עם זאת יש לציין בסיפוק שבישיבות ההסדר הוותיקות נקלטו כבר מספר ר"מים, גידולי הישיבות הללו, בישיבת „כרם ביבנה", „הכותל" ו„הר עציון" יש כבר פירות והן תרמו מבוגריהן ותלמידיהן כרמ"ים בישיבות החדשות. כל המפעל הוא צעיר ואם רוצים לשמור על רמה, יחד עם גידול, חייבים להקפיד במינוי ר"מים גדולים בתורה, בעלי מידות, מזדהים עם שיטת ההסדר ובעיה זו תיפתר במשך הזמן בעזרת השם.

מוסד הרב קוק

מוסד הרב קוק

ת. ד. 642 ירושלים

פירושים על התורה

פירוש רס"ג על התורה
ליקט, תרגם והוסיף מבוא והערות הרב יוסף קאפח
המחיר: —.30 ל"י

פירושי רבינו חננאל על התורה
נימוקי חומש לרבינו ישעיה מטראני
עם באורים ומראי מקומות מאת הרב חיים דוב שעוועל
המחיר: —.30 ל"י

אבן עזרא
פירושי התורה לרבינו אברהם אבן עזרא. על פי כתבי־יד ודפוסים ראשונים עם מבוא, ביאורים ציוני מקורות ומקבילות מאת ד"ר אשר וייזר.
כרך ראשון: בראשית
כרך שני: שמות הארוך והקצר
כרך שלישי: ויקרא, במדבר דברים
המחיר: —.115 ל"י

פירוש התורה לרבנו משה בן נחמן
על פי כתבי יד דפוסים ראשונים בצרוף הערות ומראי מקומות מאת הרב חיים דוב שעוועל.
2 כרכים.
המחיר: —.80 ל"י

פירושי רבי דוד קמחי (רד"ק) על התורה
עם מבוא, הערות וציונים מאת הרב משה קמלהאר
המחיר: —.35 ל"י

רבינו בחיי
ביאור על התורה. מוגה על־פי דפוסים ראשונים וכתבי יד בצרוף הערות ומראי מקומות מאת הרב חיים דוב שעוועל.
2 כרכים.
המחיר: —.120 ל"י

משרד ההפצה: תל־אביב, רח' אלנבי 87, טל. 295036

יד יצחק בן־צבי

עתה זה הופיע

קתדרה

לתולדות ארץ־ישראל ויישובה

בהוצאת יד יצחק בן־צבי

ארבעה קבצים של כתב־עת זה המוקדש לתולדות ארץ־ישראל ויישובה יופיעו בשנת תשל"ז. בכל חוברת כ־200 עמודים. קבצים אלה מבוססים על הדיונים המתקיימים בבימה החודשית של יד בן־צבי, בשילוב מאמרים, מחקרים, תעודות, מקורות, חומר ביבליוגראפי ומידע.

תוכן הקובץ הראשון:
ישראל קולת: על המחקר ההיסטורי של תולדות היישוב והציונות; ישראל לוין: הקנאים בסוף תקופת בית שני כבעיה היסטוריוגראפית. דיון בהשתתפות: אוריאל רפפורט, מנחם שטרן, מיכאל אבי־יונה, יהודה רוזנטל; נתנאל לורך: בעיית ההיסטוריוגראפיה של מלחמת העצמאות. דיון בהשתתפות: גרשון ריבלין, מאיר פעיל, אליעזר גלילי, יוסף טבנקין; יוסף נבו: על המקורות הערבים לחקר מלחמת העצמאות.

תעודה
משה אלטבאואר: איגרת הרב משה יהושע זעליג הכהן משנת תרי"ג על אודות עלייתו ארצה.

מקורות וארכיונים
יוסף דרורי: ההיסטוריוגראפיה הממלוכית ותרומתה לתולדות ארץ־ישראל; אהרן ליש: הסג'ל של בתי־הדין השרעיים ביפו ובעכו כמקור להיסטוריה פוליטית וחברתית של ארץ־ישראל בשלהי התקופה העות'מאנית; אלכס כרמל: מקורות היסטוריים על ארץ־ישראל בתקופת השלטון העות'מאני בארכיונים באוסטריה ובגרמניה; אריה שמואלביץ: ארכיון עיריית תל־אביב־יפו כמקור לשלהי השלטון העות'מאני בארץ־ישראל; אברהם חיים: ארכיון ועד העדה הספרדית בירושלים כמקור לתולדות הישוב היהודי בארץ־ישראל תחת השלטון העות'מאני; פאול א' אלסברג: גנזך המדינה כמקור לתולדות ארץ־ישראל בתקופת השלטון העות'מאני.

הקובץ השני יופיע בחשון תשל"ז (נובמבר 1976)

מחיר כל חוברת קתדרה —.24 ל"י.

המחיר לחותם על ארבע חוברות ומשלמן מראש —.80 ל"י (כולל דמי משלוח).

בהזמנות נא לפנות אל:
הוצאת יד יצחק בן־צבי, ת"ד 7660, ירושלים.

מוסדות וישיבות חב"ד - ליובאוויטש בארה"ק

שנוסדו ע"י נשיאי חב"ד לדורותיהם ועומדים תחת נשיאותו של כ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל שליט"א שניאורסאהן מליובאוויטש

קרית חב"ד — צפת

לפי הוראה מיוחדת של כ"ק האדמו"ר שליט"א. יצאו לפני כשנתיים 10 אברכים בוגרי ישיבות חב"ד בארץ לצפת לחדש את הישוב החב"די, הישן בעיר זו, ולהקים במקום קרית חב"ד שתאכלס משפחות חב"דיות ותקלוט עולים חדשים ממקומות שונים. למטרה זו הוקצה שטח נרחב.

עם בואם של האברכים לצפת שוקם מחדש בית הכנסת שבעיר העתיקה ובבית הכנסת המשוקם נפתח ה„כולל לאברכים מצויינים", אשר בנוסף על לימודיהם עוסקים האברכים בפעולות נרחבות בכל הסביבה, פעולות המפיצות אור רוחני בכל איזור הגליל.

לריכוז הפעולות במקום שלח כ"ק האדמו"ר שליט"א שליח מיוחד מכולל האברכים בברוקלין.

בעת האחרונה, לאור המצב הכללי השורר בארץ נרתמו צעירי חב"ד לפעילות במסגרת חמשת המבצעים שהוכרזו ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, והם: „מבצע תפילין", „מבצע מזוזה", מבצע לימוד התורה", „מבצע צדקה" ו„מבצע בית מלא ספרים", להחדיר בין כל תושבי הארץ ההכרה לקיים ולהדר ב־5 מצוות הנ"ל. במסגרת המבצעים עוברים ונלוים צעירי חב"ד במוסדות צבור ובתים פרטיים ותחנות זיכוי ברחובות הערים והמעלות „טנקים" שהם תחנות זיכוי ניידים להחדרת המצוות הנ"ל.

במסגרת המבצע סופקו עד־עתה אלפי זוגות תפילין ורבבות מזוזות בחינם או במחירי הנחה למעוטי אמצעים. נבדקו אלפי זוגות תפילין ורבבות מזוזות, הופץ חומר הסברה וכו'.

המבצע הקיף עד עתה רבבות בתי אב בישראל.

מוסד הסיוע והצדקה על שם רבי מאיר בעל הנס, נוסד ע"י אדמו"ר הזקן בשנת תקמ"ז עם העליה החב"דית הראשונה לארץ הקודש, ומטרתו לחזק ולבסס הישוב החב"די באה"ק, בין השאר ע"י מתן תמיכה לנזקקים ובמיוחד לעולים החדשים. מגמה מיוחדת ל„כולל חב"ד" לעזור ולסייע להקמת ופיתוח בתי כנסת חב"ד ברחבי הארץ, ושיעורי התורה שבהם.

על יד הכולל קיימים המפעלים: 1) הישיבה הק' „צמח צדק" — שהועברה באחרונה לבית הכנסת ה„צמח צדק" בעיר העתיקה בירושלים ו„מדרש שמואל". 2). „לשכת מחסה" למתן סיוע לשכירת דירות לנזקקים. 3). „עזרת חולים" הושטת עזרה רפואית לחולים, יולדות וכו'. 4). „הכנסת כלה" עזרה מיוחדת לחיתון בנות ישראל עניות. 5). קופת גמ"ח הכללי, כולל קרנות מיוחדות ע"ש נדיבים, למתן הלוואות לנזקקים בלי תשלום ריבית. 6). „חברת תהלים העולמית" שנוסדה ע"י כ"ק האדמו"ר מהוריי"צ זי"ע ונתחדשה עתה בבית הכנסת „צמח צדק" בעיר העתיקה בירושלים. 7). אחרון חביב המפעל המפואר „שכון חב"ד" בירושלים, המרכז להרבצת תורה וחסידות לירושלים עיר־הקודש.

הכתובת: כולל חב"ד ת.ד. 5108, ירושלים, ישראל.

ישיבת תורת אמת — חב"ד

מכיל: כולל אברכים, ישיבת בחורים וכתות מכינה, מטבח, חדר אוכל ופנימיה, נוסדה ע"י רבותינו הקדושים בשנת תרע"ב בחברון ועברה לירושלים. הישיבה החב"דית הראשונה שהותקנה בארצנו הקדושה, עברה כעת לבנין חדש מרכזי ליד שיכון חב"ד ירושלים, שיאפשר קליטת תלמידים רבים נוספים. הקמת הבנין תעלה כשני מליון ל"י.

הכתובת: ת.ד. 5024 ירושלים, שכון חב"ד טל. 533202.

ישיבת אחי תמימים — תל־אביב

הישיבה נוסדה בתל־אביב בשנת תרצ"ה, ועד עתה יצאו מהישיבה מאות בוגרים, הישיבה היוותה גרעין להתפתחות ישיבות התו"ת בארה"ק ת"ו.

אגודת חסידי חב"ד באה"ק ת"ו

נוסדה בשנת תש"א ומרכזה בתל־אביב, תפקידה לאגד את כל חסידי חב"ד בארץ ולהפעלם בהפצת תורה וחסידות בכל ערי ומושבות הארץ. אגודת חסידי חב"ד מייצגת את כל מוסדות חב"ד בארץ.

הכתובת: אגודת חסידי חב"ד תל־אביב.

כפר חב"ד

עם עלייתם של חסידי חב"ד פליטי עולי רוסיה לארה"ק, בשנת תש"ח, נוסד מושב חקלאי בשם „כפר חב"ד" — ליד בית דגון.

הכפר הנו לסמל ולדוגמא לחסידי חב"ד בארץ ובתוני החב"די המיוחד שבחיי מתיישביו המונים 350 משפחות.

עונג נפשי הוא להיות נוכח בעת שיעורי הלמוד הרבים המתקיימים בו בשבתות ובימי חג ומועד בעת לימודם והתוועדותם.

הכפר קולט משפחות רבות מעולי מרוקו וטוניס, ולאחרונה קליטה נרחבת במסגרת איחוד משפחות, שיכונים רבי ממדים לשיכונים של זוגות צעירים הוקמו בכפר. סודרה תאורה בכל הכפר, כן הוקם בנין מפואר ושיפת חלב. רשת כבישים, מרכז לנוער „בית הנשיא", מתוכנן הקמת אולם להתוועדויות וכינוסים שיכיל 10,000 מקומות.

הכתובת: כפר חב"ד, דאר כפר חב"ד.

ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש — כפר חב"ד

המוסד העליון והמרכזי של ישיבות ומוסדות החינוך החב"דיים בארץ, הוא ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש שבכפר חב"ד. הישיבה נוסדה בלוד בשנת תש"ט עם עלייתם של חסידי חב"ד עולי רוסיה, מזמן לזמן נוספו עליהם תלמידים מכל בני העדות, עם הקמת בנין הפנימיה בכפר חב"ד הועברה הישיבה הגדולה מלוד לכפר חב"ד. לאחרונה נסתיימה בניית השלב השני של קרית הישיבה בכפר חב"ד, כאשר בשלמה בניית היכל הישיבה וכתות הלימוד, הבניה האחרונה מומנה ע"י אנ"ש שי' במסגרת מבצע „מגן האלף".

הכתובת: ת.ד. 46, לוד.

ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש — לוד

עם העברת המחלקה של הישיבה מלוד לכפר חב"ד, נשאר בלוד התלמוד תורה והישיבה הקטנה. ליד הישיבה קיימת פנימיה לקליטת תלמידים מרחבי הארץ, בשנה האחרונה הוחל בהקמת מבנים חדשים לישיבה קטנה, למימון הבניה הכריזה הנהלת הישיבה על „קרן אלופי בנין הישיבה" שבמסגרתה תורם כל ידיד סכום של אלף ל"י. עד עתה נבנו בנין הפנימיה בקרית הישיבה, חדר אוכל ומטבח.

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו

ארגון הצעירים של חסידי חב"ד באה"ק שמטרותיו ופעולותיו לקרב לב בני ישראל בכל מקום שהם לאביהם שבשמים ולקרב הגאולה השלמה ע"י הפצת מעינות הבעש"ט נ"ע.

פעילות צעירי חב"ד בארץ לקירוב אחים למקור מחצבתם ידועה ומפורסמת לשם ולתהילה. פעילות זו הניבה כבר פירות הילולים בדמות מאות בעלי תשובה שלמים שמצאו דרכם אל היהדות המקורית, במדה שהם עצמם הפכו למשפיעים על אחרים, בהשתלבותם בלגיונות הפעילים של צא"ח.

מן הפעולות: לנהל ולקיים פעולות חינוכיות תורניות, לימוד תורה ומצוות ברוח ישראל סבא, לימוד תורת חסידות חב"ד (חכמה, בינה, דעת), לייסד ולנהל עזרה וסעד נפשי לאלמנות ויתומי מלחמת ששת הימים, לפרסם ולהפיץ חוברות הסברה, ספרים, עתונים ופרסומים חד־פעמיים, „ערבי חב"ד", להסברת יהדות וחסידות, בקיבוצים (חילוניים ודתיים) בבתי ספר יסודיים, תיכוניים וגבוהים, בחוגים שונים ובין המוני עם, ארגון ביקורי קבוצות ויחידים בכפר חב"ד, שם הם מתארחים בבתי חסידים ומאורגנים עבורם סיורים והרצאות במשך השבת, מבצעים עונתיים להחדרת מצוות החגים — בין המונים ובין בני הנוער. הפצת שיעורי תורה וחסידות לנוער ולמבוגרים. ספרות הסברה על יהדות וחסידות (בכלל זה: שיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א על פרשיות השבוע והמועדים, חוברות חינוכיות שונות, כתב־העת העיוני „בטאון חב"ד", הירחון „בכרם חב"ד" ועוד). ביקורים לחיזוק היהדות במושבי עולים ובפרברים, ועוד ועוד.

„צעירי אגודת חב"ד" הוא היום הכתובת המרכזית לכל עניני הרבצת תורה והפצת יהדות בכל צורה שהיא.

ביחוד יש לציין פעולות צעירי חב"ד במבצע הטיפול באלמנות יתומי המלחמה. משתדלים להכניס שמחה וחדוה בבתיהם, שולחים ברכות ומתנות לכל חג, מזמינים אותם להתארח ולהתענגות לכפר חב"ד. ערכו בר־מצוה מפוארת ל־16 יתומים שהגיעו לגיל בר־מצוה, מארגנים ביקורים לעתים קרובות בבתיהם ודואגים לצרכיהם ומשתדלים לפתור את כל בעיותיהם לטובה ולברכה.

אגודת נשי ובנות חב"ד

נוסדה בשנת תשי"ב ומאוגדים בה נשותיהם ובנותיהם של חסידי חב"ד. מתפקידה לארגן חוגים להתוועדויות בין נשי ישראל, הרצאות ושיעורים בהלכות שונות, בפרשת השבוע וכד'. הפצת ההחדרת רוח חסידית, עזרה סוציאלית ופעילות ענפה למען מוסדות חב"ד ובתי חינוך כשרים, סניפים רבים של נשי ובנות חב"ד קיימים במקומות שונים בארץ.

רשת אהל יוסף יצחק ליובאוויטש באה"ק — ת"ו

בעשרות מקומות שונים בארץ נוסדו בתי ספר לנערים ונערות וגני ילדים במסגרת „רשת אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש".

בימי החופש מקיימים קייטנות מיוחדות בשם „גן ישראל" עבור תלמידי בתי הספר בהם מקבלים הם הדרכה חב"דית.

מתוך לשעות הקבועות סודרו בבתי־ספר אלו שעות נוספות ללימודי קודש.

הכתובת: רח' הנגב 4 תל־אביב.

ישיבת אחי תמימים ליובאוויטש — ראשון לציון

נוסדה בשנת תשי"ב ביוזמת הרה"ג והרה"ח רבי שאול ברוק ז"ל. בישיבה מתחנכים כ־100 תלמידים המקבלים אש"ל מלא בפנימית הישיבה. ברובם הם מהעליה החדשה מבוכרה, עם הקמתו של השיכון ליד הישיבה, בזמן אחרון, עברו לגור בו חלק מצוות עובדי הישיבה אשר קיבלו דירות פאר מרווחות תמורת תשלומים מינימאליים נוחים.

בית הפנימיה בית חיים שאול ע"ש הגרה"ש ברוק הוקם בקרבת בנין הישיבה, למעלה ממאה וחמישים אלף לירות הוצאו להשלמת הבית.

הכתובת: ישיבת אחי תמימים רח' חב"ד 15, ת.ד. 564 ראשון לציון.

ישיבת תל־תורה — כפר חב"ד

נוסדה בשנת תש"י. הישיבה כוללת כמאה וחמישים תלמידים. לאחרונה נבנה בנין חדש עם חדרי לימוד מפוארים, וכן מטבח משוכלל וחדר אוכל מודרניים, בצרוף אולם גדול לביהכנ"ס ואולם לימודים, שעות הלימודים הם 9 שעות ביום (למודי קודש ולמודי חול). לתלמידי חוץ קיימת פנימיה.

בתי־ספר למלאכה — כפר חב"ד

נוסד בשנת תשי"ד ובו לומדים מחצית היום לימודי קודש — גפ"ת, חסידות חב"ד — ומחצית היום מקצוע:

נגרות: — ביה"ס לנגרות הוקם בשנת תשי"ד במסגרת בתי הספר למלאכה בעזרת הג'וינט שנתן את המכונות וכלי העבודה, המתנהל בעזרת „אורט" המשתתף ברכישת ציוד, ובעזרת משרד החינוך ובפיקוחו.

חקלאות — אגרומכניקה: הוקם בשנת תשט"ז בהשתתפות עלית הנוער, בביה"ס זה אירע בי"ח אייר תשט"ו האסון המזעזע שזעזע את העולם ברציחתם של חמשה תלמידים צעירים ומדריכם הי"ד בעת עמדם בתפלת „ערבית" על ידי קבוצת פדאיון. אסון זה עלול היה להחריב את המוסד לולא דברי החיזוק של נשיאו ומיסדו כ"ק אדמו"ר שליט"א שחיזק את רוח התלמידים, ההורים וההנהלת המוסד שיש להרבות פעלים לתורה ולתעודה ביתר שאת וביתר עוז.

דפוס: ביה"ס זה הוקם להנצחת חמשת תלמידי ביה"ס לחקלאות שנרצחו בידי הפדאיון, ונקבע השם ביה"ס לדפוס „יד החמשה", הוא הוקם בשנת תשי"ח, בנין ביה"ס המרווח והמפואר ביופיו הוקם בעזרתם של אישי ציבור ומוסדות רבים, יהודי ארצות הברית, ארגון המדפיסים היהודיים ויום הילד באנגליה, בעזרתם של הגופים הנ"ל ובעזרת הג'וינט ומשרד החינוך נרכשו המכונות והציוד הדרוש. לאחרונה הוקמה גם מחלקת „אופסט" בשם דפוס צורא.

מסגרות: בשנת תשי"ד הוקם ביה"ס למסגרות שהושקעו בו עד עתה למעלה מרבע מליון לירות ב־2 אולמי מלאכה גדולים ובציוד רב שנרכש בעזרת „אורט" ומשרד החינוך.

בתי הספר למלאכה, הצליחו ב"ה עד עתה לגדל דור של תלמידים שמסיבות שונות לא היו מסוגלים להמשיך לימודים בסדר מלא של ישיבה, הודות למוסד זה חונכו וגדלו ברוח התורה והחסידות הקימו משפחות והצליחו להסתדר בעבודה ולהתפרנס ביגיע כפיהם, בכבוד, והחדירו ברוח התורה והמצוות.

הקריה מכילה עשרות מבנים המשמשים כאולמי מלאכה לבתיה"ס המקצועיים, וכן בניני פנימיה, ובין השאר, בניני הפנימיה המפוארים ע"ש משפ' לצרוס, ובית כנסת מפואר שהוקמו בתרומות משפ' שייבער מארה"ב.

סמינר לבנות ובי"ס מקצועי לבנות „בית רבקה" כפר חב"ד

הוקם בשנת תשי"ט ובמשך הזמן קלט מאות בנות ביניהן הרבה עולות מחוסרי אמצעים, התכניות מקבלות במוסד כל הצטרכותן הרוחנית והחומרית באגפים השונים של המוסד אם במקצועי או בהוראה.

הכתובת: סמינר „בית רבקה", כפר חב"ד.

ישיבת תומכי תמימים — קרית גת

במשך שנות קיומה (נוסדה בשנת תשי"ט), הצליחה הישיבה לקלוט נוער רב מבני הסביבה ומכל רחבי הארץ, והיא לנס ולתפארת לתושבי המקום.

פנימית הישיבה כוללת עתה: 1. ישיבה קטנה, 2. ישיבה גדולה. בנוסף לזה, מתקיים במסגרת הישיבה חדר תלמוד תורה לילדים קטנים. כמו"כ לימודי קודש לאחר הצהרים ולעשרות בני נוער מבתי הספר המקומיים, הנהלת הישיבה, החלה בבניית הקומה הראשונה של בנינה החדש, שיכלול: אולם ביהמ"ד, חדרי לינה, מטבח וחדרי אוכל, משרד וכו' ומקווים כי לאחר החגים, תתקיים חנוכת הבית של בנין זה.

הנהלת הישיבה פונה בזה אל כל אחב"י נדיבי הלב, לבוא לעזרתה ע"י שליחת תרומה, למען השלמת הבנין המיועד, ושולחת בזה ברכותיה לכל התורמים הנכבדים, ברכת כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה ומתוקה.

כתובת המשרד: ת.ד. 115 קרית־גת, טל. 91528.

מוסדות החינוך חב"ד — ירושלים

ביום י"א ניסן תשכ"ב הוקם בשכון חב"ד, גרעין לבית תלמוד תורה להשב"ר עפ"י דרך חסידות חב"ד. לאור ההצלחה הראשונית הלכו והתפתחו מוסדות החינוך חב"ד, והם מכילים כעת: 1. תלמוד תורה לבנים, 2. גני ילדות „גן חנה" (ע"ש הרבנית מרת חנה שניאורסאהן נ"ע, אם כ"ק אדמו"ר שליט"א). 3. בי"ס לבנות „בית חנה". 4. בי"ס על יסודי לבנות „בית חנה", שמם של מוסדות חינוך אלה יצא לתהלה ולתפארת בחינוך המקורי המוצלח הניתן בהם, ומתחנכים בהם מאות ילדים וילדות כ"י. מכונית מיוחדת של המוסדות מסיעה הלוך וחזור את התלמידים ממקומות מרוחקים. ע"י המוסדות בית תבשיל ומסעדה, המשרתים את התלמידים בארוחות מזינות, מתקיימת גם רשת ישיבות־ערב לאפשר תורה על לימודי הקודש להתלמידים השקדנים.

הכתובת: מוסדות שכון חב"ד, ירושלים.

בית־הכנסת ה„צמח צדק" בירושלים מוקפת חומה

עם שחרורה של ירושלים ואחודה מחדש, הוקם ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ועד בית הכנסת בראשות הגרשי"ז זוין שליט"א אשר ניגש במרץ רב לשיקום ושיפוץ בית הכנסת העתיק שנבנה ע"י כ"ק אדמו"ר הצ"צ, עד עתה הושקעו כמאתיים אלף לירות בשיקום בית הכנסת, שנהפך לתל תלפיות ולמקום תפילה ותורה ולמרכז חסידי חב"ד בירושלים, עתה הוחל להקים ליד ביהכ"נ שכון לחסידי חב"ד ברובע חב"ד בירושלים העתיקה.

נחלת הר חב"ד

עם הגיע הסכוניות של עליית אחינו מעבר למסך הברזל הוקמה נקודה התיישבותית חדשה של חב"ד הנקראת נחלת הר חב"ד — כפר חב"ד ב'. עד עתה התיישבו בקריה החדשה 450 משפחות הגות צעירים ועולים חדשים, ונבנתה מקוה, בית הכנסת, תלמוד תורה ובית ספר. בבניה עוד 40 דירות וביהכ"נ גדול. העולים החדשים מחסידי חב"ד מתיישבים בנקודה חדשה זו, הנמצאת ליד קרית מלאכי.

כולל אברכים נחלת הר חב"ד

עם ייסוד נחלת הר חב"ד הוקם כולל לאברכים מצוינים בוגרי ישיבות חב"ד, אשר נוסף על לימודיהם בהוראה עוסקים בהפצת היהדות בכל הסביבה. הכולל נהפך למגדל אור בכל האזור הדרומי של ארץ ישראל.

בתי ספר למלאכה — נחלת הר חב"ד

בשנת תשל"ל נוסד בי"ס למלאכה לתלמידים בוגרי בתי"ס מגמת מכונאות כללית, אשר במשך הזמן יהיה גרעין למגמות מסגרות, מכונאות כללית, ומכונאות רכב, עתה ניגשים להקמת קריה עבור הבית ספר למלאכה על שטח של 20 דונם ליד נחלת הר חב"ד.

כפר חב"ד ב'

בשטח שאותר ע"י כפר חב"ד א', הולך ונבנה כפר חב"ד ב', אשר יהיה כפר חינוכי ל־1,000 תלמידות הסמינר למורות ובתי ספר המקצועיים „בית רבקה" ליד המוסדות יוקמו שיכונים עבור עובדי המוסד במקום.

חדרי תורה אור באה"ק ת"ו

ביוזמתו של הרב יונה איידלקופ ז"ל הוקמו במקומות רבים בארץ, שיעורי לימוד בתורה וחסידות לנוער ולמבוגרים, משתדלים להפיץ במשתתפים רוח תורה ויראת שמים, הרשת מצבירה גם מבצע תפילין ברחבי הארץ.

הכתובת: אצל ירוסלבסקי, רח' יבנה 3, תל־אביב.

המטה הארצי להקמת ע"א מוסדות

עקב קריאת אדמו"ר שליט"א ביום י"א ניסן תשל"ב (יום הולדת השבעים לאדמו"ר) להקים ע"א מוסדות חדשים עד י"א ניסן הבעל"ט, נוקטים חסידי חב"ד בארץ יוזמה פעילה ברחבי הארץ, והפעולות לייסוד המוסדות החדשים וריכוזם נמצאות בידי המטה הארצי המשותף בפעולות הראשוניות של כל מוסד חדש שקם, עד עתה נוסדו עשרות מוסדות במקומות שונים, וההחזויות הן שלא יוקמו פחות מע"א מוסדות, עד מועד י"א ניסן, ההוצאות מסתכמות באלפי ל"י לחודש.

הכתובת: ת"ד 46 לוד.

מרכז לעניני חנוך

המרכז מפיץ ברחבי הארץ את הספרות החב"דית הענפה, וכן מוציא לאור ספרי חב"ד חדשים (ובהדפסות חוזרות), בימי החופש שולח המרכז שליחים למקומות שונים בארץ על מנת לפרסם ספרי חסידות ויהדות ולערוך ערבי חסידות ולקיים מבצע תפילין.

הכתובת: ת.ד. 3, כפר חב"ד.

ו ח"כ אברהם מלמד

...ועצת אירופה מצאתי אוהד לישראל

מאת שמחה אהרוני

ועידה של האיחוד הבינפרלמנטרי שנערכה ריד, נתקבל הרושם כי מאז הוועידה אא, חל שינוי חיובי בדרך התבטאותיהן ובית ת רבות כלפי ישראל. הדברים מצאו בטויים כות ובשיחות פרטיות. המדינות הידידותיות יות ביחסן אלינו ואילו המדינות הרגילות זראל היו הפעם מתונות יותר" — אומר לנו מלמד, חבר משלחת הכנסת לוועידה.

זור זה עתה מאי־ אתתף גם במועצת בורג, בה נבצאת יד משקיף, מרצה בדריד. הוא מספר יא השתתפה מש־ ות והוא חל ביפי רי המשלחת שהן קהילה היהודית ב־

זלי בוועידה עלה ציקר בדיון שנערך יומית ועל רודזיה. הצעה לגנות את ה עם דר"א. אולם ": „הודות לקשרים נו עם משלחות ר־ זיר את ההצעה של י שהיא הגיעה ל־

דגיש את „אווירת בקרב מדינות ב־ מן המדינות בנוש ו הזכיר אותנו, וה־ הקו הרגיל של נסי־ יות".

ואה חשיבות רבה „באחרי הקלעים" הוועדה. מספר: פרטיות עם נציגי בולל נציגי מדינות י יעצו להבחין בין ובין שיחות שהיו יוץ. היו לנו שיחות ינות קומוניסטיות"

מוזה אירופית, שאינני רוצה לפרש שמם, שם מצאנו גם גילויי אהדה כנים למדינה".

העימות עם פאקיסטאן

כל חבר כנסת במשלחת טיפל ישירות בנציגים של מספר ארצות.

בהאם לכישוריו מבחינה לשונית ותברית, על מנת שלא תבוא הצעה נגד ישראל. ואכן המשלחת רשמה הישג „שלא קשרו אותנו עם הדיון על דרום אפריקה".

מספר ח"כ מלמד „בדיון זה היה פרט מעניין. הנוהג בוועידה הוא שוועדת הניסוח מכינה את ההצעה והיא הרוצה להגיע לקונצנזוס. כל מדינה המוכרת בצורה זו או אחרת בניסות הצעה רשאית להשתתף בוועדת הניסוח. בהצעה הפקיסטנית נגדנו נאמר על „המדינה הציונית" יו"ר הוועדה, ביקש במכתב מנציגי פקיסטן שישנו את הניסוח ע"מ להזמין את המדינה המתאימה. ואז הורידה פקיסטן כליל את הצעתה".

הוויכוח נסב בעיקר נגד מדיניות האפרטהייד של דרום־אפריקה. גם אנו, כמדינה שסבלה מגזענות, הסתייגנו ממדיניות זו, ברם, היה הכרח לסמוך התקפות ארסיות על דרום אפריקה, מצד מדינות גזעניות מובהקות. את השמאל אני מזכיר, לנו נגע בעיקר שלא יקשרו אותנו עם משטן השנאה שיש למדינות רבות כלפי דרום־אפריקה.

המדינות האפרו־אסייאנות הראו רגישות רבה בכל נושא שהוא אפילו בדברים קטנטנים, כמו למשל הם העלו תרעומת, מדוע צלמי הוועידה, (אנשים פרטיים) לא צלמו אותם מספיק במפגש עם מלך ספרד.

אגב, חברי המשלחת נפגשו עם המלך והמלכה, ושם סיפרה המלכה כי היא לומדת עתה יהדות באוניברסיטה של מדריד. את השעורים היא מקבלת מאת רבה של הקהילה הרב גרזון.

ח"כ מלמד מחלק שבחים לקהילה היהודית במדריד. מספר: „זו היתה הפתעה נעימה למצוא קהילה יהודית המתארגנת ומתפתחת בצורה יפה ביותר. בראש הקהילה עומד רב צעיר, הרב ברוך גרזון, יליד צרפת שלמד בישיבות ספרדיות ואשכנזיות, אצל רבנים גדולי תורה. למרות גילו הצעיר, הוא משמש אב ומטרון לקהילה: המוסדות הדתיים בקהילה התפתחו בצורה כה נפלאה שהיא דאגה כבר ליין, „כשר" תוצרת ספרד. וישנו יין כזה בשם „מנורה".

מדגיש מלמד: „למרות שעקרונית אני חושב, שהיינות שהקהילות היהודיות בעולם צריכות להשתמש צריך לבוא אך ורק מישראל, הרי שבמקרה זה, אני רואה ביין הכשר בספרד משהו סמלי. „תאר לך, קהילה זו שקמה אחרי מאות שנים של העדר חיים יהודים, דואגת ליין כשר לבני הקהילה".

במחיצתם של יהודי ספרד

בראש השנה התפללה המשלחת הישראלית בבית הכנסת הספרדי ולאחר מכן צלתה לבית הכנסת האשכנזי שהיה מלא מפה־אל פה.

לאחר התפילה ערכה הקהילה סעודת חג לכבוד המשלחת בהשתתפות הרב ונציגי הקהילה. בסעודה נאמרו דברי תורה וישבנו שם עד שעות הלילה המאוחרות. במוצאי־החג, ערכה הקהילה קבלת פנים לנציגינו והשתתף בה יו"ר העבודה הספרדית באיחוד הבינפרלמנטרי, שהוא סגן יו"ר הפרלמנט. ראש המשלחת שלנו, ח"כ יצחק נבון נשא נאום בלבב בספרדית שהרשים את כל שומעיו.

בקבלת פנים זו נכחו גם אנשי כמורה רבים, המשתתפים בוועד יהודי־נוצרי ובקיומם היו נזירים ונזירות [...].

ח"כ מלמד מספר, כי בשיחות עם הרב הדגשה בקשתו לקבל יותר עזרה להגברת החינוך הדתי. כן סיפר הרב, כי הוא נתקל בבעיה של גרים, המוגעים כי הם צאצאי האנוסים. הרב גרזון ביקש מח"כ מלמד לקשר אותו עם אישים תורניים בקשר לבעיות המתעוררות מכך.

ח"כ מלמד היה גם בשטראסבורג כחבר משקיף למועצת אירופה.

בין היתר טיפל בטיפוח קשרים עם המפלגות הנוצריות הדמוקרטיות באירופה, דבר שהוא רואה בו חשיבות רבה.

אומר ח"כ מלמד: „אני כבר שנים ער לשתי עובדות: המוסדות המתאימים במדינה לא טיפלו באותה מידה במפלגות הנוצריות דמוקרטיות כמו, המפלגה העממית הנוצרית בהולנד, המפלגה הגדולה ביותר בגרמניה ה„צ.ד.או" ואחרות, באותה מידה שטיפלו במפלגות הסוציאליסטיות. זה נובע מהעובדה כי למפלגות הסוציאליסטיות יש איגוד עולמי, והמפלגות בארץ הקרובות אליהן בדעות משתתפות בוועידות אלו. מאידך אין למפלגות הדתיות דמוקרטיות שחלק מהן אף מהוות את המפלגה הדומיננטית במדינתן, כל איגוד עולמי.

דרושה הסברה בקרב המפלגות הנוצריות

בפגישה שקיימתי עם נציגים מפינלנד, הולנד, בלגיה, גרמניה, איטליה שוויץ ודרבניה, שכולן אוהדות את ישראל פגישות נפרדות ופגישות משותפות, הועלתה בעיה זו. והרושם שלי שיש נכונות מצד מדינות אלו להקים איגוד כזה, אבל לא ראיתי באף אחד מנציגי מדינות אלו נכונות לנקוט יוזמה. אולם ללא כל ספק יש כר רחב לפעולה הסברתית מצד מדינת ישראל בקרב מפלגות אלו. ולפי דעתי יש להענות לכמה ממדינות אלו המבקשות להחליף משלחות בין המפלגות המקובלות בארץ.

בדרכו לשטרסבורג, קיים ח"כ מלמד מספר פגישות עם חברי הבונדסטאג. „אינני נפגש עם היהודים בגרמניה מטעמים עקרוניים — לא פרטיים ולא מוסדות ציבור. ועל כן היה לי הפתעה נעימה אחרי גרמניה למצוא את הקהילה היהודית בשטרסבורג שאינה גדולה בכמותה, אבל מאורגנת כהלכה. זו קהילה שומרת מסורת, בחלקה הגדול גם שומרת תורה ומצוות, ראשיה קשורים קשר עמוק עם ישראל. אלה שכהנו בה בעבר, נמצאים עתה בישראל ואלה העומדים כיום בראשה מתכוננים אף הם לעלות. בראש הקהילה עומד כיום מר זאב קאהן, אישיות מרשימה ובעלת קשרים עמוקים לארץ. הוא כבר רכש דירה בישראל ומתכונן לעלות.

בראש הקהילה הדתית עומד הרב ורשבסקי, ולידו מכהן הרב ויול המקובלים מאד בקרב תושבי המקום.

בשבת ביקרתי בבית הכנסת יחד עם הקונסול הכללי מר כרמון וסגנו מר תמיר שהם מאד פעילים בקרב הקהילה. הרציתי בפרשת השבוע ובבעיות המדינה.

במוצאי שבת השתתפתי בבית הכנסת, בטקס העלאת זכרם של קורבנות הנאצים. טקס המיועד בין היתר לחינוך הנוער. היה זה טקס רב־משתתפים. בית הכנסת היה מלא מפה אל פה והמעמד היה מרשים במיוחד.

במועצת אירופה, אומר ח"כ מלמד, היתה האווירה יותר ידידותית כלפי ישראל, אם כי הוא מדגיש משתתפות במועצה זו מדינות רבות שאינן כל כך אוהדות אותנו. הוא רואה חשיבות רבה בהשתתפות ישראל במועצת אירופה. אבל אומר ח"כ מלמד כי ישראל צריכה שתהיה לה נציגות קבועה במועצת אירופה, ולא כמו היום שהנציג מתחלף תמיד גם כשאנו משתתפים כמשקיפים בלבד צריך שנציגים אלה יהיו קבועים.

מאה אלף חברים חדשים במפד"ל; אין זו אגדה

מאת דב גולדברגר

צעירי המפד"ל משוכנעים כי לחלק גדול מההנהגה השולטת כיום במפלגה הדתית לאומית יש יד בירידה הקשה שהיתה לנו בבחירות הכלליות האחרונות. כל המצוי בהלכי הרוח של הציבור הדתי לאומי חרד מפני ירידה נוספת בבחירות הבאות, וכואב את צמצום כוחה של מפלגתנו בכנסת.

כל מי שאכן באמת ובתמים רוצה לשפר את מצב תנועתנו ותדמיתנו בעם, ייטיב לעשות אם ישאל את הציבור הפוטנציאלי של בוחרי התנועה, וישתפם בקביעת המנהיגות ההולמת בשעה זו את המפד"ל.

לחלק מההנהגה הקיימת דומה הדבר לאבסורד: מי שמע ומי ראה כדבר השלילי הזה שציבור בוחרי המפד"ל הוא שיקבע גם מי יהיו נציגיו בכנסת ומילא בממשלה. מסיבה זו שישים אותם האישים והסיעות החוששים כי תהליך בחירות דמוקרטי יפגע במעמדם את כל המאמצים האפשריים על מנת שמעמדם ישמר. ואם לצורך זה יש לסגור את שורות המפלגה ולעשות פעולות בניגוד לחוקה הם יעשו זאת. הכל כשר אצלם ובלבד שההנהגה הקיימת תישאר על מכונה.

מן הראוי שמזכ"ל המפד"ל יבחון הסיבות שהביאו לירידת המפד"ל בכעשרים אחוז בבחירות הקודמות. לתדהמתנו קיווינו שמזכ"ל המפד"ל יחפש את כל הדרכים האפשריות לעליית כוחה של המפד"ל בבחירות הבאות. אנו סמוכים ובטוחים כי אם היה מזכ"ל המפד"ל אכן עושה זאת היה מגיע יחד עימנו למסקנה המתבקשת מאליה: נשאל את פי בוחרינו. בוחרי המפד"ל הפוטנציאליים הם שיקבעו למי יתנו קולם וכיצד תראה הרשימה עבורה יקראו בעוד שנה להצביע.

לצערנו הרב התאכזבנו. גם מזכ"ל המפד"ל כשאר חבריו מקדיש את מאמרו („הצופה" ערב סוכות תשל"ז) כולו להסברת שאלה אחרת: מדוע מותר למפד"ל לעשות הכל על מנת שבוחריה לא יוכלו להרשם כחברים, ולהביע דעתם על הנהגת המפד"ל ודרכה.

צעירי המפד"ל עוסקים בשנים האחרונות — ובמיוחד בחודשים אלה — במאבק מתמיד לפתיחת השורות, ולקיום התהליך הטבעי הדמוקרטי המוסרי ביותר: תינתן אפשרות לכל אדם המזדהה עם ערכי המפד"ל האפשרות לבחור את הנהגתה. אנו טוענים כי מעשי חלק ממנגנון המפד"ל המונע תהליך זה מנוגדים למוסר ולדמוקרטיה. מנוגדים לחוקת המפד"ל. את דברינו נוכיח בהמשך.

*

למי לא מאפשרים להרשם למפד"ל?

מר ברנשטיין מזכיר במאמרו רק חלק קטן מאלה המנועים מלהרשם למפד"ל. אני מניח שבכוונה לא הזכיר את כל הסקטורים האחרים אשר המנגנון — בניגוד לחוקה — מונע רישומם.

א. שכירים: שכירים החברים בקופות חולים פרטיות כגון: מכבי, לאומית, עממית, מרכזית אסף ועוד. מספר מצביעי המפד"ל מבין חברי קופות אלה נאמד ברבבות, והם תומכינו הפוטנציאליים בבחירות הכלליות, ומהם אנו מונעים את הרשום למפד"ל.

עם קום המדינה השנים הראשונות שלאחר מכן לא היו קופות חולים נוספות לקופ"ח של ההסתדרות הכללית, וכמעט כל העולים החדשים הוכנסו להסתדרות ולקופת חולים של ההסתדרות. באותם שנים למחזיקים ב„פנקס אדום" היה סיכוי רב יותר לזכות במקום עבודה מלאחרים. היום המצב שונה. קופות חולים חדשות נוספו, הצבור שוב אינו זקוק כבעבר לסניף המפלגה או להסתדרות כדי להשיג עבודה. לכן חלק ניכר מהעולים מהארצות אנגלו־סכסיות, הצעירים, עובדי חינוך ואקדמאים אינם נמנים על חברי ההסתדרות הכללית. מהם אנו מונעים את הזכות להרשם כחברים במפלגה.

ב. סטודנטים ותלמידי ישיבות הסדר: סטודנטים ותלמידי ישיבות אינם יכולים להרשם למפלגה. התלים מי שהחליט שכל סטודנט ותלמיד נחשבים לשכירים ולפיכך חייבים להרשם לפוהמ"ז ולקופת חולים של ההסתדרות. אך מה על אותם אלפי סטודנטים ותלמידים החברים בקופות אחרות ואינם מעוניינים להיות חברים בהסתדרות הכללית? מה ההגיון לראות אותם כשכירים

ג. חיילים: חיילים בשרות סדיר אינם יכולים להרשם לא לפוהמ"ז ולא למפד"ל. אנו מבינים מדוע אין רושמים אותם לפוהמ"ז (הם הרי אינם זקוקים לשרותי קופ"ח!) אך מדוע מונעים מהם את הזכות להרשם כחברים במפלגה? חיילים בצבא הקבע חייבים להרשם לפוהמ"ז בלבד ואינם יכולים להרשם למפד"ל, וזאת למרות שאינם זקוקים לשרותי קופ"ח. מדוע?

ד. פנסיונרים: פנסיונרים מנועים מלהרשם למפד"ל מדוע? לפי איזה קריטריון?

ה. נשים: נשים — אשר אינן עובדות — לפי קביעת אנשי המנגנון ובניגוד לחוקה יכולים להרשם רק אם בעליהן נרשמים. במקרה והבעל אינו מעוניין — ולמרות היות אשתו עקרת בית שאינה נחשבת לשכירה — גם האשה אינה יכולה להרשם. מה ההיגיון והצדק בהגבלות אלה?

אין לנו כל ספק — וגם מר ברנשטיין הודה בזה במאמרו — שלו המפלגה היתה מתפקדת כראוי היה זה תפקידו של המזכ"ל לדאוג לכך שכל אדם דתי לאומי המעוניין בכך יוכל להרשם למפלגה. אך כאשר אין כל ספק שההנהגת העיקרית מרשום למפד"ל תהיה התנועה להתחדשות דתית לאומית (חוגי הצעירים, הסיעה המרכזית והכת הראשון) אין מאפשרים רישום למפלגה על פי החוקה כפי שנראה להלן.

מהיכרות עם צבור החברים ברור לנו שמרבית הנכללים בקטגוריות השכירים חברי קופות חולים פרטיות הם צעירים. גם הסטודנטים, תלמידי ישיבות ההסדר, החיילים ומרבית אנשי החינוך והאקדמאים הם צעירים, ולכן הפגיעה העיקרית היא בחוגי הצעירים.

לחברים אלה אין נותנים לקבוע את דמות המפד"ל דעותיה ומנהיגיה. צבור דתי־לאומי זה הפעיל בחיים הדתיים, החינוכיים, האקדמאיים והצבאיים, המצביע למפד"ל ביום הבחירות הכלליות אינו יכול להצטרף לשורותיה. המפלגה משקיעה הון עתק בבחירות הכלליות לשכנע צבור זה להצביע בעדה, אך אינה מוכנה לקלוט אותו כחברים מן השורה. חברים אלה יטענו בצדק כי „אם אין יצוג אין הצבעה". הניתוק הניכור בין האוהדים והמפלגה יגדל, וזאת במקום לקשור אותם רבבות אל המפלגה בקשרי חברות, תרבות ואידאולוגיה.

*

המנגנון פועל בניגוד לחוקה

המדהים בכל העניין הוא שמניעת רישום החברים למפלגה נעשה בניגוד לחוקת המפד"ל. בחלק הראשון של החוקה סעיף 4 פיסקה א' נקבע: „למפלגה יתקבל כחבר כל יהודי ויהודיה שומר תורה ומצוות מבן 17 ומעלה המכיר ומזדהה עם מטרות המפלגה ושאיפותיה והמתחייב על ידי הצהרה בכתב לקבל על עצמו את משמעת המפלגה ולציית להחלטותיה והמשלם את מיסיו בדרך שתיקבע ע"י המרכז".

על פי החוקה רשאי כל שומר מצוות להיות חבר במפלגה וזאת בתנאי שיזדהה עם המפלגה ומטרותיה. בשום מקום בחוקה לא כתוב ששכירים בקופ"ח מכבי או מאוחדת אינם זכאים להרשם למפלגה! באיזו זכות מונעים מסטודנט, בן ישיבה או חייל להרשם למפלגה?! היכן נאמר שאין לרשום פנסיונרים למפלגה?! ומדוע קושרים את האפשרות לרישום אישה עקרת בית בנכונותו של בעלה להרשם?!

בהסתמך על סעיף זה הגישה התנועה להתחדשות דתית לאומית עתירה לבית הדין העליון של התנועה, ובו ביקשה שיורה לגורמים השונים בתנועה לרשום חברים לתנועה על פי החוקה ולא למנוע מהם זכות זו בצעדים שרירותיים הנוגדים את החוקה.

*

מדוע יקבעו חברי „אגודת ישראל" את הנהגת המפד"ל?

בעוד שעשרות אלפי חברים אוהדי המפד"ל אינם יכולים להרשם למפלגה, הרי שכל חברי הפוהמ"ז הם באופן אוטומטי גם חברים במפד"ל. ההשתייכות לקופת חולים של ההסתדרות הכללית מקנה חברות במפלגה ללא הצהרת הזדהות כנדרש בחוקה וללא התחייבות שהאדם אינו חבר במפלגה מדינית אחרת כנדרש בחוקה. היטיב להגדיר אבסורד זה השר זבולון המר אשר טען „כי על אוהדי המפד"ל להיות חולים ע"מ שיאפשרו להם להצטרף למפלגה".

על מנת להמחיש את האבסורד נביא דוגמא אחת: מבדיקה שערכנו בשבועות האחרונים מסתבר כי כמה אלפי אנשים הרשומים כחברי „אגודת ישראל" (וזאת מבדיקת פנקסי הבוחרים בבחירות הפנימיות אשר נערכו בקיץ האחרון ב„אגודה"!) מופיעים גם ברשימת חברי הפוהמ"ז, וזאת משום שהם חברים בקופ"ח של ההסתדרות הכללית.

מסתבר שאלפי חברי „אגודת ישראל" רשאים להשתתף גם בבחירות במפד"ל; החוקה קובעת במפורש בסעיף 4 פיסקה ב' „לא ישתייך חבר המפלגה לשום מפלגה מדינית אחרת", על מנת להמחיש את גודל האבסורד כדאי לצטט את דברי יצחק מאיר ראש עיריית בני ברק (במחצית קדנציה זו) מטעם „אגודת ישראל" המופיע גם ברשימות הפוהמ"ז והטוען („מעריב" ד' תשרי תשל"ז) כי אינו רואה כל רע בכך שחברי „אגודת ישראל" ישתתפו בבחירות הפנימיות של המפד"ל ויקבעו את הנהגתה.

יצחק מאיר כנציג „אגודת ישראל" אשר התמודד בבחירות האחרונות מול נציגי המפד"ל, יקבע את דמות המפד"ל, ואילו אלפי בוגרי בני עקיבא, חיילים, סטודנטים, מחנכים ואקדמאיים דתיים לאומיים לא יוכלו לעשות זאת!

*

נכנסים תמורת חברים

אי אפשר שלא להתייחס לדברי מר ברנשטיין במאמרו הנ"ל לעניין הסיבות שהוא מונה והמצדיקות לדעתו מניעת רישום החברים במפד"ל.

טוען מר ברנשטיין כי על פי ההסכם שנחתם עם ההסתדרות הכללית (ומסתבר שהסכם זה נוגד את החוקה אם אמנם הוא קיים!) חובה על כל חבר הפוהמ"ז להיות חבר בקופ"ח של ההסתדרות הכללית. על הפוהמ"ז לשמור על מסגרת זו מאחר והפוהמ"ז כשותף בקופ"ח מעוניין לזכות בחלק כלשהו של הבעלות במוסד עצום זה".

איזו עיסקה היא זו מר ברנשטיין? כיצד תסביר זאת לאוהדים ביום הבחירות הכלליות? ואם לא הבנו כראוי למה התכוון מר ברנשטיין הרי שהוא טורח להסביר לנו בהמשך: „הפוהמ"ז נהנה גם מזכויות כגון חלק בבעלות, כאמור נציגות בכל המוסדות המנהלים של קופ"ח וכו'". (במאמר מוסגר כדאי רק לציין שהסכם זה אינו נשמר. איננו מקבלים את חלקנו ולפוהמ"ז אין אף חבר הנהלה. אך זה ענין למאמר נפרד).

*

דמי חברות גבוהים מונעים רישום

כטענה נוספת מעלה מר ברנשטיין את ענין התשלום. כיצד יתכן שחברי הפוהמ"ז משלמים כ־80 ל"י עבור קופ"ח והסתדרות הפוהמ"ז ואילו חברי המפד"ל ישלמו רק —7 ל"י? בטענה זו מצדיק מר ברנשטיין את המצב שמציעים הוא וחבריו, על פיו ישלמו חברי המפד"ל הבעצים שמאפשרים את רישומם — כגון עצמאים — 30 (שלושים!) ל"י לחודש כדמי חברות.

ראשית, חבר הפוהמ"ז נהנה משרותי קופ"ח כפי שמשלם כל חבר בקופה אחרת. שנית, נהנה הוא משרותי ההסתדרות ובהגנתה המקצועית בעת הצורך. כמו כן אין הוא משלם מס נפרד על חברותו במפלגה כפי שאנו דורשים מחברי המפד"ל.

תמהני על מזכ"ל המפד"ל שהוא מודד את החברות במשכורות כספית. אתה דורש מחבר 360 ל"י לשנה או 1,440 ל"י לארבע שנים אך ורק כדי להקנות לו את הזכות להצביע עבורך. אילו זכויות אתה מקנה לו בעד תשלום זה? אנחנו הרי משוכנעים בו כדי שיתמוך בנו בעת פקודה, ואתה עוד בא לדרוש על כך סכומים כה גבוהים? מה חשוב: גובה התשלום או הקשר שלו אל המפלגה. אנו טוענים כי קביעת דמי חברות כה גבוהים מגמתם אחת: למנוע מחברים להרשם למפד"ל, שהרי ברור כי הוצאה כספית כה גבוהה תכביד על החבר ותימנע הרשמתו.

*

היכן 75,000 החברים?

מר ברנשטיין מתקשה בהבנת החשבון של 75,000 החברים המהווים את הפוטנציאל של חברי המפד"ל אותם אנו מבקשים לרשום. אנו מתנדבים לערוך עבורו את החשבון.

בתקופת הבחירות הכלליות הקודמות היו כ־100,000 חברים בפועל המזרחי ובמפד"ל, ואילו בבחירות הכלליות עצמן קיבלה המפד"ל כ־140,000 קולות. כלומר, 40,000 קולות של אוהדים אשר אין מאפשרים להם חברות במפלגה.

בהכרת הרכב חברי הפוהמ"ז כגון חברי „אגודת ישראל" ניתן לקבוע בברור כי לפחות 25% מהם לא הצביעו למפד"ל בבחירות הכלליות (יש הטוענים כי האחוז גבוה בהרבה). ומכאן שכ־75,000 אוהדים הצביעו למפד"ל מבלי שיהיו חברים רשומים בה.

יש לקחת גם בחשבון שבבחירות האחרונות ירדה המפד"ל בנציגותה בכנסת בשני צירים שהם כ־25,000 חברים נוספים. בינתיים גם נוספו שנתונים נוספים כך שאין ספק שמדובר בכ־100,000 חברים. יש גם לזכור כי רבע מכלל הזכאים להצביע כלל אינם משתתפים בבחירות הכלליות ולכן יש להוסיף כ־25,000 חברים נוספים.

*

לסיכום אנו נאבק על כך שכל אדם דתי המזדהה עם עקרונות המפלגה ודרכה יוכל להרשם למפד"ל (ע"פ החוקה!) ללא כל הפרעות מצד אנשי המנגנון.

מר ברנשטיין קובע „כעובדה מצערת כי למעשה יש במפד"ל מעט חברים" אם העובדה מצערת - מר ברנשטיין — מדוע אתה תומך בסגירת שורות בפני כל החברים? ואם צערך אמיתי הרי שפתוחה בפניך הדרך להצטרף למאבקה של התנועה להתחדשות דתית לאומית בה תמצא חברים רבים אשר יאבקו למען פתיחת השורות עד להצלחה.

חילול ספרי תורה בחברון - בראי האמונה

מאת אליהו אביחיל

ארבעה קשורים הם בקשר של אחדות: הקב"ה, התורה, ישראל וארץ ישראל. ובלשון הזהר: ג' דרגין אינון, מתקשרן דא בדא קב"ה, אורייתא וישראל" (אחרי מות, עג) קשירה של ארץ ישראל אל השלשה מתגלה בכך, שאין אחדותם מתגלה אלא בארץ: „אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" (מנחה לשבת). ארץ ישראל היא מקום גילוי שכינתו וכיסא כבודו. ארץ ישראל היא מקום הופעת התורה בשלמותה — „אין תורה כתורת א"י" (ב"ר) וגם בה המצוות הן בשלמותן (רש"י ורמב"ן לדברים י"א, הקדמת הראי"ה ל„עץ הדר"). כך גם אין עם ישראל עם, אלא בארצו, ואור הנשמה הכללית מתגלה אצל כל יהודי רק בארץ ישראל (אורות קסז).

על ידי אלו מתקדש שם ה' בעולם, או חלילה שמו מתחלל. שמו מתחלל על ידי ארץ ישראל, כאשר היא בחורבנה. על ידי תורת ישראל, כשהיא ניתנת לקריעה ולשריפה. ועל ידי עם ישראל, כשהוא נתון למשיסה, בזוי בגויים ונהרג על ידם, ולא רק עם ישראל כולו אלא גם על מותו של יהודי יחיד. כל אלה מביאים לחילול ה' בעולם. יש גם חילול ה' ישירות על ידי גידוף וקללה, שבועת שוא וכדומה.

על ארבעה אלו נצטווינו לקרוע בגדינו בעת ראייתנו בחילולם (או גם בשמיעה): על חורבן הארץ נאמר: „הרואה ערי יהודה בחורבנן אומר ערי קדשך היו מדבר — וקורע" (ש"ע א"ח תקס"א); על חילול התורה נאמר: „הרואה ס"ת שנשרף (והוא הדין אם נקרע וכו' — ש"ך) וכו' קורע שתי קריעות ודוקא ששורפין אותו בזרוע (ש"ע יו"ד ש"מ); וכן על יציאה נשמה של יהודי שהיא כשריפת ספר תורה (מו"ק כ"ה) נאמר: העומד בשעת יציאת נשמה של איש ישראל או אשה מישראל חייב לקרוע" וכל שכן בכלל ישראל שגם על שמועה אסונם צריך לקרוע (ש"ע יו"ד ש"מ) כשם שעשה דוד המלך בנפילת ישראל במלחמה: „ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם על שאול ועל עם ה' כי נפלו בחרב". גדול מאלה ענין חילול ה' הישיר ש„השומע ברכת ה' ואפילו ברכת הכינוי... ואפילו השומע מן העדים, חייב לקרוע" (שם).

על פי יחזקאל פרק כ' מסתבר שחילול ה' מלווה את עם ישראל בכל תקופותיו. על ידי חילול ה' הגדול, יש ההתעוררות לגאולת ישראל על מנת לקדש את שמו. מתוך החושך מופיע האור. כך הוא המהלך ההיסטורי מאז יציאת מצרים ועד הנה.

גם גאולתנו זו, עוברת תוך יסורים של חילול ה' בעמים. חילול זה נעשה כנראה בשני מעגלים. מעגל הפרטים והמעגל הכולל: במעגל הפרטים יש חילול ה' על ידי פגיעה בארץ ישראל, בעם ישראל, ובתורת ישראל — בנפרד, ובמעגל הכולל יש פגיעה בכולם יחד.

מתוך שפלות הגויים והחושך המכסה אותם עם הופעת אור גאולתנו הם כנוסים לפגוע בצפור נפשנו על ידי חילול ה'. מתוך התחושה הפנימית, אולי הבלתי־הכרתית, שגודלים נתרך ושלא יוכלו לנו בכל דרך שהיא, כי אורם של ישראל יעלה כעלה לבירות כל ההתנגדויות, הם עושים מעשים נפשעים שעליהם יתנו את הדין בעת כליונם.

כאמור, הגויים באים לפגוע בשלב הראשון בכל אחד מן השלושה האמורים בנפרד:

בארצנו הקדושה, הפגיעה על ידי חלוקתה. בעצה זה חמור ודומה כהפצה ישראל בגויים. עליו ניבא הנביא יואל בדברו על משפט העמים שייערך באחרית הימים בעמק יהושפט: „ונשפטתי עמם שם על עמי ונחלתי ישראל אשר פזרו בגויים ואת ארצי חלקו" (פרק ד', ב'). הגויים יתנו את הדין על חלוקת הארץ כאז כובבו אליה; בניתוק עבר הירדן המזרחי מבנה, בביתורה בערב מלחמה הקוממיות וביתוד על להצם החחר של העמים כיום, וגם של „הנאורים שבהם", להלוקה כחודשת.

בעם ישראל, הפגיעה כאבור על ידי הריגה או מוות. בעת הגאולה, נגרם חילול ה' הגדול ביותר על ידי השמדה אכזרית של מיליוני אחינו בעת השואה האיומה. עליה מנבא יחזקאל הנביא בפרק כ', שבעקבותיה כחכר קידוש ה' בגויים על ידי קיבוץ ישראל לארצו והחזרת כבודו אליו. כדברי יחזקאל בפרק לו: „וקדשתי את שמי הגדול המחולל בגויים... ולקחתי אתכם מן הגויים וקבצתי אתכם מכל הארצות" (שם ד'—כ"ג).

הפגיעה בקדשי ישראל, ובעיקר בתורה, יכולה להתחשב כמעשה הברברי ביותר. שהרי הדברים הקודמים יש בהם כשהו „בקובל" ו„הגיונו" כביכול; עמים כשמידים עמים ומחלקים ארצות (לגבי ישראל, אין אכהם כל הצדקה), — אך המעשה הוונדאלי של קריעת ספרי קודש ובזי אין לו מקום בשום חברה אנושית, במיוחד כשהמדובר בספר המכובד על ידי הנצרות והאיסלם גם יחד, בספר שהוציא את עמי התרבות מחשכת בערותם, בספר שהעלה את מוסרם האנושי של כל העמים. הנה עתה נסגר המעגל הראשון הפרטי: בעיר האבות חברון פרצו בני בליעל מבני ישמעאל, קרעו ורמסו שבעה ספרי תורה ומאות ספרים אחרים וחיללו את כבוד התורה, ובזה נתחלל שם ה' בעולם. על כך ייננתן הדין, והתשובה האלקית תהיה גם היא בקידוש שמו בב"א.

כל זה במעגל הראשון.

במעגל השני הכללי, שגם הוא לא נראה רחוק, תגיע רשעה העמים לשיאה. עם בואם על כל אלה גם יחד: על ה' ועל משיחו על ישראל ועל נחלתו בעת מלחמת גוג. ואז גם ייננתן מלוא הדין על כל אלה גם יחד.

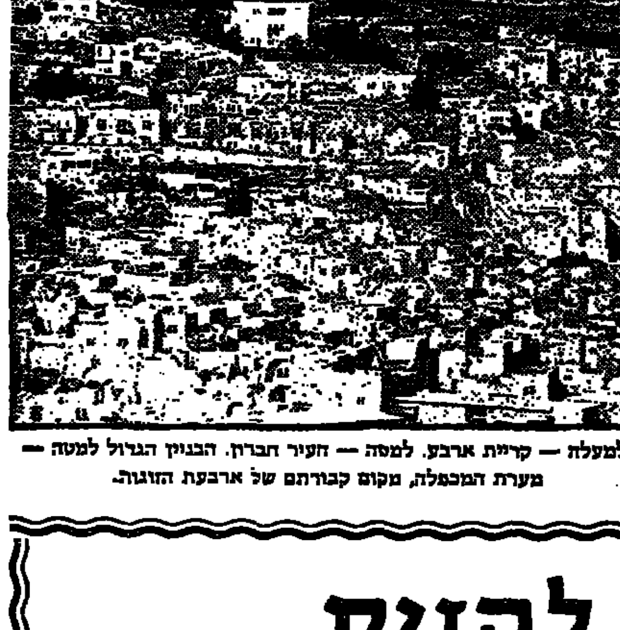

למעלה — קריית ארבע. למטה — העיר חברון. הבניין הגדול למטה — מערת המכפלה, מקום קבורתם של ארבעת הזוגות.

[...]חנה ישראל" קדמה [...]נחלת שבעה"

מאת יונה כהן

[...]ים ובמאמרים נכתב כי אחרי „משכנות (וימין משה) נבנתה מחוץ לחומות ירושלים [...] נחלת שבעה". כך, למשל, אנו קוראים בספר [...] מחוץ לחומה", של יצחק שפירא (הופיע [...]י"ח). כי אעפ"י ששכונת ימין משה נבנתה [...] לפני כן, הרי „נחלת שבעה היא השכונה [...] בירושלים שהוקמה ע"י התושבים עצמם [...] של ירושלים החדשה".

[...]נשתרשה בתודעה הלאומית ויש בה פיחות גמור [...]דתית וקיפוח „זכות ראשונים" שיש ליוצאי ארצות [...]שקראו אז ליהודים יוצאי מארוקו, תוניסיה, אלג'יריה

[...]גיש ולזכור שבמשך שנים רבות היתה רכישת אדמות [...]סורה ליהודים, שאלמלא כן היו רוכשים קרקעות [...] ושכונות מחוץ לחומה.

[...]בא כאשר התגלגלה זכות ע"י זכאי, הוא השר משה [...]שהשלטון הטורקי הוקירו והעניק לו אות כבוד, את [...]ו„פירמאן" (רשיון מלכות) ניתן לו גם זכות לקנות [...]שלים.

[...]ודה טורא

[...]הם הוריש יהודי בשם יהודה טורא מניו אורליאנס [...]צניים, והפקיד את מלכת בריטניה על כספי העזבון. [...]ה את אימונה בסיר משה מונטיפיורי, והעבירה אליו [...]ת על הכספים של יהודה טורא „לעשות בהם כטוב

[...]יורי רכש קרקע מול הר ציון בירושלים ובנה שם [...]ם ראשונים, „בתי יהודה טורא", מכספי העזבון עשרה [...]" לספרדים ועשרה לאשכנזים. על דרך הרכישה מספ־ [...] כמעט בדומה לרכישת מערת המכפלה. שליחי מתעניי־ [...]על הקרקע, מי שהיה בשנים שלפני כן מושל ירושלים, [...] דינדאק: „זה חביבי, מחמד עיני, קח את [...]ה אין כסף. בסופו של דבר נאות לקבל תשורה: סכום [...] ואולי אפילו מופרז לפי מושגי התשלום אז...

[...]"רה נמצאו יהודים שיסכימו לעבור מבין החומות ולגור [...]נה שמחוץ לחומה, שערב־ערב שעריה נסגרו על מסגר. [...]יה הפחד. בסביבות השכונה החדשה, בשטחים סלעיים [...] בשדות הריקים, נמצאו זאבים. ותיקים מזכירים לטובה [...]ו בסאן, שהתקין מלכודת ענק של ברזל. נתן בה צלי [...]ר דלת פתוחה. בלילות נלכדו הזאבים, והולו לשוטט

[...]ב„בתי יהודה טורא" הוצאו חינם אין כסף לעניי [...]עתיקה, ואף סיוע כספי הובטח לדיירים הראשונים.

לשכונה החדשה

[...]עבור משפחות. ספרדיות ראשונות מהעיר העתיקה ל־ [...]ישה, תחילה לשעות היום בלבד, ואחריהם משפחות

[...] מסויימת היתה לעובדה שבשנת תרכ"ו (1866) פרצה [...]העתיקה מגיפת החליר"ע, שהבריחה תושבים מן הדוחק, [...]מהמחנק שבין החומות.

[...] „נחלת שבעה" ברחוב יפו החל למעשה בשנת תרכ"ט [...]ושר בני העדה המערבית, בראשותו של הרב דוד בן [...]נאי מארוקו), הקימו את שכונתם „מחנה ישראל" בשנת [...]18), ברחוב יוליאן ליד בריכת ממילא.

[...]ניתן לכתוב על אישיות מופלאה זו, הרב דוד בן שמעון [...] (או דב"ש), איש תורה ועבודה, מנהיג בעל השפעה [...] בני עדתו, מארגן העדה, ואיש מעשה ובניין ירושלים. [...]באם במארוקו, שבהיותו כבן שלושים קם ועלה לירוש־ [...]ע עדיה משפחות יהודיות נוספות במארוקו לקום [...]עשר שנים, עד שנת תרכ"ו (1866), פעל לארגון עדת [...] יש לזכור שה„שלטון" הפנימי היה אז בידיהם של [...]„ספרדיים"), שבקושי נתנו ייצוג לעדות אחרות בוועד. בידי [...]רים רוכזו הכנסות המגבית שקובצו ע"י שד"רים. [...]אה כי המוצא היחיד הוא ארגון עדת המערביים כעדה [...]על אף ההתנגדות התקיפה עלה בידי הרדב"ש להשיג [...]תר, ועם ראשי העדה הספרדית הגיע אז להסכם (בלשון [...]: פשר). הוא אף שיגר שד"רים מיוחדים לארצות ה־ [...]צפון אפריקה) וההכנסות היו קודש למוסדות העדה ה־ [...]בברכיה. עם היותו צעיר, כבן ארבעים, הכתירוהו לרב, [...] תורה ועודד פעילות של מלאכה ובניין. הוקמו בתי [...]מוד תורה וישיבה. בפי עדתו נקרא הרדב"ש: „אבי [...]יין אלמנות".

[...]נות שהוכרה

[...]ות העדה הוכרה גם ע"י השלטון הטורקי וכתב ההסכמה [...]יה המערבית, אשר ע"י הקונסול הצרפתי בשנת תרכ"ו [...]מבר 1866), בועד חמשה חברים: הרדב"ש (יו"ר) נה"ה [...]רוש, הרב שלמה לוי, הרב יצחק רפאל במיטו, הרב [...]הרב יעקב אלמליח, הרב שלמה אבולעפיה ומר לוי יפלח. [...]", הם רוכשים קרקע ברחוב יוליאן וב"ד באדר שני, [...] ירושלים, היא שנת תרכ"ח (1868) תמה מלאכת הבניין [...]ת המערבים, מחנה ישראל. בשנת תר"ל (1870), היא [...]ה של הקיסר פרנץ יוסף בירושלים, לרגל פתיחתה של [...]אין לראשונה, ביקור שנתן דחיפה המרצה לשיפור פני [...]יספת בניינים ושכונות.

[...]ק להצטער על שהחצר והבית היחיד שנותרו משכונה זו [...]בלב (התוצאה: בקרבתם מסודרי המעדר...) במקום שה־ [...]ממשלה ידאגו לשקם ולשמר חצר זו, יחד ראשונה להיים [...]חוץ לחומת ירושלים, שהרי ימין משה, כאמור, מכספי [...]נתה, ואילו „מחנה ישראל", השכונה „המערבית" הוקמה [...]למענם של יוצאי מארוקו, מתרומותיהם העצמאיות וב־ [...]ברכה.

[...]ראו וכן עשו אחינו האשכנזים שכשנה לאחר מכן, [...]יד לשכונה נוספת, השלישית בשכונות שמחוץ לחומת, [...] שבעה.

ו...המזיקים ממשיכים להזיק

מאת חיים פיקרש

כשאחז אותו חקלאי ותיק, באחד ממושבי העמק, בלולב ובאתרוג, וסבב סביב האלממר, עם כל באי בית הכנסת, ומלמל את פיוטי ה„הושענא", תהה במקצת לגבי סוד הבנתם של קדמונים, דיל הקשור למזיקים. — — „הושענא אות מנשל, חסה מחגב, יקב מילק וכרם מתולעת, לקט מארבה ומגד מצלצל, פירות משדפון ושבולת מצנמון". אוי, מלמל הלה, כמה צדקו אלה בשחיברו תפילה זו אשר דברה כל כך אל ליבם של ההולכים בתלמי החריש...

גם עתה, כשהטכניקה התקדמה כל כך, ושיטות חדישות ביותר מופעלות נגד המזיקים, נלחמים בהם במטוסי הריסוס והתכשירים שעברו במיטב המעבדות המשוכללות בעולם, גם עתה, המזיקים, ממשיכים להזיק ומסבים לחקלאים צרות צרורות ונזקים לא קטנים.

בין העונות

הנה כי כן, עונה הולכת ועונה באה; גידולי הקיץ מאחורינו ובשער כהדפקים כבר גידולי הסתיו והחורף; ובתחום פעילותם של המזיקים לא חל כל שינוי. החקלאים סבלו בשנה שחלפה נזקים כבדים. בשדות הכותנה זה „הזהב הלבן" שעתה בשלם בו אסיף היבול, מסכמים את הנזקים שהסב „עש הסבקי", אותו מזיק קטלני, שנתגלה בעיצומה של פריחת הכותנה, והצריך מאמצים ואמצעים מרובים, כדי למגרו. אמנם תנובת הכותנה המרשימה השנה בהיקפה הגדול ובאיכותה לחקלאים הכנסות נאות. אך הצלה זו של השדות, הצריכה השקעה של מליוני לירות ומאמצים מרובים של טייסי הריסוס, שלא נחו ולא שקטו, במלחמתם במזיק.

ואם מגדלי הכותנה ניצחו את המזיק, הרי נאנחים מגדלי עצי הפיקן, אותם אגוזים שקליפתם דקה ותוכנם משובח, והביקוש להם רב בשווקי העולם. עצים רבי־פארות אלה, הפזורים על פני תבל הארץ השוגים, והפכו מקור הכנסה. באה למגדליהם, נפגעו השנה קשות במזיק, שזוהה טרם נרדעו.

אנשי המחלקה להגנת הצומח שמשרדת הקשת, בטימסה יעוראית, מתווה עתה מוקד עליה של המגדלים, המבקשים הדרכה ועצה כיצד להילחם במזיק הפוגע קשות בעצי הפיקן, — והרחיקו עד לארצות הברית, לבקש שם את התושיה, שכן תייר אמריקאני, שביקש „לגרום נחת" למארחיו בישראל, הביא שתיל רך של הפיקן והלה, מסתבר, היה נגוע. השתיל, נקלט אמנם, באחד מהמושבים השיתופיים שבגליל העליון, אך קליטתו השרישה גם את המחלה, וזו פשטה במהירות בזק על פני כל הארץ, ופגעה קשות ביבולים הצפויים של הפיקן.

מלחמה מתמדת

מגדלי האתרוגים, יודעים לספר על מלחמה מתמדת שיש להם במזיקים הפוגעים בפרי הדר המעודן, ובמחלקה להגנת הצומח כבר חיברו ספרי מחקר רבים, בכל הקשור למלחמה במזיק ה„גדבקי" לעצי האתרוג הרגישים, ומשמיד בעיקר את הפריחה בטרם יעלה בה הפרי.

אותו מזיק שפגע כל כך בשדות הכותנה והמכונה „עש הסבקי", הטריד בשנה שחלפה גם את מגדלי הירקות למיניהם. מזיק זה אוהב את העגבניות, את החצילים ותפוחי האדמה, — מצטחקים אנשי החברה להגנת הצומח, בציינם כי גם בעבר תקף המזיק מזמן לזמן את שדות הגידולים, ועדיין לא נמצאה התרופה למגרו בטרם ישטוף על השדות.

המלחמה במזיקים, אומרים אנשי משרד החקלאות, אפיינית לכל חקלאי העולם. למרות ששוכללו אמצעי המיגור, הורכבו תכשירי הדברה יעילים ביותר, ועובדה שיטה יעילה של היערכות מוקדמת, מוצאים להם המזיקים את ה„פירצות" וממשיכים להזיק. בארץ זוכרים יפה כיצד נמשכה המלחמה הנואשת עם „זבוב הים התיכון", שפגע משך שנים רבות, וברציפות, בפרדסי ארצנו, והשחית יבולים וגרם לנזקים. אז ברצצה ההדברה הכלל ארצית והמזיק נעלם מנוף ארצנו. עם זאת, ממשיכים מדי שנה להיערך למקרה שיופיע מחדש...

פרשה מאלפת היא המלחמה ב„שועי התהליכה". אותו מזיק הפוגע בעצי אורן, והמסוכן עד למאד לבני האדם, שכן הוא פוגע בעינים הרגישות ועלול גם להביא לעיוורון. בשנה שחלפה פגע מזיק זה, בחורשות שליכות, ועד לעצי האורן שבמגרשי התערוכה בתל־אביב הגיע. הושקעו מאמצים מרובים במבצעי ההדברה והחיסון של העצים, והחיסון, במקרה זה, היה פשוט —בזריקות תרופה מתעת לעצים... אגב, במלחמת ההדברה במזיקים היה בעבר הרחוק שיתוף פעולה הדוק עם השלטונות הירדניים וחוליות ישראליות פעלו לא אחת בשותף עם חוליות ירדניות, בעיקר, בסביבות הרי חברון, בגבול השדות של ישובי לכיש ודרום הארץ...

„המזיקים המהלכים על שתיים"

החקלאים קובלים גם על מזיקים ה„מהלכים על שתיים". אלה הגנבים בשדות, בחשכת הליל, ומוכרים את הפרי הגנוב בשווקים. כלוחכתם של החקלאים בגנבים אלה מצריכה מאמצים מרובים בהקצאת שומרים, הצבת מארבים וקיומם של פטרולים בשדות. „תאר לך, אומר לנו מרדכי רסל, איש ניר עציון, האחראי על גידול הבננות. אתה עובד כל שעות היום, אוסף היבולים וכרכום לקראת המשלוח, ובאים הגנבים ונוטלים את הארגזים העמוסים בפרי. וכל עמלך — לשווא!"

כבכל שנה נגרמו גם בשנה זו נזקים לשטחי גידולי התבואות, מהגברנים. יונגבים פיגור, כרדכם, רעלים, אך אלה אינם משפיעים על הגברנים, אותם עכברי שדות, משמידי היבולים. בשלבים מאוחרים הוכנסו לשימוש פתיונות מורעלים, שהשפיעו גם על בעלי החי המזיקים. אותם ארנבות, חזירי הבר, והאיילות, הנוהגים לכרסם את הפרי ואת העצים גם יחד, אך התברר שבעלי החי למדו איך להיזהר מהפתיונות. אגב כך, קובלים חקלאים רבים על הנזקים הגברכים מחזירי הבר. אלה עושים ממש שמות בשדות, במיוחד בישובי הגליל העליון והתחתון. בעקבות כך הוזהרו לציידים החובבים הפגיעה בהם, אך התברר כי הפגיעה היא גם לשם הפקת רווחים, שכן את בשר חזיר הבר, האסור לאכילה לא רק מדין התורה, אלא גם מטעמי בריאות האדם, — מוכרים בסתר לסוחרים רודפי בצע, והללו מפיצים את ה„תוצרת" במסעדות הטריפה והזוכני הסטייקים.

יש מזיקים מעופפים, בדמות הציפורים ויש שעדרי צאנם של בדואים נודדים, עולים על השדות ומזיקים. אך החקלאות הישראלית, הפורחת כמו השלימה גם עם מציאות זו ומלחמתם במזיקים נמשכת ובלי ספק המשך, כבאותם זמנים רחוקים.

...אך שדות הכותנה לא נפגעו

... للأصل

מועצת ניו־יורק רבתי של המזרחי הפועל המזרחי

מביעה ברכת

שנה טובה וגמר טוב

לנשיא המדינה, ראש הממשלה ושרינו בממשלה

לרבנים הראשיים לישראל

לחברי המרכז העולמי של תנועתנו, נציגינו בכנסת ובהנהלת הסוכנות

לראשי ישיבות התנועה ותלמידיהם

לחיילי צה"ל ומפקדיהם

לחברינו בהתישבות בקבוץ, במושב, בהתנחלויות ובהאחזויות

יהי רצון כי תהא השנה הבאה עלינו לטובה
שנת ביסוס בטחון המדינה, שגשוג ופריחה של מוסדותינו ומפעלינו
ושנת הרמת קרן התורה והגאולה השלמה

שרגאי קאהן
נשיא

מרדכי לעווקא
יו"ר הועד הפועל

שלמה באטניק
מנהל אקזקוטיבי

סניף פנחס חורגין - ברונקס

הארי סינר — נשיא
סול שטינמץ — סגן־נשיא

סניף קינגסברידז׳

מקס קפלן — נשיא
הרמן זוסמן — מזכיר

סניף פועל מזרחי איסט פלעטבוש

ג׳ורג׳ בומזר — נשיא
משה קלוגר — סגן־נשיא
יוסף פולד — סגן־נשיא
הארי ניומן — גזבר

סניף קיו־גרדנס

היי ארבספלד — נשיא

סניף הפועל המזרחי בנסונהורסט

רוז בעלענסון
שרה גולדשטיין
הרב מיכאל קליינמן
— נשיאות

סניף סואט שאר

יוסף קסטנבוים — נשיא
ג׳ורג׳ פאלק — יו"ר ועה"פ
גבריאל קשוביץ׳ — גזבר

סניף מרדכי קרומביין - בורו פארק

הרב אריק זיגלר — נשיא
משה יארמק — יו"ר ועה"פ
ג׳ורג׳ משיקוף — גזבר

סניף סיגייט

פרד שטרנפלד — נשיא
הרב עזרא גלמן — סגן־נשיא
מקס שאשטיין — גזבר

סניף פלהם פארקוועי - גדליהו בובליק

סם הורוביץ — נשיא
הארי קיבזיגר — גזבר

סניף שמואל ספאר

ברנרד זייניבסקי — נשיא
פאול תורובסקי — סגן־נשיא
היימן פיין — גזבר

סניף דין זאר

פנחס אברמוביץ׳ — נשיא